

Feminisme: forældet, fastlåst eller på vej mod fornyelse?

- en diskursanalyse af ligestillingsordførernes forståelse af feminisme

Af: Lise Kristine Bæk

Feminisme: forældet, fastlåst eller på vej mod fornyelse?

- en diskursanalyse af ligestillingsordførernes forståelse af feminisme

Specialeafhandling i faget dansk

Aalborg Universitet

Det humanistiske fakultet

Institut for Sprog og Kultur

Vejleder: Gunhild Agger

Specialeafhandlingen består af 190.320 anslag svarende til 79 normalsider, samt et engelsk resume på 4737 anslag svarende til 2 normalsider.

Specialeafhandlingen er udarbejdet af:

Lise Kristine Bæk

Omslag: Anders Lynge

Øverst fra venstre: Lone Dybkjær ligestillingsordfører for Det Radikale Venstre, Julie Rademacher ligestillingsordfører for Socialdemokraterne (foto: Torsten Graa), Johanne Schmidt-Nielsen ligestillingsordfører for Enhedslisten (foto: Mads Nissen) og Pernille Vigsø Bagge ligestillingsordfører for Socialistisk Folkeparti.

Nederst fra venstre: Marlene Harpsøe ligestillingsordfører for Dansk Folkeparti, Helle Sjelle ligestillingsordfører for De Konservative (foto: Suste Bonnén) og Ellen Trane Nørby ligestillingsordfører for Venstre.

Indholdsfortegnelse

FORORD	5
1 INDLEDNING	6
2 METODE	10
2.1 INTERVIEWET SOM FORSKNINGSDESIGN	10
2.1.1 NYE INTERVIEWS FREM FOR EKSISTERENDE TEKSTER	10
2.1.2 UDVÆLGELSE OG KARAKTERISTIK AF INTERVIEWPERSONERNE	11
2.1.3 KONTAKTEN TIL INTERVIEWPERSONERNE	13
2.1.4 INTERVIEWGUIDEN	14
2.1.5 INTERVIEWKONTEKSTEN	16
2.1.6 BEHANDLING AF ANALYSEMATERIALE UNDER OG EFTER INTERVIEW	17
2.2 DISKURSANALYSE	18
2.2.1 NORMAN FAIRCLOUGH	18
2.2.2 LENE HANSEN	26
2.3 PERSPEKTIVER PÅ FEMINISME I DANMARK	32
2.3.1 HVAD ER FEMINISME?	32
2.3.2 LIGESTILLING VERSUS FEMINISME	36
2.3.3 RØDSTRØMPEBEVÆGELSEN	40
2.3.4 NYFEMINISME	43
2.3.5 DANSKERNES SYN PÅ FEMINISME	45
2.3.6 DANSK VERSUS SVENSK TILGANG TIL FEMINISME OG LIGESTILLING	48
3 ANALYSE	51
3.1 DE SYV INTERVIEWS	51
3.1.1 JULIE RADEMACHER (S)	52
3.1.2 MARLENE HARPSØE (DF)	54
3.1.3 JOHANNE SCHMIDT-NIELSEN (EL)	57
3.1.4 LONE DYBKJÆR (R)	60
3.1.5 PERNILLE VIGSØ BAGGE (SF)	64
3.1.6 ELLEN TRANE NØRBY (V)	66
3.1.7 HELLE SJELLE (K)	69
3.2 DISKURSDORDNEN FOR LIGESTILLINGSORDFØRERNES FORSTÅELSE AF FEMINISME	72
3.2.1 HALVFJERDSERFEMINISME	76
3.2.2 LIGE MULIGHEDER OG FRIGØRELSE FRA PATRIARKALSKE STRUKTURER	82
3.2.3 LIGESTILLING	88
3.2.4 SVERIGE VERSUS DANMARK	93
3.2.5 LIGESTILLINGSORDFØRERNES SYN PÅ FEMINISME FREMADRETTET	98
3.2.6 LIGESTILLINGSORDFØRERNES FRAVÆRENDE ANSVARSKONSTRUKTION	101

4 DISKUSSION	103
4.1 FEMINISME ER FORÆLDET	104
4.2 FEMINISME ER FASTLÅST	104
4.3 FEMINISME ER PÅ VEJ MOD FORNYELSE	106
5 KONKLUSION	111
SUMMARY	114
LITTERATUR	117
BILAG	122
1 INTERVIEWGUIDE	122
2 TRANSSKRPTIONSGUIDE	123
3 KODNING	124
4 INTERVIEW MED JULIE RADEMACHER	125
5 INTERVIEW MED MARLENE HARPSØE	139
6 INTERVIEW MED JOHANNE SCHMIDT-NIELSEN	149
7 INTERVIEW MED LONE DYBKJÆR	162
8 INTERVIEW MED PERNILLE VIGSØ BAGGE	186
9 INTERVIEW MED ELLEN TRANE NØRBY	202
10 INTERVIEW MED HELLE SJELLE	219

Forord

De fleste specialestuderende kan skrive under på, at det er en intensiv og til tider møjsommelig proces at udarbejde en specialeafhandling. I løbet af processen er der behov for støtte fra og sparring med det faglige og personlige netværk. Jeg vil derfor benytte lejligheden til at kreditere og takke de mennesker, som har ydet et afgørende bidrag til min specialeafhandling.

Først og fremmest tak til min vejleder, Dr. phil. Gunhild Agger, for en altid kvalificeret og motiverende vejledning samt inspirationen til specialeafhandlingens emne. En særlig tak til Pernille Vigsø Bagge, Ellen Trane Nørby, Julie Rademacher, Lone Dybkjær, Johanne Schmidt-Nielsen, Helle Sjelle og Marlene Harpsøe for deres medvirken og mod på at lade deres ord komme under en analytisk lup.

Tak til Kristoffer Kjærgaard, Anne Bjørgen Jøhnk, Christina Rahbek Jensen og Stine Vejlbj Jensen for gennemlæsninger, gode råd og faglige input. Tak til Anders Lynge for udarbejdelse af omslag og hjælp til layout. Tak til Anders Busk Vestermark for støtte og overbærenhed samt utallige kritiske og udfordrende diskussioner. Sidst en evig tak til Jonna Bæk og Jørgen Bæk for trofast opbakning og opmuntring ikke blot under speciale-skrivningen, men hele min vej hertil.

1 Indledning

I 2002 erklærede den tidligere svenske statsminister Göran Persson offentligt, at han var feminist.¹ Hvorfor er det i 2009 utænkeligt, at en mandlig dansk statsminister kunne gøre det samme? Hvorfor er det utænkeligt for de fleste danske kvinder eller danske mænd at erklære sig som feminister? Hvilken forståelse har vi af feminisme i Danmark, når valget af feminisme som emne til en specialeafhandling fremkalder mistroiske blikke eller trækken på smilebåndet hos kolleger, bekendte og medstuderende? Disse reaktioner og overordnede spørgsmål var tilsammen den indledende motivation for at undersøge den nutidige forståelse af feminisme i Danmark.

En typisk reaktion på specialeafhandlingens emne har været: ”Hvorfor vil du skrive om feminisme, vi har da ligestilling i Danmark?”. Spørgsmålet bygger på antagelsen, at feminisme går forud for ligestilling og dermed mister sin aktualitet, hvis ligestilling er opnået. Spørgsmålet kan besvares med en omformulering af et andet kendt Göran Persson citat: Ja, Danmark er et af de mest ligestillede lande i verden, men vi har ikke ligestilling i Danmark.² Med vedtagelsen af lov om ligeløn fra 1976 og lov om ligebehandling fra 1978 opnåede vi en formel ligestilling i Danmark. Statistikker fra Ministeriet for Ligestilling og Danmarks Statistik viser imidlertid, at vi tre årtier senere stadig er langt fra en reel ligestilling mellem kønnene: Mænd tjener gennemsnitligt mere end kvinder, kvinder tager i gennemsnit flere dages barsel end mænd, kvinder udfører den største del af det huslige arbejde, der er markant flere mandlige ledere end kvindelige både i staten og i det private erhvervsliv, for blot at nævne nogle få eksempler.

Uligheden mellem kønnene indikerer, at der fortsat er patriarkalske strukturer i det danske samfund, som undertrykker det kvindelige køn i for-

¹ I sin tid som statsminister udtalte Göran Persson flere gange, at han var feminist. Her refereres der til et citat i *Aftonbladet* den 24. januar 2002 (Internetkilde: citatdatabase).

² I sin åbningstale den 6. oktober 1998 kaldte Göran Persson Riksdagen for ”världens mest jämställda parlament”, men senere i talen sagde han at: ”Sverige är inta jämställt” (Dahlerup, 2007: 8).

hold til økonomiske og kulturelle parametre. På det grundlag har feminisme hverken mistet sin aktualitet eller relevans i det danske samfund. Derfor vækker det forundring, at feminisme er et relativt fraværende begreb i den offentlige debat. I emneindkredsningen til denne specialeafhandling var det særligt de tavse stemmer, der fangede interessen. I den lille skare af feministiske debattører i Danmark er der forsvindende få politikere. Denne konstatering ledte til en research på de danske partiers italesættelse af feminisme.

En simpel søgning af ordene *feminisme*, *feminist* og *feministisk* på partiernes hjemmesider giver kun resultat hos Enhedslisten og Dansk Folkeparti. På Enhedslistens hjemmeside er der i alt 32 hits. De nævnte søgeord figurerer i invitationer til debatarrangementer, arbejdspapirer samt en enkelt gang i partiets principprogram. På Dansk Folkepartis hjemmeside er der 9 hits. Her figurerer søgeordene i blogindlæg og ugebrev, men ordene anvendes som en forholdsvis nedsættende klassifikation af partiets politiske modstandere i forskellige konkrete sager. Hvis disse resultater fra de danske partier sammenlignes med tilsvarende søgninger hos de svenske partier, er de mildest talt beskedne. Feminisme figurerer i overvejende positive sammenhænge på alle hjemmesider hos de syv svenske partier, der er valgt til Riksdagen, med helt op til 595 hits.³ Feminisme er endvidere eksplicit nævnt i principprogrammet hos fem ud af de syv partier.⁴

Hvis man gentager søgningen på *feminisme*, *feminist* og *feministisk* i dokumenter og referater fra henholdsvis det danske Folketing og den svenske Riksdag, er forskellen tilsvarende. I det danske Folketing er der i alt 117 hits på disse søgeord mod 828 i den svenske Riksdag. Disse overordnede søgninger i de danske politikeres dialog internt i Folketinget og eks-

³ Resultat af søgning: Folkpartiet liberalerna: 595 hits, Socialdemokraterna: 427, Vänsterpartiet: 31, Miljöpartiet de gröna: 30, Centerpartiet: 10, Kristdemokraterna: 4 og Moderate samlingsparti: 3.

⁴ De to undtagelser er Moderate samlingsparti og Kristdemokraterna, som også var de to partier med færrest hits på søgeordene: *feminisme*, *feminist*, *feministisk*.

ternt med befolkningen indikerer, at feminisme har en relativt begrænset plads i det politiske felt i Danmark.

Interessen for feminisme inden for det politiske felt tager afsæt i den indflydelse, det politiske felt har på den danske befolknings adfærdsmønstre og tankegang. Måden hvorpå et begreb italesættes af politikerne i lovgivning, i politisk debat og i medierne påvirker den danske befolknings forståelse af begrebet. Skønt politikerne selv er under påvirkning af sprogbrug, normer og tendenser i befolkningen, tilhører de en gruppe af særligt indflydelsesrige meningsdannere i samfundet.

Med hensyn til feminisme er det hovedsageligt de danske partiers ligestillingsordførere, som er meningsdannere. Ud fra antagelsen, at feminisme er en af de ideologiske forudsætninger for måden, man fører ligestillingspolitik på, er det væsentligt at undersøge hvilke forståelser af feminisme, der gør sig gældende hos de politikere, som besidder det ligestillingspolitiske initiativ. Ligestillingsordførerne følger imidlertid den tavse tendens, som er gældende i partierne. En søgning i Infomedia samt Folketingets dokumentdatabase i tidsrummet fra folketingsvalget i 2007 og til nu viser, at det udelukkende er Johanne Schmidt-Nielsen fra Enhedslisten, der er citeret for at anvende ordene *feminisme*, *feminist* eller *feministisk* i den skrevne presse og fra folketingets talerstol.⁵

Denne tavshed blandt ligestillingsordførerne vækker forundring. Er tavsheden et tegn på, at ligestillingsordførerne finder feminisme irrelevant, eller er tavsheden et tegn på en enighed mellem ligestillingsordførernes forståelser af feminisme? Forundringen over årsagerne til tavsheden om feminisme sammenholdt med antagelsen, at feminisme er en ideologisk forudsætning for ligestillingspolitik, leder til følgende problemformulering for denne specialeafhandling:

⁵ Der er 6 hits på Infomedia og 1 hit i Folketingets database.

- Hvad er de nuværende ligestillingsordføreres forståelse af feminisme?
- Hvilke diskurser er det muligt at identificere på tværs af de nuværende ligestillingsordføreres forståelse af feminisme?
- Hvorfor italesætter de nuværende ligestillingsordførere ikke feminisme eksternt i den offentlige debat eller internt i Folketinget ofte end, det er tilfældet?
- Hvilke konsekvenser kan en fortsat tavshed om feminisme have for de ligestillingspolitiske handlemuligheder fremadrettet?

For at besvare disse spørgsmål er de nuværende ligestillingsordførere i Folketinget blevet interviewet vedrørende deres forståelse af feminisme. Disse interviews udgør analyse materialet i specialeafhandlingen. Interviewene analyseres med anvendelse af diskursteori, fordi ligestillingsordførernes italesættelse af feminisme anses for at være sproglige mønstre, der dels er foranderlige over tid, dels er medvirkende til at forme og afgrænse tanker og handling for ligestilling såvel i befolkningen som inden for det politiske felt.

2 Metode

I dette kapitel udstikkes analysens metodiske ramme, som er tresidig. Først redegøres der for valget af interviewet som forskningsdesign. Endvidere fremlægges de overvejelser før, under og efter interviewene, som har relevans for analysens validitet. Dernæst redegøres der for valget af diskursanalyse som tilgang. De valgte teoretikere, Norman Fairclough og Lene Hansen, præsenteres samt de nødvendige afgrænsninger i forhold til disse teoretikers begreber og modeller. Sidst opridses de perspektiver på feminism i Danmark, der er relevante for den kontekst, som interviewene må forstås i forhold til.

2.1 Interviewet som forskningsdesign

Det teoretiske fundament for dette kapitel er bogen *Interview - Introduktion til et håndværk* (2009) af Steinar Kvale og Svend Brinkmann. Der er ikke valgt en teoretisk opponent til Kvale & Brinkmann, dels fordi det ikke er hensigten at indlede en længere metodisk diskussion om interviewet som forskningsstrategi, dels fordi Kvales og Brinkmanns bog er anerkendt som den væsentligste metodebog om interviews.

Det er en central pointe, at Kvale og Brinkmann anser interviewet for et håndværk. De lægger afstand til positivismen ved at understrege, at der med anvendelse af interviewet ikke er faste regler for frembringelsen af gyldig viden. En forsker kan lade sig inspirere af vellykkede interviewundersøgelser, men de rette valg og fravalg afhænger af den enkelte problemformulering (Kvale og Brinkmann, 2009: 33). Med dette udgangspunkt vil de konkrete valg og fravalg i forskningsdesignet til denne specialeafhandling blive præsenteret i det følgende.

2.1.1 Nye interviews frem for eksisterende tekster

Som beskrevet i indledningen er en af de motiverende faktorer for denne specialeafhandling forundringen over de nuværende danske ligestillingsordføreres fraværende italesættelse af feminism. For at kunne undersøge

ligestillingsordførernes forståelse af et begreb, som de ikke omtaler offentligt, var det nødvendigt at indsamle nyt analysemateriale specifikt til denne specialeafhandling.

Interviewet er derudover generelt et fordelagtigt forskningsdesign til at undersøge forståelsen af et begreb, fordi interviewpersonerne får mulighed for at beskrive deres oplevelser, forståelser og perspektiver med egne ord (Kvale og Brinkmann, 2009: 137). Interviewet har desuden den fordel, at interviewerens undervejs har mulighed for at stille uddybende og opklarende spørgsmål. Dermed øges sikkerheden for en korrekt forståelse af interviewpersonens udsagn, hvilket styrker analysens samlede validitet.

En ulempe er omvendt, at forskningsinterviewet er en professionel samtale, der har en struktur og et formål, som på forhånd er tilrettelagt af interviewerens. Intervieweren bliver dermed den styrende part i en samtale med et grundlæggende ulige magtforhold (ibid: 19). Det ulige magtforhold blev modereret i interviewene til denne specialeafhandling af to faktorer. For det første er ligestillingsordførerne medieinteresserede og har stor erfaring med at blive interviewet. For det andet er de bevidste om deres egne politiske agendaer samt offentliggørelsen af deres udtalelser i denne specialeafhandling. Derfor havde de alle en interesse i og en forudsætning for at vinkle deres svar i den for dem mest fordelagtige retning.

2.1.2 Udvælgelse og karakteristik af interviewpersonerne

Som nævnt i indledningen anses ligestillingsordførerne for potentielle meningsdannere i forhold til feminisme. Deres forståelse og italesættelse af feminisme kan have en betydning for den almindelige danskers forståelse af feminisme.

Det kan diskuteres, hvor stærke meningsdannere ligestillingsordførerne er eller kan blive, da der er forskel på disse politikeres synlighed i medierne. Det kan endvidere problematiseres, om politikere kun kan blive meningsdannere for den del af befolkningen, der i forvejen følger den politi-

ske debat. Sidst kan det kritiseres, at valget ikke i stedet faldt på andre meningsdannere, som rent faktisk bruger ordet feminisme offentligt.

Som svar på disse mulige indvendinger er valget af ligestillingsordførerne begrundet med følgende argumenter. Det var netop ligestillingsordførernes tavshed, der vakte forundring, fordi feminisme anses for at være et ideologisk fundament for det ligestillingspolitiske område. I forlængelse heraf kan ligestillingsordførernes syn på feminisme have en betydning for den måde, der føres ligestillingspolitik på i Danmark. Derved er hver enkelt ligestillingsordfører muligvis primært meningsdanner for sin egen vælgerskare, men de er potentielt normskabende og normændrende for hele befolkningen gennem ligestillingspolitiske kampagner og lovgivning.

De endelige kriterier for udvælgelsen af interviewpersoner var dermed ligestillingsordførerne for alle partier repræsenteret i Folketinget. Det lykkedes at opfylde disse kriterier med undtagelse af den daværende ligestillingsordfører fra Liberal Alliance: Villum Christensen. I indsamlingsperioden bestred Christensen i alt 21 ordførerskaber og afviste af tidsnød at deltage i et interview. Den 16. juni 2009 indtrådte Simon Emil Ammitzbøll i Liberal Alliance og blev kort efter partiets nye ligestillingsordfører. På det tidspunkt var skriveprocessen af specialeafhandlingen så fremskreden, at det ikke var muligt at indhente og analysere et nyt interview. Liberal Alliance er det eneste parti, som i den indeværende valgperiode har haft en mandlig ligestillingsordfører, og med afslaget samt det senere fravalg bortfaldt muligheden for en kønsvariation i gruppen af interviewpersoner.

Tilbage står en gruppe af interviewpersoner med mange lighedspunkter. De er alle kvinder. Som folketingsmedlemmer er de alle fortrolige med at blive interviewet og vant til at formulere deres synspunkter. Der er desuden kun en begrænset variation på deres alder. Julie Rademacher (S), Johanne Schmidt-Nielsen (EL), Marlene Harpsøe (DF) og Ellen Trane Nørby (V) er alle i tyverne, Pernille Vigsø Bagge (SF) og Helle Sjelle (K) er begge i trediverne, og Lone Dybkjær (R) er som den eneste i tresserne. Harp-

søe er uddannet kontorassistent. De øvrige seks har eller er i gang med en længere videregående uddannelse.

2.1.3 Kontakten til interviewpersonerne

Under normale omstændigheder kræver det visse strategiske overvejelser at skabe kontakt og få aftaler om interviews i stand med folketingspolitikere. Det vil typisk klassificeres som eliteinterviews, fordi det er personer med en særlig viden samt en særlig position, hvilket kan vanskeliggøre kontakten (Kvale og Brinkmann, 2009: 167).

Fra august 2008 og frem til specialets afslutning var jeg ansat hos Pernille Vigsø Bagge (SF). Ansættelsen gav mulighed for at spørge ligestillingsordførere ansigt til ansigt, om de ville medvirke i specialet. Det var uden tvivl en fordel i forhold til at få interviewaftalerne i hus, at jeg i forvejen var ”inden for murene” på Christiansborg.

Det er dog nødvendigt at tage visse forholdsregler både før og under interviewene som følge af ansættelsen hos Vigsø Bagge. I mange tilfælde er det problematisk, at interviewer kender en eller flere af sine interviewpersoner personligt, da det kan skabe en bias i besvarelserne. Et bekendtskab mellem interviewer og interviewperson kan, alt efter relationen, skabe en større fortrolighed, påpasselighed eller ulig information i besvarelserne i forhold til de øvrige interviewpersoner. I en sammenligning af interviewene er der ikke registreret en bias i Vigsø Bagges besvarelser, som kan begrundes med vores arbejdsrelation. Problematikken omkring risikoen for ulig information er i dette tilfælde forsøgt håndteret gennem en tidlig beslutning om informationsniveauet til interviewpersonerne. Ligestillingsordførerne fik oplyst, at specialeafhandlingen omhandlede deres forståelse af feminisme, fordi de anses for at være meningsdannere inden for området. På baggrund af et ønske om at undersøge ligestillingsordførernes umiddelbare italesættelse af feminisme fik de ikke tilsendt en interviewguide forud for interviewet. De blev blot informeret om, at spørgsmålene ikke omhand-

lede partipolitik eller deres konkrete ligestillingspolitiske forslag, men i stedet bar præg af brede spørgsmål om feminism generelt.

Forud for interviewene blev ligestillingsordførerne informeret om, at interviewet ville blive optaget på diktafon, at transskriptionen af interviewet ville blive vedlagt specialeafhandlingen som bilag, samt at specialeafhandlingen efter eksamen vil være offentligt tilgængelig på Aalborg Universitetsbibliotek. Af hensyn til analysens validitet var det at foretrække, at ligestillingsordførerne gennemlæste hele transskriptionen af interviewet forud for offentliggørelsen af specialeafhandlingen. Det afviste flere af ligestillingsordførerne, fordi det var for tidskrævende. I stedet fik de tilsendt de citater, som er fremhævet i analysen.

2.1.4 Interviewguiden

Interviewguiden⁶ til interviewene er semistruktureret, hvilket betyder, at emnet for interviewet er udvalgt på forhånd. Ydermere er en række spørgsmål forberedt i en bestemt rækkefølge dog med mulighed for, at interviewene kan bevæge sig i uventede retninger (Kvale og Brinkmann, 2009: 45). Formålet med interviewguiden er dermed at fastholde fokuset på feminism, men at der inden for dette emne er en stor bevægelsesfrihed for interviewpersonerne. Ligestillingsordførerne kan i overensstemmelse med problemformuleringen beskrive deres forståelse af feminism med egne ord og tillægge det den vinkel, som de mener, er mest relevant.

Interviewguiden er bygget op efter en struktur, hvor der startes med et personligt perspektiv og derefter bredes perspektivet ud et niveau ad gangen, som vist i følgende opsætning:

- Ligestillingsordførernes egen definition af feminism og det at være feminist.
- Feminismes indflydelse på ligestillingsordførernes daglige arbejde.
- Feminismes synlighed i ligestillingsordførernes respektive partier.
- Ligestillingsordførernes syn på feminism i dansk politik.

⁶ Interviewguiden er vedlagt specialeafhandlingen som bilag 1.

- Ligestillingsordførernes syn på feminisme i Danmark generelt.
- Ligestillingsordførernes perspektiv på feminisme i Danmark vs. feminisme i Sverige.

I interviewguiden er spørgsmålene formuleret som åbne, indledende eller indirekte spørgsmål, og under interviewet blev de suppleret med opfølgende, sonderende og fortolkende spørgsmål (ibid: 155ff.)

Det var et bevidst valg at starte med det mest centrale spørgsmål for problemformuleringen. I interviews med mindre interviewvante informanter end ligestillingsordførerne starter man ofte med lette spørgsmål for at gøre informanterne trygge ved selve interviewsituationen, før der stilles svære spørgsmål. Et sådant hensyn blev ikke taget i disse interviews, eftersom folketingspolitikere dagligt svarer på journalisters til tider udfordrende spørgsmål uden forberedelsestid. Det er endvidere interessant, hvad der er ligestillingsordførernes første indskydelse, når de skal definere begrebet feminisme. Stod det mest centrale spørgsmål senere i interviewguiden, ville der være en risiko for, at ligestillingsordførernes ordvalg og svar blev påvirket af de retninger, interviewet havde bevæget sig i på de øvrige spørgsmål.

To mulige kritikpunkter til interviewguiden bør belyses. For det første kunne verbet *definere* i første spørgsmål lede ligestillingsordførerne til at tro, at der var en forventning om en akademisk definition og diskussion af begrebet feminisme i deres besvarelser. Det er en problematik, der først kom opmærksom på efter interviewet med Lone Dybkjær. Det blev valgt at fastholde interviewguiden i sin oprindelige form i de resterende interviews, men med en tilføjelse af formuleringen: ”eller hvad forstår du ved feminisme” til det første spørgsmål.

For det andet var det tydeligt, at selve substantivet *feminisme* til tider blokerede for dialogen i interviewene, fordi størstedelen af ligestillingsordførerne er forbeholdne eller afvisende over for at tale om feminisme. Til

gengæld er der en langt større åbenhed at spore hos ligestillingsordførerne i forhold til substantivet *ligestilling*. Det kan derfor diskuteres, om ligestillingsordførernes svar ville være mere konstruktive og interessante, hvis der var blevet spurgt til ligestilling i stedet for feminisme. Det er imidlertid ikke ligegyldigt, om interviewenes tema er ligestilling eller feminisme. Dels er ordene ligestilling og feminisme ikke synonyme (jf. kapitel 2.3.2), dels er det et bevidst valg i denne specialeafhandling at undersøge ligestillingsordførernes forståelse af feminisme. Af den grund er ligestillingsordførernes forbehold for og afstandstagen til *feminisme* muligvis hæmmende for dialogen under interviewene, men reaktionerne er i sig selv interessante analytiske pointer.

2.1.5 Interviewkonteksten

Som følge af forskellige praktiske omstændigheder strakte indsamlingsperioden sig fra slutningen af februar 2009 til slutningen af april 2009. Umiddelbart er det uden betydning, at den tidsmæssige kontekst for interviewene i dette tilfælde var relativt lang. Den eneste skelsættende begivenhed i perioden inden for dansk politik var, at Lars Løkke Rasmussen (V) blev statsminister og udnævnte Inger Støjberg (V) til ligestillingsminister i stedet for Karen Jespersen (V). Men i indsamlingsperioden var der ingen debatter omhandlende feminisme, som kunne påvirke det sidste interview i en afgørende anden retning end de foregående.⁷

Den fysiske kontekst for alle interviewene var ligestillingsordførernes egne kontorer på Christiansborg i København. Selvom ligestillingsordførerne har erfaring med at blive interviewet, er det en fordel for besvarelsene, at interviewene finder sted i et for dem fortroligt miljø. For det første kan ligestillingsordførerne føle sig mere afslappede under interviewet. For det andet understreger omgivelserne, at det er deres mening om feminisme

⁷ De første seks interviews blev foretaget fra slutningen af februar 2009 til slutningen af marts 2009. Interviewet med Helle Sjelle (K) blev først foretaget i slutningen af april 2009.

i deres funktion som ligestillingsordførere, der er i centrum og ikke deres partis officielle ligestillingspolitik eller lignende.

Den mentale kontekst for interviewene er, at specialeafhandlingens analysemateriale skabes i samtalen mellem ligestillingsordførerne og interviewer. Den viden, der frembringes, er skabt i en dialog, hvor intervieweren er medskabende for ligestillingsordførernes udsagn. Derudover er den viden, der frembringes, relationel, fordi den påvirkes af konteksten og det konkrete samspil mellem ligestillingsordførerne og interviewer (Stormhøj, 2006: 90). Det var eksempelvis tydeligt i interviewet med Dybkjær, at hun havde en bestemt forestilling om interviewerens forventninger til interviewets indhold, som gjorde hendes svar mere afvisende i starten af interviewet end i midten og slutningen. Et andet eksempel er, at Vigsø Bagge som den eneste af ligestillingsordførerne nævnes ved navn af de øvrige (bl.a. af Trane Nørby). Enten opfattes Vigsø Bagge som en særligt fremtrædende feminist, eller også har min ansættelse hos hende betydet, at hun i denne kontekst var den oplagte første indskydelse, når de øvrige ligestillingsordførere ville eksemplificere modsætningen til deres forståelse af feminismen.

2.1.6 Behandling af analysemateriale under og efter interview

Interviewene blev, som tidligere nævnt, optaget på diktafon. Under interviewene blev uddybende spørgsmål samt kropssprog noteret, når ligestillingsordførernes kropssprog tydeligt blev brugt i stedet for ord.

I den efterfølgende behandlingen af interviewene foregår der en fortsat dialog med teksten. Selve transskriptionerne er oversættelser fra talesprog til skriftsprog, og noget vil unægtelig gå tabt (Kvale og Birkmann, 2009: 200). Der er valgt en forholdsvis høj detaljeringsgrad for transskriptionerne, idet tøven, tryk og betoning i visse henseender er interessante

for analysen.⁸ I gengivelser af citater fra interviewene er betoning, tryk og gentagne ord medtaget i det omfang, det er relevant.

I overensstemmelse med ønsket om at undersøge ligestillingsordførernes forståelse af feminisme er der valgt en induktiv kodning af de transskriberede interviews. I første gennemlæsning blev de særligt iøjnefaldende ord eller vendinger markeret i hvert enkelt interview. I anden gennemlæsning blev hver udtalelse som implicit eller eksplicit omhandlede forståelsen af feminisme eller det at være feminist noteret. Herefter blev der foretaget en kategorisering af udtalelserne for hver enkelt ligestillingsordfører. I tredje gennemlæsning var der fokus på de overordnede fællestræk og afvigelser på tværs af alle interviewene. På ordniveau blev der foretaget en optælling af nøgleord for alle interviewene (jf. bilag 3).

2.2 Diskursanalyse

I den senere analyse fokuseres der på betydningen af ligestillingsordførernes konkrete ordvalg, de i forvejen kendte forståelser af feminisme, som ligestillingsordførerne taler sig ind i, de diskurser for feminisme, der fremkommer, samt konsekvenserne af de pågældende diskurser for de politiske handlemuligheder. Til dette analytiske fokus, som både er tekstnært og overordnet fortolkende, er Norman Fairclough valgt som teoretisk fundament med Lene Hansen som supplement. I det følgende udfoldes argumenterne for dette valg samt teoretikernes relevante begreber.

2.2.1 Norman Fairclough

Siden 1980'erne har Fairclough været kendt og anerkendt for sin kritiske diskursanalyse. Faircloughs diskursanalyse er kritisk i den forstand, at den systematisk udforsker uigennemskuelige relationer mellem diskursive praksisser og bredere sociale og kulturelle strukturer. Disse uigennemskuelige relationer kan være formet af magtrelationer eller i sig selv være en faktor til sikring af magt (Fairclough, 2008: 151).

⁸ Transskriptionsguiden er vedlagt specialeafhandlingen som bilag 2. De transskriberede interviews er vedlagt som bilag 4-10.

Fairclough er oprindeligt lingvist, men hans teori er kendetegnet ved en tværfaglighed, hvilket afspejles i hans erklærede mål:

at få lingvistisk orienteret diskursanalyse til at spille sammen med en social og politisk tænkning, som er relevant for diskurs og sprog, i form af en analyseramme, som vil kunne anvendes i samfundsvidenskabelig forskning og særligt i studiet af social forandring (ibid: 15).

Fairclough skaber dermed en dialog mellem humaniora og samfundsvidenskab. Denne dialog er hensigtsmæssig til denne specialeafhandling, idet intentionen er at lave en tekstnær diskursanalyse af et analysemateriale fra det politiske felt. Samtidig har Fairclough en fin operationalisering af sine begreber, hvilket gør ham let anvendelig i en analyse.

Fairclough opererer med et stort og til tider skiftende begrebsapparat. De mest centrale begreber i denne sammenhæng er i første omgang præsenteret med korte definitioner i den nedenstående tabel, hvorefter deres sammenhæng uddybes i resten af kapitlet.

Tabel 1 *Faircloughs begreber*

Begreb	Definition
Diskurs	- Mundtlig eller skriftlig sprogbrug. - Sprogbrug som en form for social praksis. - En måde at give betydning til oplevelser og erfaringer fra et bestemt perspektiv.
Diskursiv praksis	Produktion, distribution og konsumtion af en tekst.
Diskursorden	Summen af diskursive praksisser i en institution og relationerne mellem dem.
Tekst	Skriftligt eller talt sprog produceret i en kommunikativ begivenhed.
Genre	Sprogbrug forbundet med bestemte sociale aktiviteter fx interview-genren eller reklamegenren.
Interdiskursivitet	Tekstens konstituering af forskellige diskurser og genrer inden for og imellem diskursordner.
Den kommunikative begivenhed	Et konkret tilfælde af sprogbrug fx en avisartikel, en film, et interview eller en tale. Den kommunikative begivenhed skal analyseres ud fra de tre dimensioner: tekst, diskursiv praksis og social praksis.

(Fairclough, 2008: 15, 154)

Fairclough har gennem sine værker flere forskellige definitioner af diskurs, hvoraf tre er fremhævet i skemaet ovenfor. Det er et gennemgående træk, at diskurs hos Fairclough altid refererer til lingvistiske elementer. Fairclough har en forståelse af diskurs som sprogbrug, der er en form for social praksis. Fairclough mener, at diskurs blot er én dimension i social praksis, som står i et gensidigt påvirkningsforhold til andre dimensioner i social praksis (Fairclough, 2008: 19). Nogle gange er en social praksis fuldstændig konstitueret af diskurs, mens den sociale praksis i andre tilfælde er en blanding af diskurs og ikke-diskurs (Fairclough, 2008: 27). Det er denne forståelse af diskursernes rækkevidde, som adskiller Fairclough fra andre diskursteoretikere. Eksempelvis Ernesto Laclau⁹ og Chantal Mouffe¹⁰, som modsat

⁹ Ernesto Laclau (1935-). Argentinsk professor i politisk teori ved University of Essex i Storbritannien.

Fairclough mener, at det sociale udelukkende er konstitueret af diskurs (Jørgensen og Phillips, 1999: 16).

I en konkret kritisk diskursanalyse skal man, ifølge Fairclough, kortlægge forbindelsen mellem diskurs og social praksis med afsæt i de to fokuspunkter:

- 1) Diskursorden
- 2) Den kommunikative begivenhed.

Diskursorden afspejler et overordnet fokus og den kommunikative begivenhed afspejler et partikulært fokus (Fairclough, 2008: 123).

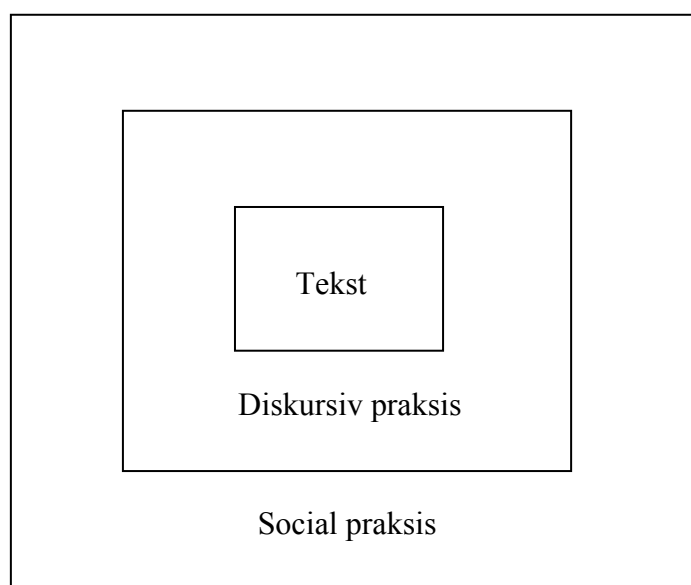
En diskursorden er et netværk af sproglige elementer så som koder, genrer, stilarter og diskurser, der er til rådighed inden for en social institution eller et socialt domæne (ibid: 23ff.). Som eksempel nævner Fairclough et bingospil og en kvægauktion som to sociale institutioner, der har forskellige diskursordner (ibid: 25).

Diskursordner er ofte kendetegnede ved dominans i den forstand, at visse former for menings- og betydningsdannelse er dominerende, mens andre er marginale eller alternative (ibid: 97). Diskursordner er dog i konstant forandring. For det første er forholdet mellem diskursorden og den kommunikative begivenhed dialektisk således, at kommunikative begivenheder producerer og reproducerer diskursordner. For det andet forekommer der en udveksling af genrer, stilarter og diskurser mellem forskellige sociale institutioner (ibid: 131ff.).

I denne specialeafhandling anses ligestillingsordførernes forståelse af feminisme for at være en særskilt diskursorden. Denne diskursorden undersøges med en analyse af syv kommunikative begivenheder i form af interviewene med ligestillingsordførerne.

¹⁰ Chantal Mouffe (1943 -). Belgisk professor i politisk teori ved University of Westminster i Storbritannien. Laclau og Mouffe har sammen udgivet en række værker, hvoraf hovedværket er: *Hegemony and Socialist Strategy* (1985). Laclau og Mouffe er diskursanalytikere og postmarxister. De er særligt inspireret af den marxistiske tænker Antonio Gramsci (Thomsen, 2005: 183ff.).

Under diskursanalysens andet fokuspunkt, den kommunikative begivenhed, finder man Faircloughs tredimensionelle analysemodel, der er blevet berømt for at være særdeles operationel. Enhver kommunikativ begivenhed består netop af de tre dimensioner: tekst, diskursiv praksis og social praksis (ibid: 124).

Figur 1 *Faircloughs tredimensionelle model for kritisk diskursanalyse af en kommunikativ begivenhed* (Fairclough, 2008: 29).

I det følgende beskrives analyseelementerne for de tre dimensioner.

Under dimensionen **Tekst** fokuseres der på selve den lingvistiske opbygning af sprogbrug, diskurser og genrer. Tekstanalysen kan ifølge Fairclough organiseres under de fire overskrifter (ibid: 31ff.):

1. Ordvalg/vokabular
2. Grammatik
3. Kohæsion
4. Tekststruktur

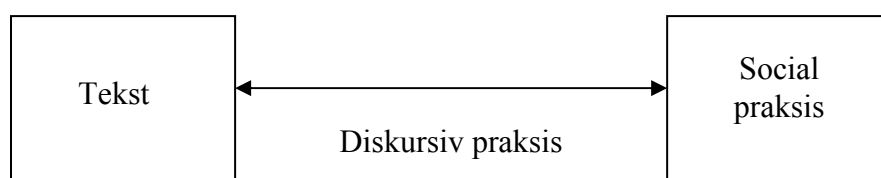
Det er denne tekstdimension, som i særlig grad adskiller Fairclough fra andre diskursteoretikere. Hvor mange andre diskursteoretikere fokuserer på mere abstrakte diskurser i samfundet eller de overordnede diskurser i et større datamateriale, opfordrer Fairclough i stedet til denne nærlæsning.

Tekstanalysen er et vigtigt bidrag til diskursanalysen, samt en årsag til valget af Fairclough til denne specialeafhandling. Men tekstanalysen kan ikke stå alene, hvis man vil have en indsigt i forbindelsen mellem de kommunikative begivenheder og de samfundsmæssige processer og magtstrukturer (Phillips, 2009).

Den diskursive praksis af en kommunikativ begivenhed omhandler forskellige aspekter af tekstproduktionen og tekstkonsumptionen (Fairclough, 2008: 35, 126). Nærmere bestemt de diskurser og genrer, som artikuleres i produktionen, modtagelsen og fortolkningen af tekster for at konstruere bestemte repræsentationer af verden, identiteter og sociale relationer (Phillips, 2009). Eksempelvis er tekstproduktion i denne specialeafhandling lydoptagelser af en specialestuderendes mundtlige interviews med en gruppe politikere, som senere er transskriberet til skrift. Tekstkonsumptionen er selve analysen og fortolkningen af politikernes udtalelser, samt den efterfølgende læsning af specialeafhandlingen. Ud fra Faircloughs terminologi besidder interviewer i dette tilfælde en dobbeltrolle som både medproducent af teksten og tekstmodtager. Kritikere kan mene, at denne dobbeltrolle er problematisk i forhold til interviewerens påvirkning af analysematerialet. Omvendt giver dobbeltrollen en enestående indsigt i tekstproduktionen, som kan styrke analysens validitet.

I overensstemmelse med Faircloughs syn på diskurs som én dimension i social praksis, påpeger Fairclough flere steder, at den diskursive praksis medierer forbindelsen mellem tekst og den sociale praksis (Fairclough, 2008: 27, 152). Eksempelvis former tekstproduktionen teksten, tekstfortolkningen bygger på teksten og samtidig er både tekstproduktionen og tekstkonsumptionen formet af den sociale praksis' karakter. Den diskursive praksis' mediering af de to andre dimensioner kommer imidlertid ikke til udtryk i Faircloughs tredimensionelle model. I håbet om at øge forståelsen af forholdet imellem de tre dimensioner illustrerer nedenstående figur en

fortolkning af den diskursive praksis' medierende funktion i forhold til de to andre dimensioner.

Figur 2 *Den diskursive praksis' funktion*

Analysen af den diskursive praksis kan ifølge Fairclough organiseres under 3 overskrifter (ibid: 39ff.):

1. Udsagnskraft
2. Teksters kohærens
3. Teksters intertekstualitet

Det er under analysen af en kommunikativ begivenheds diskursive praksis, at man finder Faircloughs operationalisering af intertekstualitet. Fairclough er inspireret af Mikhail Bakhtin¹¹ og Julia Kristeva¹² i sin forståelse af intertekstualitet. Enhver tekst indeholder eksplicit eller implicit fragmenter af andre tekster (ibid: 43). I tekstkonsumptionen af en kommunikativ begivenhed skal man derfor være opmærksom på hvilke tidligere tekster, der indvirker på fortolkningsprocessen (ibid: 43).

Fairclough skelner mellem manifest intertekstualitet og interdiskursivitet. I ordenes bogstavelige forstand er det en skelnen mellem tekst og diskurs. Manifest intertekstualitet begrænser sig imidlertid til eksplicit intertekstualitet (ibid: 44). Som det fremgår af næste kapitel, skelner Hansen imellem fem former for intertekstualitet, og hun er på dette punkt et nuancerende supplement til Fairclough.

¹¹ Mikhail Bakhtin (1895-1975). Russisk sprogteoretiker, hvis værker har været til inspiration for teoretikere inden for strukturalisme, poststrukturalisme og semiotik (Internetkilde: Gyldendals åbne encyklopædi).

¹² Julia Kristeva (1941-). Fransk psykoanalytiker og professor i lingvistik ved Denis Diderot Universitetet i Paris. Med inspiration fra Bakhtin har Kristeva udviklet intertekstualitetsbegrebet (Internetkilde: Gyldendals åbne encyklopædi).

Interdiskursiviteten skal forstås som teksters konstitution af forskellige diskurser og genrer inden for og imellem diskursordner (ibid: 151 ff.) På denne måde ændres grænserne uafledigt for diskurser inden for en diskursorden og imellem flere diskursordner gennem interdiskursivitet. Diskursiv reproduktion og forandring kan dermed undersøges med interdiskursivitet gennem en analyse af relationerne mellem de forskellige diskurser internt i en diskursorden og relationerne mellem forskellige diskursordner (Jørgensen og Phillips, 1999: 84). En høj interdiskursivitet er et tegn på forandring i diskurser og diskursordner, mens en lav interdiskursivitet er et tegn på reproduktion af de bestående (ibid: 94). Som det vil fremgå af analysen, påvirkes ligestillingsordførernes forståelse af feminisme af en interdiskursivitet, men det leder ikke i dette tilfælde til forandring.

I den tredimensionelle models sidste dimension skal man analysere den kommunikative begivenhed i forhold til **den sociale praksis**. Fairclough anser hele det sociale liv som et netværk, der er forbundet af forskellige sociale praksisser. De sociale praksisser består bl.a. af sociale relationer, sociale identiteter, kulturelle værdier, bevidsthed og semiosis¹³ (Fairclough, 2008: 94f.). Social praksis kan både være en rutinepræget, institutionaliseret og socialt forankret måde at handle på i verden og en individuel handling i tid og rum (Phillips 2009). Social praksis kan udspille sig i mange forskellige sammenhænge: økonomiske, politiske, kulturelle og ideologiske. Diskurs kan være en del af de sociale praksisser, men sociale praksisser kan ikke reduceres til blot at være diskurs, fordi nogle sociale praksisser fungerer efter andre logikker, som ikke har diskursiv karakter (Fairclough, 2008: 21).

Den kritiske diskursanalyse kan derfor ikke alene analysere den sociale praksis' dimension, fordi social praksis både består af diskursive og ikke-diskursive elementer. Fairclough henviser til, at man skal bruge både sociologisk teori og kulturteori til at afdække den sociale praksis' dimensi-

¹³ Semiosis er alle former for menings- og betydningsskabelse: visuelle billeder, kropssprog, skrift og verbalt sprog (Fairclough, 2008: 94).

on ved en kommunikativ begivenhed (ibid: 130f.). Det breder imidlertid det teoretiske og analytiske felt for den sociale praksis ud i et ganske stort omfang. Samtidig udstikker Fairclough ingen retningslinjer for hvilke teorier, der kan håndtere det medierede forhold mellem diskursiv praksis og social praksis eller hvor meget ikke-diskursteori, der er tilstrækkeligt til at afdække den sociale praksis (Jørgensen og Phillips, 1999: 101).

For denne specialeafhandling er det en svaghed ved Faircloughs teori, at den tredje dimension har en uklar operationalisering. Det rejser spørgsmålet om Faircloughs teori er effektiv til at analysere konsekvenserne af ligestillingsordførernes forståelse af feminisme i henhold til de ligestillingspolitiske handlemuligheder. I forlængelse af dette er en anden svaghed ved Faircloughs teori, at han har en begrænset opmærksomhed på repræsentationer og konstitutioner af subjekt og identitet. Det er derfor nødvendigt at finde et supplement til Faircloughs teori, hvis forbindelsen mellem identitetskonstruktioner på den ene side og politisk udvikling på den anden skal belyses.

Lene Hansens teori kan kompensere for disse to svagheder uden at inddrage nye videnskabelige discipliner som sociologi eller kulturteori, som Fairclough selv foreslår. Hansen er politolog og har i flere år arbejdet med såvel feminisme som diskursanalyse. Det er oplagt at tilføre analysen i denne specialeafhandling en politologisk vinkel, eftersom det er politiske diskurser, der undersøges. Med Hansen er det muligt at analysere den sociale praksis i forhold til det politiske felt, og mere konkret betydningen af ligestillingsordførernes diskurser for feminisme i forhold til de ligestillingspolitiske handlemuligheder, som er et led i specialeafhandlingens problemformulering.

2.2.2 Lene Hansen

I bogen *Security as practice: discourse analysis and the Bosnian war* (2006) redegør Lene Hansen på de første 90 sider for sin diskursteori for international politik. Hansens diskursteori er imidlertid ikke bundet op på

forhold, som kun gør sig gældende for international politik. Teorien kan overføres til national politik uden forudgående transformation eller tilpasning. I det følgende redegøres der kun for de elementer af Hansens teori, som vil blive brugt som supplement til Fairclough i analysen.

Grundantagelsen for Hansens teori er, at politik og identiteter er gensidigt afhængige. Politik bygger på repræsentationer af identiteter, men identiteter produceres og reproduceres gennem politiske formuleringer (Hansen, 2006: 1). Identiteter er dermed ikke faste størrelser men foranderlige. Politik er afhængig af repræsentationer, fordi det er nødvendigt for aktørerne at tilskrive situationer mening og konstruere objekter inden for disse situationer. Når de politiske aktører gør dette, produceres og reproduceres der samtidig specifikke subjekter samt identiteter af andre stater, regioner, mennesker og institutioner, mens andre udelukkes (ibid: 6, 18). De politiske aktører skaber ikke selv disse repræsentationer ud af ingenting, men er påvirket af de repræsentationer, der i forvejen fremstilles af journalister, eksperter og egne embedsmænd (ibid: 7).

Denne grundantagelse for forholdet mellem politik og identiteter bygger på en forståelse af identiteter som diskursive, politiske, relationelle og sociale. Identiteter er **sociale**, fordi de etableres og forstås gennem et sæt af kollektive koder (ibid: 6). Identiteter er **relationelle**, fordi de altid kan forstås negativt, ud fra det de *ikke* er.

I forlængelse af den relationelle forståelse af identiteter er det en vigtig pointe, at der i politiske diskurser altid italesættes et selv og en anden eller en serie af andre (ibid: 6). Identiteter kan således både konstrueres gennem positiv sammenkædning og negativ forskellighed. Hansen opererer i den forbindelse med begreberne *linking* og *differentiation* ud fra følgende figur, som i dette tilfælde illustrerer det traditionelle syn på mænd og kvinder i det 19. århundrede (ibid: 20, 42):

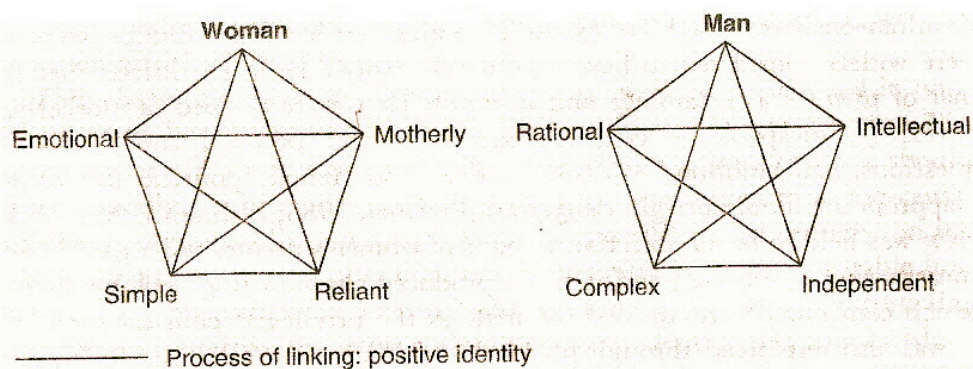

Figure 2.1 Process of linking.

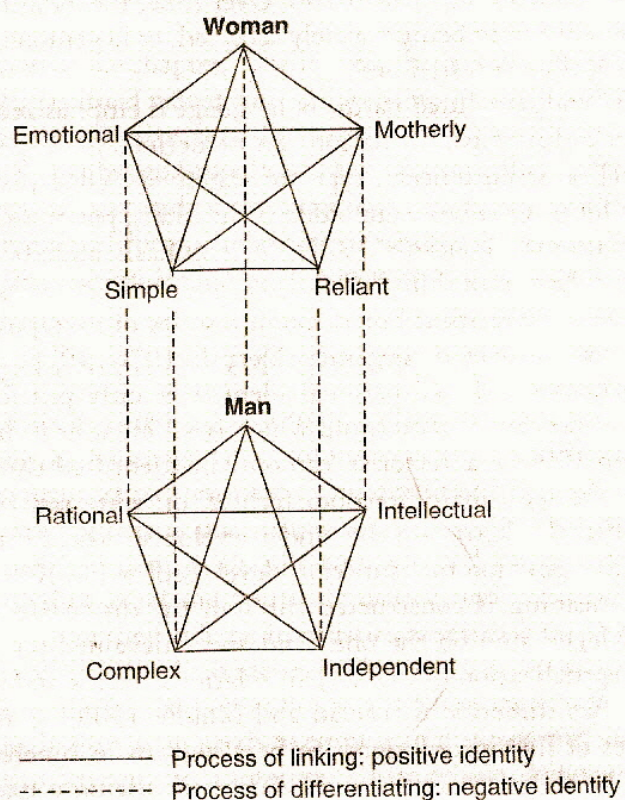

Figure 2.2 Linking and differentiation.

Figur 3 Hansens stjernemodel¹⁴ for identitetsdannelse (Hansen, 2006: 20).

De ubrudte linjer viser den positive identitetsdannelse: En kvinde blev opfattet som følelsesladet, simpel, afhængig og moderlig. De stiplede linjer viser den negative identitetsdannelse: En kvinde blev *ikke* opfattet som ra-

¹⁴ Hansen har ikke selv navngivet modellen. Benævnelsen er særlig for denne specialeafhandling.

tionel, kompleks, uafhængig og intellektuel. En forklaring med modsatte fortegn beskriver opfattelsen af en mand.

Hansen foreslår, at man starter en diskursanalyse med en søgning på de termer, som indikerer en konstruktion af selvet eller den anden (ibid: 41). Termene indsættes i stjernemodellen, og modellen kan således belyse identitetskonstruktionen gennem en identifikation af selvet og den anden. Det er sjældent muligt at udfylde hele stjernemodellen med termer, som eksplicit står i analysematerialet (ibid: 44). For det første kan sidestillinger være underforståede. Da danske politikere eksempelvis kaldte Saddam Hussein en ond diktator, sagde de ikke samtidig: ”vi er gode demokrater”. For det andet kan diskurser være etablerede i en sådan grad, at detaljerede identitetskonstruktioner bliver overflødige. Hvis en journalist i denne tid refererer til ”bandekrigen”, er det indforstået for de fleste modtagere, at det drejer sig om en konflikt mellem de to kriminelle grupperinger, der klassificeres som rockere og indvandrerbander.

Identiteter er **diskursive** og **politiske** i den forstand, at repræsentationer af identiteter har konsekvenser for de mulige politiske handlinger, fordi identitetskonstruktioner er med til at skabe legitimitet (ibid: 21). Det er eksempelvis nødvendigt at identificere en fjende for at legitimere en krig. Det er derfor vigtigt for politiske aktører, at der skabes en forbindelse mellem politik og identitet, således deres politiske handlinger fremstår legitime (ibid: 28). Derudover peger Hansen på, at politiske diskurser ofte indeholder en konstruktion af ansvar. Gennem en italesættelse af et ansvar for borgerne kan de politiske aktører ligeledes opnå legitimitet til deres politiske handlinger (ibid: 50). I en diskursanalyse kan man derfor søge efter etiske, moralske eller ansvarsplacerende konstruktioner af selvet og den anden, fordi disse ofte går forud for handling.

De politiske aktører er sjældent bevidste om den nævnte identitetsdannelse, men de er ofte bevidste om at konstituere sig selv som autoriteter inden for et bestemt område. Autoritet bygger på viden, og man må derfor

undersøge, hvordan en tekst etablerer viden (ibid: 8). Ifølge Hansen etableres viden i politiske diskurser gennem intertekstualitet. I politiske tekster bygger argumenterne ofte på referencer til andre tekster med direkte citater eller adoptioner af nøglebegreber eller slagsætninger, og vinder ad den vej autoritet (ibid: 8). Samtidig bidrager intertekstualiteten til konstruktionen af identiteter. En intertekstuel analyse kan dermed være en måde at identificere identiteter og politiske diskurser (ibid: 52). Hansen skelner mellem explicit og implicit intertekstualitet samt en underopdeling inden for de to kategorier, som vist i tabel 2 nedenfor:

Tabel 2 *Former for intertekstualitet*

Intertextuality	Intertextual linkages
Explicit	Quotes References
Implicit	Secondary sources Conceptual Catchphrases

(Hansen, 2006: 57)

Gennem en klassificering af de intertekstuelle referencer er det muligt at vurdere interaktionen med og nyfortolkningen af tidligere tekster samt styrken på de tidligere teksters legitimitet. Med anvendelse af intertekstualitet giver politiske aktører både legitimitet til det, de selv siger, og til den tekst de refererer til.

I tråd med den tidligere nævnte pointe, at politiske aktører ikke danner repræsentationer ud af ingenting, foreslår Hansen, at en intertekstuel analyse ikke begrænser sig til de officielle diskurser, som bl.a. er regeringen og ledende politikere. Hansen opstiller derfor 3 konkrete modeller for intertekstuel analyse, som vist i tabel 3 nedenfor.

Tabel 3 *Intertekstuelle researchmodeller*¹⁵

	Model 1	Model 2	Model 3A	Model 3B
Analytical focus	Official discourse: Heads of states Governments Senior civil servants High ranked military Heads of international institutions	Wider foreign policy debate: Political opposition The media Corporate institutions	Cultural representations: Popular culture High culture	Marginal political discourses: social movements Illegal associations Academics NGOs
Object of analysis	Official texts Direct and secondary intertextual links Supportive texts Critical texts	Political texts: debates, speeches, statements Media texts: Editorials, field reporting, opinion.	Film, fiction, television, computer games, photography, comics, music, poetry, painting, architecture, travel writing, autobiography	Marginal newspapers, websites, books, pamphlets Academic analysis
Goal of analysis	The stabilization of official discourse through intertextual links The response of official discourse to critical discourse	The hegemony of official discourse The likely transformation of official discourse The internal stability of media discourse	Sedimentation or reproduction of identities in cultural representations	Resistance in non-democratic regimes Dissent in cases of models 1 and 2 hegemony Academic debates

(Hansen, 2006: 64)

Hansen understreger, at der ingen rangorden er mellem de tre modeller, og det er fordelagtigt at kombinere dem i en analyse. De tre modeller danner tilsammen et struktureret syn på forskellige arenaer for politisk debat, forskellige typer af aktører og forskellige genrer (ibid: 74). Hansen mener, at

¹⁵ Hansen deler den tredje model op i A og B for at kunne skelne imellem tekstmateriale, der ikke eksplicit beskæftiger sig med politiske diskurser (3A) og tekstmateriale, som beskæftiger sig med politiske diskurser, men har en marginal status (3B).

de tre intertekstuelle modeller skal anvendes som tekstudvælgelsesstrategi i en diskursanalyses researchdesign.

I denne specialeafhandling kan interviewene med ligestillingsordførerne indplaceres under model 1 og 2, eftersom Helle Sjelle (K), Ellen Traner Nørby (V) og til dels Marlene Harpsøe (DF) repræsenterer regeringen, og de øvrige fire ligestillingsordførere repræsenterer den politiske opposition. Hansens tre intertekstuelle modeller er imidlertid ikke udvalgt med henblik på denne specialeafhandlings researchdesign. Modellerne ønskes i stedet anvendt i forlængelse af Faircloughs forståelse af intertekstualitet som en del af tekstkonsumptionen til at kategorisere de intertekstuelle referencer, som ligestillingsordførerne trækker på, når de skal beskrive deres forståelse af feminisme. En sådan kategorisering kan bidrage til et syn på feminismes profilering og status hos ligestillingsordførerne.

Med de udvalgte analysegreb fra Hansens teori er det muligt at analysere ligestillingsordførernes repræsentationer af identiteter og de politiske konsekvenser heraf, samt de former for intertekstualitet, som de refererer til i deres beskrivelse af feminisme.

2.3 Perspektiver på feminisme i Danmark

I dette kapitel opstilles den kontekst, som interviewene med ligestillingsordførerne kan forstås i forhold til. Det er ikke intentionen at afdække hele feminismens udvikling i Danmark. Det vil hverken være en realistisk eller hensigtsmæssig målsætning. I stedet er der udvalgt begivenheder, debatter og tendenser, som er relevante i forhold til interviewene, fordi ligestillingsordførerne trækker på dem eller taler sig ind i dem med deres forståelse af feminisme. Kapitlet indledes med en begrebsafklaring af feminisme.

2.3.1 Hvad er feminisme?

Der findes ikke noget enkelt svar på det spørgsmål. Et interessant startpunkt er ordbogsdefinitionerne. Her ses det, hvordan der forekommer forskellige betydninger i forskellige opslagsværker (jf. tabel 4).

Tabel 4 *Feminisme ifølge danske ordbøger*

Ordbog	Ordbog over det danske Sprog	Den Danske Ordbog
Opslag	Feminisme, en. [femi'nismø] (fra fr. féminisme, nydann. af lat. femina, kvinde, jf. II. feminin) den lære ell. bevægelse, der hævder kvindens absolutte ligestilling m. manden; kvindeemancipation. Kvindesagen i det moderne Samfund har formet sig til hvad man med et almindeligt Udtryk kalder Feminisme (Kamp for Kvindens økonomiske, sociale, politiske Selvstændighed).	ideologi som fremhæver kvinders samfundsmæssige og individuelle betydning, og som kæmper for kvinders rettigheder og kønnenes ligestilling; jf kvindebevægelse, kvindesag. (Dette er et uddrag, da ordbogen er under udgivelse på internetsiden www.ordnet.dk).

(Internetkilder: Ordbog over det danske Sprog, Den Danske Ordbog,)

I den ældre *Ordbog over det danske Sprog* (1956) sættes der i høj grad lighedstegn mellem feminisme og kvindesagen (det tidligere ord for kvindebevægelse), hvorimod den nye *Den Danske Ordbog* (2009) beskriver feminisme som en ideologi, der ligger til grund for en kvindebevægelse. Derudover ses der et skift fra formuleringen: ”der hævder ligestilling” i ODS til formuleringen: ”som kæmper for ligestilling” i DDO. Dette skifte er muligvis et tegn på en etablering af ligestilling som et konkret mål for feminisme samt begrebets foranderlighed over tid.

Ligesom andre ismer er feminisme et foranderligt tankesæt, som har mange forskellige retninger. Inden for disse retninger er der forskellige opfattelser af årsagen til kønsdiskrimination, -undertrykkelse og -ulighed samt forskellige syn på målet for feminisme; eksempelvis lighed, ligestilling og kvindefrigørelse. Feminisme kan endvidere både være en politisk, filosofisk og ideologisk tænkning eller bevægelse. Der er dog en fælles kerne i de mange retninger af feminisme, som berettiger eksistensen af feminisme som en selvstændig isme, frem for en del af et andet tankesæt.

Denne kerne kan forstås ud fra Nancy Cotts¹⁶ tre antagelser for feminisme. For det første indebærer feminisme en opposition mod kønshierarkiet, hvor det ene køn er overordnet, og det andet køn er underordnet. Det er et fælles mål for feminisme, at man vil: ”fjerne samfundets diskrimination og nedvurdering af det kvindelige og af kvinders arbejde gennem at bryde mandsdominansen i samfundet” (Dahlerup, 1998 I: 120).

For det andet indebærer feminisme den opfattelse, at kvinders position i samfundet er en social konstruktion. Denne antagelse gør op med det deterministiske syn på kvinders placering i samfundet, som forudbestemt af biologien eller Gud, der var dominerende i det meste af verden i århundreder (ibid I: 120).

For det tredje indebærer feminisme, at kvinder konstituerer en social gruppering med en større eller mindre grad af identifikation. Denne antagelse er mere problematisk end de to foregående. På den ene side er det et argument for selve feminismens eksistensberettigelse, at kvinder udgør en samlet social gruppering. På den anden side er det ikke muligt at tale om én samlet gruppering pga. klassemæssige, etniske, kulturelle og sociale forskelle. Det er en kritik som særligt den postmoderne feminisme har rejst (ibid: 120). I henhold til denne tredje antagelse er det derfor vigtigt at holde sig for øje, at graden af identifikation mellem kvinder i en social gruppering er varierende og relativ. For at eksemplificere forskellene mellem feministiske retninger vil nogle af hovedretningerne i den feministiske idéhistorie blive opridset i de følgende afsnit.

Den klassiske liberalistiske feminisme var/er fokuseret på, at kvinder skal have samme rettigheder som mænd. Kvinder skal eksempelvis have samme adgang til uddannelse og erhverv. Målet for den klassiske liberalistiske feminisme er ikke, at alle kvinder og mænd nødvendigvis skal ende samme sted, men at de alle har den samme startlinje. Den klassiske liberalistiske feminisme fokuserer på frihed fra staten og mener ikke, at ligestilling

¹⁶ Nancy Cott (1945-). Historiker på Harvard Universitet, USA. Cotts forskningsområder er køn, familiestrukturer og feminisme.

mellem kønnene opnås gennem statslig regulering. Fra sin start i 1871 og frem til mellemkrigstiden var Dansk Kvindesamfund særligt inspireret af den klassiske liberalistiske feminisme (Dahlerup, 2001a: 4f.). I disse år var mærkesagerne for Dansk Kvindesamfund: kvinders adgang til uddannelse, en ophævelse af gifte kvinders juridiske umyndighed samt kvinders valgret (Dahlerup, 1998 bind I: 124).

Den klassiske marxistiske feminisme primære fokus var/er, at kvinders position i samfundet er en konsekvens af deres position i produktionen. Man var naturligt optaget af kapitalismens udnyttelse af kvinder og mænd i arbejderklassen, og kvindernes kamp blev derfor forbundet med arbejderne kamp. En ophævelse af den private ejendomsret og socialismens indførelse var derfor vejen til kvinders emancipation ifølge Karl Marx¹⁷ og Friedrich Engels¹⁸. Det private husarbejde skulle eksempelvis anerkendes som en del af den offentlige produktion. Den klassiske marxisme afviste principielt det klassiske liberalistiske lighedsideal ud fra en erkendelse af, at mennesker har forskellige behov og evner. Målet for marxismen var ikke lighed mellem klasser, men afskaffelsen af klasser. De klassiske marxistiske feminister fandt det dog svært at overføre denne pointe direkte til køn. Af den grund var lighedsbegrebet en uforløst del af den klassiske marxistiske feminisme. Den danske Rødstrømpebevægelse var i højere grad inspireret af den klassiske marxistiske feminisme end den klassiske liberalistiske feminisme (Dahlerup, 2001a: 7ff.).

Den moderne feminisme fra 1950'erne og frem var både socialliberal og socialdemokratisk og gik hånd i hånd med udviklingen af velfærdsstaten. Der var et behov for at få flere kvinder på arbejdsmarkedet. Det skabte et fokus på, alle kvinders økonomiske uafhængighed gennem erhvervsar-

¹⁷ Karl Marx (1818-1883). Tysk samfundsteoretiker. Ophavsmand til marxismen. Marx var inspireret af den franske revolution, Hegels historiske metode og økonomisk teori (Månsen, 2005: 29-46).

¹⁸ Friedrich Engels (1820-1895). Tysk samfundsteoretiker og politiker. Fra 1844 og frem til Marx' død i 1883 arbejdede Engels tæt sammen med Marx om at nedskrive de marxistiske værker.

bejde (ikke kun de ugifte som tidligere) samt mulighederne for at få omsorgsfunktionerne varetaget i samfundet frem for i hjemmet. Begge var midler til øget ligestilling mellem kønnene. Det klassiske liberalistiske lighedsbegreb om lige muligheder kom under pres, eftersom kvinders tidligere opnåede formelle lighed ikke kunne aflæses i samfundet. Man blev derfor opmærksom på den sociale konstruktion af kønsroller i opdragelsen og uddannelserne samt kønsrollernes indvirkning på ligestillingen. Man begyndte at diskutere reel lighed og positiv særbehandling i opposition til den formelle lighed (ibid: 10).

Den postmoderne feminisme er en af de seneste hovedretninger inden for feminisme. Den postmoderne feminisme kritiserer de tidligere feministiske retninger for at være for vestligt orienteret og dermed ekskluderende over for kvinder og kvindebevægelser i den tredje verden. Den postmoderne feminisme understreger, at kvinder ikke har samme erfaringer, blot fordi de er kvinder (Borchorst og Dahlerup, 2003: 37). Alle kvinder består derimod af forskellige identiteter. Af den grund er det, som tidligere nævnt, ikke muligt at tale om kvinder i én fælles social gruppering. Den postmodernistiske feminisme betoner i stedet mangfoldighed, forskellighed og pluralisme. Ydermere fremhæver den postmodernistiske feminisme, at kønnet er konstrueret. Med inspiration fra Jacques Derrida¹⁹ og Jacques Lacan²⁰ bruger postmodernistiske feminister dekonstruktionen som teoretisk udgangspunkt og metode for tekstlæsning (Dahlerup, 2001a: 14f.). Der er altså tale om en mere filosofisk og akademisk hovedretning end de tidligere nævnte.

2.3.2 Ligestilling versus feminisme

Er ligestilling og feminisme blot to sider af samme sag? Hvordan skal man forstå de to begreber i forhold til hinanden? Som vist i tabel 4 betragtes li-

¹⁹ Jacques Derrida (1930-2004). Algiersk født fransk filosof, som er en hovedkraft bag dekonstruktionen (Stormhøj, 2006: 50ff.).

²⁰ Jacques Lacan (1901-1981). Fransk psykoanalytiker. Lacan er kendt for sin sammen-tænkning af det ubevidste, sproget og subjektet (Stormhøj, 2006: 61).

gestilling i nyere ordbogsdefinitioner som et mål for feminisme: ”som kæmper for kvinders rettigheder og kønnenes ligestilling” (Det Danske Sprog). Ligestilling er et forholdsvis nyt begreb i dansk sprogbrug. Begrebet ligestilling blev først for alvor udviklet i forhold til køn i Danmark i 1960’erne som følge af den tidligere nævnte kønsrolledebat. Ligestilling blev det ord, man brugte for selve kønsrelationen. Selve differentieringen mellem lighed og ligestilling, likhet og likestilling (norsk) samt jämlikhet og jämställdhet (svensk) er særegen for de nordiske sprog (Dahlerup, 2002: 229).

Borchorst og Dahlerup problematiserer, at ligestilling ofte fremstilles som modsætningen til forskellighed i politiske diskussioner. Denne modstilling af ligestilling eller lighed mellem kønnene og forskellighed kaldes for den falske dikotomi, fordi den skjuler, at der er tale om argumenter på to forskellige dimensioner (Borchorst og Dahlerup, 2003: 39). Det modsatte af forskellighed er ikke lighed men ensartethed. Denne dikotomi siger ikke noget om politiske målsætninger, men udtrykker i stedet en ontologisk dimension om menneskets væren, om hvorvidt mænd og kvinder er ens eller forskellige. Det modsatte af lighed er til gengæld ulighed. Denne dikotomi drejer sig om faktiske levevilkår samt politiske strategier og mål. Her er altså tale om en sociologisk-politisk dimension (ibid: 39).

Siden 1970’erne har der været en politisk konsensus om, at ligestilling mellem kønnene er ønskværdigt for et samfund, men det er stadig uklart, hvad det endelige mål for ligestilling er. En klassisk liberal feminist vil sige, at målet for ligestilling er lige muligheder, dvs. samme startlinje (jf. kapitel 2.3.1). En socialistisk eller socialdemokratisk feminist vil betvivle effekten af formelle lige muligheder, og vil i stedet mene, at målet for ligestilling er en reel lighed, hvor alle, der vil og kan, skal nå frem til samme målstreg uanset køn (Borchorst og Dahlerup, 2003: 32f.).

Flere danske kønsforskere har i de senere år været optaget af Carol Bacchis²¹ *What's the Problem Approach* (1999). Pointen er her, at det ikke er nok at diskutere divergerende holdninger til målet for ligestilling, eftersom selve problemkonstruktionen af ulighed også varierer. Hvis uenigheden om selve problemet er usynlig, vanskeliggør det en enighed (eller en forståelse af uenigheden) omkring målet for ligestilling og midlerne til at nå dette mål. Ifølge Bacchi må man derfor undersøge problemrepræsentationen dvs. politikernes eksplicitte eller implicitte diagnose af, hvad der egentlig er problemet (Dahlerup, 2007: 7).

Drude Dahlerup²² har opstillet nedenstående tabel for forskellige forståelser af problemet ulighed, samt de handlemuligheder de pågældende problemforståelser skaber (jf. tabel 5).

²¹ Carol Bacchi. Forsker på Adelaide Universitet, Australien. "What's the problem approach" præsenteres i bogen *Women, Policy and Politics: the construction of policy problems* (1999).

²² Drude Dahlerup (1945-). Kønsforsker og professor i Statsvidenskab ved Stockholm Universitet.

Tabel 5 *Sammenhængen mellem forståelser og konsekvenser*

	Grundlæggende forståelser	Politisk indsats
1	Kønsmagtsystem (Kvindeundertrykkelse) Der eksisterer et patriarkalsk system, hvor mænd har en dominerende position i forhold til kvinder.	Strukturændringer
2	Uligheder skyldes mest gamle fordomme Her fokuseres primært på individuel diskrimination og der tages til dels afstand fra den strukturelle forståelse i position 1.	Holdnings- og adfærdsbearbejdning. Individuorienterede tiltag.
3	Ligestillingen er stort set opnået	Ingen handling, ligestilling kommer med udviklingen
4	Ligestillingen er gået for langt, kvinderne er begyndt at dominere Den primære interesse er rettet imod mænds uligestilling.	Tiltag alene for mænd

(Dahlerup, 2007: 7f.)

De ”Grundlæggende forståelser” i tabellens venstre kolonne udtrykker forståelsen af problemet ulighed mellem kønnene. ”Politisk indsats” i højre kolonne viser ifølge Dahlerup ”de analytisk set logiske handlingsalternativer, som følger af de grundlæggende forestillinger om kønsstrukturer og mekanismer i samfundet” (Dahlerup, 2007: 8). Tabellen kan kritiseres for at være forsimplet, men den eksemplificerer, at selvom ligestilling er et bredt anvendt ord, er der ganske forskellige forståelser af problemet bag ordet samt de mulige politiske løsninger. Borchorst og Dahlerup peger på, at der gennemgående har været en svag sammenhæng mellem mål og midler i dansk ligestillingspolitik, og at det bl.a. skyldes en manglende bevidsthed om forskellige problemidentifikationer hos de politiske aktører (Borchorst og Dahlerup, 2003: 186).

Forholdet mellem ligestilling og feminisme er i udgangspunktet simpelt. Hvis man mener, at der findes et kønshierarki, og at kønnenes position i dette hierarki er sociale konstruktioner, kan ligestilling være et af de mål,

man arbejder for. Det er imidlertid tydeligt, at såvel ligestilling som feminism kan forstås på mange måder. I forlængelse af Carol Bacchis tilgang er det i denne specieleafhandling en klar antagelse, at forudsætningen for en meningsfyldt debat om ligestilling og feminism er, at de forskellige forståelser af disse to begreber bliver ekspliciteret.

2.3.3 Rødstrømpebevægelsen

Den danske Rødstrømpebevægelse er omspundet af mange myter og misforståelser, eksempelvis at Rødstrømpebevægelsen skulle være startpunktet for feminism i Danmark, eller at Rødstrømpebevægelsen er Danmarks eneste kvindebevægelse. Rødstrømpebevægelsen udgør samtidig en afgørende del af danskernes kollektive forståelse af feminism (jf. kapitel 2.3.5). For at begrænse reproduktionen af myter og misforståelser, vil der i dette kapitel blive fremhævet nogle af de vigtigste karakteristika for den danske Rødstrømpebevægelse.

Selve betegnelsen *Rødstrømpe* var inspireret af den samtidige feministiske gruppe *The Redstockings* fra New York. Benævnelsen *Rødstrømpe* har endvidere sproglige og historiske rødder i de såkaldte *Blåstrømper* fra 1700- og 1800tallets England. Blåstrømper refererer til de lærde kvinder, primært med baggrund i aristokratiet, som deltog i de politiske og litterære diskussioner i de engelske saloner tilbage i 1700- og 1800tallet. Farveskiftet fra blå til rød var en bevidst markering af et skift fra en borgerlig kvindebevægelse til en venstreorienteret kvindebevægelse (Dahlerup, 1998 bind I: 173)

Den 8. april 1970 anses for Rødstrømpebevægelsens startpunkt i Danmark. Under stor pressebevågenhed gik en lille gruppe kvinder ned ad Strøget udklædt med balloner som bryster, store bh'er, kunstige øjenvipper, parykker mm. På Rådhuspladsen blev udklædningen smidt i en skraldespand, hvorpå der stod: "Hold Danmark ren" (ibid: 170).

Årene 1970-1975 var for Rødstrømperne kendetegnet ved en stribe aktioner. I maj 1970 nægtede en gruppe kvinder at betale mere end 80 øre

for en busbillet, da differencen til den normale billetpris symboliserede uligelønnen mellem kvinder og mænd. Aktionen endte med, at Ulla Dahlerup²³ blev båret fra bussen af en politibetjent (ibid: 181). I 1973 støbte en gruppe rødstrømper en barnevognssliske på Nørreport station (ibid: 184). I 1971 startede Rødstrømperne traditionen med kvindelejrene på Femø. Hensigten var at vise, at Rødstrømpebevægelsen var mere end hurtige aktioner. På Femølejrene udviklede og afprøvede man Rødstrømpebevægelsens principper (ibid: 193). Pressen dækkede ivrigt disse begivenheder og aktioner. De mange billeder og filmklip er sandsynligvis en medvirkende årsag til, at netop bevægelsens første år særligt har brændt sig fast i den kollektive forståelse og historieskrivning.

Med tiden skete der et skift fra de impulsive protestaktioner til mere alternative feministiske aktiviteter som kvindefestivaler og kvindekurser samt specialiserede aktiviteter som oprettelsen af kvindehuse og krisecentre. Samtidig ændrede Rødstrømpebevægelsen sig fra et storbyfænomen til at være landsdækkende med grupper spredt ud over landet (ibid: 253, 343).

Dahlerup definerer Rødstrømpebevægelsen som:

en radikal og venstreorienteret kvindebevægelse med kvindefællesskab og kvindekamp som hovedstrategi og basisgruppen som det organisatoriske grundprincip (Dahlerup, 1998 bind I: 155).

Ifølge Dahlerup var Rødstrømpebevægelsen **radikal**, fordi den krævede fundamentale ændringer i kvindernes stilling og ophævelse af årtusinders kvindeundertrykkelse både i den offentlige og den private sfære (ibid: 155). Tidligere kvindebevægelser havde sat fokus på kvinders undertrykkelse i økonomiske, politiske og sociale henseender. Det nye ved Rødstrømpebevægelsen var, at den udvidede perspektivet til også at omhandle

²³ Ulla Dahlerup (1942 -) er søster til Drude Dahlerup (1945 -), hvis værk *Rødstrømperne bind I og II* (1998) er den primære kilde til dette kapitel. Begge søstre var aktive i Rødstrømpebevægelsen. Ulla Dahlerup forlod bevægelsen allerede et år efter opstarten, fordi hun mente, at den var for marxistisk (Internetkilde: Kvinfo). Drude Dahlerup bevarede tilknytningen til bevægelsen, selvom hun fra midten af 1970'erne primært var aktiv inden for kvindeforskning (Internetkilde: Kvinfo).

undertrykkelse i familien samt psykologisk og seksuel undertrykkelse (ibid: 155).

Rødstrømpebevægelsen var **venstreorienteret**, fordi den var en del af den anti-autoritære venstrefløj, som både kritiserede det kapitalistiske samfund og den sovjetiske kommunisme (ibid: 156). Men Rødstrømpebevægelsen rettede også en intern kritik mod venstrefløjen. I sloganet: ”Ingen klassekamp uden kvindekamp, ingen kvindekamp uden klassekamp” var første del rettet mod venstrefløjens mænd, som ifølge rødstrømperne, ikke tog kvindeundertrykkelsen alvorligt, men selv medvirkede til at opretholde den (Dahlerup, 2001b: 2). Den anden del af sloganet var en kommentar til tidligere kvindebevægelser. Rødstrømperne ville understrege, at kvindekampen ikke var politisk neutral. Rødstrømpebevægelsen ønskede ikke, at kvinder blev ligestillede i det eksisterende samfundshierarki, men ville i stedet skabe et samfund uden hierarki (Dahlerup, 2001b: 2). Målet var i højere grad kvindefrigørelse end formel ligestilling, og Rødstrømpebevægelsen var udelukkende for kvinder. Det var en målsætning at skabe et rum for kvinder uden den almindelige mandlige dominans (Dahlerup, 1998 bind I: 157). Rødstrømperne mente, at kvinder havde et skæbnesfællesskab, fordi de alle oplevede undertrykkelse, selvom undertrykkelsen kunne tage forskellige form i forskellige sociale klasser. Kvinder skulle ikke længere bekriegen hinanden, men mødes i solidariteten.

Basisgruppen som det organisatoriske grundprincip var inspireret af Ungdomsoprørets gruppearbejde. Basisgrupperne var et centralt kendetegn ved Rødstrømpebevægelsens anarkistiske og uformelle organisationsform. Basisgrupperne blev enten sammensat tilfældigt ved introduktionsmøder eller bestod af kvinder, der kendte hinanden i forvejen. Man talte i runder for at sikre, at alle fik ordet, og at ingen ville dominere diskussionen (ibid: 214). Den velkendte parole ”det private er politisk” var en af hensigterne med basisgruppernes arbejde (ibid: 503). Diskussionerne i basisgrupperne tog udgangspunkt i kvindernes egne erfaringer. Tanken var, at kvinderne

ville få øjnene op for, at deres problemer og konflikter ikke skyldtes den enkelte kvindes personlige situation, men at de derimod var et resultat af samfundets strukturelle problemer (ibid: 217).

Rødstrømpebevægelsens gennemslagskraft skyldtes især pressens overvejende positive dækning af bevægelsens aktioner. Pressen var sensationslysten, og Rødstrømpebevægelsens aktioner var både grænseoverskridende og chokerende i datiden (ibid: 185). Selvom latterliggørelsen kom til udtryk i nogle medier, så var Rødstrømpebevægelsen overvejende populær i sin samtid. Det er interessant, at denne popularitet er vendt til en mere entydig latterliggørelse og afstandstagen i eftertiden. En forklaring kan være, at Rødstrømpebevægelsen blev symbol på nogle samfundsændringer, som medførte modreaktioner i andre befolkningsgrupper. Eksempelvis så mange mænd et behov for at redefinere sig selv i forhold til de nye kvinderoller, og flere af Rødstrømpernes børn følte, ligesom andre generationer før dem, et behov for et opgør med deres forældres idealer.

2.3.4 Nyfeminisme

Omkring årtusindeskiftet blev der i Danmark udgivet en række feministiske antologier, hvoraf de mest kendte er *Fisseflokken* (1999), *Nu er det nok – så er det sagt* (2000) og *De røde sko* (2002)²⁴. Antologierne skabte en op-hedet debat i pressen, bl.a. fordi de udkom efter en længere stilstand i ligestillingsdebatten. Det var i pressen, at antologierne fik den samlede betegnelse nyfeminisme. Modsat Rødstrømpebevægelsen var nyfeminisme ikke del af en kvindebevægelse eller andre sociale bevægelser, men derimod en strømning i tiden, som i de senere år har mistet pressens interesse (Sværke, 2005: 5).

²⁴ Af øvrige nyfeministiske udgivelser kan nævnes: Mette Bom og Nanna Kalinka Bjerke *Udslag* (2002), Ulrikka Edemo m.fl. (red.) *Femkamp. Bang om nordisk feminism* (2004), Marie Kraul (red.) *Fem@il* (2000), Adam Holm m.fl. (red.) *Hvordan mand* (2000) og Niels Ulrik Sørensen (red.) *Pikstormerne* (2000). De to sidstnævnte er skrevet af mandlige forfattere med den hensigt at vise både mandlige perspektiver og modsvar på de problematikker, der blev rejst i de øvrige antologier.

Antologierne varierer stilmæssigt imellem personlige fortællinger og akademiske analyser. De er ikke bygget op omkring et fælles emne, men udtrykker alle en pluralistisk debat om de ligestillingsproblemer og stereotype forventninger til køn, som kvinder stadig oplever på arbejdsmarkedet, i hjemmet, i forhold til seksualiteten og i medierne. Fælles for flertallet af antologierne er, at bidragsyderne er unge kvinder med en videregående uddannelse, som alle har det feministiske udgangspunkt, at samfundet bygger på kønsulighed og kvindeundertrykkelse (ibid: 5). Antologierne betoner dog alle det individuelle perspektiv, at man kan være feminist på mange måder. I *Fisseflokken* ekspliciteres dette perspektiv i de forfatterpræsentationer, der indleder hvert kapitel, hvor alle forfatterne udtrykker deres syn på feminismen under overskriften ”feminisme for mig”. Antologierne forsøger med andre ord ikke at universalisere én type af feminismen, men vil i stedet anerkende bidragsydernes forskellige erfaringer og perspektiver som en del af debatten (Fiig, 2004: 15).

De nyfeministiske antologier kan ikke ses som et samlet opgør med feminismen i 1970’erne eller Rødstrømpebevægelsen, da der ikke er en entydig position i forhold til disse. Som Christina Fiig²⁵ udtrykker det, er nyfeminisme både karakteriseret ved en abstrakt taknemmelighed over for de tidligere kvindebevægelser og en radikal afstandstagen (Fiig, 2004: 14). De nyfeministiske antologier er på en gang arvtagere og opponenter til Rødstrømpebevægelsen. Den individuelle og personlige vinkel på køn og ligestillingsproblemer kan ses som et eksempel på Rødstrømpernes parole om at gøre det private politisk. Det er dog ikke et stærkt politisk budskab eller en opfordring til mobilisering, der kommer til udtryk i de nyfeministiske antologier. Det er nærmere et ønske om at provokere de eksisterende forestillinger om, hvordan man er en moderne kvinde gennem den enkelte læsers identifikation med de personlige beretninger (Sværke, 2005: 7f.).

²⁵ Christina Fiig. Lektor ved Aalborg Universitet, Institut for Historie, Internationale Studier og Samfundsforhold samt FREIA – Center for Kønsforskning på Aalborg Universitet.

Den personlige stil, som kendetegner flertallet af antologierne, er en væsentlig årsag til, at de nyfeministiske antologier fik en hård medfart i pressen. De nyfeministiske forfattere blev anklaget for at være hysteriske, selvcentrerede og navlepillende. I virkeligheden har de personlige beretninger, som er publiceret i de nyfeministiske antologier samme karakter, som de beretninger rødstrømperne delte med hinanden i basisgrupperne. Det er korrekt, at nyfeministerne ikke udtrykker politiske målsætninger ligesom Rødstrømperne gjorde det, men som tidligere nævnt har de målet om kvindefrigørelse til fælles. Nyfeministerne har blot et andet udgangspunkt end Rødstrømperne. Hvor Rødstrømperne tog afsæt i marxismen og var mere materialistiske i deres målsætninger, har nyfeminisme afsæt i en socialkonstruktivistisk kritik af, at normen for kønnene skal forestille at være naturlige eller universelle. Nyfeministerne kan i højere grad ses som et akademisk projekt frem for et politisk (Sværke, 2005: 9).

2.3.5 Danskernes syn på feminisme

Danskernes umiddelbare forståelse af feminisme varierer fra positive udsagn som: ”kvindefrigørelse”, ”lighed”, ”lige rettigheder”, der illustrerer feminismens mål til negative udsagn som: ”latterligt”, ”kvindechauvinister”, ”en samling hysteriske kvinder”, ”mandehadere”, der hverken beskriver feminismens indhold eller mål (Andreasen, 2007: 29, Sværke, 2005: 20).

De positive og negative udtalelser er uafhængige af respondenternes køn og alder, men Rikke Andreasen²⁶ fandt i sin interviewundersøgelse en sammenhæng imellem uddannelseslængde og kendskabet til feminisme. Det er typisk respondenter uden en videregående uddannelse, som enten ikke kender ordet feminisme, som forstår det synonymt med feminin eller bruger ordet kvindebevægelse som erstatning for feminisme (Andreasen,

²⁶ Rikke Andreasen lektor i medie- og kommunikationsvidenskab ved Malmö Universitet. Andreasen har lavet en interviewundersøgelse af ”den almindelige danskers” syn på feminisme. Undersøgelsen bestod af 40 interviews med tilfældigt udvalgte personer med variation på alder, køn, etnicitet, sociale miljøer og seksuel orientering (Andreasen, 2007).

2007: 37). Kirsten Sværke²⁷ fandt i sin pilotundersøgelse en sammenhæng imellem begrænset politisk interesse og et begrænset kendskab til feminisme samt et negativt syn på Rødstrømpebevægelsen.

Det er en gennemgående tendens i begge undersøgelser, at ordet rødstrømpe ikke kun forbindes med feminister, der var aktive i en bestemt kvindebevægelse i en bestemt tidsperiode. Rødstrømpebevægelsen, rødstrømpe og rødstrømperne bruges i stedet bredt som synonyme for både feminister og forskellige kvindebevægelser og uden en tidsmæssig afgrænsning. Det tyder på, at Rødstrømpebevægelsen og begivenhederne i 1970'erne har efterladt et ganske varigt indtryk i danskernes bevidsthed i forhold til feminisme.

Der er overordnet en væsentlig uoverensstemmelse mellem danskeres kollektive erindring om kvindebevægelserne og feminisme samt de egentlige historiske og teoretiske forhold. (Andreasen, 2007: 28). For det første forbindes feminisme og kvindebevægelser direkte med ungdomsoprøret og året 1968 (ibid: 30). Som det fremgår af kapitel 2.3.3, startede Rødstrømpebevægelsen med en aktion i 1970. Selvom mange af initiativtagerne til Rødstrømpebevægelsen var studerende på Københavns Universitet, og der i et vist omfang forekom et personsammenfald mellem aktionerne i ungdomsoprøret og Rødstrømpebevægelsen, så var Rødstrømpebevægelsen ikke en del af ungdomsoprøret. Ungdomsoprørets opgør med autoriteterne og nye idealer var blot en vigtig inspirationskilde til Rødstrømpebevægelsen (Dahlerup, 1998 bind I: 159). Rødstrømpebevægelsen opstod som følge af en række strukturændringer i det danske samfund, hvoraf en stigning i erhvervsfrekvensen for kvinder samt en stigning i antallet af kvinder, der tog en uddannelse, var de to vigtigste (ibid: 158f.).

²⁷ Kirsten Sværke lavede en pilotundersøgelse af unge kvinders syn på feminisme og nyfeminisme, da hun var tilknyttet FREIA på Aalborg Universitet tilbage i 2005. Pilotundersøgelsen bestod af et gruppeinterview med fire kvinder i tyverne, som læser på en videregående uddannelse, og som ikke er politisk aktive. Samt to enkeltinterviews med kvinder i tyverne, som er feministisk engagerede i henholdsvis nyfeminisme og den radikale feminisme.

For det andet drages der paralleller mellem rødstrømperne, feminisme og lesbianisme, som om det er en og samme sag. Homoseksuelle kvinder var repræsenteret i Rødstrømpebevægelsen, men Rødstrømpebevægelsen var overvejende en heteroseksuel bevægelse. Faktisk brød en gruppe af homoseksuelle kvinder ud af Rødstrømpebevægelsen og dannede i stedet Lesbisk Bevægelse, fordi de mente, at heteroseksuelle mærkesager fyldte for meget i Rødstrømpebevægelsen (Andreasen, 2007: 33). For det tredje er der en sammenblanding af symbolerne fra forskellige bevægelser i 1970'erne. Rødstrømperne forbindes eksempelvis med den lilla ble, selvom den var et symbol for pædagogerne, som blev mobiliseret i den samme periode (ibid: 33). Denne sammenblanding af symboler forekommer også i interviewene med ligestillingsordførerne (jf. kapitel 3.2.1).

Blandt Andreasens respondenter er der en overraskende skelnen mellem de "gamle" 1970'er feminister og de "yngre" nutidige feminister. Nutidige feminister betegnes bl.a. som "mere inkluderende", "mere nuancerede" og "knap så provokerende" (Andreasen, 2007: 34). Der er dog en enighed om, at de yngre feministers image ikke er slået ligeså kraftigt igennem, som de ældre feministers gjorde (ibid: 35). Det kan diskuteres, hvorvidt denne skelnen mellem yngre og ældre feminister er rimelig. Som Andreasen bemærker, er der en forskel i måden, de udtrykker sig på samt graden af organisering, men Rødstrømpebevægelsen og den nutidige feminisme deler ønsket om at ændre samfundets strukturer og normer således, at kønnet ikke er en forhindring for menneskers muligheder i livet (ibid: 35).

Blandt alle interviewpersonerne er der en klar distancering fra begrebet feminisme samt titlen feminist, uanset om de har beskrevet feminisme positivt eller negativt²⁸. Det er ifølge Andreasen en konsekvens af, at den kollektive historieskrivning om feminisme ikke er neutral. De fleste af interviewpersonerne går ind for frigørelse og ligestilling mellem kønnene, men ingen af dem tager titlen feminist på sig. Det skyldes de negative og

²⁸ Med undtagelse af de to erklærede feminister i Sværkes enkeltinterviews.

historisk fejlagtige stereotyper, der er forbundet med feminisme, kvindebevægelse og rødstrømper, og disse stereotyper er stærkt forbundet med den generelle forståelse af feminisme. Andreasen påpeger afslutningsvis, at når feminisme er fyldt med negative associationer, sætter det en grænse for anvendelsen af begrebet. Sammenholdt med myten om, at ligestilling er opnået i Danmark, påvirker det i sidste ende selve ligestillingsdebatten. Det er en pointe, der i særdeleshed er interessant for denne specialeafhandling, eftersom en lignende tendens gør sig gældende hos ligestillingsordførerne.

2.3.6 Dansk versus svensk tilgang til feminisme og ligestilling

Set udefra har alle de nordiske lande mange fællestræk på det ligestillingspolitiske område. Set indefra er der imidlertid betydelige forskelle. I de seneste år har der i de danske medier og i den akademiske verden været en stigende opmærksomhed på forskellene mellem særligt Danmark og Sverige både i anvendelsen af begrebet *feminisme*, i ligestillingsdebatternes indhold samt emnets politiske prioritering. Det er tydeligt, at ligestillingsordførerne er påvirket af denne forskel mellem Sverige og Danmark, da flere af dem på eget initiativ drager paralleller til Sverige undervejs i interviewene. Af den grund fremhæves der i dette kapitel udvalgte forklaringer på forskellene mellem Danmark og Sverige, som danske kønsforskere er nået frem til.

For det første er ligestillingspolitiske initiativer i højere grad kommet udefra i Danmark end i Sverige. Fra 1971 og frem til 1995 var kun Danmark medlem af EF(EU). I løbet af 1970'erne blev der i EF vedtaget en række direktiver om ligeløn, ligebehandling, forældreorlov mm. Som medlemsland var Danmark forpligtiget til at implementere disse direktiver i den nationale lovgivning. Det bevirkede, at Danmark i 1970'erne lagde sig i spidsen af skandinaviske sammenligninger af ligestillingspolitik. Ulempen ved den europæiske påvirkning var imidlertid, at den populært sagt blev en sovepude for national institutionalisering af ligestillingen (Borchorst og Dahlerup, 2003: 54ff.). I *Likestilte demokratier?* (1999) konkluderes det, at

ligestillingen er stærkere forankret på regeringsniveau og i den statslige administration i Sverige end i Danmark målt ud fra antallet af ligestillingsinstitutioner, deres kompetenceopdeling og ressourceforbrug (Bergqvist, 1999: 259).

For det andet er der som eksemplificeret i indledningen en tydelig forskel i danske og svenske partiers prioritering af feminisme og ligestilling. Med undtagelse af Kristdemokraterna begyndte alle svenske partier at kalde sig selv feministiske i slutningen af 1990'erne. I de svenske partier er der en anerkendelse af, at selvom Sverige er et af de mest ligestillede lande i verden, er det ikke ensbetydende med, at ligestillingen er opnået. Ifølge Drude Dahlerup skyldes de svenske partiers prioritering af ligestilling og feminisme en højere grad af politisering af ligestillingspolitikken såvel internt i partierne som parlamentarisk (Dahlerup, 2002: 230).²⁹ De danske partiers relative tavshed omkring ligestilling og feminisme kan enten tolkes som en opfattelse af, at ligestilling er opnået eller som et symptom på, at ligestillingen ikke har vælgernes interesse (ibid: 236).

Dahlerup peger endvidere på, at det er helt andre ord, der bruges i den svenske ligestillingsdebat end i den danske. I Sverige taler såvel borgerlige som venstreorienterede partier om kønsmagtsystemet, kvindeundertrykkelse og patriarkatet (ibid: 226, 235). Dahlerup har for nylig identificeret to borgerlige ligestillingsprofiler under udvikling (Dahlerup, 2007). Den svenske borgerlige profil lægger vægt på de strukturelle forandringer. I bogen *Liberal feminism* (2001) italesætter Lars Leijonborg³⁰ eksplicit, at det er et borgerligt dilemma at bryde kønsmagtstrukturerne, når man ønsker at tage udgangspunkt i individet modsat socialisternes udgangspunkt i fællesskabet (Dahlerup, 2007: 13). Den danske borgerlige profil udtrykker, at ligestilling stort set er opnået mellem indfødte danske mænd og kvinder,

²⁹ Dahlerup definerer politisering som: når et parti tager et emne eller et spørgsmål op, hvorved de øvrige partier tvinges til også at tage et standpunkt om samme emne (Dahlerup, 2002: 231).

³⁰ Lars Leijonborg (1949-) svensk politiker. Forhenværende minister og formand for Folkpartiet.

hvorimod kvindeundertrykkelse og ulighed mellem kønnene primært forekommer i indvandrerfamilier (ibid: 14).

Flere kønsforskere peger endvidere på, at kvindemobiliseringen i Danmark historisk var stærkere i kvindebevægelserne end i de politiske partier (Bergqvist, 1999: 257). I Sverige var man i 1970'erne opmærksom på at få etableret kvindeforbund internt i partierne. Det betød, at selvom kvindebevægelserne med tiden aftog i styrke, var der i partierne et etableret fokus på ligestillingsproblematikker. Det er blandt andet de svenske parti-ers kvindeforbund, som har presset på for at få indskrevet feminisme i de partiernes partiprogrammer (Dahlerup, 2002: 231). I Danmark var kvindemobiliseringen stærk i Rødstrømpebevægelsen, men Rødstrømpebevægelsen var i kraft af sin anarkistiske organisationsform hverken elitepolitisk eller partipolitisk interesseret i modsætning til tilsvarende kvindebevægelser i Sverige (Borchorst og Dahlerup, 2003: 189). De danske partier havde tidligere haft interne kvindeorganisationer, men de blev alle nedlagt omkring 1970 (ibid: 189). Efterhånden som Rødstrømpebevægelsen gik i opløsning, svækkedes kvindemobiliseringen, og det var primært enkeltpersoner i de danske politiske partier, som skabte opbakning til ligestillingsreformer gennem uformelle og tværpolitiske netværk (ibid: 57). Blandt de danske partier er det kun Enhedslisten, som har et kvindeudvalg i dag.

Tabel 6 nedenfor viser en sammenfatning af de nævnte forskelle mellem Sverige og Danmark i relation til feminisme og ligestilling.

Tabel 6 Forskelle mellem Sverige og Danmark

	Sverige	Danmark
International påvirkning	-	+
Institutionalisering i den statslige administration	+	-
Partierne omtaler sig som feministiske.	+	-
En opfattelse af at ligestilling er opnået	-	+
Stærk kvindemobilisering i partierne	+	-

3 Analyse

Analysen er opbygget i to blokke. I første blok analyseres de syv interviews enkeltvis som kommunikative begivenheder med et primært fokus på to ud af tre dimensioner fra Faircloughs tredimensionelle model: tekst og diskursiv praksis. Den anden blok indledes med en analyse af de tre diskursordner, som påvirker ligestillingsordførernes forståelse af feminisme, dvs. en analyse af interdiskursiviteten. Dernæst analyseres de fire diskurser, som er identificeret på tværs af de syv interviews. Inden for hver af disse diskurser fokuseres der særligt på identitetsdannelse og intertekstualitet. Anden blok afsluttes med to perspektiverende kapitler om ligestillingsordførernes syn på feminismens muligheder fremadrettet inden for det politiske felt. Til sammen giver den anden blok af analysen et overblik over diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme.

Henvisninger til citater fra de transskriberede interviews er igennem analysen angivet med den pågældende ligestillingsordførers initialer samt linjetallet for citatets start. Betoninger, pauser, udråbsord med mere vil kun blive gengivet i citater, hvor det er relevant for en analytisk pointe.

3.1 De syv interviews

Det er en tydelig tendens i de syv interviews, at feminisme er et begreb, som ligestillingsordførerne italesætter med en stor berøringsangst. Med undtagelse af Johanne Schmidt-Nielsen (EL) italesætter ligestillingsordførerne feminisme med en tvetydighed, ambivalens eller distance i større eller mindre grad. Som det fremgår af den følgende analyse, afspejles det bl.a. i deres ordvalg, tøven og anvendelse af konjunktioner. Endvidere er der en bred variation mellem ligestillingsordførernes identifikation med feminisme. Variationen kommer til udtryk i, hvorvidt de betragter deres forhold til feminisme som personligt, professionelt, begge dele eller ingen af delene.

I de følgende syv analyser fokuseres der på de sproglige formuleringer og temaer, som er særegne for hver af de syv ligestillingsordførere. Interviewene analyseres i samme tilfældige rækkefølge, som de blev indhentet.

3.1.1 Julie Rademacher (S)

Når Rademacher skal beskrive sin forståelse af feminisme, tager hun afsæt i en sammenligning af de forståelser, hun har oplevet i Danmark og andre lande. Hun mener, at den generelle forståelse af feminisme i Danmark adskiller sig negativt fra den, hun har oplevet i eksempelvis Spanien.

Jeg møder EN opfattelse af feminisme herhjemme i Danmark og det er ofte sat i bås med sådan halvfjerdsernes gamle KAMPfeminister der brændte bh'er af hvorimod når jeg har været i udlandet og for eksempel Spanien der har den mandlige premierminister erklæret sig som feminist og der er det blevet et langt mere positivt ord som mænd altså også godt kan være og et eller andet sted et symbol for ligestilling (JR: 15).

Dette citat illustrerer flere af de temaer og kendetegn, der er gennemgående i Rademachers italesættelse af feminisme.

For det første beskriver Rademacher den generelle forståelse af feminisme i Danmark med et vokabular, som udtrykker passivitet og stilstand: ”sat i bås med” (JR: 16), ”fastfanget” (JR: 23), ”SAT form for feminisme” (JR: 26) og ”BETONfeminisme” (JR: 28). Rademachers betoning af *beton* er særligt interessant. Beton er siden starten af 1970'erne blevet anvendt som et produktivt førsteled i sammensatte ord, der udtrykker, at noget er dogmatisk, tungt, klodset og besværligt (Internetkilde: Nye ord i dansk). Beton kan anvendes som produktivt førsteled i forskellige sammenhænge, men det anvendes ofte med en nedladende tone eksempelvis: betonlebbe, betonkommunisme og betonbureaukrati.

I en passage, hvor det ovenstående vokabular særligt anvendes, siger Rademacher: ”de to definitioner [...] **jeg** har mødt”(JR: 21) og ”herhjemme er **vi** [...] fastfanget” (JR:22). Dette skifte i personlige pronominer illustrerer, at Rademacher også selv er underlagt den passivitet og stilstand, som hun mener, kendetegner den generelle forståelse af feminisme i Danmark, selvom hun personligt har en anderledes forståelse af feminisme.

For det andet skelner Rademacher flere steder mellem en ”gammel” og en ”moderne” form for feminisme. Som det fremgår af det førstnævnte citat (JR: 15), skal den gamle feminisme forstås som feminisme i

1970'erne. Denne skelnen mellem en gammel og en moderne feminisme anvender Rademacher både i sammenligningen af Danmark med andre lande og i beskrivelsen af hendes egen forståelse af feminisme. Den mest essentielle forskel på den gamle og den moderne feminisme er, at den moderne feminisme er mere inkluderende over for begge køn end den gamle. *Inkluderende* er et adjektiv, som Rademacher betoner i mange sammenhænge:

vi opfatter os selv mere som altså den moDERne feminist og ikke så meget som den helt gamle og også en feminist der taler mændenes sag altså en eller anden form for inkluDERende feminisme i forhold til kønnene (JR:42), jeg tror meget på at vi som kvinder vi skal ikke vinde over mændene [...] det er ikke en kønsKAMP det her [...] feminisme for mig ER inkluderende (JR: 70),
Men jeg tror igen at man skal kalde det noget mere inkluderende end feminisme som vægter meget kvindesiden og man også skal være stor nok havde jeg nær sagt til at inkludere mændene og invitere dem med i diskussionen æhm fordi jeg tror kun på den måde vi kan sikre ligestillingen (JR: 298),
man vælger det fra fordi det ikke er et inkluderende ord nødvendigvis (JR: 322).

Som det fremgår af citaterne, kan *inkluderende* både forstås som en interesse for et mandligt perspektiv på ulighed, en afstandstagen til feminisme som et udtryk for en kønskamp og en kommunikativ strategi til at fremme en bedre dialog om ligestilling og feminisme. I de fleste anvendelser af *inkluderende* er der en implicit eller eksplicit positionering af Rademacher selv, eller de grupper hun tilhører (fx den unge generation, socialdemokratiske kvinder) i opposition til de "gamle" feminister.

I sine beskrivelser af "den gamle feminisme" fremhæver Rademacher ofte de gamle feministers aktivisme som noget særegen i forhold til de moderne feminister. Hun omtaler de gamle feminister som "kampfeminister" (JR: 17, 46, 262), og hun taler sig ind i den velkendte myte, at feminister var nogle, der brændte bh'er af (JR: 220, 229 og 261). I modsætning til denne aktivisme anser Rademacher sig selv som reformist, og hun skelner imellem, at interesseorganisationer også i dag kan være aktivistiske, hvorimod politikerne må koncentrere sig om demokratiske løsninger: "jeg er

me: get REFORMorienteret i min tilgang til tingene. Men det betyder ikke at interesseorganisationer ikke kan agere på en anden måde” (JR: 308).

Understregningen af den gamle og den moderne feminisme forskellige metoder er et eksempel på, at Rademacher lægger en vis distance til ”den gamle feminisme”. Denne distance er ikke entydig i interviewet, men blot én side af et ambivalent forhold til tidligere generationer af feminister. Den anden side er Rademachers respekt for de tidligere generationers arbejde. Det følgende citat illustrerer, hvordan Rademacher ofte veksler imellem afstandstagen og respekt:

Så æh jeg æh kalder mig selv feminist men opfatter det slet ikke som noget negativt æhm og har også en anden verdensopfattelse end kampfeministerne havde i halvfjerdsene P selvom jeg tager hatten af for deres arbejde men vi er bare i en ny tid (JR: 44).

Konjunktioner *men* og *selvom* markerer de tre retningsskift i udsagnet.

Det ambivalente forhold kan skyldes, at Rademacher i sine udtalelser indregner og forsøger at imødekomme de negative holdninger til feminisme fra 1970’erne, som hun forventer, at andre har. Sætningen: ”men opfatter det slet ikke som noget negativt” ville eksempelvis være overflødig, hvis Rademacher antog, at alle opfatter feminisme positivt. Det ambivalente forhold kan samtidig være årsagen til, at Rademacher ofte gør brug af modale dæmpere som ”lidt”, ”sådan”, ”måske” og ”tror jeg” (JR: 21, 117, 277). Hun udtaler sig med en vis forsigtighed, fordi hun har oplevet, at emnet feminisme kan have en afskrækkende effekt på tilhørerne.

I forhold til feminisme indtager Rademacher samlet set en både/og position, hvor hun gerne selv vil italesætte feminisme positivt, men hun kan ikke komme fri af den latente negative forståelse af begrebet.

3.1.2 Marlene Harpsøe (DF)

Harpsøes forståelse af feminisme kan overordnet inddeles i to modsætningspar:

- Feminisme i 1970’erne vs. feminisme i dag.

- Feminisme for danske kvinder vs. feminisme for kvinder med anden etnisk herkomst end dansk.

Harpsø mener, at feminisme var mere berettiget i 1970'erne, end den er i dag. Verbet *berettiget* anvender Harpsø gentagne gange under interviewet. Det er værd at bemærke, fordi dette verbum i betydningen at retfærdiggøre/legitimere signalerer en formel og moralsk argumentation fra Harpsøes side. Hvorvidt feminisme er berettiget eller ej, bygger Harpsø på en vurdering af graden af ligestilling i det danske samfund fra 1970'erne og frem til i dag:

Jeg synes den feminisme som man så i halvfjerdserne handler selvfølgelig som sagt meget om øh om en ligestilling af kønnene som jeg synes var berettiget på alle mulige måder [...] fordi der var jo decideret problemer med ligestillingen dengang [...] den kvindekamp og den kønskamp som man havde dengang synes jeg var berettiget (MH: 23),
Jeg synes at man i langt højere grad går ind i dag og kæmper nogle feministiske såkaldte feministiske kampe som øhm T jeg ikke mener hører hjemme øh under en såkaldt øh KVINDEkamp (MH: 35).

Harpsø finder ikke, at feminisme har en berettigelse i Danmark i dag, da der i Danmark er: "en meget meget høj grad af ligestilling" (MH: 32).

Som det fremgår af forrige citat (MH: 35), mener Harpsø ikke i starten af interviewet, at den nutidige feminisme hører under det, hun kalder en kvindekamp. Senere i interviewet er der et brud på kohærens i det udsagn, idet Harpsø flere gange kritiserer den nutidige feminisme for at være "enøjet" (MH: 53, 79, 131) og udelukkende at tale kvinders sag (MH: 48), fordi: "man i højere grad skal fokusere på BEGGE køn for at opnå øh den her ligestilling" (MH: 53). Når Harpsø kritiserer, at feminisme i dag fokuserer enøjet på kvinder, bygger det ikke på en antagelse om, at man i 1970'erne fokuserede på begge køn. Kritikken bunder i en vurdering af fremgangen for kvinders position i det danske samfund. Harpsø mener, at kvinders position er forbedret i en sådan grad, at et særskilt fokus på kvinder ikke har samme berettigelse i dag, som det havde i 1970'erne. Dermed kan Harpsøes syn på ligestilling placeres imellem kategori 3 og 4 i Dahlerups tabel over problemforståelse og politiske løsninger (jf. tabel 5 kapitel

2.3.2). Ifølge Harpsøe er ligestilling stort set opnået, og af den grund går feministerne for vidt, hvis de fortsat kun fokuserer på kvinders stilling i samfundet.

Forholdet mellem graden af ligestilling og feminismes berettigelse anvender Harpsøe ligeledes på det andet modsætningspar danske kvinder vs. kvinder med en anden etnisk herkomst end dansk:

den KAMP som vi må kæmpe for DE kvinder hænger jo også i meget høj grad sammen med den kamp som man kæmpede i halvfjerdserne. Men i forhold til RESTEN af den danske befolkning [...] jamen så er vi nået så langt med ligestillingen så der er ikke behov for det men KUN i forhold til indvandrekvinderne (MH: 149).

Harpsøe ser altså en lighed mellem den position, som danske kvinder havde i samfundet i 1970'erne og den position, som kvinder med anden etnisk herkomst end dansk efter Harpsøes opfattelse, har i etniske minoritetskulturer i det danske samfund i dag. Harpsøe understreger endvidere, at det kun er i forbindelse med kvinder med anden etnisk herkomst end dansk, at feminismen kan have en anvendelighed i dansk politik i dag (MH: 191).

Med et postfeministisk perspektiv kan denne skelnen mellem danske kvinder og kvinder med en anden etnisk herkomst end dansk tolkes som en forståelse for, at *kvinder* ikke er én samlet gruppe. Det er derfor nødvendigt at italesætte ligestilling og feminismen med særligt henblik på kvinder fra etniske mindretal, som har en kulturel baggrund, der adskiller sig fra den danske.

Der opstår dog problemer med en postfeministisk tolkning, når Harpsøe siger, at det er den samme kamp, man må tage for kvinder med anden etnisk herkomst end dansk. For det første vil en postfeminist hævde, at hverken danske kvinder eller kvinder med anden etnisk herkomst end dansk kan inddeles i grupper, der kun tager højde for etnicitet, idet der internt i disse grupper er mange andre forskelle. For det andet vil en postfeminist mene, at forskellene mellem kvinder i alder, uddannelse, kultur, seksualorientering o.l. bevirker, at man ikke kan tale om én kamp, men mange

kampe med forskelligt fokus. Harpsøes skelnen mellem danske kvinder og kvinder med anden etnisk herkomst end dansk kan dermed ikke tolkes som et udtryk for en postfeministisk tilgang, men må nærmere forklares ud fra Dansk Folkepartis prioritering af udlændingepolitik som en af partiets vigtigste mærkesager. Harpsøes forståelse af feminisme er endvidere i tråd med den danske borgerlige ligestillingsprofil, som Dahlerup har identificeret, hvor ligestilling betragtes som en særlig dansk værdi, og kvindeundertrykkelse primært anses at forekomme hos etniske minoriteter (jf. kapitel 2.3.6).

Det er kun i forbindelse med dette andet modsætningspar (danske kvinder vs. kvinder med anden etnisk herkomst end dansk), at Harpsøe udtrykker en identifikation mellem sig selv og feminisme. Harpsøe tager begrebet til sig med en vis distance ved at bruge modale udsagn som: ”så kan jeg godt blive småfeministisk” (MH: 93) og ”jeg kan godt T føle mig en anelse feministisk” (MH: 90). Feminist er dog ikke en titel Harpsøe vil tage på sig i offentligheden. Hun tror, at mange vælgere vil finde det ”mærkværdigt” (MH: 162), hvis hun som medlem af Dansk Folkeparti var feminist, dels pga. feminismes manglende berettigelse i nutidssamfundet, dels fordi feminisme ikke har en betydning internt i partiet. Harpsøe udtaler: ”nej det er ikke et ord der bliver brugt. Jeg mindes i hvert fald ikke at jeg har hørt det nævnt he he” (MH: 187).

3.1.3 Johanne Schmidt-Nielsen (EL)

Med formuleringer som ”feminismen for MIG” (JSN: 13) og ”jeg mener at feminisme er” (JSN: 23) slår Schmidt-Nielsen tonen an for interviewet om feminisme. Schmidt-Nielsen er den af ligestillingsordførerne, som tager feminisme til sig i den mest eksplicite og personlige grad. Den distance, tvetydighed eller ambivalens omkring forståelsen af feminisme, som kommer til udtryk hos mange af de øvrige ligestillingsordførere i større eller mindre grad, er ikke at spore hos Schmidt-Nielsen. Hun udviser en bevidsthed om sin forståelse af feminisme og dennes placering i forhold til det fe-

ministiske tankesæts udvikling, idet der flere steder er en sammenhæng mellem den klassiske marxistiske feminisme (jf. kapitel 2.3.1) og Schmidt-Nielsens forståelse af feminisme.

mænd favoriseres på bekostning af kvinder fordi kvinder stadigvæk varetager hele det der produktive og ulønnede arbejde (JSN: 43), vi lever i et samfund hvor der er meget stor forskel på hvordan det traditionelle kvindearbejde og det traditionelle mandearbejde anerkendes og det skyldes tror JEG det at havebordene bliver malet bliver jo tillagt værdi æhm og de kan sælges det kan SAMTALEN på terrassen IKKE (JSN: 94).

I disse to citater er der en tydelig forbindelse til både den klassiske marxistiske feminisme og en regulær socialisme med Schmidt-Nielsens fokus på kvinders plads i produktionen. Det sidste citat er en del af en historie fra Schmidt-Nielsens barndom, hvor Schmidt-Nielsen kan huske, at hun blev bevidst om en forskel i anerkendelsen af mændenes og kvindernes bidrag til fællesskabet i det kollektiv, hun voksede op i. Mændenes arbejde med havemøblerne nød en større anerkendelse end kvindernes arbejde med at bage, fordi det er muligt at måle den potentielle salgbarhed i vedligeholdelsen af havemøblerne i modsætning til samværet på terrassen.

Schmidt-Nielsen beskriver feminisme som et perspektiv på samfundet, der først var en del af hendes barndom, senere en interesse i hendes videregående uddannelse, og med tiden er blevet en integreret del af hendes livssyn:

det som jeg sagde før er en eller anden form for LIVSindstilling æh men det betyder jo også at je: g ser efter æh hvad skal man sige kønsPERSPEKTIVER i stort set alle sammenhænge jeg beskæftiger mig med (JSN: 121).

Denne udtalelse adskiller Schmidt-Nielsen fra flere af de øvrige ligestillingsordførere, som primært anser feminisme for at være en del af deres arbejde, hvis feminisme i det hele taget tillægges betydning.

Schmidt-Nielsens bevidsthed om feminisme kan være en medvirkende faktor til den kohærens, der er i de fleste af Schmidt-Nielsens svar og argumenter. Schmidt-Nielsens besvarelser er ofte bygget op omkring eksempler, historier eller almen refleksion og bevæger sig frem mod en afsluttende pointe. Da Schmidt-Nielsen bliver spurgt, hvordan hun anvender femi-

nisme i sit daglige arbejde (JSN: 116), bruger hun Skattereformen som et konkret eksempel samt en historie om et møde med en jordemoder til at understøtte den afsluttende pointe, at feminisme for hende er et blik og et redskab på alle politiske områder (JSN: 138).

I historien fra Schmidt-Nielsens barndom om maling af havemøbler vs. samtalen på terrassen anvender Schmidt-Nielsen et mikrofællesskab som en metafor på hele samfundet. Eftersom spørgsmålene besvares uforberedt, underbygger kohærens, mønstrene i besvarelserne samt et begrænset antal selvmodsigelser, at Schmidt-Nielsen har en grundlæggende bevidsthed om feminisme. Derudover er de strukturerede og eksemplificerende argumentationer en indikator på, at Schmidt-Nielsen er medievant og har en indsigt i nogle basale formidlingsteknikker.

Det mest iøjnefaldende brud på Schmidt-Nielsens kohærens er den modale dæmper *hvad skal man sige*, som Schmidt-Nielsen ofte anvender. Modale dæmpere markerer i reglen afsenderens usikkerhed om indholdet af det sagte (Svennevig, Sandvik og Vagle, 1995: 37). Schmidt-Nielsen bruger imidlertid udtrykket *hvad skal man sige* 40 gange i løbet af interviewet. Det tyder på, at denne talemåde enten er blevet en sproglig vane for Schmidt-Nielsen eller en substitut for et nøleord³¹ med det formål at fastholde taleturen, som det er tilfældet i dette eksempel: ”altså P hvad skal man sige så så det øh hvad skal man sige øh JA så så hvad skal man sige” (JSN: 136).

Schmidt-Nielsens vokabular adskiller sig fra de øvrige ligestillingsordføreres i den henseende, at hun er den eneste, som bander. *Sgu* bruges i de fleste tilfælde til at understrege, at Schmidt-Nielsen ikke ved, hvad hun skal svare eller mener, at spørgsmålet er svært at besvare: ”jeg ved sgu ikke om feminismen spiller en rolle i danskernes bevidsthed” (JSN: 241). Derudover anvender Schmidt-Nielsen bandeord, når hun i særlig grad tager afstand fra noget:

³¹ Nøleord eller fyldord bruges i tilfælde, hvor den talende ikke har besluttet, hvad vedkommende vil sige (Svennevig, Sandvik og Vagle, 1995: 21).

altså Hanne Vibeke Holst hun kan jo kraftedeme ikke sige noget i fjernsynet uden samtidig at sige at hun er helt vild med mænd ikke og æh det er der sgu da ikke behov for (JSN: 280).

Det uformelle sprog er i overensstemmelse med både Enhedslistens og Schmidt-Nielsens image. Enhedslisten har i mange år profileret sig som ”vagthund” for både Folketinget og demokratiet i almindelighed. Schmidt-Nielsen er partiets unge, rebelske repræsentant i lighed med det tidligere folketingsmedlem for Enhedslisten, Pernille Rosenkrantz-Theil. Denne pointe skal ikke forstås som en antagelse af, at Schmidt-Nielsen bevidst bader af hensyn til sit politiske image, men nærmere at hun ikke forsøger at afholde sig fra det for at leve op til et bestemt sprogkodeks.

3.1.4 Lone Dybkjær (R)

Interviewet med Dybkjær kan inddeles i to: før og efter forventningerne om en teoretisk diskussion blev nedbrudt. I starten af interviewet havde Dybkjær en antagelse af, at intentionen med interviewet var en teoretisk og filosofisk diskussion af feminisme, hvilket hun ikke var interesseret i. Det bevirkede, at Dybkjær indtog en markant forsvarsposition og undlod at svare direkte på de indledende spørgsmål. Det er uklart, hvorvidt den misforståelse om interviewets sigte skyldtes de informationer, der var givet forud for interviewet eller formuleringen af interviewguidens første spørgsmål (jf. kapitel 2.1.4). Misforståelsen blev først eksplicit udredt mod slutningen af interviewet (LD: 626-639). Efter cirka 12 minutter (linje 200) sker der dog langsomt et skift i tonen på Dybkjærs svar fra skarp afstandstagen til en større åbenhed over for begrebet feminisme, hvilket gav mulighed for en bedre dialog.

I starten af interviewet understreger Dybkjær gentagne gange, at hun ikke har en mening om feminisme og heller ikke interesserer sig for feminisme:

jeg ved ikke hvordan jeg vil definere feminisme. Min opfattelse af det der er det politisk nødvendige er at kigge på hvordan står det til med kvinders placering i samfundet geneRELT og det kan man kalde feminisme eller ikke feminisme det er jeg ikke så optaget af (LD: 6),

jeg har IKKE interesseret- INTERESSERER mig IKKE for feminisme i en snæver forstand jeg interesserer mig for ligestilling (LD: 108).

Dybkjærs modstand mod feminisme bunder i første omgang i en skelnen mellem teori og praksis. Dybkjær fokuserer på de praktiske muligheder, hun har som politiker for at ændre på forholdet mellem mænd og kvinder i samfundet og styrke ligestillingen. Dybkjær mener, at feminisme er for teoretisk til at kunne gøre en forskel for de konkrete politiske muligheder. Dybkjær orienterer sig om feminisme, men finder de teoretiske diskussioner uinteressante og uanvendelige (LD: 176-183). Dybkjær er i stedet interesseret i kønsforskning, der synliggør konkrete problemer, fordi hun efter eget udsagn er handlingsorienteret (LD: 374-395). Feminisme fremstår dermed for hende som en modsætning til kønsforskning og politisk handlekraft.

Dybkjær tager ligeledes afstand til titlen feminist med udsagn som:

jeg vil ikke ind i BÅSEN feminisme vel [...] jeg VIL ikke ind i den bås. Jeg anser mig selv for en person der har haft fokus på ligestilling i hele min politiske karriere og DET kan man så kalde feminist eller ikke feminist det må man selv om (LD: 46).

Med dette ordvalg signalerer Dybkjær, at hun ikke vil tage titlen feminist på sig, fordi den begrænser og fastlåser. Hun distancerer sig fra titlen ved at lade det være op til andre at afgøre, om hun er feminist eller ej. Siden hen modereres denne position bl.a. med udtalelsen: ”Jeg er godt klar over at der er nogen der definerer sig selv som feminister det er jeg måske også ikke” (LD: 230). Dybkjær fastholder dog, at feminisme ikke i sig selv ændrer noget i dansk politik, snarere tværtimod (LD: 229-237). Sproganalytisk er det interessant, at der både er en dæmper *måske* og en forstærker *ikke* i førnævnte citat. Dæmperen signalerer Dybkjærs varsomhed omkring at påtage sig titlen feminist. Forstærkeren anses dog for at være en sproglig vane, eftersom den forekommer 133 gange i interviewet.

Dybkjærs argumenter for sin modstand mod feminisme er dels den tidligere nævnte skelnen mellem politisk handling og teoretisk diskussion,

som sandsynligvis fremhæves i særlig grad pga. misforståelsen om interviewets sigte. Dels et aldersperspektiv hvor feminisme både sammenkædes med en tidligere fase i Dybkjærs eget liv og den unge generation af kvinder i dag:

hvor jeg synes lidt feminisme er for mig no:get der ligger tilbage ikke. Men jeg synes det er fint at unge kvinder øh gør det JEG kan bare ikke bruge min tid på det (LD: 159).

Det bør bemærkes, at argumentationen i dette citat er kendetegnende for Dybkjær. Hun udtrykker først en accept af andres interesse for feminisme, men neutraliserer eller underkender efterfølgende denne accept med en klar markering af, at hun ikke selv mener, det er værd at bruge tid på.

I løbet af interviewet bliver det klart, hvorfra Dybkjærs modstand imod feminisme kommer. For det første har Dybkjær siden 1970'erne oplevet, at hun, modsat sin egen selvopfattelse, er blevet anset for at være feminist:

jeg blev da formentlig anset for ultra rød feminist i sin tid i de kredse jeg kom i fordi det var jo ingeniørkredsene ikke [...] Jeg har jo stået for alt det der ligestilling taget i bred forstand ikke (LD: 696).

Konsekvensen af denne opfattelse af hende var, at hun i faglige kredse og til offentlige arrangementer blev mødt med en række fordomme og antagelser, som var svære at nedbryde:

De hørte OVERHOVEDET ikke hvad jeg SAGDE. Noto:risk hør:te de ikke hvad jeg sagde men de citerede noget af det der havde stået som nogen mente jeg havde sagt i nogle aviser ikke (LD: 713).

Dybkjær har dermed altid kæmpet imod en misforstået betegnelse af hende som feminist, og hun sætter automatisk paraderne op ved denne betegnelse.

For det andet kan Dybkjærs syn på feminisme forstås som en erkendelsesproces. Dybkjær beskriver, hvordan læsningen af blandt andre Doris Lessing³² og Simone de Beauvoir³³ gav hende en indsigt i, at det var køn-

³² Doris Lessing (1919-). Engelsk forfatter. Nobelprismodtager i litteratur. Lessing har bl.a. skrevet romanerne *The Grass is Singing* (1950) og *The Golden Notebook* (1962).

sundertrykkelse, som var årsag til uligheden mellem mænd og kvinder i samfundet (LD: 404-422): ”DER VAR sådan nogle kvinder som i hvert fald var øjenåbnere for mig” (LD: 456). Sidst i interviewet siger Dybkjær, at feminisme kan være: ”en eller anden bevidsthed om hvad Søren det er for et mønster øh kvinder sættes ind i” (LD: 667). Efter denne indsigt i de unge år har Dybkjær orienteret sig i feministiske tekster og taget det til sig i det omfang, hun har fundet det inspirerende og anvendeligt i forhold til det politiske arbejde. De teoretiske definitionsdiskussioner har dog aldrig interesseret hende, og hun mener ikke, der er noget nyt under solen i de nutidige diskussioner (LD: 169).

Feminisme som en erkendelsesproces kommer også til udtryk i Dybkjærs fokus på forskellige generationer af kvinder. Dybkjær er den af ligestillingsordførerne, som taler mest om forskellen mellem unge og ældre generationer af kvinder, særligt hvad der adskiller den unge generation fra hendes egen generation, og hvilke opgaver den unge generation må tage sig af. I den forbindelse tilkendegiver Dybkjær en resigneret position i forhold til, hvad feminisme kan bidrage med fremadrettet:

I skal forholde jer til de feministiske tekster. I skal forholde jer til de svenske øh T feminister og alt det der og hvis I kan bruge det til noget så er det jo fint ikke. Jeg kan ikke bruge det til noget vel (LD: 439),
hvis feminisme kan være en øjenåbner for JERES generation er det fint I skal bare forstå det siger ikke MIG så meget vel fordi det har jeg passeret (LD: 482).

Dybkjær har tidligere i sin karriere opnået sin feministiske indsigt og er nu primært interesseret i konkrete politiske løsninger, samt den diskrimination der forekommer af hendes generation af kvinder (LD: 423-429).

Det er uden tvivl interviewet med Dybkjær, hvori der sker den største udvikling. Den semistrukturerede interviewform muliggør denne udvikling, fordi den har en åbenhed for den enkelte interviewpersons frie refleksion (jf. kapitel 2.1.4).

³³ Simone de Beauvoir (1908-1986). Fransk forfatter, filosof og feminist. Hovedværket *Le deuxième sexe* (1949) har haft stor betydning for det feministiske tankesæt.

3.1.5 Pernille Vigsø Bagge (SF)

Vigsø Bagges umiddelbare forståelse af feminisme er:

et udtryk for nogle værdier som æh hylder det feminine aspekt af tilværelsen og prøver at fremme feminine værdier i et samfund. Og feminine værdier er de værdier man forbinder ofte med kvinder som er opdraget på en bestemt måde jo til empati omsorg rummelighed og P den slags (PVB: 7).

Værdier er det centrale tema i interviewet med Vigsø Bagge, og hun skelner imellem feminine og maskuline værdier.

Forskellen på feminine og maskuline værdier skal ikke forstås biologisk, som forbundet til de to køn. Vigsø Bagge understreger tværtimod, at alle mennesker indeholder både maskuline og feminine værdier (PVB: 109, 462-468). At de feminine værdier ofte er mest fremtrædende ved kvinder, og de maskuline værdier ofte er mest fremtrædende ved mænd, skyldes, ifølge Vigsø Bagge, en kønsstereotyp opdragelse, som reproducerer en tilknytning af de feminine værdier til piger og de maskuline værdier til drenge (PVB: 242-251). Feminine og maskuline værdier er for Vigsø Bagge en feministisk forklaringsmodel, der anvendes til problemstillinger på mange niveauer fra det enkelte individ til samfundet generelt.

De feminine værdier beskrives med vokabularet: empati, omsorg, rummelighed, flad magtstruktur, forebyggelse, hjælp og støtte (PVB: 10, 24, 456). De maskuline værdier beskrives med vokabularet: hierarki, patriarkat, handlekraft, kynisme, aggressivitet og hårdhed (PVB: 22, 71, 453). Det er dermed et traditionelt syn på feminine og maskuline værdier, som Vigsø Bagge vælger at fremhæve. Vigsø Bagge mener, at de feminine værdier fylder for lidt i den politiske debat, og i den måde man udformer politik på (PVB: 189), hvorimod de maskuline værdier altid har været dominerende i samfundet. En manglende regulering af de maskuline værdier bevirker, ifølge Vigsø Bagge, at man i dag kan tale om en decideret maskulin stat:

hvis man IKKE P prøver at regulere øh den sammensætning af magthaverne i et samfund æh så de har en vis mangfoldighed blandt andet med køn så vil det altid være de værdier som de fleste bærer der bliver toneangivende. Og da man ALDRIG har været villig til at regulere på

nogen som helst måde æh fra statens side [...] så VIL det jo altid være sådan at når det æh udelukkende er det ene køn som primært bærer maskuline værdier i sig så vil staten blive maskulin (PVB: 232).

Vigsø Bagge mener, at en øget regulering kan skabe en bedre balance mellem maskuline og feminine værdier både hos det enkelte menneske og i samfundet.

Vigsø Bagge henviser til, at samfundsproblemer ofte er kønsopdelt. Det er typisk mænd, som får psykiske problemer ved skilsmisse eller arbejdsløshed. Der er en overrepræsentation af mænd i statistikker for kriminalitet og terrorisme. Vigsø Bagge mener derfor, det vil være interessant at undersøge, om sådanne samfundsproblemer kan være udløst af mekanismer, som er forbundet til de maskuline værdier (PVB: 100-111).

Ifølge Vigsø Bagge handler feminisme om at fremme de feminine værdier. Hun siger, at målet for feminisme *ikke* er at erstatte de maskuline værdier med de feminine værdier i den enkeltes tilværelse eller i samfundet. Det handler i stedet om at øge rummeligheden for forskellige værdier og dermed udvide grænserne for normaliteten (PVB: 8, 33). Det kan diskuteres, om det er muligt at fremme de feminine værdier uden samtidig at begrænse de maskuline. Endvidere laver Vigsø Bagge med sit ordvalg for henholdsvis de feminine og maskuline værdier en subjektiv fremstilling af de særskilte negative sider af maskuline værdier og de særskilte positive sider af feminine værdier.³⁴ Det rejser spørgsmålet, om Vigsø Bagge som feminist og socialist mener, at negative værdier som patriarkat, hierarki, kynisme og aggressivitet er ønskværdige i et samfund.

Vigsø Bagges perspektiv på feminine og maskuline værdier frem for køn, adskiller Vigsø Bagge fra de øvrige ligestillingsordførere. Dette værdiperspektiv kan skyldes, at værdier er blevet et mere fremtrædende element i dansk politik i det seneste årti. Et klassisk eksempel er tegningssagen tilbage i 2005/2006, der netop blev italesat som en værdikamp.

³⁴ Den mest positive maskuline værdi, som Vigsø Bagge nævner i interviewet, er handlekraft (PVB: 71).

Som det var tilfældet med Schmidt-Nielsen, betragter Vigsø Bagge ikke kun feminisme som en del af sit arbejdsområde. Feminisme er en del af bevidstheden i alt fra arbejdsforholdene på Christiansborg til Vigsø Bagges privatliv. Vigsø Bagge bruger udtrykket, at hun ”mainstreamer” sin tænkning omkring de feministiske værdier (PVB: 64) og signalerer hermed, at feminismeperspektivet er en integreret del af hele hendes tankegang. Vigsø Bagge anser sig selv for at være feminist, fordi hun aktivt forsøger at fremme de feminine værdier samt bryde de strukturelle og kulturelle traditioner såvel i sit arbejdsliv som i sit privatliv. Vigsø Bagge er dog mere forbeholden for at omtale sig selv som feminist offentligt end Schmidt-Nielsen, fordi hun forholder sig til de mulige negative associationer, det vil fremkalde hos tilhørerne.

3.1.6 Ellen Trane Nørby (V)

Trane Nørby erklærer eksplicit sin enighed med den liberale feminisme: ”jeg anser mig som liberal feminist” (ETN: 155). Trane Nørby udviser ligesom Schmidt-Nielsen en forståelse for de retninger, der er inden for det feministiske tankesæt og en bevidsthed om sin egen placering i forhold til disse.

I beskrivelsen af den liberale feminisme betoner Trane Nørby i særlig grad det liberale lighedsideal, at alle kvinder skal have lige muligheder til at udleve det liv, de selv ønsker (ETN: 15, 28, 142, 421). Derudover ses det flere steder i interviewet, at Trane Nørby har en negativ begrebsafklaring af den liberale feminisme, fordi hun fremhæver de elementer, der adskiller den liberale feminisme fra andre retninger af feminisme.

Eksempelvis mener Trane Nørby, at en forudsætning for den enkelte kvindes frie valg er, at andre mennesker respekterer dette valg uafhængigt af deres mening om det (ETN: 16). Trane Nørby finder, at dette frihedsideal placerer den liberale feminisme i et modsætningsforhold til andre feministiske retninger, som kan have en tendens til at udstikke normer for, hvad det indebærer at være en frigjort kvinde. Disse nye normer kan være lige så

hæmmende som de traditionelle normer, feminisme i almindelighed forsøger at bryde:

Altså at man også øh i en liberal feminisme IKKE øh ikke PRESSER en norm nedover kvinder [...] Det synes jeg sådan set at man begår FULDSTÆNDIG den samme fejl som man har gjort i al den samfundsudvikling der har været de sidste mange HUNDREDE år at man ligesom opbygger det her T ja normen eller DOKTRINEN om hvordan man skal være og agere og de:t øh forbinder jeg ikke med feminisme og det er nok også derfor jeg har meget svært ved at øh at FORSTÅ når Pernille Vigsø Bagge kan kalde sig feminist fordi jeg sådan set synes at hun øh tillægger alle kvinder at skulle leve efter efter HENDES rettesnor og DET opfatter jeg ikke som feminisme overhovedet (ETN: 17).

Trane Nørbys kritik kan anses som et udtryk for en klassisk liberal kritik af socialisme. Liberalister forstår frihed, som individets frihed fra forpligtigelser, indgriben og offentlig autoritet. Denne forståelse er i kontrast til socialisternes kollektive forståelse af frihed, som frihed til medbestemmelse og autonomi, hvormed der følger forpligtelser til fællesskabet. Liberalister anser derfor socialisternes frihedsforståelse som en normativ regulering af individet og en begrænsning af individets frihed.

Som det ses i citatet veksler Trane Nørby imellem en isme-kritik og en personkritik, idet Vigsø Bagge særligt fremhæves. Vigsø Bagges skelnen mellem feminine og maskuline værdier, samt ønsket om at fremme feminine værdier i samfundet, kan opfattes som en normativ argumentation. Det tyder dog ikke på, at Vigsø Bagge er mere normativ end de øvrige venstre-fløjspolitikere. Det formodes, at fremhævningen af Vigsø Bagge enten bundes i ligestillingspolitiske diskussioner, der ligger uden for disse interviews eller den tidligere nævnte påvirkning af min ansættelse hos Vigsø Bagge på interviewtidspunktet.

Samlet set kan det udledes, at Trane Nørby anvender den negative begrebsafklaring til at placere sin forståelse af liberal feminisme i forhold til andre feministiske retninger og til at placere sig selv i forhold til andre aktører.

Den negative begrebsafklaring af liberal feminisme, som er gennemgående i interviewet, kan skyldes et syn på den liberale feminisme som en

undertrykt diskurs i den generelle diskursorden for feminisme i Danmark. Trane Nørby siger ikke dette eksplicit, men hun påpeger gentagne gange, at det danske syn på feminisme er unuanceret (ETN: 70, 141, 157, 166). Hun nævner, at mange danskere tænker rødstrømper og 1960'erne, når de hører ordet feminisme (ETN: 198). Og hun siger, at det er svært at præsentere den liberale feminisme inden for rammerne af de moderne medier.

feminisme er blevet opfattet som lilla bleer og meget kasseformet og hver gang man har forsøgt at TAGE debatten for nogle sider jamen så er man ligesom blevet skudt i skoen at man var et helt andet sted (ETN: 60), fordi jeg synes der hører mange flere facetter med end det billede du måske skaber i løbet af ti sekunder i et klip fordi jeg synes ikke at de ORD der i den DANSKE debat tillægges begrebet feminisme er så nuancerede at man reelt set måske kan udtrykke det man ønsker at udtrykke så derfor er jeg meget VARSOM om at bruge begrebet (ETN: 166).

Selvom Trane Nørby anser sig selv for at være liberal feminist, finder hun det hverken muligt at bruge denne betegnelse offentligt eller at diskutere feminisme i almindelighed. Trane Nørby mener, at der er stor uklarhed omkring feminisme, fordi der ikke er en ordentlig diskussion af feminisme og de mange forskellige retninger, der findes inden for feminisme (ETN: 157).

En af de faktorer, som efter Trane Nørbys opfattelse forhindrer en nuanceret feminismedebat, er "de gamle ikoners" fortsatte deltagelse i debatten, fordi de blokerer vejen for nye aktører. Her refererer Trane Nørby til kvinder, som har været aktive i de tidligere kvindebevægelser (ETN: 95, 105). Den liberale feministiske position påvirker Trane Nørbys ordvalg for de tidligere aktører. Trane Nørby udtrykker en respekt for Dansk kvindesamfund og organisationens medvirken i opnåelsen af kvinders formelle rettigheder (ETN: 106), hvorimod hun tager skarpt afstand fra Drude Dahlerup, der med sit engagement i Rødstrømpebevægelsen kan betragtes som en repræsentant for samme:

når Drude Dahlerup toner frem og sådan ligesom tager PATENT på at hun er feminist altså det er jo til at brække sig over altså så får man næsten den der aversion imod begrebet selvom jeg egentlig føler at hun på ingen måde har RET til til begrebet fordi jeg føler sådan set at jeg kæmper lige så meget for kvinders frie valg som hun no:gensinde har gjort (ETN: 97).

Som nævnt i kapitel 2.3.1 var Dansk Kvindesamfund i de første år stærkest inspireret af den klassiske liberale feminisme, hvorimod Rødstrømpebevægelsen primært var inspireret af den klassiske marxistiske feminisme.

Trane Nørby håber, at feminisme kan gennemgå en udvikling i Danmark, som muliggør en mere nuanceret debat om begrebet, hvor de forskellige retninger inden for feminisme bliver tydeliggjort.

3.1.7 Helle Sjelle (K)

Sjelle sætter lighedstegn imellem ligestilling og feminisme i sin forståelse af feminisme: ”ja ved feminisme forstår jeg ligestilling mellem mænd og kvinder. Det er sådan egentlig den meget øh den meget korte definition for mit vedkommende” (HS: 9). Definitionen af feminisme som ligestilling mellem mænd og kvinder er muligvis kort, men hvad mere interessant er, at den er endimensionel i forhold til de øvrige ligestillingsordføreres definitioner, hvor der overvejende skelnes imellem ligestilling og feminisme. Det er derfor aktuelt at undersøge, om Sjelles definition er et udtryk for en manglende forståelse af eller interesse for forskellen på ligestilling og feminisme, eller det er et intentionelt forsøg på at få interviewet til at omhandle ligestilling frem for feminisme.

Med den ovenstående definition af feminisme bliver ligestilling det gennemgående tema i interviewet med Sjelle. Det kan blandt andet aflæses i optællingen af nøgleord for interviewene, hvor Sjelle er topscorer på ligestilling og nævner substantivet 73 gange (jf. bilag 10).³⁵ Sjelle er endvidere konsekvent i anvendelsen af sin indledende definition af feminisme, da hun flere gange i interviewet refererer tilbage til den: ”det er klart som jeg definerer det i forhold til ligestilling mellem kvinder og arbejder for det så HAR det en betydning” (HS: 86). Det giver et umiddelbart indtryk af en stabil kohærens for Sjelles argumentation.

³⁵ Til sammenligning nævner Dybkjær og Rademacher begge ligestilling 33 gange, og det er de næsthøjeste antal efter Sjelle.

Som det ses i de to fremførte citater fra Sjelles interview, anvender Sjelle jeg-formuleringer i sin italesættelse af feminisme. Ud fra den betragtning, at flere af ligestillingsordførerne undlod at anvende jeg-formuleringer, er de hidtil blevet tolket som et tegn på en stærk personlig tilknytning til begrebet (jf. kapitel 3.1.3 og 3.1.6). Af tre grunde er det ikke muligt at drage den samme slutning ud fra interviewet med Sjelle.

For det første understreger Sjelle eksplicit, at feminisme, hverken er noget, hun interesserer sig for eller overvejer sin forståelse af uden for den pågældende kontekst af interviewet:

nu gik jeg jo ind så og definerede man kan sige begrebet feminisme men det er jo ikke noget jeg normalt sidder og tænker over det vil jeg gerne- altså det er det jo ikke. Nu vendte jeg lige et par tanker før du kom her og så gik jeg ind så jeg tænkte jeg jamen feminisme for mig hvis jeg endelig skulle sætte nogle ord på det ville det så være ligestilling mellem mænd og kvinder (HS: 514).

Formuleringen ”hvis jeg endelig skulle sætte nogle ord på det” underbygger, at Sjelles forståelse af feminisme er overvejet specielt til interviewet, men sædvanligvis er feminisme hverken en del af hendes arbejde eller en tilgang til livet i almindelighed, som nogle af de øvrige ligestillingsordførere beskriver det. Ovenstående citat indikerer endvidere, at Sjelle forsøger at dreje interviewet væk fra begrebet feminisme, som hun ikke er interesseret i eller fortrolig med, ved i stedet at definere det som ligestilling.

For det andet markerer Sjelle en forskel mellem sin egen definition af feminisme og en mere generel forståelse af feminisme:

jeg tror umiddelbart at [...] når man taler feminisme her i Danmark [...] så har det været i forbindelse med venstrefløjsdemokra- demonstrationer eller øh eller MAGT demonstrationer fra det y:derste venstre øhm. Jeg tænker ikke engang på man kan sige bare venstrefløjen jeg tænker på det Y:derste venstre og det er KLART at det identificerer jeg mig jo ikke me:d umiddelbart selvom jeg [...] godt kan definere begrebet som ligestilling mellem mænd og kvinder (HS: 67).

Som det fremgår af citatet, forbinder Sjelle generelt feminisme med den politiske venstrefløj. I Sjelles skelnen mellem ”bare venstrefløjen” i bestemt ental og ”det Y:derste venste” med særlig betoning af adjektivet

yderste, formodes det, at venstrefløjen refererer til de venstreorienterede partier i Folketinget, og den yderste venstrefløj refererer til organisationer, grupper og netværker uden for Folketinget. Det tyder på, at Sjelle har overvejet sin egen definition af feminisme for at imødekomme interviewets emne, selvom hendes generelle opfattelse er, at feminisme hører til på venstrefløjen, som hun er i politisk opposition til. Hun understreger, at feminisme i betydningen ligestilling er hendes personlige definition og ikke en bekendelse til en venstreorienteret form for feminisme. Denne pointe underbygges af ordvalget i følgende citat: ”når jeg definerer feminisme som som ligestilling mellem mænd og kvinder fordi det umiddelbart er det jeg sådan kan kan forlige mig med” (HS: 142). Verbet *forlige* illustrerer, at Sjelle er nået frem til en definition, som er et kompromis mellem de modsætninger, hun oplever, mellem sin politiske overbevisning og sit syn på feminisme i almindelighed.

For det tredje er der en markant forskel på Sjelles forståelse af feminisme og hendes forståelse af en feminist. For de øvrige ligestillingsordførere er der en relativ stærk sammenhæng imellem en positiv forståelse af feminisme og en identifikation med titlen feminist. Sjelle afviger fra denne sammenhæng. Hun anser ikke sig selv for at være feminist på trods af hendes personlige positive definition af feminisme (HS: 28). Da Sjelle skal beskrive sin forståelse af en feminist, fokuserer hun primært på forskellene mellem Danmark og Sverige samt den generelle forståelse af feminisme i Danmark: ”jamen opfattelsen af T feminisme er nok i højere grad mere øh T mere hårdtslående mere LANGT mere milita:nt” (HS: 40).

Militant er i særdeleshed interessant, idet Sjelle bruger dette adjektiv gentagne gange i interviewet. Sjelle mener, at begrebet feminisme er blevet brugt i betydningen militant, og at danskerne generelt opfatter feminister som militante. I en beskrivelse af den danske forståelse af feminisme laver Sjelle desuden en sammenkobling imellem militant, halvstøvet og halvfjerdserne (HS: 226-229). Der er intet historisk belæg for, at feminisme el-

ler feminister i 1970'erne var militant. Der er endvidere en stor forskel i styrken af adjektiverne *militant* og *halvstøvet*. Hvor *halvstøvet* er et af-dæmpet adjektiv, som signalerer, at feminisme er antikveret, er *militant* derimod et stærkt adjektiv, som signalerer, at feminisme kan forbindes med anvendelsen af voldelige magtmidler. Det formodes, at Sjelle enten anvender *militant* uden omtanke for ordets egentlige betydning eller med ønsket om at forstærke kontrasten til sin egen forståelse af feminisme.

Selvom Sjelle anvender jeg-formuleringer og gennem interviewet er konsekvent i anvendelsen af sin definition af feminisme som ligestilling mellem mænd og kvinder, er det ikke i dette tilfælde et udtryk for hverken en stærk personlig tilknytning til begrebet eller en stærk kohærens i argumentationen.

3.2 Diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme

Den samlede diskursorden for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme er påvirket af tre andre diskursordner:

- En sproglig
- En markedsorienteret
- En kommunikativ

For det første er der i interviewene en tydelig sproglig konflikt mellem *indhold* og *udtryk* for feminisme. Denne konflikt påvirker både ligestillingsordførernes forståelse og italesættelse af begrebet. Med undtagelse af Harpsøe har ligestillingsordførerne en forholdsvis positiv italesættelse af det sproglige indhold af feminisme. De fremhæver alle i større eller mindre grad nogle feministiske antagelser, værdier eller perspektiver, som de kan tilslutte sig. Men med undtagelse af Schmidt-Nielsen har ligestillingsordførerne samtidig en overvejende negativ italesættelse af selve udtrykket feminisme. Den negative italesættelse af udtrykket feminisme er afledt af de negative konnotationer, som ligestillingsordførerne mener, at danskerne i

almindelighed tillægger udtrykket feminisme. Med feminisme er der derfor tale om et udtryk med to modstridende indhold: ligestillingsordførernes overvejende positive indhold og danskernes formodede negative indhold.

Denne konflikt mellem udtryk og to divergerende indhold er selve kernen i den tidligere nævnte distance, tvetydighed eller ambivalens til feminisme, som gør sig gældende hos alle ligestillingsordførerne med undtagelse af Schmidt-Nielsen. Ligestillingsordførerne er forbeholdende over for udtrykket feminisme, fordi de er bevidste om den formodede negative indholdsforståelse blandt flertallet af danskerne. Som det vil fremgå af de følgende diskursanalyser, er den sproglige konflikt styrende for ligestillingsordførernes diskurser for feminisme, idet de fleste af diskurserne enten lægger sig til ligestillingsordførernes indholdsforståelse eller til danskernes formodede indholdsforståelse.

For det andet er diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme påvirket af en markedsorienteret diskursorden. Ligestillingsordførerne bruger udsagn som:

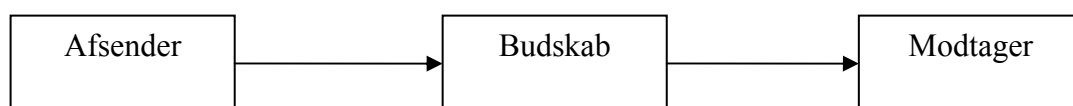
Det har der ikke været en efterspørgsel på. Er du feminist eller ej altså det har der jo HELLER ikke været. Så kan det jo godt være man man i højere grad havde overvejet og tænkt over ting øhm men det har der jo HELLER ikke været. Der er jo ikke sådan et pres for at øh at øh NU må man ud og erklære sig som feminister (HS: 183),
det er en sag som meget hurtigt kan trænge i baggrunden når man laver fokusgruppepolitik hvor ligestilling kommer meget langt ned på listen [...] i forhold til hvad der optager befolkningen når man skal ud og gaffe vælgere og det er ærgerligt (PVB: 167).

Citaterne illustrerer, hvordan de helt basale markedsmekanismer, udbud og efterspørgsel, er en integreret del af det politiske felt. Politikere kan betragtes som butiksejere, der sælger deres holdninger til kunderne/vælgere. Ud fra et ønske om at få flest mulige kunder i butikken afstemmer politikerne i stigende grad deres udbud med kundernes efterspørgsel med anvendelse af meningsmålinger og fokusgrupper.³⁶ For ligestillingsordførerne er der po-

³⁶ Fokusgrupper blev oprindeligt brugt inden for marketing. Virksomheder bruger fokusgrupper til at afdække kundernes behov samt afprøve kundernes holdning til deres produkt. Siden hen er fokusgrupper blevet en anvendt metode i både samfundsviden-

pulært sagt ingen omsætning i feminisme. Den primære årsag er den førnævnte sproglige konflikt mellem udtryk og divergerende indhold. Ligestillingsordførerne vurderer, at flertallet af vælgerne har en negativ indholdsforståelse af feminisme og som følge deraf ingen interesse i feminisme. Den manglende efterspørgsel på feminisme bevirker, at ligestillingsordførerne finder det uhensigtsmæssigt at lægge netop denne vare på hylderne.

For det tredje er diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme påvirket af en kommunikativ diskursorden. Ligestillingsordførerne er meget bevidste om deres rolle som afsender og vælgernes rolle som modtager i den simple kommunikationsmodel:

Som politikere lever ligestillingsordførerne af deres kommunikative egenskaber. I forlængelse af den førnævnte butiksejer-lignelse er politikernes kommunikative evner en forudsætning for, at de kan få solgt deres holdninger til vælgerne. Med undtagelse af Schmidt-Nielsen udtrykker ligestillingsordførerne flere steder en bevidsthed om, at den sproglige konflikt mellem udtryk og forskellige indhold ville gøre deres budskab uklart eller direkte uimodtageligt for modtagerne/vælgerne, hvis de anvendte ordet feminisme:

jeg tror mit budskab ville komme til at stå en smule uklart fordi de folk der ville modtage det ville ikke opfatte det samme som jeg gør som afsender (ETN: 468),
der er ingen tvivl om at når man netop siger feminisme i Danmark [...] så har over halvdelen af Danmarks befolkning lukket ørerne (JR: 105).
det er simpelthen et spørgsmål om at formidle det man kommer for at sige for jeg tror ikke folk vil forstå hvad jeg mener hvis jeg præsenterer mig selv som feminist (PVB: 119).

skabelige undersøgelser og inden for politik (Bryman, 2004: 346ff.). I politik bruges fokusgrupper til at afstemme partiernes politiske kampagner efter de emner, som har størst interesse hos vælgerne.

I forlængelse af den markedsorienterede diskursorden er særligt Vigsø Bagge, Trane Nørby, Rademacher, Dybkjær, Sjelle og Harpsøe opmærksomme på, at de kan miste både vælgernes opmærksomhed og stemme ved at anvende et ord, som skaber uklarhed eller misforståelser omkring deres budskab.

For flere af ligestillingsordførerne udløser denne bevidsthed om de kommunikative problematikker ved feminisme en strategisk refleksion over, hvilke fora det er muligt at anvende udtrykket feminisme i. En afgørende faktor er, hvorvidt ligestillingsordførerne har tilstrækkelig tid til at forklare deres forståelse af feminismes indhold. Trane Nørby vil eksempelvis afholde sig fra at sige feminisme i et ti sekunders tv-klip, hvorimod hun forholder sig positivt til tanken om at skrive en aviskronik om liberal feminisme eller at diskutere feminisme i en akademisk debat (ETN: 164-171, 463-465).

Schmidt-Nielsen er undtagelsen til denne pointe om strategiske overvejelser i forhold til kommunikationen af feminisme. Schmidt-Nielsen ser efter eget udsagn hverken hindringer i at anvende udtrykket feminisme eller i at erklære sig som feminist. Hun er uforstående over for andre aktørers tendens til enten at fravælge eller undskylde anvendelsen af feminisme (JSN: 271-275). Schmidt-Nielsens uforbeholdne tilgang til feminisme kan forklares med en mere positiv indholdsforståelse af feminisme blandt Enhedslistens medlemmer og i Enhedslistens vælgerskare end i resten af befolkningen. Schmidt-Nielsen har modsat de øvrige ligestillingsordførere ikke noget at tabe ved at anvende begrebet feminisme.

Som det fremgår af denne gennemgang af interdiskursiviteten, er der i høj grad sammenhæng mellem den sproglige, markedsorienterede og kommunikative diskursorden, og deres indvirkning på ligestillingsordførernes diskursorden for feminisme. Den sproglige konflikt mellem udtryk og divergerende indhold for feminisme afholder ligestillingsordførerne fra at anvende udtrykket feminisme, fordi de vil undgå misforståelser omkring

deres budskab, som kunne skræmme vælgerne væk. I den følgende analyse belyses det, hvordan denne interdiskursivitet påvirker de diskurser, som tilsammen udgør diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme.

3.2.1 Halvfjerdserfeminisme

Feminisme som et udtryk, der er forbundet med Rødstrømpebevægelsen og årtiet 1970'erne, er et gennemgående tema i alle interviewene med implicitte eller eksplicitte referencer til såvel historiske begivenheder som velkendte myter.³⁷ Dermed er det, der i denne sammenhæng kaldes halvfjerdserfeminisme, en tydelig diskurs i ligestillingsordførernes italesættelse af feminisme.

Harpsøe er den eneste af ligestillingsordførerne, som sætter lighedstegn mellem sin egen forståelse af feminisme og halvfjerdserfeminisme (jf. kapitel 3.1.2). De øvrige ligestillingsordførere italesætter halvfjerdserfeminisme som deres opfattelse af danskernes generelle forståelse af feminisme. Halvfjerdserfeminisme er dermed indbegrebet af dels den negative forståelse af feminismes indhold, dels de negative konnotationer, som lægger sig til udtrykket feminisme. Denne diskurs er samtidig den primære årsag til, at ligestillingsordførerne afholder sig fra at anvende begrebet feminisme offentligt. De er bekymrede for at blive forbundet med de negative konnotationer. Som det fremgik af Sværkes og Andreassens resultater, er denne bekymring ikke ubegrundet (jf. kapitel 2.3.5).

I beskrivelsen af halvfjerdserfeminisme etablerer ligestillingsordførerne deres viden gennem intertekstuelle referencer, som kan indplaceres i Hansens model 3A og 3B. Referencerne indikerer, at feminisme i den kollektive historieskrivning ikke er etableret i forhold til officielle diskurser på regerings- eller partiniveau (Hansens model 1 og 2). Ligestillingsordførerne refererer eksplicit til Rødstrømpebevægelsen og dens centrale aktører

³⁷ Som det fremgår af bilag 3, taler Trane Nørby om 1960'erne i stedet for 1970'erne. Det antages, at være en historisk unøjagtighed, eftersom det er begivenheder omkring Rødstrømpebevægelsen, Trane Nørby refererer til.

(ETN: 97, 198, LD: 508, PVB: 322) og implicit til nogle af Rødstrømpebevægelsens aktiviteter (LD: 511, PVB: 139). Derudover henviser de til myter, fordomme og negative konnotationer om Rødstrømpebevægelsen, som i eftertiden er blevet etableret i den kollektive historieskrivning. Schmidt-Nielsen påpeger eksempelvis, at latterliggørelse altid er blevet brugt imod feminister, hvilket afspejles i kategoriseringer af feministerne fra 1970'erne som: "mandehadere" eller "lesbiske kæmpekvinde i overalls" (JSN: 288ff.). Kategorier som disse er ligeledes i overensstemmelse med de myter, der fremgik af Andreasens og Sværkes undersøgelser af danskernes syn på feminisme (jf. kapitel 2.3.5).

I interviewene taler ligestillingsordførerne sig enkelte steder selv ind i de gængse myter og misforståelser omkring halvfjerdsfeminisme, som er gældende for den kollektive historieskrivning hos danskerne. Dybkjær og Trane Nørby sammenkobler halvfjerdsfeministerne med brugen af lilla ble, der ikke var rødstrømpernes, men pædagogernes kendemærke (jf. kapitel 2.3.5). Rademacher henviser som før nævnt til, at halvfjerdsfeministerne brændte bh'er af (JR: 220, 261). Ifølge Kvindeforskningscenteret³⁸ har en bh-afbrænding aldrig fundet sted i Danmark. Man mener derimod, at strøgaktionen den 8. april 1970 (jf. kapitel 2.3.3), hvor bh'er blev smidt i affaldsspande på Rådhuspladsen forveksles med en afbrænding af bh'er.

Endelig skelner Trane Nørby imellem, at det tidligere var nogle få "stilikoner", som bar udviklingen, hvor man i dag ser flere "almindelige" kvinder tage initiativ til foreninger og selvbestaltede netværk (ETN: 115-130). Det er korrekt, at det typisk var mindre grupper af kvinder, som gennemførte de aktioner i starten af 1970'erne, der fangede mediernes interesse og siden hen har kendetegnet Rødstrømpebevægelsen. Men det er en diskutabel påstand, at det kun var få ikoner, som bar udviklingen. Ifølge en

³⁸ Efter en forgæves research på afbrænding af bh'er i diverse historiske kilder spurgte jeg Kvindeforskningscenterets spørgsmålsservice, om denne aktion på noget tidspunkt har fundet sted i Danmark. Den 26. maj 2009 svarede Line Holst pr. mail, at hverken danske eller amerikanske feminister har brændt bh'er af, men blot smidt dem i affaldsspande.

opgørelse over rødstrømpernes deltagelse i bevægelsens aktiviteter, var basisgrupperne den mest populære aktivitet med en deltagelsesprocent på 91 (Dahlerup, 1998 bind I: 457). Basisgrupperne var netop en form for selvbestaltede netværk blandt almindelige kvinder, hvor en stor del af Rødstrømpebevægelsens ideologi blev udviklet, og initiativer blev sat i værk. Ud fra den betragtning var det nærmere basisgrupperne, som bar udviklingen i Rødstrømpebevægelsen.

Eftersom ligestillingsordførerne antager, at halvfjerdsfeminisme er den dominerende forståelse af feminisme blandt danskerne, er det interessant at belyse, hvordan ligestillingsordførerne selv forholder sig til den. Schmidt-Nielsen mener, det er beklageligt, at flertallet af danskerne opfatter halvfjerdsfeminisme negativt, fordi hun ikke selv ser nogen grund til at tage afstand fra den. Det antydes tværtimod, at der både i Schmidt-Nielsens opvækst og parti er en respekt over for Rødstrømpebevægelsen samt et sammenfald i ideologierne bag og den anarkistiske organisationsform (jf. kapitel 3.1.3).

Sjelle og Harpsøe er på hver deres måde konstaterende i forhold til halvfjerdsfeminisme. Sjelle accepterer uden en kritisk stillingtagen, at feminisme i Danmark er etableret i betydningen halvfjerdsfeminisme (HS: 29, 40-43, 63). Harpsøe mener, at feminisme primært skal forstås ud fra tidsperioden 1970'erne (jf. kapitel 3.1.2). Harpsøe repræsenterer dermed det syn på feminisme, som særligt Vigsø Bagge, Schmidt-Nielsen, Trane Nørby og Rademacher distancerer sig fra og forsøger at bekæmpe.

Dybkjær understreger, at hun aldrig selv var en del af Rødstrømpebevægelsen, men hun mener, der er nogle positive perspektiver i halvfjerdsfeminisme, som åbner en kritik mod den nutidige feminisme. Dybkjær påskønner Rødstrømpebevægelsen for dens opgør med idealerne for kvindekroppen. Hun beklager samtidig, at der i de seneste årtier igen er skabt et øget fokus på udseende samt en stigende tendens til, at unge kvinder sætter uopnåelige standarder for en ideel kvindekrop. Dybkjær kritiserer den unge

generation af feminister og implicit den nyfeministiske strømning for ikke at gøre oprør imod denne samfundstendens.³⁹

Det kan diskuteres, om denne kritik er velfunderet. I de nyfeministiske udgivelser er der bl.a. kapitler om spiseforstyrrelser, kropsidealer samt seksualiseringen af kvinder i markedsføring og tv-udsendelser.⁴⁰ Eksponeringen af nøgne kvindekroppe i det offentlige rum fremhæves endvidere i forordet til både *Nu er det nok så er det sagt* (2000) og i *De røde sko* (2002) som et af motiverne for at skrive bøgerne. Dybkjærs kritik er nærmere et eksempel på, at Rødstrømpernes aktioner med den massive mediedækning var mere virkningsfulde og vedvarende i hukommelsen end bogudgivelser, der efterfølgende debatteres i dagspressen.

Rademacher og til dels Vigsø Bagge har et ambivalent forhold til halvfjerdserfeminisme. På den ene side har de begge ideologiske fællestræk med Rødstrømpebevægelsen samt en respekt over for bevægelsens arbejde. På den anden side vil de ud fra kommunikative overvejelser samt bevidstheden om de negative konnotationer helst distancere sig fra Rødstrømpebevægelsen og markere, hvad der adskiller dem (JR: 42-47, PVB: 136-141). Derudover påpeger de, at samfundsforholdene har ændret sig siden Rødstrømpebevægelsens tid, således at man nødvendigvis må redefinere tilgangen til feminisme og ligestilling i forhold til rødstrømpernes tilgang.

Vigsø Bagge skelner imellem halvfjerdserfeminisme som kendetegnet ved konkret handling, der udviklede sig til et tankesæt, og moderne feminisme som et tankesæt, der udmønter sig i konkret handling (PVB: 147-160). Til Vigsø Bagges skelnen bør det tilføjes, at halvfjerdserfeminismens handling intentionelt udtrykte en protest imod de etablerede institutioner,

³⁹ Dybkjær refererer implicit til nyfeminismen med sin omtale af *De røde sko* (2002) (LD: 166) samt ”de der nye tekster” (LD: 423).

⁴⁰ Jf. *Fisseflokken* (1999), *Nu er det nok så er det sagt* (2000), *Fem@ail* (2000), *De røde sko* (2002) *Udslag* (2002) og *Femkamp* (2004).

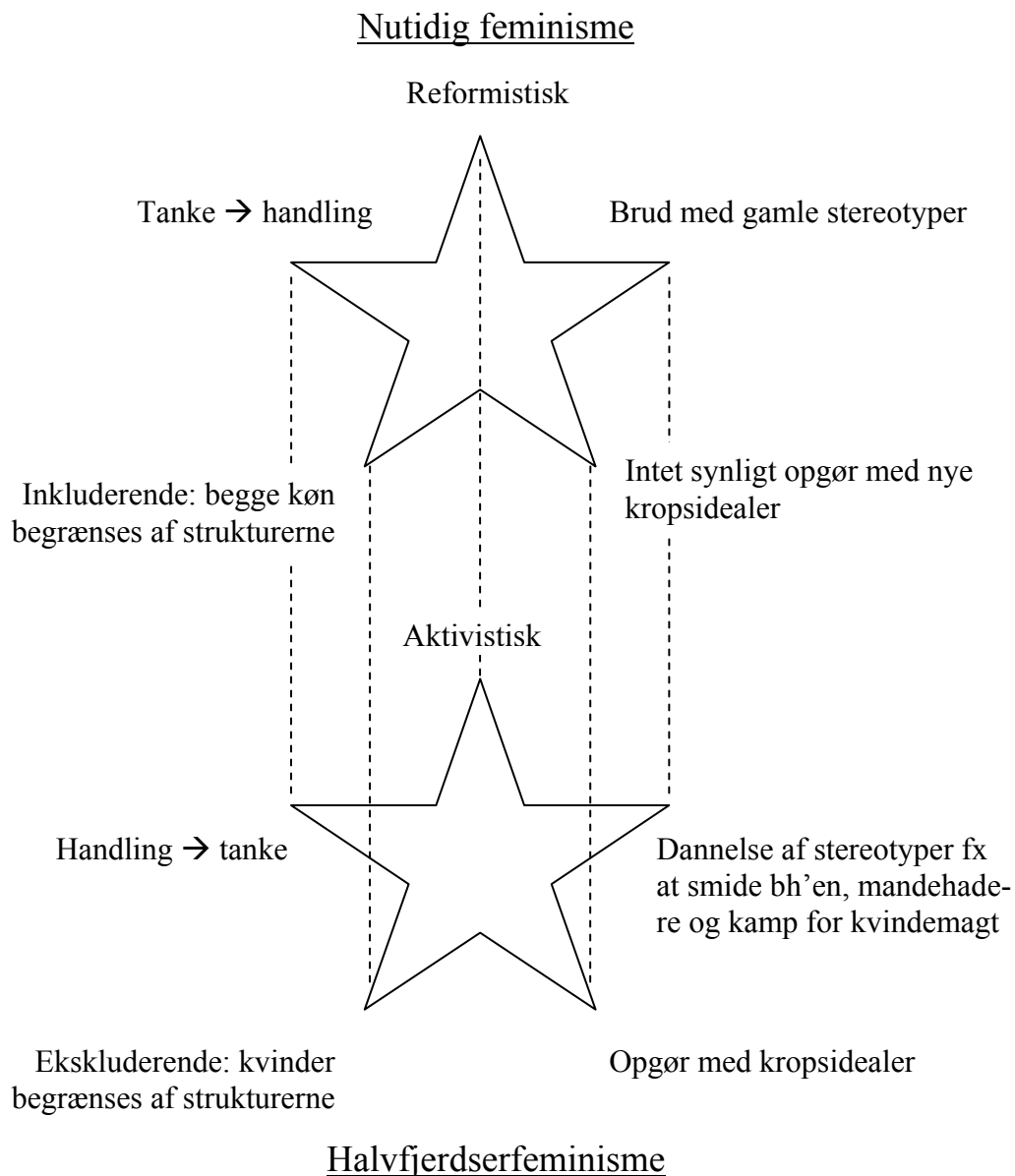
hvor handling for eksempelvis nyfeminismen i højere grad går gennem de etablerede og konventionelle institutioner som bogforlag og dagspressen.⁴¹

Rademacher vil, som tidligere nævnt, gerne markere, at den nutidige feminisme er substantielt mere inkluderende i forhold til begge køn, end halvfjerdserfeminismen var. Hvorvidt den nutidige feminisme er mere inkluderende, er der delte meninger om blandt ligestillingsordførerne. Dybkjær finder, at den unge generation af feminister er meget selvcentreret (LD: 150). Harpsøe mener, at den nutidige feminisme har et uberettiget øjet fokus på kvinderne (MH: 52). Dybkjærs og Harpsøes kritikpunkter lægger sig dermed til den kritik, der var af de nyfeministiske bogudgivelser omkring årtusindeskiftet (jf. kapitel 2.3.4).

Der er dog en enighed blandt flere af ligestillingsordførerne om, at mange af de negative konnotationer, der er forbundet til halvfjerdserfeminisme, udgør en del af myten om, at feminisme og ligestilling er lig køns-kamp. En prioritering af mandeundertrykkelse er af gode grunde ikke en del af de feministiske retningers fælles antagelser. Det udelukker imidlertid ikke, at erklærede feminister udtrykker en opmærksomhed på de samfundssammenhænge, der er begrænsende og undertrykkende for mænd. En sådan inkluderende opmærksomhed kan markere, at feminister ikke ønsker, det patriarkalske samfund erstattet af et matriarkalsk samfund, men derimod ønsker et samfund uden kønsundertrykkelse i det hele taget.

Tilsammen skaber ligestillingsordførernes italesættelser en identitetsdannelse af halvfjerdserfeminisme, som er gengivet ud fra Hansens stjernemodel i figur 4 nedenfor.

⁴¹ I det feministiske miljø er der også i dag initiativer, som i sin anarkistiske organisationsform deler Rødstrømpebevægelsens protest mod de etablerede institutioner, eksempelvis den feministiske gruppe Kran (<http://www.kranerne.dk/#home>).

Figur 4 *Halvfjerdserfeminisme vs. nutidig feminisme*

I diskursen for halvfjerdserfeminisme er det tydeligt, hvordan repræsentationerne af identiteter ikke skabes af politikerne selv, men politikerne derimod påvirkes af de repræsentationer, der fremstilles i medierne og i befolkningen (jf. Hansen kapitel 2.2.2). Halvfjerdserfeminisme er ikke en diskurs, der udtrykker ligestillingsordførernes egne forståelser af feminisme. Flertallet af ligestillingsordførerne mener tværtimod, at halvfjerdserfeminisme er misvisende i forhold til andre og nutidige forståelser af feminis-

me. Når ligestillingsordførerne alligevel inddrager halvfjerdserfeminisme i deres italesættelse af feminisme, indikerer det, at halvfjerdserfeminisme er en dominerende diskurs i diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme.

Halvfjerdserfeminismens fremstående position i den kollektive forståelse af feminisme kan skyldes Rødstrømpebevægelsens aktioner i starten af 1970'erne. For det første var aktionerne opsigtsvækkende i samtiden. De gjorde markant oprør mod traditionelle, institutionelle mønstre i samfundet og familielivet. For det andet havde aktionerne en visuel styrke, som gjorde dem særligt holdbare i eftertiden. Et muligt problem ved udbredelsen af den nutidige feminisme er, at den ikke i sin nuværende form skaber lige så stærke billeder i folks erindring som strøgaktionen, busaktionen og kvindelejrene gjorde.

Ligestillingsordførerne finder det generelt problematisk, at befolkningens forståelse er så stærkt bundet til halvfjerdserfeminisme. Men i deres hensynstagen til denne diskurs og deres italesættelse af den, medvirker ligestillingsordførerne selv til reproduktionen af den. Denne pointe diskuteres nærmere i kapitel 4.1.

3.2.2 Lige muligheder og frigørelse fra patriarkalske strukturer

Hvor det foregående kapitel primært fokuserede på ligestillingsordførernes negative forståelse af feminisme, er der i dette kapitel fokus på deres positive forståelse af feminisme. De centrale elementer af denne forståelse er en indsigt i patriarkalske strukturer i samfundet, ønsket om en frigørelse fra disse strukturer samt kampen for lige muligheder til begge køn.

Hvis man tager udgangspunkt i Nancy Cotts antagelser om den fælles kerne i feminisme (jf. kapitel 2.3.1), viser det sig, at ligestillingsordførerne på tværs af partiskel italesætter de samme grundantagelser. For det første er de alle i opposition til kønshierarkiet. Med undtagelse af Harpsøe er der en bred enighed blandt ligestillingsordførerne om, at der ikke er ligestilling i Danmark, og at det er kvinderne, som taber mest på denne ulighed (JSN:

48, 60; LD: 269; HS: 128, JR: 49). Eftersom uligheden bl.a. er afledt af et kønshierarki, hvor mændene fortsat dominerer på de indflydelsesrige positioner i det danske samfund, ønsker ligestillingsordførerne at bryde dette kønshierarki (jf. Cotts første antagelse).

Der er endvidere en bred enighed om, at kvinders fortsatte underordnede position i forhold til mændene både institutionelt, kulturelt og økonomisk er et udtryk for en social konstruktion (jf. Cotts anden antagelse). Med undtagelse af Sjelle og Harpsøe italesætter ligestillingsordførerne den antagelse, at der i det danske samfund er strukturer, som forhindrer kvinder i at have de samme muligheder som mænd. Disse strukturer beskrives med adjektiver som mandsdominerende, gammeldags, patriarkalske og hierarkiske (ETN: 134, 411; PVB: 22, 31; JSN: 16, 38, 68). Hvoraf patriarkalske er det mest præcise i forhold til substansen af ligestillingsordførernes kritik. Ingen af ligestillingsordførerne anser disse strukturer, som værende en del af et fastlåst samfundssystem. Det afspejler en forudsætning om, at strukturerne hverken er statiske eller determinerede, men foranderlige. Flere af ligestillingsordførerne antyder, at indsigten i de patriarkalske strukturers eksistens er første skridt på vejen til at bryde dem (PVB: 30-32, ETN: 324-332, JR: 204-211).

Ligestillingsordførerne henviser til, at de patriarkalske strukturer gør sig gældende på flere samfundsniveauer herunder familien, arbejdsmarkedet og staten (JSN: 42, 130, PVB: 69, ETN: 349, LD: 271). Ifølge ligestillingsordførerne har de patriarkalske strukturer blandt andet en normativ indflydelse på forventningerne til de to køn. Ligestillingsordførerne påpeger, at forestillingerne om, hvad det indebærer at være en ”rigtig” kvinde og en ”rigtig” mand, er stereotype, begrænsende og undertrykkende for både kvinder og mænd. Dybkjær og Trane Nørby tilføjer, at kvinder i en vis udstrækning selv medvirker til at understøtte de undertrykkende strukturer, der gør sig gældende for deres køn, når de sætter normer op for hinanden, eksempelvis angående moderrollen:

hvad er det for nogle barriere kvinder sætter op for sig selv og hinanden når de kalder folk RAVNemor fordi de ikke tager tolv måneders BARSEL (ETN: 81),

Hvad er det for nogle fastlåste roller vi selv lukker os ind i [...] man ruller sig ind i det der moderdyrsrolle ikke (LD: 549).

For flere af ligestillingsordførerne er det at være feminist ensbetydende med en erkendelse af den fortsatte ulighed mellem kønnene i Danmark og en indsigt i, at denne ulighed skyldes patriarkalske samfundsstrukturer (JSN: 58-62, PVB: 31, ETN: 146-153). Pointen om, at feminisme kan forstås som en erkendelsesproces, gør sig dermed ikke kun gældende for Dybkjær (jf. kapitel 3.1.4), men har en bred gyldighed i forhold til ligestillingsordførernes forståelse af feminisme. Trane Nørby beskriver indsigten som en "kønsbrille" (ETN: 213), og både Trane Nørby og Vigsø Bagge beskriver modsætningen til feminisme som "(køns)blindhed" (PVB: 142, ETN: 205). Med anvendelsen af metaforer, der refererer til menneskets klarsyn, tilkendegiver Trane Nørby og Vigsø Bagge, at en indsigt i det feministiske tankesæt øger et menneskes viden om det samfund, det lever i. I forlængelse heraf påpeger Trane Nørby, at feminisme kan være problemidentificerende i forhold til kønsproblematikker i samfundet (ETN: 285-288).

Schmidt-Nielsen tilføjer, at feminisme ikke blot er en indsigt i samfundets patriarkalske strukturer, men også en selverkendelse af at tilhøre et køn, som er undertrykt i det eksisterende samfund. Ifølge Schmidt-Nielsen er denne selverkendelse en væsentlig årsag til, at mange danske kvinder har svært ved at identificere sig med det feministiske tankesæt. Den form for selverkendelse strider imod de fleste danske kvinders selvbillede af at være stærke, frie og selvstændige individer (JSN: 52-58).

Ligestillingsordførerne fremhæver primært to mål for feminisme. For det første skal begge køn, men i særlig grad kvinderne, frigøres gennem en nedbrydning af de patriarkalske strukturer i samfundet:

som feminist BEKÆMPER de strukturer i samfundet der umuliggør at øh kvinder hver især kan øh vælge at leve det liv DE vil (ETN: 30),
den feministiske KAMP målet for den er jo frigørelse (JSN: 13),

feminismen kan bryde den der dy:ne af strukturelle og kulturelle traditioner og stereotype syn på køn (PVB: 355),
man er nødt til at ændre strukturerne for også at ændre mulighederne æhm for de næste generationer og for at bryde de mekanismer der har foregået indtil nu (JR: 206).

For det andet skal denne frigørelse fra strukturerne bidrage til lige muligheder for mænd og kvinder i samfundet:

strukturerne skal ændres således at man får lige muligheder (JR: 175),
feminismen har jo en berettigelse og en anvendelighed al den tid at vi ikke har- æh LEVER i et samfund hvor vi har lige muligheder som mennesker (JSN: 217),
en feminist er en der går op i at mænd og kvinder har de samme muligheder (PVB: 29),
hvis jeg skal tage udgangspunkt i libeRAL feminisme så handler det jo i høj grad om kvinders emancipation og muligheden for egentlig at kunne udleve øh det LIV de selv ønsker (ETN: 14),
hvor jeg selvfølgelig mener at mennesker uanset køn skal have lige muligheder (HS: 131).⁴²

Denne konsensus omkring de primære mål for feminisme er interessant, fordi den går på tværs af de traditionelle forskelle på venstre- og højrefløjen⁴³ i dansk politik, herunder en grundlæggende forskel i de to fløjes politiske ismer primært socialisme og socialdemokratisme vs. liberalisme og konservatisme.

Det er bemærkelsesværdigt, at ligestillingsordførerne på tværs af ideologier taler om lige muligheder til begge køn uden en eksplicitering af, om de mener formelle lige muligheder eller reelle lige muligheder.

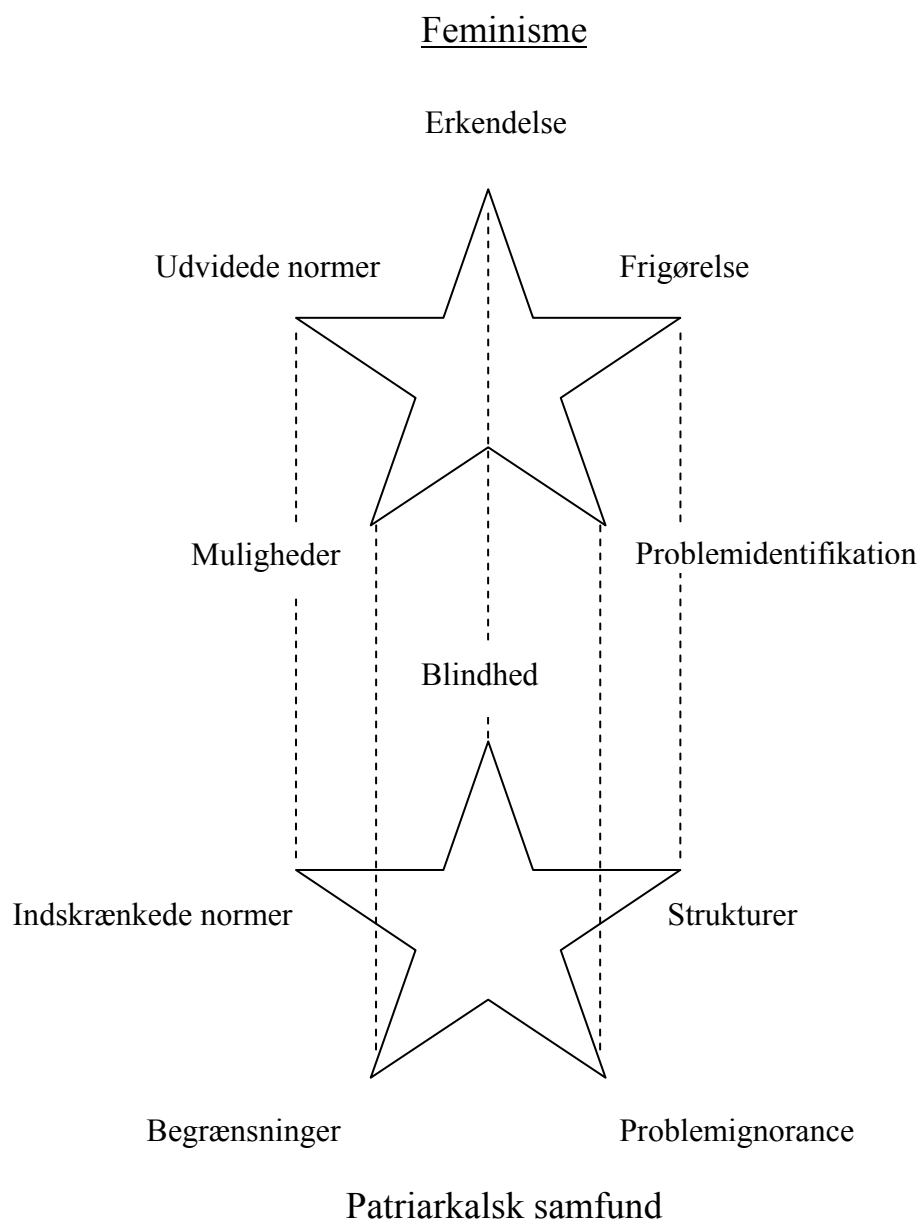
Det er endvidere utraditionelt for liberale og konservative politikere at italesætte strukturelle problemer, fordi det lægger op til strukturelle løsninger, eksempelvis en statslig regulering, som kolliderer med et fokus på individet. Ifølge traditionel liberalisme er det statens vigtigste opgave at sikre det enkelte individs rettigheder med et minimum af regulering. Blandt lige-

⁴² Sjelles syn på lige muligheder forbinder hun dog primært med sit konservative tanke-sæt frem for et feministisk.

⁴³ I denne specialeafhandling refereres der til en traditionelle venstre- og højrefløjssfordeling uden hensynstagen til nuværende midterpartier. Det vil sige, at Socialdemokraterne, SF, Det Radikale Venstre og Enhedslisten udgør venstrefløjen, og Venstre, De Konservative, Dansk Folkeparti og Liberal Alliance udgør højrefløjen.

stillingsordførerne fra højrefløjen er det særligt Trane Nørby, som taler om samfundsstrukturernes indvirkning på køn og ligestilling. Det kan ses som et tegn på, at Trane Nørby har mere til fælles med den svenske borgerlige ligestillingsprofil end den danske (jf. kapitel 2.3.6). Trane Nørby fremhæver selv, at hun er inspireret af de svenske, liberale politikeres tilgang til feminisme, og at hun bl.a. har læst Lars Leijonborgs bog *Liberal feminism* (2001).

Trane Nørby siger, at forskellen mellem feminister bunder i forskellige tolkninger af grundstammen for feminisme (ETN: 52). For ligestillingsordførernes vedkommende virker det modsatte til at være tilfældet. Der er i virkeligheden bred enighed om grundantagelserne for feminisme, målet for feminisme og den feministiske kritik af de patriarkalske samfundsstrukturer. Denne enighed kan opsummeres i identitetsdannelsen, som illustreret i figur 5 nedenfor.

Figur 5 Ligestillingsordførernes positive forståelse af feminism

Der er dog et område, hvor ligestillingsordførerne adskiller sig, og de politiske forskelle kommer til syne. Dette område er skelnen mellem individ og fællesskab. De tre ligestillingsordførere fra højrefløjen fokuserer primært på det enkelte individ: ”det kan sådan set også godt være et VALG den enkelte har truffet det synes jeg skal respekteres” (ETN: 401). Hvorimod de fire ligestillingsordførere fra venstrefløjen fokuserer primært på fællesskabet:

hvor jeg ikke mener det er NOK med individuelle tiltag men der er også

tale om nogle samfundsmæssige fællesskabstiltag (LD: 354), fokuserer på at fællesskabet skal ind og løse nogle problemstillinger (JR: 192).

Det interessante ved diskursen for ligestillingsordførernes positive forståelse af feminisme er, at identitetsdannelsen ikke ekspliciteres for offentligheden. Til trods for at flere af ligestillingsordførerne har det feministiske tankesæt med sig i deres daglige arbejde, vil de ikke offentligt diskutere feminisme eller forskellene i deres forståelser af feminisme. Det skyldes påvirkningen fra den markedsorienterede og den kommunikative diskursorden. Ligestillingsordførerne vurderer, at der blandt vælgerne hverken er en efterspørgsel på feministiske diskussioner eller en interesse i, hvordan feminisme kan bidrage til det ligestillingspolitiske område. Ifølge Hansens teori om sammenhængen mellem identitetsdannelse og politik, bevirker identitetsdannelsens implicite karakter, at den ikke kan få en indvirkning på politik. Der skabes ikke den nødvendige legitimitet i offentligheden til denne identitetsdannelse således, at ligestillingsordførernes positive forståelse af feminisme kan påvirke de ligestillingspolitiske handlemuligheder.

3.2.3 Ligestilling

Ligestilling er et af de hyppige nøgleord i interviewene (jf. bilag 3). Selvom der blandt ligestillingsordførerne er forskel på anvendelsen og forståelsen af ligestilling, er hyppigheden et argument for at kalde ligestilling en diskurs i ligestillingsordførernes forståelse af feminisme. Det er kun Sjelle og til dels Rademacher, som direkte sætter lighedstegn mellem ligestilling og feminisme. De øvrige ligestillingsordførere italesætter ligestilling i forhold til feminisme.

Som vist i de foregående kapitler er flertallet af ligestillingsordførerne varsomme, forbeholdende eller direkte afvisende over for anvendelsen af begrebet feminisme. Denne overvejende negative og defensive position aftager helt eller delvist, når ligestillingsordførerne taler om ligestilling:

Jeg anser mig selv for en person der har haft fokus på ligestilling i hele min politiske karriere (LD: 48), vi er optaget af ligestilling. DET synes jeg er afgørende (LD: 212),
jeg går ikke rundt og tænker over begrebet feminisme i min hverdag. Det gør jeg ikke. Jeg går rundt og tænker på ligestilling mellem mænd og kvinder (HS: 93), jeg kan godt selv definere det som noget som er ligestilling mellem mænd og kvinder og det har jeg jo ikke noget problem med (HS: 267),
jeg interesserer mig ikke besynderligt for feminisme i dag fordi at jeg mener vi skal tale om LIGEstilling (MH: 51).

Dybkjær, Sjelle og Harpsøe er de tre af ligestillingsordførerne, som tager størst afstand fra feminisme. De ovenstående citater eksemplificerer, hvordan denne afstand erstattes af en positiv italesættelse samt en stærkere personlig identifikation, når de taler om begrebet ligestilling. Det ses også, hvordan ligestilling og feminisme prioriteres i forhold til hinanden, med ligestilling som det primære og feminisme som det sekundære.

Denne prioritering af ligestilling over feminisme samt den mere positive italesættelse af begrebet ligestilling kan forklares med den samme interdiskursivitet, som gør sig gældende for feminisme, blot med modsatte fortegn.

Der er ingen antydninger af en sproglig konflikt mellem *udtryk* og forskellige *indhold* for begrebet ligestilling, som det er tilfældet med feminisme. Ligestillingsordførerne sætter ikke spørgsmålstegn ved, om deres forståelse af ligestilling adskiller sig fra danskernes. Indholdet af ligestilling fremstår i højere grad intuitivt forståeligt end feminisme. Ligesom ligestilling er ikke forbundet med de samme negative konnotationer, som det er tilfældet med feminisme.

Ligestillingsordførerne anvender udtrykket *ligestilling* med en større selvfølgelighed end feminisme ud fra en formodning om, at der er større konsensus omkring indholdet af dette begreb. På baggrund af kapitel 2.3.2 bør man have i mente, at en konsensus om indholdet af ligestilling kan diskuteres. Selvom udtrykket *ligestilling* virker selvforklarende, tyder meget på, at der både er forskellige opfattelser af mål, midler og problemidentifikation for ligestilling.

Ligestillingsordførernes anvender ofte *ligestilling* som førsteled i sammensatte ord: ”ligestillingskamp” (MH: 109), ”ligestillingsmøde” (JSN: 268), ”ligestillingsforslag” (PVB: 444), ”ligestillingsproblemer” (HS: 389). Det signalerer en indforståethed omkring indholdet af ligestilling, at dette substantiv kan give mening til et andet substantiv uden nærmere udredning. I interviewene er der markant færre tilfælde hvor *feminisme* anvendes som førsteled i et sammensat ord.⁴⁴ I denne sammenhæng tolkes den forskel som en større fortrolighed med det sproglige indhold af ligestilling end indholdet af feminisme. Ligestilling er af den grund et ord, der mere naturligt indgår i ligestillingsordførernes vokabular. Her har det sandsynligvis også en betydning, at selve ordførerskabet ligeledes er benævnt med ligestilling som førsteled. Dermed er ligestilling en eksplicit del af disse syv politikeres identitetsforståelse.

Fraværet af en sproglig konflikt omkring indholdet af ligestilling bevirker, at ligestillingsordførerne kan anvende udtrykket *ligestilling* uden samme kommunikative bekymring for modtagelsen af deres budskab, som det er tilfældet med feminisme. Ligestillingsordførerne fornemmer imidlertid, at der ikke er efterspørgsel på ligestillingsdebat eller ligestillingspolitik blandt vælgerne. Det åbner for en konflikt, der lægger sig til den markedsorienterede diskursorden, idet ligestillingsordførerne udtrykker et normativt ønske om at øge udbudet af ligestillingspolitik og -debatter. Konflikten mellem udbud og efterspørgsel bygger på en konflikt mellem opfattelserne, hvorvidt der er ligestilling mellem kønnene i Danmark eller ej.

Med undtagelse af Harpsøe er ligestillingsordførerne enige om, at der ikke er ligestilling mellem kønnene i Danmark:

jeg vil gerne understrege at jeg hører til dem der mener at der IKKE er ligestilling og der stadigvæk er nogle ting som man er nødt til at gøre noget ved (HS: 193),
jeg tror det der er problemet i Danmark øh er at øh folk tror vi har ligestilling og det har vi ikke (LD: 268),

⁴⁴ I alle interviewene tilsammen anvendes feminisme som førsteled i et sammensat ord 8 gange, hvorimod ligestilling anvendes som førsteled i et sammensat ord 49 gange. De 49 gange er fraregnet alle forekomster af ordet ”ligestillingsordfører”.

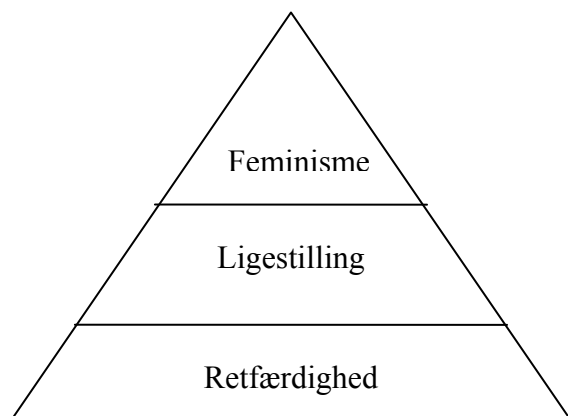
ligestilling det var ligesom noget vi klarede dengang og NU er vi bare mennesker æh og det er jo noget fi:s altså (JSN: 228),
det der med at man laver nogle spørgerunder i befolkningen blandt sine vælgere for at spørge dem hvad der interesserer dem af emner og så ligestillingen kommer LANGT ned på listen så er det jo fordi man har formået at fortælle folk at der ER reel ligestilling (PVB: 447),
når man hører selv ledende politikere gå rundt og sige at ligestilling ikke er noget problem i Danmark jamen hvordan po:kker skulle den ALmi:ndelige dansker så gå rundt og sige li:gestilling ER et problem (HS: 340).

Som det fremgår i flere af de ovenstående citater finder ligestillingsordførerne det problematisk, at danskerne generelt ikke interesserer sig for ligestilling i den tro, at ligestilling er opnået i Danmark. Det er påfaldende, at danskernes manglende interesse for ligestilling ikke afholder ligestillingsordførerne fra at anvende ordet i samme grad, som det er tilfældet med feminisme. Det underbygger, at den sproglige konflikt mellem forskellige indhold er en væsentlig barriere i forhold til ligestillingsordførernes offentlige italesættelse af feminisme.

I forbindelse med danskernes syn på ligestilling italesætter flere af ligestillingsordførerne en graduering mellem uretfærdighed, ligestilling og feminisme:

jeg tror ikke feminisme spiller en særlig stor rolle. Men jeg tror uretfærdighed spiller en stor rolle sådan noget med at man ikke får lige løn for lige arbejde det syntes folk er uretfærdigt (JR:290),
så diskuterer de det ikke ud fra et li:gestillingsbegreb så diskuterer de det som om at der er nogle uri:meligheder eller nogle uretfærdigheder (ETN: 344).

Ligestillingsordførerne mener, at flertallet af danskerne er opmærksomme på, at der kan forekomme uretfærdigheder mellem kønnene på arbejdsmarkedet eller i privatlivet. Men det er ikke alle, der identificerer denne uretfærdighed som ulighed mellem kønnene. Det er endnu færre, som er opmærksomme på, at uretfærdighed eller ulighed mellem kønnene i flere tilfælde kan forklares ud fra feministiske grundantagelser som patriarkalske samfundsstrukturer eller et socialt konstrueret kønshierarki (HS: 342-356, ETN: 393-397). Ligestillingsordførerne tegner dermed et billede af en bevidsthed i tre niveauer, som vist i figur 6 nedenfor.

Figur 6 *Danskernes bevidsthedsniveau*

Ligestillingsordførerne er primært interesserede i at flytte danskernes bevidsthedsniveau fra retfærdighed til ligestilling. Det sidste niveau fra ligestilling til feminisme finder de mindre interessant.

I forlængelse af denne graduering mellem bevidsthedsniveauer, forekommer det ligestillingsordførerne lettere at tilkendegive, at de går ind for ligestilling, end det er for dem at omtale sig som feminister (JR: 110-114). Det kan forklares med den omtalte fordom, at *feminisme* signalerer kønskamp, hvorimod *ligestilling* i udgangspunktet er et mere neutralt ord, fordi det fokuserer på begge køns ulighed.

Selvom ligestillingsordførerne taler om ligestilling med en grad af selvfølgelighed, er der, som nævnt, uenighed at spore i forståelsen af forholdet mellem ligestilling og feminisme. I den ene ende af spektret er der Sjelle og Rademacher, som mener, at feminisme er det samme som ligestilling mellem mænd og kvinder: ”ved feminisme forstår jeg ligestilling mellem mænd og kvinder” (HS: 9), ”feminisme er jo specielt ligestilling i forhold til kønnene sådan som jeg ser det” (JR: 143).

I den anden ende af spektret er der Trane Nørby og Schmidt-Nielsen, som eksplicit skelner imellem feminisme og ligestilling: ”der er jo forskel på en ligestillingspolitik og en feminismepolitik” (ETN: 72), ”jeg mener at feminisme er noget væsentligt andet og mere end BARE ligestillingen”

(JSN: 23). Schmidt-Nielsen beskriver ligestilling ud fra målbare parametre som ligeløn, lige repræsentation og lige adgang, hvorimod feminisme beskrives ud fra kognitive parametre som normer, forventninger og roller, der tillægges de to køn (JSN: 23-37). Trane Nørby beskriver ligestilling som en balance i samfundet, hvor alle ressourcer og kompetencer udnyttes på tværs af kønnene og uafhængigt af strukturelle barrierer (ETN: 64-68). Trane Nørby mener, at feminisme er en indsigt i de strukturelle barrierer, samt et særskilt fokus på at bryde dem, der er begrænsende for kvinder (ETN: 74-76).

Som tidligere nævnt anser Trane Nørby feminisme som problemidentificerende og ligestilling som problemløsende (ETN: 285-291). Denne skelnen mellem ligestilling og feminisme rejser spørgsmålet, om en revitalisering af feminisme i den offentlige debat kunne øge den danske befolknings bevidsthed om uligheden mellem kønnene. Denne pointe uddybes i specialeafhandlingens kapitel 4.3.

3.2.4 Sverige versus Danmark

I interviewguiden er det sidste spørgsmål rettet mod et svensk perspektiv: ”Den tidligere svenske statsminister Göran Persson erklærede offentligt, at han var feminist. Kunne du forestille dig, at en mandlig, dansk statsminister gjorde det samme?” (Bilag 1). Hensigten med spørgsmålet var, dels fundet i den indledende motivation til specialeafhandlingen, dels at få ligestillingsordførerne til at perspektivere deres forståelse af feminisme ud over en dansk kontekst for at undersøge, om deres forståelse ændrede sig, hvis den blev sat i et bredere perspektiv. Spørgsmålet er formuleret konkret med afsæt i Perssons udtalelse, men det åbner en mulighed for refleksion over et kønsperspektiv (mandlig vs. kvindelig), et politikerperspektiv (statsministeren vs. øvrige folketingspolitikere) samt et landeperspektiv (Danmark vs. Sverige).

I ligestillingsordførernes svar på spørgsmålet er der to tendenser. Den ene tendens er, at der ikke ville være en substantiel vægt bag udtalelsen,

hvis en mandlig dansk statsminister erklærede, at han var feminist. Schmidt-Nielsen mener eksempelvis, at der nærmere ville være tale om et pressestunt end en oprigtig politisk interesse (JSN: 317). Denne konstatering er i tråd med den markedsorienterede og den kommunikative diskursordens indvirkning på feminisme. Ligestillingsordførerne kan ikke forestille sig, at øvrige politikere udviser interesse for feminisme, medmindre der opstår et stærkt ønske om det i befolkningen.

Den anden tendens i interviewene er en enighed blandt ligestillingsordførerne om, at det på nuværende tidspunkt er utænkeligt, at en dansk statsminister, mandlig såvel som kvindelig, vil erklære sig som feminist. Ligestillingsordførerne mener ikke, at debatten i Danmark om ligestilling og feminisme er prioriteret eller nuanceret i tilstrækkelig grad til, at en sådan udtalelse på regeringslederniveau ville give mening for befolkningen (ETN: 475, HS: 395, PVB: 352). Den position indikerer, at ligestillingsordførerne anser sproget og den offentlige debat som foranderlige. De er vidende om, at begreber og emner kan ændre betydning og aktualitet over tid.

Det er værd at bemærke, at flere af ligestillingsordførerne selv henviser til forskellene mellem Danmark og Sverige, før det perspektiverende spørgsmål stilles. Ligestillingsordførerne bruger deres opfattelse af feminisme i Sverige til en negativ begrebsdefinition af den danske forståelse af feminisme. Overordnet mener ligestillingsordførerne, at tilgangen til feminisme er mere nuanceret i Sverige, end den er i Danmark. Denne pointe kommer til udtryk i forskellige overvejelser hos ligestillingsordførerne.

Den første af ligestillingsordførernes overvejelser går på, at feminisme ikke er forbundet med de samme negative konnotationer i Sverige, som det er tilfældet i Danmark:

noget der kan være et plusord i Sverige lige over Sundet er et voldsomt minusord i Danmark (PVB: 214),
jeg tror ikke det er et positivt ladet ord i Danmark som det har været i Sverige (LD: 274).

Den positive forståelse af feminisme muliggør ifølge ligestillingsordførerne en mere nuanceret debat om og en udbygget begrebsforståelse af feminisme i Sverige (ETN: 37, 58-63).

For det andet gør ligestillingsordførerne sig overvejelser om, at den positive forståelse af feminisme gør det mere legitimt at erklære sig som feminist i Sverige (HS: 22, 33). Af den grund er der flere erklærede feminister i Sverige end i Danmark. Denne iagttagelse fremhæves både i forhold til køn og i forhold til den politiske venstre/højre skala. Dybkjær siger, at det er utænkeligt, at mandlige politikere kalder sig feminister i Danmark (LD:19). Underforstået er det ikke utænkeligt, at mandlige politikere kalder sig feminister i Sverige.

Schmidt-Nielsen, Sjelle og Trane Nørby fremhæver, at både venstre- og højrefløjen i Sverige er optaget af feminisme, hvorimod feminisme primært er forbundet med venstrefløjen i Danmark (JSN: 207-212, ETN: 40, HS: 100-104). Med en implicit henvisning til Helle Thorning-Schmidt (S) tilkendegiver Sjelle, at når ikke engang en kvindelig statsministerkandidat fra venstrefløjen erklærer sig som feminist, er det svært at forestille sig, at en mandlig skulle gøre det (HS: 395-403). Sjelle udtrykker således en form for dansk feministisk skala ud fra køn og politisk overbevisning. Det er mest sandsynligt, at en kvindelig venstrefløjspolitiker erklærer sig som feminist, dernæst en mandlig venstrefløjspolitiker, en kvindelig højrefløjspolitiker og sidst en mandlig højrefløjspolitiker.

Endelig gør ligestillingsordførerne sig overvejelser om, hvorvidt feminisme er institutionaliseret i staten og de politiske partier eller ej. Disse overvejelser er i overensstemmelse med de sammenlignende undersøgelser af Danmark og Sverige, der blev beskrevet i kapitel 2.3.6. Flere af ligestillingsordførerne bemærker, at feminisme i højere grad er institutionaliseret på statsniveau i Sverige, end det er i Danmark. Schmidt-Nielsen bruger udtrykket, at: ”staten har indoptaget” feminisme i Sverige (JSN: 209). Sjelle

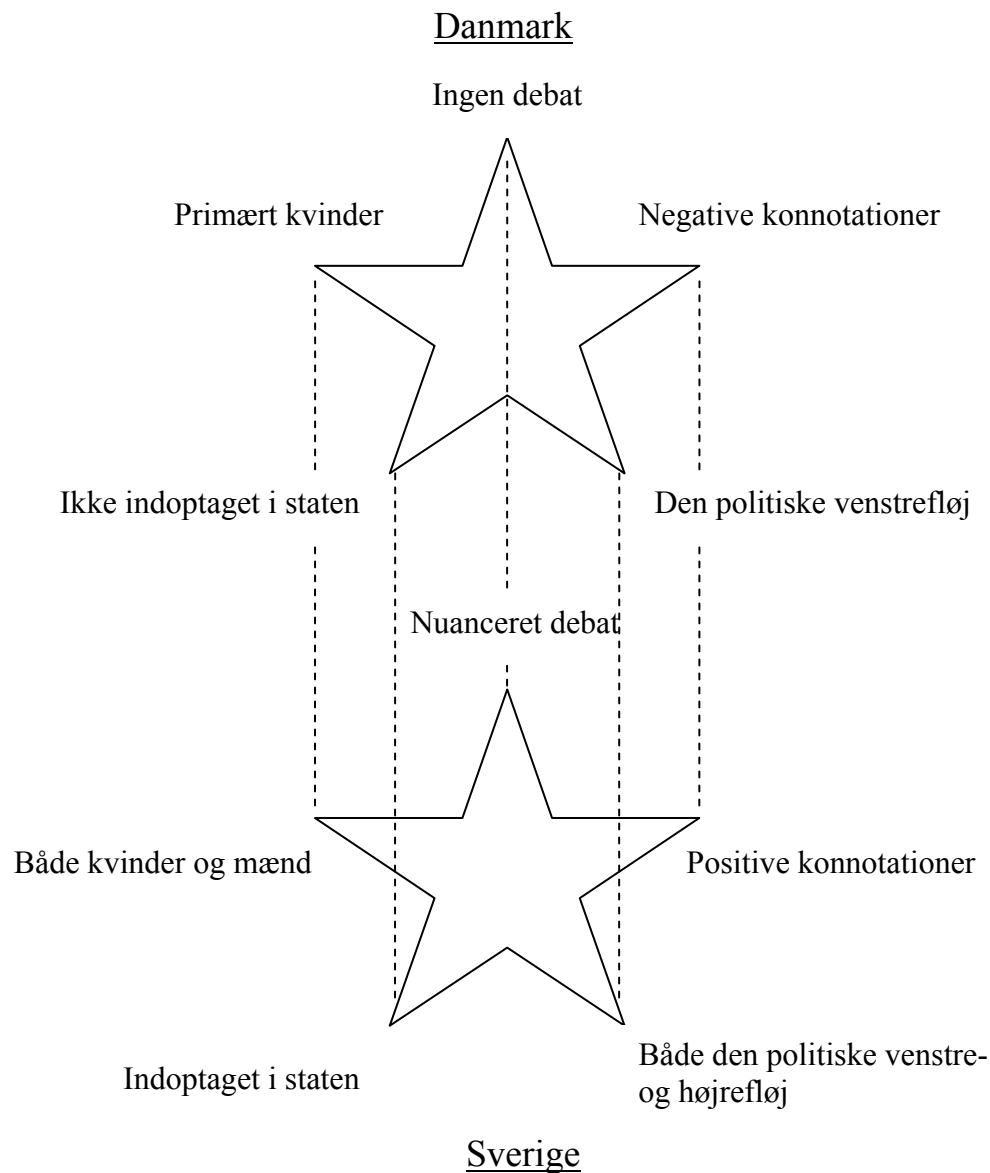
mener, at der i Sverige er en kobling mellem feminisme og ”realpolitik”⁴⁵ (HS: 43f.). Disse formuleringer antyder en opfattelse af, at man i Sverige har formået at transformere feminisme fra et abstrakt tankesæt til konkret handling inden for det politiske felt.

Ligestillingsordførerne bemærker også, at der er sket en politisering af feminisme i de svenske partier (jf. kapitel 2.3.6). Trane Nørby siger, at de svenske partier har et mere ”veludviklet” feminismebegreb end de danske (ETN: 37). Sjelle nævner, at svenske partier nødvendigvis må forholde sig til feminisme, hvis de vil vinde valgene (HS: 156). Til sammenligning med opfattelsen af de svenske partier er det kun Rademacher, Vigsø Bagge og Schmidt-Nielsen, som mener, at feminisme har en betydning i deres danske parti. Af de tre er det alene Schmidt-Nielsen, som kan profilere sit parti med konkrete feministiske initiativer, fordi Enhedslisten er det eneste parti i Danmark, der har et kvindeudvalg.

Endelig er det påfaldende, at ligestillingsordførerne refererer til lovgivning, navngivne politikere samt politiske partier, når de omtaler feminisme i Sverige. Disse referencer falder ind under Hansens model 1 og 2, hvorimod ligestillingsordførernes referencer til feminisme i Danmark primært faldt ind under Hansens model 3A og 3B (jf. kapitel 2.2.2). Denne forskel eksemplificerer, at feminisme i højere grad er forankret i staten og partierne i Sverige end i Danmark.

Alt i alt skitserer ligestillingsordførerne en identitetsdannelse af den danske forståelse af feminisme i forhold til den svenske forståelse af feminisme, som vist i figur 7 nedenfor.

⁴⁵ Realpolitik: ”politik der uden at inddrage overordnede værdier og ideologiske holdninger søger at nå helt konkrete, håndgribelige mål ud fra egne interesser og under hensyn til modpartens interesser” (Internetkilde: Gyldendals åbne encyklopædi).

Figur 7 *Feminisme i Danmark vs. feminism i Sverige*

Ligestillingsordførernes forståelse af feminism ændres ikke af perspektiveringen til den svenske forståelse af feminism. De konstaterer, at den svenske forståelse af feminism forekommer mere positiv og konstruktiv i forhold til ligestillingspolitik end den danske. Denne konstatering udløser dog hverken en nysgerrighed eller et ønske for, hvordan den svenske tilgang til feminism kunne være til inspiration for den danske. Identitets-

dannelse påvirker dermed ikke ligestillingspolitik i retningen af handling, men nærmere i retningen af stilstand.

3.2.5 Ligestillingsordførernes syn på feminisme fremadrettet

Som afslutning på analysen fremhæves ligestillingsordførernes vurdering af feminismes fremtid i Danmark inden for det politiske felt. Dette perspektiv var ikke forberedt i interviewguiden, men var derimod et perspektiv, som ligestillingsordførerne enten selv tog initiativ til, eller som anledningsvist blev bragt på banen i de opfølgende spørgsmål til ligestillingsordførernes øvrige svar.

Ligestillingsordførerne kan overordnet inddeles i to grupper. Den ene gruppe består af Dybkjær, Harpsøe og Sjelle. De interesserer sig ikke syn-derligt for feminisme, og de mener ikke, der er noget tabt ved, at feminisme ikke anvendes i større udstrækning hverken i Danmark generelt eller speci-fikt inden for det politiske felt. ”jamen jeg har det jo egentlig sådan person-ligt at jeg er jo egentlig ret ligeglad med om feminisme får et folkeligt ima-ge eller noget” (HS: 529). Den anden gruppe består af Vigsø Bagge, Trane Nørby, Schmidt-Nielsen og Rademacher. De udviser en positiv interesse for feminisme, og de mener, det er et tab, at det feministiske tankesæt ikke er mere udbredt og accepteret. ”Det er da ærgerligt og det er da en fattig-dom i både vores sprog og i vores bevidsthed og i vores egen refleksion over vores egen tilværelse at folk som de er flest ikke ved hvad det her REELT betyder” (PVB: 130).

Det er bemærkelsesværdigt, at disse grupperinger går på tværs af den politiske venstre/højre skala. Det ses i Trane Nørbys og Dybkjærs placering i de to grupper, hvor Trane Nørby (V) er enig med tre venstreorienterede politikere, og Dybkjær (R) er enig med to højreorienterede politikere. Selv-om partierne Venstre og Det Radikale Venstre er tæt på midten af ven-stre/højre skalaen, er Trane Nørbys og Dybkjærs omvendte placering i for-hold til venstre/højre skalaen et brud på hypotesen, at feminisme primært skal forbindes med venstrefløjen i Danmark. Trane Nørby repræsenterer en

liberal feminisme, som der kun er et begrænset kendskab til i Danmark, men hendes position giver dog et mere nuanceret syn på feminisme end den gængse opfattelse af, at feminisme kun er venstreorienteret.

I overensstemmelse med deres positive interesse for feminisme er det primært Vigsø Bagge, Trane Nørby, Schmidt-Nielsen og Rademacher, som håber, at feminisme kan få en større betydning i det politiske felt fremadrettet, samt at danskerne i højere grad bliver oplyst om den positive forståelse af feminisme. De mener alle fire at kunne se tegn på en positiv udvikling i retningen af en øget feministisk bevidsthed, særligt blandt yngre kvinder:

jeg tror faktisk vi øh bevæger os imod en ny bevidsthed (PVB: 196),
der er ved at ske en udvikling nu i forhold til sådan en yngre generation
altså hvor feminisme ikke længere er forbundet med fortid (JSN: 233),
jeg tror mange i min generation og også mig selv af unge kvinder der
interesserer sig for ligestilling vi tør godt at kalde os selv feminister (JR:
35),
jeg vil faktisk sige de sidste fem år der er der sket en kæmpestor vækst i øh
i antallet af kvindebaserede netværker og også netværker på tværs af
kønnene som som der IKKE er sket tidligere altså (ETN: 121).

De øvrige tre ligestillingsordførere (Sjelle, Dybkjær og Harpsøe) fokuserer på en potentiel udvikling for ligestilling. Sjelle ønsker, at ligestillingsdebatten bliver bredere funderet og højere prioriteret. Hun har en fornemmelse af, at det på nuværende tidspunkt primært er eliten, der diskuterer ligestilling (HS: 427-444). Sjelle tror, at der skal lægges et større pres på politikerne fra befolkningens side, hvis ligestilling skal prioriteres højere inden for det politiske felt. Denne pointe understreger, at vælgernes efterspørgsel vejer tungere end politikernes udbud inden for det ligestillingspolitiske område. Sjelle mener ydermere, at et øget fokus på ligestilling går forud for et fokus på feminisme (HS: 421ff.). Denne prioritering er i modstrid med nogle af de øvrige ligestillingsordføreres sondring mellem feminisme og ligestilling. Eksempelvis Trane Nørbys syn på feminisme som problemidentificerende og ligestilling som problemløsende, hvor feminisme går forud for ligestilling.

Dybkjær mener, at den unge generation af kvinder skal kæmpe mere for de ligestillingssager, der er relevante for dem. Hun efterlyser en stærkere mobilisering blandt de unge kvinder, men hun mener ikke, at feminisme kan fremme denne mobilisering (LD: 662-684). Som nævnt, er Harpsøe et eksempel på den andel af befolkningen, som mener, at ligestilling mellem kønnene stort set er opnået. Af den grund efterlyser hun kun, at feminister engagerer sig mere i ligestillingen af kvinder med en anden etnisk herkomst end dansk (MH: 44).

Ligestillingsordførerne har forskellige bud på, hvorfra en udvikling skal komme mod en mere positiv forståelse af feminisme og/eller ligestilling. Både Dybkjær, Vigsø Bagge og til dels Sjelle henviser til, at flere mænd må engagere sig i ligestillingspolitik, hvis man skal bryde fordommen om, at feminisme og ligestilling er ensbetydende med en kønskamp, samt opfattelsen af, at ligestilling og feminisme kun er relevant og interessant for kvinder (LD: 597, PVB: 326, 367-389). I forlængelse af denne pointe problematiserer Vigsø Bagge, at de primært er kvindelige ligestillingsordførere i Folketinget. Men Vigsø Bagge understreger samtidig, at mandlige politikere ikke udviser interesse for dette ordførerskab, medmindre alternativet er ikke at få en ordførerpost (PVB: 404-411).

Trane Nørby peger på, at udviklingen skal komme fra "almindelige" kvinder gennem selvbestaltede netværk, som der allerede er kommet flere af i de senere år (ETN: 121ff.). Trane Nørby mener ikke, at det nødvendigvis er et succeskriterium for feminisme, at selve udtrykket feminisme bliver mere anvendt i befolkningen. Hun mener, det er vigtigere, at antagelserne for feminisme bliver en del af befolkningens tankegang, end at selve udtrykket diskuteres på et metaplan (ETN: 386). Det illustrerer en vis enighed mellem Trane Nørby og Dybkjær om en sondring mellem teori og konkret politik. De understreger, at politikere ikke må blive for teoretiske i deres tilgang til politik, fordi de i så fald glemmer, at det er menneskers dagligdag, det handler om. Det primære fokus for politikerne skal derfor være,

hvad der sker ude i samfundet og ikke, hvad der sker i en videnskabelig diskussion om feminisme. Her overser Dybkjær og Trane Nørby, at feminisme muligvis er en teoretisk tilgang, men det er en *kritisk* teoretisk tilgang til alle aspekter af samfundet, videnskaben og historieskrivningen, som udpeger problematikker, underrepræsentationer og undertrykkelse, der påvirker kvinders hverdag i mange henseender og på forskellige niveauer.

Trane Nørby håber på, at der på sigt kommer en mere nuanceret debat af feminisme. På nuværende tidspunkt mener hun ikke, at debatten er moden til at diskutere de forskellige retninger inden for det feministiske tanke-sæt (ETN: 450). I det øjeblik man fik en mere nuanceret debat om feminisme i Danmark, spår Trane Nørby, at feminisme ville have en større anvendelighed i dansk politik. Trane Nørby tilkendegiver hermed, at den offentlige debat af feminisme går forud for en integration af feminisme i det politiske felt.

Sidst foreslår Rademacher, at man bør overveje et andet udtryk for feminisme, som ikke kun henviser til det ene køn. Rademacher mener, at et nyt udtryk for en moderne feminisme kan markere forskellen i forhold til halvfjerdserfeminisme. Ad den vej kunne man komme fri af de mange negative konnotationer, der er forbundet med halvfjerdserfeminisme. I interviewet taler Rademacher sig ind i det dilemma, at der muligvis er kommunikative fordele ved et mere neutralt udtryk for indholdet af feminisme, som inkluderer begge køn, men omvendt er der en række samfundssammenhænge, hvor kvinder er særligt udsatte, hvilket kræver et eksklusivt feministisk fokus (JR: 344-355).

3.2.6 Ligestillingsordførernes fraværende ansvarskonstruktion

Det er bemærkelsesværdigt, at med undtagelse af Vigsø Bagge italesætter ligestillingsordførerne ikke et eget ansvar for en mere positiv udvikling af forståelsen af feminisme. Hvor de øvrige ligestillingsordførere udtrykker en afventning af enten andre aktørers initiativ, feminismedebattens udvikling eller en øget interesse blandt vælgerne, nævner Vigsø Bagge som den ene-

ste, at ligestillingsordførerne selv kunne blive bedre til at formidle deres forståelse af feminisme (PVB: 180-184).

Som redegjort fra Hansens teori går politikernes ansvarsplacerende konstruktioner forud for de politiske handlinger (jf. kapitel 2.2.2). Til trods for flere af ligestillingsordførernes åbenlyse interesse i at skabe en bedre dialog imellem deres egen og befolkningens forståelse af feminisme, konstruerer ligestillingsordførerne ikke et ansvar i identitetsdannelserne af hverken deres egen eller befolkningens forståelse af feminisme. Som vist igennem analysen, er ligestillingsordførernes positive identitetsdannelse af feminisme ikke offentlig for den brede befolkning, fordi den står i modstrid med ligestillingsordførernes opfattelse af befolkningens formodede negative identitetsdannelse af feminisme. Den manglende ansvars konstruktion og den manglende offentlige identitetsdannelse af ligestillingsordførernes positive forståelse af feminisme bevirker tilsammen, at der ikke skabes den nødvendige legitimitet til, at ligestillingsordførerne kan overføre deres forståelse af feminisme til politisk handling.

Ydermere udviser ligestillingsordførerne en begrænset interesse i at konstituere sig selv som autoriteter i forhold til feminisme. Ifølge Hansen er politikere ofte bevidste om at konstituere sig selv som autoriteter inden for et politisk område gennem viden og intertekstualitet (jf. kapitel 2.2.2). Spørgsmålet ”Er du bevidst om at få læst feministiske tekster?” (Bilag 1) gav ligestillingsordførerne en mulighed for at udtrykke deres viden om feminisme med eventuelle eksplicitte intertekstuelle referencer.

Ligestillingsordførernes svar varierer fra Harpsøe, som prompte afviser, at hun læser feministiske tekster (MH: 112) til Trane Nørby og Schmidt-Nielsen, som etablerer autoritet i deres svar ved at understrege, at feminisme var en del af deres videregående uddannelser (ETN: 42, JSN: 140). Enkelte gange i interviewene nævner Vigsø Bagge, Schmidt-Nielsen og Trane Nørby konkrete politikere, forfattere eller kønsforskere, hvis værker de har læst (PVB: 87, JSN: 364, ETN: 42), men overordnet set er der en

svag autoritetskonstitution i interviewene på baggrund af viden og intertekstuelle referencer. Dybkjær er den af ligestillingsordførerne, som laver flest eksplicite intertekstuelle referencer til læste forfattere og kønsforskere (LD: 378, 380, 405, 407). Men samtidig er Dybkjær også den af ligestillingsordførerne, som kraftigst afviser at være interesseret i feminisme. I det følgende kapitel diskuteres det blandt andet, om det er i ligestillingsordførernes interesse at etablere sig som autoriteter og meningsdannere inden for feminisme.

4 Diskussion

Som påvist i analysen er det særligt den sproglige konflikt imellem udtryk og divergerende indhold, som påvirker diskursordnen for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme.

Ifølge Fairclough kan diskursiv forandring opstå ved tekstproducenternes og tekstmodtagernes problematisering af gældende konventioner, hvor konfliktfyldte modsætninger i diskurserne påpeges. Efter en given problematisering er det nødvendigt at tilpasse de eksisterende konventioner eller skabe nye. Der kan således enten forekomme en reproduktion eller en konfrontation af de eksisterende konventioner. Hvis tekstproducenterne og tekstmodtagerne skaber nye konventioner, påvirker det i sidste ende selve diskursordnen (Fairclough, 2008: 57ff.). Jørgensen og Phillips mener endvidere, at en kritisk diskursanalyse kan bruges til at højne den kritiske sprogbevidsthed eller til en strategisk udpegning af de punkter, hvor forandring mest sandsynligt kan iværksættes (Jørgensen og Phillips, 1999: 165).

Med udgangspunkt i disse teoretiske perspektiver samt pointer fra ligestillingsordførernes interviews, diskuteres der i dette kapitel tre måder, hvorpå ligestillingsordførerne kan forholde sig til den identificerede sproglige konflikt fremadrettet. Herunder en diskussion af konsekvenserne for de ligestillingspolitiske handlemuligheder. De tre måder er:

- 1) Feminisme er forældet
- 2) Feminisme er fastlåst

3) Feminisme er på vej mod fornyelse

4.1 Feminisme er forældet

Ligestillingsordførerne kan acceptere, at den benævnte halvfjerdsfeminisme er en dominerende diskurs for forståelsen af feminisme i Danmark. Feminisme opfattes i så fald som forældet, fordi feminisme primært sammenkædes med en bestemt historisk periode samt Rødstrømpebevægelsen. Denne accept vil medføre, at ligestillingsordførerne fortsat afholder sig fra at anvende *udtrykket* feminisme offentligt. Dilemmaet for ligestillingsordførerne ved en varig tavshed om feminisme er, at det samtidig er en stiltiende accept af en feminismeforståelse, som flertallet af dem er uenige i. Hvis der ikke anskueliggøres alternative forståelser af feminisme, vil reproduktionen af halvfjerdsfeminisme.

Det kan diskuteres, om en reproduktion af halvfjerdsfeminismen er rimelig med hensyn til den kollektive erindring om Rødstrømpebevægelsen, eftersom Andreasens undersøgelse viste, at bevægelsen har et overvejende fejlagtigt og fordomsfuldt eftermæle (jf. kapitel 2.3.5). Endvidere kan det diskuteres, om det er i ligestillingsordførernes interesse, at halvfjerdsfeminisme reproduceres, idet de selv begrænses af de negative konnotationer, der er funderet i halvfjerdsfeminismen. Hvis diskursen for halvfjerdsfeminisme blev konfronteret eller korrigeret kunne ligestillingsordførerne italesætte deres positive forståelse af feminisme med en reduceret risiko for en fordomsfuld modtagelse hos vælgerne.

4.2 Feminisme er fastlåst

En anden mulighed er, at ligestillingsordførerne afviser, at feminisme er forældet, men accepterer, at forståelsen af feminisme på nuværende tidspunkt er fastlåst i den sproglige konflikt mellem divergerende opfattelser af *indholdet*. En konsekvens af denne accept kunne, som Rademacher foreslår, være en italesættelse af et nyt *udtryk* for feminisme. En konfrontation af selve udtrykket kunne løsrive feminisme fra de negative konnotationer samt opfattelsen af, at feminisme er forældet.

Spørgsmålet er, om det er en realistisk eller ønskelig tilgang at finde et nyt udtryk for feminisme. Som Robin May Schott⁴⁶ pointerer i introduktionen til *Feministisk filosofi* (2004), vil en afskrivning af betegnelsen feminisme medføre, at man mister tilknytningen til hele den feministiske idéhistories udvikling og bredde (Schott, 2004: 29). Det vil eksempelvis besværliggøre en international vidensudveksling om feminisme, hvis man i Danmark anvendte et andet udtryk for feminisme end i resten af verden.

Spørgsmålet er også, om det er muligt at finde et alternativt udtryk, som meningsfyldt kan erstatte feminisme. Rademachers egne forslag er *ligestilling*, *mangfoldighed* og *diversitet*. *Mangfoldighed* og *diversitet* er muligvis mere neutrale udtryk end *feminisme*, men begge udtryk har et bredt og ukonkret indhold, som rækker langt ud over essensen af feminisme. Det vil derfor være en ambitiøs målsætning at italesætte *mangfoldighed* eller *diversitet* som synonyme udtryk for feminisme. Det er tvivlsomt, om disse udtryk vil bringe en større klarhed over essensen af feminisme, end der er i dag.

Ligestilling er nærmere beslægtet med feminisme. Begrundelsen for at erstatte feminisme med udtrykket *ligestilling* kunne være ligestillingsordførernes ønske om at illustrere en nutidig feminismes bredere inkludering af begge køn. Der er dog flere indvendinger mod dette forslag. Ligestilling kan, som tidligere nævnt, betragtes som et mål for det feministiske tanke-sæt. Der vil derfor opstå en vis sammenblanding af niveauer, hvis man konsekvent anvender ligestilling som et alternativt udtryk for feminisme. Dernæst har ligestilling som udtryk en bred anvendelse, der udover køn også dækker etnicitet, seksualitet, social klasse og religion. Kønsperspektivet ville derfor blot blive en underkategori i et bredt udtryk. Det leder til en

⁴⁶ Robin May Schott (1954-). Amerikansk forskningsprofessor i filosofi og kønsforskning ved Danmarks Pædagogiske Universitet i Århus samt seniorforsker ved Dansk Institut for Internationale Studier i København. Motivationen for bogen *Feministisk filosofi* (2004) var at introducere interesserede læsere til den feministiske filosofi. I bogens indledning beskrives *Feministisk filosofi* derudover som et svar på de negative, aggressive og fordomsfulde reaktioner på feministisk filosofi, som Schott har mødt i det danske akademiske miljø.

tredje indvending, at netop feminismens særskilte fokus på det kvindelige køns undertrykkelse bliver sløret, hvis man afskriver udtrykket feminisme til fordel for ligestilling. Dermed afskrives samtidig en essentiel del af feminismes eksistensberettigelse som et selvstændigt tankesæt (jf. kapitel 2.3.1).

Endelig er det en overvejelse værd, hvilken af de følgende målsætninger, der er lettest at indfri: en udbredelse af et nyt udtryk for feminisme eller en italesættelse af et mere positivt indhold af feminisme. Selv hvis det lykkedes at italesætte et nyt udtryk for feminisme, vil der stadig være en risiko for, at dette udtryk rammes af de samme negative konnotationer som feminisme. Det rejser spørgsmålet, om det er mere fordelagtigt først som sidst at konfrontere den negative forståelse af feminisme.

4.3 Feminisme er på vej mod fornyelse

Den tredje mulighed er, at ligestillingsordførerne fastholder udtrykket feminisme, men forsøger at konfrontere den sproglige konflikt ved i stigende grad at italesætte deres positive forståelser af feminisme.

En risiko ved denne tilgang er, at ligestillingsordførerne stadig kan blive fanget i fordommene om, at feminismes særskilte fokus på det kvindelige køn skal tolkes som et udtryk for en kønskamp, idet syv ud af de nuværende otte ligestillingsordførere er kvinder.

I *Feministisk filosofi* (2004) tilbageviser Schott påstanden, at det kun er kvinder, som har en interesse i feminisme. For det første henviser Schott til John Stuart Mills⁴⁷ klassiske pointe, at kvinders frigørelse vil fremme menneskehedens udvikling, fordi det vil fordoble den mængde af åndelige evner, som menneskeheden har til rådighed (Schott, 2004: 18). Mills pointe er i overensstemmelse med Trane Nørbys syn på ligestilling mellem kønnene som en balance i samfundet, hvor det sikres, at alle ressourcer udnyttes (ETN: 66). For det andet forklarer Schott, hvorfor den misforståede op-

⁴⁷ John Stuart Mill (1806-1873). Britisk filosof og økonom. I *The Subjection of Women* (1869) argumenterer Mill for, at kvinder skal have samme rettigheder. Mill har særligt været til inspiration for den klassiske liberale feminisme.

fattelse af, at mænd ingen interesse har i feminisme, særligt trives i Danmark. Ifølge Schott bunder misforståelsen i den relative homogenitet, der er i det danske samfund. Det er Schotts erfaring fra USA, at mænd, som selv oplever marginalisering og diskrimination, ofte er mere opmærksomme på, hvor skadelige disse mekanismer er for samfundet som helhed, hvad enten det er i forhold til køn, etnicitet, seksualitet eller religion (Schott, 2004: 22).

En evident måde at konfrontere fordommen om, at feminisme, og til dels også ligestilling, kun vedrører og interesserer kvinder, vil være, at de danske partier i stigende grad udnævner mandlige politikere til ligestillingsordførere eller, at statsministeren udnævner en mandlig politiker til ligestillingsminister. En mandlig ligestillingsordfører eller en mandlig ligestillingsminister vil rent fysisk modbevise eventuelle fordomsfulde argumenter fra skeptikere om, at ligestilling og feminisme er fordækte kønskampe.

For de nuværende kvindelige ligestillingsordførere bør denne pointe dog ikke være en undskyldning for at undlade en konfrontation af den sproglige konflikt allerede nu. I interviewene udpeger seks ud af syv ligestillingsordførere det som et kerneproblem i ligestillingsdebatten, at flertallet af den danske befolkning tror, at ligestilling mellem kønnene er opnået.⁴⁸ Denne opfattelse er problematisk for ligestillingsordførerne, fordi markedsmekanismernes indvirkning på det politiske felt betyder, at partierne prioriterer deres politik ud fra vælgernes interesse. Hvis ligestillingsordførerne vil øge deres ligestillingspolitiske handlemuligheder, er den første forhindring dermed at få anskueliggjort problemet/uligheden mellem kønnene for befolkningen. Feminisme er en mulig metode til at nedbryde denne forhindring. Det underbygges i ligestillingsordførernes interviews, idet fem ud af syv ligestillingsordførere antyder, at feminisme er problemidenti-

⁴⁸ Den syvende ordfører er Harpsøe (DF), som mener, at ligestilling stort set er opnået (jf. kapitel 3.2.3)

ficerende (e.l. jf. kapitel 3.2.2). Det forekommer derfor paradoksalt, at det blot er en ud af syv ligestillingsordførere, som vil overveje denne metode.⁴⁹

Som det fremgik af analysen, er feminisme som *udtryk* behæftet med negative konnotationer i en sådan grad, at den positive essens af *indholdet* overskygges. Ud fra de kommunikative og markedsorienterede hensyn anerkendes det, at de negative konnotationer er en tungtvejende årsag til, at de nuværende ligestillingsordførere er forbeholdende for at udråbe sig selv som feminister. En slutning i denne specialeafhandling er dog, at den mest effektive måde at komme de negative konnotationer til livs er en revitalisering af udtrykket feminisme. En revitalisering af feminisme kan konfrontere de negative konnotationer, hvorimod en fortsat fortielse vil reproducere dem. Hvis ikke de negative konnotationer nedbrydes, kan de forblive en hæmsko for det ligestillingspolitiske område i mange år fremefter.

Det kan diskuteres, hvorvidt ligestillingsordførerne lever op til det ligestillingspolitiske initiativ, de besidder i kraft af deres ordførerskab, hvis de ikke konfronterer de negative konnotationer, som er en direkte hindring for deres virke. Det centrale spørgsmål er, hvordan ligestillingsordførerne skaber de bedste forudsætninger for at gennemføre ligestillingspolitik.

Ét synspunkt er, at ligestillingsordførerne må agere inden for de gældende konventioner, for de kan alligevel ikke ændre på dem. Det er muligvis mere møjsommeligt at gennemføre ligestillingspolitiske initiativer al den tid, at danskerne ikke er interesseret i ligestillingspolitik, men det er både nyttesløst og risikabelt for den enkelte ordfører at italesætte feminisme i håbet om at øge interessen for ligestillingspolitik. Dette synspunkt rejser spørgsmålet, om ligestillingsordførerne negligerer deres position som meningsdannere.

Et andet synspunkt er, at ligestillingsordførerne skaber bedre forudsætninger for at føre ligestillingspolitik på den lange bane ved at påbegynde et brud med de gældende konventioner for feminisme gennem en revitalise-

⁴⁹ Schmidt-Nielsen (EL) er den eneste af ligestillingsordførerne, som ikke tilkendegiver forbehold for at anvende udtrykket feminisme offentligt.

ring af feminisme. Dette synspunkt rejser spørgsmålet, hvordan ligestillingsordførerne i så fald skal trænge igennem til vælgerne med et meningsfyldt feministisk budskab. Medierne er ligesom det politiske felt styret af udbud og efterspørgsel. Det vil derfor være en udfordring for ligestillingsordførerne at vække journalisternes interesse for et emne, som lytterne, læserne og seerne ikke på forhånd efterspørger. Omvendt er der i den digitale tidsalder andre måder at komme i dialog med vælgerne end gennem de etablerede og konventionelle kanaler. Personlige blogs og hjemmesider samt digitale netværk som www.facebook.com er eksempler på interaktive kommunikationskanaler, hvor politikerne selv kan sætte dagsordenen for deres budskab, udfolde deres argumenter og komme i direkte dialog med vælgerne.

De ovenstående synspunkter udtrykker en grundlæggende konflikt mellem en pragmatisk og en ideologisk tilgang til politik. Ud fra politikerne's gældende arbejdsbetingelser i det politiske felt er det i mange henseender mest frugtbart at tillægge en pragmatisk tilgang til politik. I dette tilfælde tyder det dog på, at en pragmatisk tilgang til ligestillingspolitik er besværliggjort af en tavshed omkring den bagvedliggende ideologi, feminisme. Vejen til en mere pragmatisk ligestillingspolitik går muligvis gennem en italesættelse af ligestillingsordførernes feministiske ideologi.

Hvorvidt ligestillingsordførerne vil vove at bryde de gældende konventioner for feminisme, afhænger i sidste ende af den enkelte ligestillingsordførers interesser, ambitioner og prioriteringer. Det afhænger af, en individuel vurdering af ligestillingsordførerens engagement i ligestillingspolitik og feminisme vejet op imod risikoen for at miste opmærksomhed fra vælgerne samt anseelse internt i det politiske felt ved at gå imod strømmen på dette emne.

Det er svært, men ikke umuligt for ligestillingsordførerne at politisere feminisme. Andreasens undersøgelse viste, at der blandt befolkningen er en vis skelnen mellem 1970'ernes feminister og nutidens feminister, hvor der

er en mere positiv holdning til de sidstnævnte. Endvidere fornemmer flere af ligestillingsordførerne, som nævnt, at der i disse år er en bevægelse mod en øget feministisk interesse, særligt blandt yngre kvinder. Med en italesættelse af deres forståelser af feminisme kan ligestillingsordførerne selv påvirke denne bevægelse i en positiv retning. Alene ligestillingsordførernes politiske position, lave gennemsnitsalder samt interesse for feminisme på tværs af partiskel kan tilsammen nedbryde fordomme om feminisme på flere niveauer: 1970'erne vs. nutiden, feminisme på venstrefløjen vs. feminisme på højrefløjen og feminisme på græsrodsniveau vs. feminisme på elitepolitisk niveau.

5 Konklusion

Den samlede diskursorden for ligestillingsordførernes forståelse af feminisme er stærkt påvirket af en interdiskursivitet fra tre andre diskursordner: en sproglig, en markedsorienteret og en kommunikativ. Den drivende kraft i interdiskursiviteten er en sproglig konflikt, der viser, at feminisme som udtryk har divergerende indhold.

Ligestillingsordførerne har en opfattelse af, at den danske befolkning primært forstår feminisme ud fra negative associationer om Rødstrømpebevægelsen samt tidsånden i 1970'erne. Denne opfattelse er i overensstemmelse med Sværkes og Andreassens undersøgelser af danskernes forståelse af feminisme, som viste, at mange danskere forstår feminisme ud fra negative konnotationer som hysteri, chauvinisme og mandehad samt myter som lilla bleer på hovedet, afbrænding af bh'er og en sammenkædning af feminisme med lesbianisme.

Harpsøe er den eneste af ligestillingsordførerne, som i vid udstrækning deler befolkningens forståelse af feminisme, der i specialeafhandlingen benævnes halvfjerdsfeminisme. De øvrige seks ligestillingsordførere tager afstand fra den forståelse af feminisme og italesætter i stedet en enighed med de fælles grundantagelser i det feministiske tankesæt i større eller mindre grad. På tværs af ideologiske forskelle mener Trane Nørby, Rademacher, Vigsø Bagge, Dybkjær, Schmidt-Nielsen og Sjelle, at der fortsat er ulighed mellem kønnene i Danmark, at denne ulighed kan forklares med tilstedeværelsen af patriarkalske strukturer i samfundet, samt at en frigørelse fra strukturerne og lige muligheder for begge køn er ønskværdige mål.

På baggrund af disse antagelser finder særligt Trane Nørby, Vigsø Bagge, Rademacher og Schmidt-Nielsen det problematisk, at både forståelsen og debatten af feminisme i Danmark er ganske unuanceret. Trane Nørbys forståelse af den liberale feminisme er et eksempel på en retning inden for det feministiske tankesæt, som ikke italesættes i Danmark. De fleste af ligestillingsordførerne fremhæver endvidere på eget initiativ Sverige som et

positivt eksempel på et land med en nuanceret feminismedebat, der er integreret i det politiske felt til fordel for det ligestillingspolitiske område.

Ligestillingsordførernes syn på halvfjerdsfeminismen er imidlertid en afgørende årsag til ligestillingsordførernes tavshed om deres egen forståelse af feminismen i den offentlige debat og inden for det politiske felt. Schmidt-Nielsen er den eneste af ligestillingsordførerne, som efter eget udsagn uforbeholdent vil italesætte feminismen offentligt. De øvrige afholder sig fra det med argumenter funderet i henholdsvis den markedsorienterede og den kommunikative diskursorden.

For det første vil ligestillingsordførerne ikke italesætte deres forståelse af feminismen offentligt ud fra den kommunikative antagelse, at befolkningen vil misforstå deres budskab. For det andet vurderer ligestillingsordførerne forholdet til vælgerne med en markedsorienteret udbud/efterspørgselslogik. Eftersom vælgerne ikke udviser en interesse for feminismen, afholder ligestillingsordførerne sig fra eksplicit at udbyde feministiske argumenter og diskussioner, fordi de ikke vil miste vælgerens opmærksomhed eller stemme. Dermed skabes der ikke den nødvendige forbindelse mellem identitetsdannelsen for ligestillingsordførernes forståelse af feminismen og politik, som skal give legitimitet til politisk handling.

De individuelle analyser af ligestillingsordførernes interviews har vist, at ligestillingsordførernes tavshed om feminismen i den offentlige debat og inden for det politiske felt kun i få tilfælde er retvisende for deres forståelse af, viden om eller interesse i feminismen. Ligestillingsordførernes tavshed skyldes primært et distanceret, tvetydigt eller ambivalent forhold til feminismen, som alle er symptomer på den sproglige konflikt, samt de kommunikative og markedsorienterede begrundede hensyn til vælgerne.

Til trods for, at flertallet af ligestillingsordførerne, dels finder det unuancerede syn på feminismen problematisk, dels selv er hæmmet af de negative konnotationer, der er forbundet med halvfjerdsfeminisme, er det kun Vigsø Bagge, som nævner et eget ansvar hos ligestillingsordførerne for at

ændre forståelsen af feminisme. Derudover udviser ligestillingsordførerne kun en begrænset eller slet ingen interesse i at etablere sig selv som autoriteter inden for feminisme. Dermed opstår der et tomrum mellem ligestillingsordførernes problematisering af den generelle forståelse af feminisme i Danmark og deres engagement i potentielle problemløsninger.

På baggrund af ligestillingsordførernes interviews er der i specialeafhandlingen fremhævet tre mulige reaktioner på de identificerede diskurser. Ligestillingsordførerne kan, som Harpsøe, acceptere, at *indholdet* af feminisme er forældet i Danmark, fordi forståelsen af feminisme sammenkædes med halvfjerdsfeminisme. Alternativt kan ligestillingsordførerne, som Rademacher, acceptere, at *udtrykket* for feminisme er fastlåst i en sproglig konflikt og i stedet forsøge at italesætte et nyt udtryk for feminisme. Endelig kan ligestillingsordførerne forsøge at påvirke den fornyelse af feminisme, som flere af dem fornemmer, særligt blandt yngre kvinder, med en konfrontation af den sproglige konflikt og en øget italesættelse af deres egen positive forståelse af feminisme.

På baggrund af de kommunikative og markedsorienterede logikker, der præger det nutidige forhold mellem politikere og vælgere, anerkendes det, at det er svært for ligestillingsordførerne at konfrontere den sproglige konflikt mellem udtryk og divergerende indhold af feminisme. Omvendt er en fortsat reproduktion af halvfjerdsfeminisme problematisk for ligestillingsordførernes arbejde, fordi den påvirker befolkningens interesse for ligestilling i en negativ retning.

I specialeafhandlingen foreslås det, at de negative konnotationer for feminisme konfronteres med en revitalisering af feminisme. Specialeafhandlingen rejser spørgsmålet, om det på længere sigt vil øge de ligestillingspolitiske handlemuligheder, at feminisme italesættes mere positivt. Endelig antydes det, at flere af de nuværende ligestillingsordførere kan bryde mange fordomme om feminisme alene på baggrund af deres alder, politiske tilhørsforhold og indsigt i det feministiske tankesæt.

Summary

Feminism: Outdated, Deadlocked or Going Towards Renewal? - A Discourse Analysis of the Danish Equality Spokespersons' Understanding of Feminism

In comparison to Sweden, feminism constitutes a very modest part of the political field in Denmark. Only to a small extent, if any at all, do the discourses of Danish politicians revolve around feminism. This is reflected by the fact that *feminism* rarely figures as a serious political concept in the parliament, in the media or on the websites of the political parties, which is remarkable as feminism has not lost its relevance in contemporary Denmark: Gender-based inequality still exists.

The aim of this thesis is to critically examine the understandings of feminism held by gender equality spokespersons from every party represented in the parliament. Using discourse theory and interview-based analysis, answers to the following questions are sought:

1. What are the spokespersons' understanding of feminism?
2. Which discourses can be identified across the spokespersons' understandings of feminism?
3. Why do the spokespersons not find reason to speak about feminism?
4. Which consequences do the spokespersons' understandings of feminism have on their freedom to act politically regarding gender equality?

I will briefly sum up the main arguments and points of the four main chapters:

Chapter 2 - Method

This chapter falls in three parts. The first part describes the collection and treatment of data as well as the choice of interviews as research design. In the second part the choice of Norman Fairclough and Lene Hansen as primary and secondary discourse theorists is motivated. It is argued that Fairclough's operational three-dimensional model enables an analytical focus close to the text and on the general discussing level at the same time. This theory is supplemented with Hansen's work on the relationship between representation, identity construction and politics, which makes it possible to address question 4 above. The third part of the chapter gives a short review of different perspectives of feminism that are all contained in the spokespersons' verbalizations of feminism.

Chapter 3 - Analysis

This chapter consists of two parts. In the first part the seven interviews are analyzed separately with a focus on linguistic and thematic characteristics. Through this analysis it becomes clear that all the spokespersons, except Johanne Smith-Nielsen, verbalize feminism with a certain ambivalence, ambiguity and distance.

The second part of the chapter begins with an analysis of the *interdiscursivity* that affects the spokespersons' joint order of discourse regarding *their understanding of feminism*. This analysis shows that the spokespersons' understanding of feminism is influenced by three other orders of discourse: a *linguistic conflict*, *communicative considerations* and a *market oriented logic* regarding the political voters.

The linguistic conflict is a conflict between expression (*signifiant*) and a diverging content (*signifié*). The content of feminism can be divided into the spokespersons' positive understanding of the main assumptions behind feminism and *negative connotations* regarding the 1970s and *Rødstrømpebevægelsen*.

This leads directly to the communicative considerations as the spokespersons (rightly) anticipate that the Danes' understanding of feminism mostly rely on the negative connotations. This increases the risk of misunderstandings between the spokespersons and the voters. This along with a market orientated analysis of the demand among voters makes it unfavourable to put feminism on the agenda.

Lastly the chapter analyzes the four discourses which the spokespersons' have in common regarding their understandings of feminism. These are: "70s feminism", "emancipation from structures and equal possibilities", "gender equality" and "Denmark vs. Sweden".

Chapter 4 - Discussion

With reference to Fairclough's view upon discursive change, it is discussed how the spokespersons could respond to the linguistic conflict pointed out in the analysis. Three possibilities are suggested: The current conventions can be *reproduced* indirectly through continued silence, the spokespersons can *confront* the expression and finally they can confront the negative part of the content of feminism.

Chapter 5 - Conclusion

The conclusion sums up the main arguments and points of the previous chapters and links back to the discussion of reproducing or confronting the common understanding of feminism. It suggests that more of the spokespersons would be able to contribute significantly to breaking down the myths and prejudices around feminism by virtue of their position, young age, political party and insight into the conceptual universe of feminism.

Litteratur

- Andreasen, Rikke (2007): "Oprindeligt var det nogle sure lebbes, der hadede mænd – Feminisme som myte og historie" i *Tidsskriftet Politik* nr. 2, årgang 10. København: Det samfundsvidenskabelige fakultet.
- Bergqvist, Christina m.fl. (red.) (1999): *Likestilte demokratier? Kjønn og politikk i Norden*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Borchorst, Anette og Dahlerup, Drude (2003): *Ligestillingspolitik som diskurs og praksis*. Frederiksberg: Forlaget Samfundslitteratur.
- Bryman, Alan (2004): *Social Research Methods*. 2. ed. New York: Oxford University Press Inc.
- Christensen, Ann-Dorte (2003): *Fortællinger om identitet og magt Unge kvinder i senmoderniteten*. Magtudregningen. Århus: Århus Universitetsforlag.
- Dahlerup, Drude (2007): "Ligestillingsforståelser i svenske og danske partier – Er en borgerlig ligestillingspolitik under udvikling?" i *Tidsskriftet Politik* nr. 2, årgang 10. København: Det samfundsvidenskabelige fakultet.
- Dahlerup, Drude (2002): "Er ligestilling opnået? Ligestillingsdebattens forskellighed i Danmark og Sverige" i Borchorst, Anette (red.) *Kønsmagt under forandring*. København: Hans Reitzels forlag.
- Dahlerup, Drude (2001a): "Feminisme". Artikel på <http://www.leksikon.org/art.php?n=769> lokaliseret 28.10.2008.
- Dahlerup, Drude (2001b): "Rødstrømpebevægelsen". Artikel på <http://www.leksikon.org/print.php?n=2196> lokaliseret 11.5.2009.
- Dahlerup, Drude (1998): *Rødstrømperne. Den danske Rødstrømpebevægelses udvikling, nytænkning og gennemslag 1970-85, Bind 1 – 2*. København: Gyldendal.
- Fairclough, Norman (2008): *Kritisk diskursanalyse*. København: Hans Reitzels Forlag.

- Fiig, Christina (2004): *En feministisk offentlighed – Ph.D forelæsning, Aalborg Universitet, den 23. september 2004*. Nr. 52 i FREIA's tekstserie. Aalborg: Uni-Print.
- Goth, Anita Frank m.fl. (red.) (2000): *Nu er det nok – så er det sagt*. København: Rosinante.
- Hansen, Lene (2006): *Security as practice: discourse analysis and the Bosnian war*. Abingdon: Routledge.
- Holm, Gretelise (2008): *Hvorfor er feminister så snerpede? 30 spørgsmål om køn og ligestilling*. København: Lindhardt og Ringhof Forlag A/S.
- Jørgensen, Marianne Winther og Phillips, Louise (1999): *Diskursanalyse som teori og metode*. Frederiksberg: Samfundslitteratur/Roskilde Universitetsforlag.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009): *Interview - Introduktion til et håndværk*. 2. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Månson, Per (2005): "Karl Marx" i Andersen, Heine og Kaspersen, Lars Bo (red.): *Klassisk og moderne samfundsteori*. 3. udgave. København: Hans Reitzels forlag.
- Phillips, Louise (2009): "Faircloughs kritiske diskursanalyse" under udgivelse i Kolstrup, Søren m.fl. (red.): *Medie- og kommunikationsleksikon*. Frederiksberg: Samfundslitteratur.
- Schott, Robin May (2004): *Feministisk filosofi. En introduktion*. København: Gyldendal.
- Skov, Leonora Christina (red.) (2002): *De røde sko Feminisme nu*. 2. udgave. København: Tiderne skifter.
- Skugge, Linda Norrman m.fl. (red.) (1999): *Fisseflokken*. Oversat fra svensk af Nielsen, Maria Odheim efter "Fittstim". København: Informations forlag.
- Stormhøj, Christel (2006): *Poststrukturalismer – videnskabsteori, analysestrategi, kritik*. Frederiksberg: Forlaget samfundslitteratur.
- Styringsgruppen for SHF's initiativer (1992): "Dansk Standard for udskrifter og registrering af talesprog 2. udgave". Tillæg A til SNAK 5. årgang 1992.

- Svennevig, Jan; Sandvik, Margareth og Vagle, Wenche (1995): *Tilnærminger til tekst*. Oslo: Landslaget for norskundervisning (LNU) og Cappelen Akademisk Forlag.
- Sværke, Kirsten (2005): *Nyfeminisme og nye kønsidentiteter*. Nr. 59 i FREIA's tekstserie. Aalborg: Uni-Print.
- Thomsen, Jens Peter Frølund (2005): "Diskursanalyse" i Andersen, Heine og Kaspersen, Lars Bo (red.): *Klassisk og moderne samfundsteori*. 3. udgave. København: Hans Reitzels forlag.
- Vagle, Wenche; Sandvik, Margareth og Svennevig, Jan (1993): *Tekst og kontekst En innføring i tekstlingvistikk og pragmatikk*. Landslaget for norskundervisning / J.W.Cappelens Forlag.

Internetkilder

- Centerpartiet: <http://www.centerpartiet.se/Globala-sidor/Soksida/?q=feminisme> lokaliseret 4. juli 2009.
- Citatdatabase: http://en.wikiquote.org/wiki/G%C3%B6ran_Persson lokaliseret 4. juli 2009.
- Dansk Folkeparti: <http://www.danskfolkeparti.dk/Forside.asp> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Den Danske Ordbog: <http://sproget.dk/> lokaliseret 12. juni 2009. Midlertidig internetside som vil blive ændret til <http://ordnet.dk/ddo/forside>.
- Det Radikale Venstre: <http://www.radikale.dk/CMS/forside04.aspx?SiteID=1> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Enhedslisten: <http://www.enhedslisten.dk/enhedslistens-historie> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Folketingets søgefunktion: <http://www.ft.dk/doc.aspx?/search.asp?q=> lokaliseret 5. februar 2009 samt 5. juli 2009.
- Folkpartiet liberalerna: http://www.folkpartiet.se/SiteSeeker/Search____69889.aspx?quicksearchquery=feminism&charset=UTF-8 lokaliseret 4. juli 2009.

- Gyldendals åbne encyklopædi: <http://www.denstoredanske.dk/> lokaliseret 2. juli 2009.
- Konservative: <http://www.konservative.dk/Sider/forside.aspx> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Kran: <http://www.kranerne.dk/#home> lokaliseret 24. juni 2009. Baggrund og formål for Kran er beskrevet på <http://www.jagtvej69.dk/?AKTIONSGRUPPER:KRAN> lokaliseret 24. juni 2009.
- Kristdemokraterna: <http://www.kristdemokraterna.se/Search.aspx?stext=feminism> lokaliseret 4. juli 2009.
- Kvinfor, Dansk kvindebiografisk leksikon: <http://www.kvinfor.dk/side/170/> lokaliseret 14. juni 2009.
- Liberal alliance: <http://www.liberalalliance.dk/politik/> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Miljöpartiet de gröna: http://mp.se/templates/Mct_177.aspx?number=165788 lokaliseret 4. juli 2009.
- Moderaterna: http://www.moderat.se/#search_feminism lokaliseret 4. juli 2009.
- Nye ord i dansk: <http://nyeordidansk.dk> lokaliseret 12. juni 2009.
- Ordbog over det danske sprog: <http://ordnet.dk/oods> lokaliseret 12. juni 2009.
- Riksdagens søgefunktion: <http://www.riksdagen.se/webbnav/index.aspx?nid=20019> lokaliseret senest 4. juli 2009.
- Socialdemokraterna: <http://www.socialdemokraterna.se/System/Sok-i-webbplatsen/?q=feminism> lokaliseret 4. juli 2009.
- Socialdemokraterne: <http://socialdemokraterne.dk/Default.aspx> senest lokaliseret 5. juli 2009.

- Socialistisk Folkeparti: <http://www.sf.dk/> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Statistik om kvinder og mænd: <http://www.dst.dk/sites/kvm.aspx> lokaliseret 4. juli 2009. Internetsiden er lavet i et samarbejde mellem Ministeriet for ligestilling og Danmarks Statistik.
- Venstre: <http://www.venstre.dk/> senest lokaliseret 5. juli 2009.
- Vänsterpartiet:
http://www.vansterpartiet.se/index.php?searchword=feminism&ordering=&searchphrase=all&Itemid=26&option=com_search lokaliseret 4. juli 2009.

Bilag

1 Interviewguide

Interview med ...

Dato ...

Emnet for interviewet er som du ved din forståelse af feminisme i Danmark i dag. Det er altså ikke intentionen at tale om konkret ligestillingspolitik, men derimod mere bredt om feminisme.

Jeg har forberedt 12 spørgsmål og forventer at interviewet vil tage cirka en halv time.

Hvordan vil du definere feminisme?

Hvordan vil du definere en feminist?

Anser du dig selv for at være feminist? Hvorfor/hvorfor ikke?

Har feminisme en betydning for dig i dit daglige arbejde? På hvilken måde (Fra abstrakt/ideologi til konkret/arbejdsredskab)?

Er du bevidst om at få læst feministiske tekster?

Omtaler du dig selv som feminist i større offentlige forsamlinger eller til pressen? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvordan vil du beskrive feminismens synlighed og betydning i dit eget parti? Hvad tror du er årsagen til den betydning?

Mener du, at feminisme har en berettigelse og en anvendelighed i dansk politik i dag?

Hvordan vil du beskrive feminismens synlighed i Danmark i dag?

Hvilken rolle tror du, at feminisme spiller i den almindelige danskers bevidsthed?

Jeg har registreret, at ligestillingsordførerne meget sjældent eller aldrig bruger ordet feminisme fra folketingets talerstol eller i de skrevne medier. Hvad tror du årsagen er til det?

Den tidligere svenske statsminister Göran Persson erklærede offentligt, at han var feminist. Kunne du forestille dig, at en mandlig, dansk statsminister gjorde det samme? Hvorfor/hvorfor ikke?

2 Transskriptionsguide

Interviewene er transskriberet efter konventionerne i ”Dansk standard for udskrifter og registrering af talesprog”.

Fra *Dansk Standard 1* anvendes følgende regler: Teksten skrives efter gældende Retskrivningsordbog. Der benyttes dog kun stort begyndelsesbogstav ved proprier (navne, egennavne). Endvidere benyttes punktum som den eneste tegnsætning til at betegne en ytringsafslutning. De normale skriftsprogsregler for ordformer og endelser følges.

- Uforståelige sekvenser markeres med (uf).
- Sekvenser der er vanskelige at forstå, men som man mener at have hørt med en hvis usikkerhed markeres med ? på hver side af en parentes ?(eksempel)?
- Taleskift uden overlapning skrives efter hinanden på hver sin linje.
- Samtidig tale skrives over hinanden og med understregning af pågældende ord eller stavelser.

I transskriptionerne benyttes endvidere følgende specialnotationer fra *Dansk standard 2*:

- Pause markeres med P
- Tøven markeres med T
- En selvafbrydelse markeres med en bindestreg –
- En konsonant eller vokalforlængelse markeres med kolon :
- En særlig betoning af ord eller stavelser markeres med VERSALER.

3 Kodning

Tabel over nøgleord i interviewene.

	JR	MH	JSN	LD	PVB	ETN	HS
Feminisme	33	23	18	41	20	56	30
Feminist	26	31	27	25	22	31	19
Ligestilling	33	30	11	33	32	21	73
Tres	-	-	-	-	-	2	-
Halvfjerds	5	15	2	-	3	-	2
Køn	18	6	15	6	19	25	8
Norm	-	-	4	-	5	7	-
Stereotyp	-	-	4	-	5	3	-
Sverige	6	-	7	5	2	5	29
Svensk	1	-	-	2	-	5	1
Struktur	6	-	8	4	11	10	-
Undertryk	3	-	4	2	-	-	-
Mulighed	7	6	2	2	5	5	3
Venstrefløj	3	-	6	-	-	-	8
Værdi	9	-	2	-	41	1	-
Bås	2	-	-	4	1	-	1
Uretfærdig	2	-	-	-	-	1	1
Frihed	-	2	-	1	5	4	-
Generation	7	-	1	15	-	1	-
Gammeldags	2	-	-	-	-	2	-
Frigøre	-	-	4	-	-	3	-
Bevægelse	-	-	1	10	-	-	-
Rødstrømpe	-	-	-	5	-	1	-
Tilgang	2	-	10	2	-	8	-

4 Interview med Julie Rademacher

Julie Rademacher (J) er ligestillingsordfører for Socialdemokraterne. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Julie Rademachers kontor fredag den 27. februar 2009. Interviewets varighed er 31 minutter og 45 sekunder.

- 1 I: ja kan vi ikke starte med at du bare præsenterer dig selv
2 J: jo jamen jeg hedder Julie
3 Rademacher og jeg er firetyve år gammel. Jeg kommer fra og er valgt fra Kolding
4 sidder i folketinget for Socialdemokraterne og er vores: Ligestillingsordfører som jeg
5 har været siden august måned hvor jeg blev udnævnt som ordfører på vores
6 sommergruppemøde
7 I: ja æhm emnet for det her interview det er jo øh at jeg gerne vil
8 snakke om DIN forståelse af feminisme æhm i Danmark i dag så det er ikke æh
9 intentionen at snakke om sådan konKRET ligestillingspolitik men mere sådan have en
10 bred snak om om feminisme. Æhm jeg har forberedt nogle spørgsmål jeg forventer det
11 tager den der knap en halv time æh og jeg kunne godt tænke mig at starte me: get direkte
12 med det mest sådan centrale spørgsmål for mit speciale og det er hvordan vil du
13 defINERE feminisme
14 J: jamen æhm P DET spørgsmål har jeg stillet mange gange de
15 sidste måneder fordi æh T jeg møder æh EN opfattelse af feminisme herhjemme i
16 Danmark æh og det er det er ofte sat i bås med sådan halvfjerdsernes gamle
17 KAMPfeminister der æh brændte bh'er af hvor æh hvorimod når jeg har været i
18 udlandet og for eksempel Spanien der har den mandlige premierminister erklæret sig
19 selv som som feminist T æhm og der er det blevet et la:ngt mere positivt ord æhm som
20 mænd altså også godt kan være og et eller andet sted et symbol FOR æh ligestilling. Så
21 æh så derfor så så æh er det sådan lidt de to definitioner på- eller opfattelser af
22 feminisme som som jeg har mødt i det politiske arbejde. Æhm men herhjemme er vi
23 stadigvæk me: get æh fastfanget i feminisme det er lidt fa:rligt og det er noget for nogle
24 æh kvinder der engang levede i halvfjerdserne eller også nogle unge sprælske æh som
25 æh JA:h måske ikke helt er blevet sat på plads af deres mand endnu agtigt æhm så det er
26 så det er nok en eller anden SAT form for for feminisme.
27 I: ja hvad
28 J: BETONfeminisme tror jeg
29 I: ja ja

62 jo også blevet en delt rolle det og det synes jeg er enormt positivt at man også har har
63 mændene med ind i det. Æh så så på den måde æh så P ja jeg ved ikke om om det giver
64 mening men men det er de to æh verdner og de to problemstillinger som jeg især synes
65 I: ja
66 J: bekymrer æh mange i dag.
67 I: så du ser feminisme som noget med positionerne kønnene
68 imellem i arbejdslivet og på hjemmefronten eller er det rigtigt forstået
69 J: i hvert fald
70 li:gestilling hvis man kan sige det på den måde æhm hvor hvor i- jeg tror meget på at vi
71 som kvinder vi skal ikke vi:nde over mændene og det er heller ikke mændene- det er
72 ikke en kønsKAMP det her. Det her det- og feminisme for mig ER INkluderende det
73 handler ikke om kvinderne bare skal frem det handler også om at æh at kvinderne skal
74 have det godt med det og det handler også om at MÆNDene skal have det godt æh jeg
75 tror at at vi netop æh viser vi er det stærke køn havde jeg nær sagt altså nu siger jeg det
76 med et smil på æh ved at æh IKKE at ville være- ikke at have brug for at være de
77 stærkeste og ikke have brug for at bevise noget men altså hviler i os selv og i vores køn
78 æh jeg tror ikke at det er sundt at bekrige hinanden æhm mellem kønnene. Så for MIG
79 er feminisme helt sikkert inkluderende æhm P. Ja også HAR vi jo stadig mange af de
80 traditionelle dagsordner i forhold til vold mod kvinder altså- eller vold i familien som
81 jeg også vælger at kalde det fordi det handler jo også om at der er børn i den der familie
82 som det går ud over ikke og den negative sociale arv gør jo ofte at hvis det er forældrene
83 har slået barnet eller hinanden jamen så er der ofte vold i hjemmet igen æhm så det
84 handler også om børnene men det handler også om ham der slår fordi han er jo også
85 offer æh
86 I: ja mh
87 J: han er jo offer for noget tidligere det er derfor han er så frustreret han er nødt
88 I: mh
89 J: til at slå dermed ikke sagt det er rigtigt at han slår OVERHOVEDET men men æh
90 man bliver også bare nødt til at behandle HAM på en eller anden måde æhm og derfor
91 har jeg det sådan at vold mod kvinder er ikke kun vold mod kvinder
92 I: mh

93 J: altså jeg tror det er
94 utroligt vigtigt når vi snakker ligestilling og når vi snakker feminisme at vi vi vi tager-
95 og al respekt for de traditionelle måder at tale om tingene på men også vælger en mere
96 inkluderende dagsorden i forhold til æh at løse sådanne problemer ikke. Hvordan
97 undgår vi at han også slår igen
98 I: ja
99 J: æh eller hvordan undgår vi at han i det hele taget
100 slår første gang.
101 I: nu nævner du selv ligestilling OG feminisme. Hvordan vil du æh P
102 FORKLARE de to begreber i forhold til hinanden
103 J: jeg vil sige at jeg synes det er
104 MEGET svært at skille ad æhm og vi har overvejet det rigtig meget i relation til det
105 politiske arbejde æhm og der er ingen tvivl om at når man netop siger feminisme i
106 Danmark så æh så allerede DER så har over halvdelen af Danmarks befolkning lukket
107 ørerne så vi skriver ikke feminisme i overskriften og det er ikke fordi vi kører forDÆKT
108 men det er fordi vi vil gerne ud med de her værDIER som feminister står for men æh
109 italesat på en moderne måde der inkluderer netop BEGGE køn æh og forhåbentlig mere
110 at befolkningen til også at lytte æhm og vi oplever lidt det samme med ligestilling men
111 æh ligestilling er knap så skræmmende som feminisme men de to bliver ofte sat i i
112 samme bås. Æhm P og æh for mig sådan PERSONligt der vil jeg sige det er jo nemmere
113 hurtigt at tilkendegive som ny æh politisk aktiv at man går ind for ligestilling det tager
114 lidt længere tid før man æh overvejer om man virkelig er feminist
115 I: mm
116 J: og det siger
117 nok sådan lidt noget af gradueringen. Og så tror jeg feminist traditionelt er kvinder æhm
118 og bundet meget op på kvinder og der er mange der siger jamen hvad er det modsatte
119 ord egentlig til feminister fordi man definerer et begreb ved at definere det modsatte
120 I: ja
121 J: og det synes jeg egentlig er et godt spørgsmål altså hvad er det modsatte ER det
122 I: mm

123 J: mandschauvinister det behøver det jo ikke at være det kan også være dem der så skal
 124 kæmpe mændenes kamp. Men der vil jeg netop helst undgå at de:le og derfor synes jeg
 125 det er vigtigt at man har den inkluderende

126 I: mm

127 J: og at vi netop sørger for måske at
 128 fokusere PÅ LIGEstilling som ord- eller mangfoldighed kunne man også- diversitet og
 129 diversity er det meget på engelsk NU blevet til æhm så: æh man også får
 130 homoseksuelles rettigheder etniske minoriteters undertrykkelse man også får taget DET
 131 op i forbindelse æh med æh mangfoldighed altså ligestilling æhm. Men i forhold til
 132 kønnene der æh der er det da klart at det KAN man godt kalde feminisme men det bliver
 133 af mange betragtet som gammeldags

134 I: så du mener- nu har du nævnt både moderne og
 135 gammeldag blandt andet moderne formuleringer mener du at feminisme er noget
 136 gammeldags

137 J: jeg tror mange æh P mange der ikke tager AKtivt stilling til de to ord
 138 opfatter feminisme som gammeldags. Jeg tror når man er i en højere altså hvis man
 139 graduerer på en eller anden måde om hvor politisk bevidst man er i forhold til de her
 140 enkelte emner så tror jeg jo mere politisk bevidst man er jo mere er man klar over om
 141 man er feminist eller ej. Jeg tror der er mange der slet ikke har taget stilling til det æhm
 142 og jeg tror at der skal noget mere til for at kalde sig selv feminist end at man går ind for
 143 ligestilling æhm især med fokus på kønnene og feminisme er jo specielt ligestilling i
 144 forhold til kønnene sådan som jeg ser det

145 I: ser du så en mulighed for en modernisering
 146 af feminisme

147 J: JA P det gør jeg i høj grad men spørgsmålet er om det skal HEDDE
 148 feminisme æh fordi det er det er noget kvindeligt og meget fokuseret på det kvindelige
 149 P og jeg mener ikke det skal være kønsneutralt men jeg tror at man skulle bevæge sig
 150 hen imod noget der netop inkluderede BEGGE køn men hvor man havde en bedre

151 I: mm

152 J: balance mellem kønnene

153 I: ja

154 J: æh både altså PÅ arbejdsmarkedet men også i
155 familielivet æhm fordi jeg tror der er mange mænd der ikke føler at de egentlig MÅ
156 særligt meget derhjemme

157 I: mm hvordan vil du definere en feminist P hvad er det for dig

158 J: P en feminist er en der primært kæmper kvindesagen i forhold til at opnå
159 ligestilling

160 I: okay

161 J: på en eller anden måde

162 I: har feminisme en betydning for dig i dit
163 daglige arbejde P og på hvilken måde hvis det har

164 J: P det har det da bestemt jeg- æh altså
165 der er jo rigtig mange organisationer der henvender sig til mig og de har jo feminisme
166 som deres værDI og deres ideologi om man så må sige så på den måde der æh der er det
167 da en del af mit arbejde dem mailer sammen jeg med hver dag og snakker i telefon med
168 og jeg har lige snakket med en på vej herop

169 I: ja

170 J: æhm så så så det udgør da en stor del af
171 det

172 I: ser du feminisme som DIN ideologi

173 J: P æhm altså ja MIN ideologi er primært
174 socialdemokratisme men jeg mener bestemt at det i forhold til at give lige muligheder
175 det at opnå ligestilling det at øh T fokusere på at fællesskabet skal løse og strukturerne
176 skal ændres således at man får lige muligheder og ligestilling æh med de ideologier og
177 det er også det vi kan se på venstrefløjen der kan man jo ikke sige sig fri af at T at det jo
178 er en helt naturlig del af det. Så jeg tror det er også derfor vi kan se nu og specielt efter
179 at socialdemokraterne også har rykket sig til en moderne ligestillingspolitisk dagsorden
180 og vi har fået en feminist i spidsen for partiet jamen æh så kan vi godt se at det er
181 begyndt at rykke noget i forhold til hvad det gjorde tidligere hvor det var meget sådan
182 traditionelle økonomer og MÆND der sad på på toppen æh det er da helt sikkert at æh
183 det er også sådan en moderne måde at føre politik på så på den måde er feminismen jo
184 en jeg vil også sige og ligestilling i det hele taget jo en VÆRDI for os som som parti så
185 det er et helt naturligt led i vores ideologi

186 I: hvordan vil du æh hvordan vil du beskrive
187 feminismens synlighed og betydning i forhold til dit parti

188 J: jeg vil sige æh jeg tror man
189 ser og man har set en vending i vores parti æh tidligere har det ikke været det primære
190 for partiet men det er en vores mærkesager nu. Æhm og det har jo noget at gøre med æh
191 at vi meget gerne VIL i Danmark lave nogle løsninger for familierne men æh også
192 fokuserer på at fællesskabet ind og løse nogle problemstillinger. Vi HAR uligeløn i
193 Danmark vi HAR altså rigtig mange fattige kvindelige pensionister æhm omvendt så er
194 der jo rigtig mange mænd der er af dem der er hjemløse æhm vi står over for nogle
195 udfordringer i vores samfund hvor hvor vi har nogle problemer hvor det primært er det
196 ene eller det andet køn og æh der mener jeg at der er det er rigtig vigtigt for os at få
197 gjort noget ved det

198 I: er det en ambition at få italesat feminismen for dit parti

199 J: ja det er det det
200 er det. Og det kan man også se det har jo høj status det er det ypperste der er med til at
201 lancere æh ligestilling og feminismen med Helle i spidsen så har det jo det kan jo ikke få
202 mere top priority i vores parti næsten. Selv Poul Nyrup han er også ligestillingsmand så
203 hvis man sådan skal tage på det europæiske plan ikke og han er jo tidligere statsminister
204 så det er virkelig en af vores mærkesager. Og jeg vil sige Helle og Poul har gjort meget
205 for det og trukket mange med der også kan se fordelene i det selvom vi har- æh går ind
206 for kvotering for eksempel med den ide om at man er nødt til at ændre strukturerne for
207 også at ændre mulighederne æhm for de næste generationer og for at bryde de
208 mekanismer der har foregået indtil nu der er vi nødt til at indføre kvoter på- og
209 forskellige former for kvoter forskellige steder og vi overvejer lige nu også i forhold til
210 vores eget parti og det er ikke alle- det er ikke en populær dagsorden men æh vi tager
211 den stadigvæk fordi vi mener det er vigtigt og det er en prioritet for os

212 I: ja nu omtaler du
213 æh du omtaler Helle Thorning som feminist omtaler du sig SELV som feminist i større
214 offentlige forsamlinger eller til pressen er det en titel du giver dig selv når du er ude

215 J: det er det ikke nødvendigvis men det afhænger meget af hvilket forum man taler til
216 og med fordi jeg vil nødigt snakke henover hovedet på folk men når folk spørger mig så
217 siger jeg da stolt at jeg er feminist

218 I: mm

219 J: men jeg tager også gerne den vinkel med

220 jamen jeg er ikke- jeg brænder ikke bh'er af plejer jeg gerne at sige men for mig der

221 handler det her moderne ligestilling og æh om muligheder. Æhm og jeg tror også vi får

222 meget gladere mænd af at få gladere kvinder i verden altså æh også siger jeg det med et

223 skævt smil så ved folk godt hvad man mener så jeg er overhovedet ikke flov over at

224 kalde mig feminist og jeg gør det gerne men æh nok i BESTEMTE fora for ikke at

225 MISTE nogen havde jeg nær sagt

226 I: føler du et behov for at distancere dig fra det med at T

227 brænde bh'er af

228 J: æhm det gør jeg lidt fordi jeg ikke selv ser mig æh som æh jeg ser ikke

229 mig selv ahm brænde bh'er af æh og på den måde være aktivistisk jeg er sådan

230 demokrat til til fingerspidserne altså jeg er meget reformistisk orienteret æhm. Og ER

231 også selv traditionel på mange måder kommer fra og er opdraget i Sønderjylland hvor-

232 æh i en parcelhusfamilie hvor vi har haft også nogle rimelige traditionelle

233 kønsrollemønstre igennem flere generationer i familien og sådan noget. Det tror jeg da

234 ikke man kan sige sig fri af men det gør jo ikke at jeg ikke kan gå ind i en dialog med

235 MIN generation både med mænd og kvinder om hvad er det egentlig for et liv VI gerne

236 vil have hvad er det for nogle muligheder vi skaber for hinanden æhm og hvad er det vi

237 har lyst til. Altså jeg synes det er så skægt at snakke barsel med mænd det giver nogle

238 I: ja

239 J: gange meget mere MENING end det gør for kvinder fordi kvinder der er det bare

240 blevet en HELT naturlig rettighed hvor æh mændene de sådan virkelig overvejer okay

241 ja men det kan man også fordi det ligger så meget i kortene at man skal så meget andet

242 æhm. Hvor noget der kan provokere kvinder det er hvis man gerne vil have dem fremad

243 hvor de føler at man egentlig skubber dem lidt for meget æhm. Men æh jeg tror netop at

244 æh når vi tager diskussionen politisk så påvirker vi også diskussionen i det ene hjem

245 I: mm

246 J: og øh det kan godt være at der er nogen der vil synes jeg er naiv når jeg siger det

247 men æh jeg tror på en eller anden måde at det betyder noget hvilke værdier vi udstikker

248 fra statens side hvilke muligheder vi giver æhm og det giver æh både en legitimerende

249 diskussion i hjemmene men også nogle andre løsninger for eksempel. Vi overvejer

250 meget sådan noget som en hjemmeserviceordning æhm der kan gå ind og være et
 251 TILBUD fra det offentlige men selvfølgelig med betaling men hvor man kan købe nogle
 252 I: mm
 253 J: kvinderne FRI derhjemme fordi vi ser jo at det stadigvæk er kvinderne der står mest
 254 over kødgryderne æhm så T
 255 I: mener du at feminisme har en berettigelse og en
 256 anvendelighed i dansk politik
 257 J: P æhm det mener jeg den kan få men jeg mener ikke
 258 nødvendigvis den har det i øjeblikket og slet ikke med den regering vi har. Altså vi har
 259 en minis- en ligestillingsminister som hun⁵⁰ godt nok kalder sig men det er nok mere af
 260 navn end det er af gavn æhm JA som enormt gerne vil snakke om ligestilling det vil hun
 261 da godt og hun er jo gammel- hun har netop været med til at brænde bh'er af og er
 262 gammel kampfeminist og sådan noget og har fuldstændig mistet pusten altså der har
 263 været et lovforslag på ligestilling siden jeg er kommet i folketinget og det siger jo ALT
 264 om hvor lidt der sker æhm. Så jeg synes æh det siger noget om hvor mange vi egentlig
 265 er der står og venter og når man så ser kæmpe folkelige strømninger til demonstrationer
 266 om ligeløn og egentlig gerne vil sætte den dagsorden og man så bare går for døve øre i
 267 regeringen så er det SVÆRT at få omsat de ord og det ønske fra store dele af befolkning
 268 til reel handling i folketinget æh i form af lovgivning. Men igen også i form af hvilke
 269 værdier vi udstikker for den offentlige æh sektor og selvfølgelig også for den private
 270 I: ja. Hvilken- æh ahm hvordan vil du BESKRIVE feminismens synlighed i Danmark
 271 J: jeg synes æh T jeg synes man skal forny feminismen og begynde at snakke om den på
 272 en ny måde æhm. Men jeg synes helt sikkert vi mangler æh mere synlighed æhm især
 273 der hvor jeg kommer fra havde jeg nær sagt æh fordi når man kommer HERover til
 274 København så er det jo: T der er både teaterstykker og der er plakater og der er
 275 deBATAftner og ALT muligt for feminister og det der ligner. Men æh når man er T ja i
 276 Syd og Sønderjylland så er det altså ikke altid at det sådan lige er det der æh der er det
 277 mest hotte emne og det synes jeg selvfølgelig er lidt ærgerligt men jeg tror at man skal
 278 indstille sig meget på hvad er det egentlig for nogle fora vi gerne vil ud i og hvad er det
 279 for nogle målgrupper vi gerne vil tale til og med og jeg synes det kunne være ENORMT
 280 fedt hvis det var vi kunne få det fornyet så meget at vi kunne tage en diskussion med

⁵⁰ Karen Jespersen (V) er ligestillingsminister, da Julie Rademacher interviewes.

281 den unge generation fordi jeg synes det er så smukt at man hurtigt bliver enige om at
 282 ligestilling er en god ting når det er man også diskuterer ind i fremtiden så det ikke kun
 283 handler om her og nu nu og du vil og du vil ikke men det også kommer til at handle om
 284 hvad er det for nogle strukturer hvad er det for nogle mekanismer hvad er det for nogle
 285 værdier vi giver videre til den næste generation. Æh T fordi så kan jeg godt mærke at så
 286 er der noget at rykke blandt andet kvoteordninger det er også netop det der lykkedes
 287 med det i Norge som jeg kunne høre da jeg var deroppe sidst
 288 I: hvilken rolle tror du
 289 feminisme spiller i den almindelige danskers bevidsthed
 290 J: jeg tror ikke feminisme
 291 spiller en særlig stor rolle. Men jeg tror æh uretfærdighed spiller en stor rolle så æh
 292 sådan noget med at man ikke får lige løn for lige arbejde det syntes folk er uretfærdigt
 293 det er jeg ret overbevist om T og også BARSEL tror jeg helt sikkert for mange især dem
 294 der er i den alder æh de bekymrer sig om men æh men jeg tror ikke feminisme som
 295 overordnet begreb spiller en stor rolle i folks bevidsthed
 296 I: tror du det ville gøre en
 297 forskel hvis det gjorde
 298 J: P æhm altså det tror jeg da bestemt. Men jeg tror igen at man
 299 skal kalde det noget mere inkluderende end feminisme som vægter meget kvindesiden
 300 og man også skal være stor nok havde jeg nær sagt til at inkludere mændene og invitere
 301 dem med i diskussionen æhm fordi jeg tror kun på den måde vi kan sikre ligestillingen.
 302 Der er flere gange, der er nogle kvinder der har fået noget igennem på den politiske
 303 dagsorden for at tage et eksempel og æh med ligestillings altså videnscentret i 2001
 304 jamen så blev det afskaffet da der kom en ny regering og det synes jeg bare er enormt
 305 ærgerligt at man så ikke OPnår det man kan kalde en konsolideret ligestilling altså både
 306 i holdningsdannelsen men også i det strukturelle i institutionerne det offentlige og
 307 selvfølgelig også det private Danmark æhm og DET vil nok være noget af det der er
 308 vigtigt for mig og det er også derfor at jeg er meget REFORMorienteret i min tilgang
 309 til tingene. Men det betyder ikke at interesseorganisationer ikke kan agere på en anden
 310 måde og netop være med til at fokusere på nogle SPECIFIKKE emner der går ind og
 311 brander en problemstilling der går ind og taler specifikt for noget bestemt. Det gør det i
 312 hvert fald nemmere nogle gange at få de politiske løsninger igennem bagefter

313 I: jeg har
 314 registreret at ligestillingsordførerne meget sjældent eller aldrig bruger selve ordet
 315 feminisme fra folketingets talerstol eller i den trykte presse. Hvad tror du årsagen er til
 316 det
 317 J: man vælger det fra æh især fra talerstolen. Det er lidt nemmere når man er ude og
 318 snakke med folk i en klasse eller et andet sted og snakke hvad er ligestilling hvad er
 319 feminisme ser du dig selv som feminist og så videre det er jo ikke det budskab vi bliver
 320 stillet når vi går på talerstolen. Og det ER når man står på talerstolen ikke specielt
 321 inkluderende at snakke om ligestilling og så er det endnu sværere at snakke om
 322 feminisme T så det æh er årsagen. Det er at man vælger det fra fordi det ikke er et
 323 inkluderende ord nødvendigvis
 324 I: hvad er konsekvensen- eller i det der fravalg- er det så
 325 fordi at- på grund af en forventet konsekvens af at man bruger ordet eller en forventet
 326 reaktion eller- ved du hvad årsagen er til det fravalg
 327 J: P jeg tror det netop er for at
 328 lægge afstand for mange til æh halvfjerdsernes HÅRDE kamp æh og for at sige at det er
 329 nogle lidt anderledes løsninger man kigger på i dag. Æhm det er for at vælge den meget
 330 konfrontatoriske æhm retorik fra og æh vælge den lidt mere kompromissøgende havde
 331 jeg nær sagt ikke nødvendigvis kompromissøgende men æh jeg tror inkluderende er det
 332 bedste ord jeg kan bruge i forhold til det
 333 I: læser du feministiske tekster
 334 J: ja det gør vi.
 335 Ja og bøger altså ja. Øhm og det er også der det går op for mig at det er meget meget
 336 forskelligt
 337 I: mm
 338 J: hvordan folk opfatter feminisme æhm HELT vildt. Nu er jeg jo selv
 339 halvt grønlænder og der har man jo også en FULDstændig anden opfattelse af al ting
 340 end man har i Europa. Og det er også meget interessant
 341 I: ja ser du nogen mulighed for at
 342 italesætte en ANDEN form for feminisme end den du omtaler som halvfjerds-
 343 feminisme

344 J: ja det tror jeg bestemt. Men jeg vil sige igen æh man skal bare kalde det
345 noget andet end feminisme æh og det er det vi SER sker på europæisk og internationalt
346 plan det er man taler meget diversitet og mangfoldighed også netop for at inkludere
347 andet end køn i forhold til det. Men stadigvæk med fokus på køn

348 I: kan der være nogle-
349 T ja du har sådan set beskrevet fordelene er der nogle ulemper ved at lave en anden
350 definition af det eller give det et andet ord end feminisme

351 J: mmm selvfølgelig at miste
352 rødderne i den på en eller anden måde æhm P og jeg tror den største ulempe ved at gøre
353 det det er at man måske ikke fokuserer mest på kvinder fordi- og det er æh- men men i
354 alle statistikker og undersøgelser og sådan noget der ER det jo ofte kvinder der har
355 problemet så derfor æh derfor tror jeg ikke lige det vil blive glemt. Altså vi er mange
356 der vil huske det uanset. Vores mødre var feminister og kaldte sig feminister og var
357 sådan meget aktivistiske i deres tilgang til tingene så æh så æh så tror jeg bestemt det
358 ligger også i vores hukommelse. Men æh jeg tror det er svært at få mændene med. Og i
359 et demokrati er vi politikere der opererer på demokratiets vilkår vi har ikke kun brug for
360 kvindestemmen men også for mandestemmen. Men æh jeg tænker ikke kun på stemmer
361 med også fordi jeg synes det er enormt vigtigt at man invitere mændene med i den debat
362 og det gør man bare ikke hvis man kalder det feminisme. Jeg tror der er mange mænd
363 der vil have det svært med at kalde sig selv feminist hvor de måske godt vil være med
364 til at kalde sig selv noget andet

365 I: det leder faktisk lidt til et spørgsmål som jeg gerne vil
366 stille også. Den tidligere svenske statsminister Göran Persson han erklærede jo
367 offentligt at han var feminist. Kunne du forestille dig at en mandlig dansk statsminister
368 gjorde det samme

369 J: men altså Poul Nyrup han gjorde det jo sidst. Så man kan sige at en
370 tidligere dansk statsminister har gjort det så tror jeg også æh det vil være meningen. Så
371 vil jeg sige at når Helle hun bliver statsminister efter næste valg så æh så jeg tror jeg
372 også altså så får vi jo helt naturligt en æh statsminister som kalder sig selv feminist.

373 I: man snakker jo meget om forskellen mellem Danmark og Sverige nu kan man sige-
374 du siger at Poul Nyrup han erklærede sig også som feminist men men det fik måske
375 ikke samme virkning i Danmark. Hvad tror du årsagen er til det

376 J: der er en helt anden
377 tradition for feminisme i Sverige end der er i Danmark æhm der er langt mere forskning
378 på det. Det er et langt mere- men på nogle måder opfatter jeg også Sverige som
379 svenskerne som noget mere politiske korrekte og efterstræber meget det. Hvor vi
380 danskere tit er sådan lidt ah ja. Vi går ikke så meget op i det der med hvad vi kalder os
381 vi vil bare gerne finde nogle løsninger på tingene. Og så æh i Sverige er man noget
382 mere sådan principiel nogen gange og politisk korrekt. I hvert fald når man TALER om
383 tingene så man så diskuterer når der skal HANDle:s æhm P. Men jeg tror også æh
384 meget på feminismen og hele ligestillingskampen æh ligger meget forbundet tæt
385 forbundet med socialismen æhm og fællesskabstanken og derfor kan man også sige at i
386 Sverige har man haft en socialdemokratisk regering i enormt mange år tredive år eller
387 sådan et eller andet helt vildt. Hvor vi i Danmark har haft skiftende regeringer og det
388 gør at vi har selvfølgelig ikke kunnet nå det samme niveau som man måske har gjort i
389 Sverige på det her område. Æhm og nogle af de institutioner blandt andet Videnscenter
390 for ligestilling er bare ET eksempel som er blevet afskaffet under DEN her borgerlige
391 regering ligesom vi ikke har kunnet få flere penge til kønsforskning igennem selvom vi
392 har kæmpet for det. Det er sådan bare lige to eksempler på at det er altså op ad bakke
393 når man har en borgerlig regering der IKKE mener de skal tage sig af det her. De mener
394 det er op til folk selv at beslutte

395 I: jeg har to spørgsmål jeg godt kunne tænke mig at
396 stille dig i tråd med nogle af de ting du har sagt. Og det ene det hænger sammen med
397 det du lige har sagt nu. Jeg ser en konflikt imellem at du sætter du sætter kvinder og
398 mænd over for hinanden. Du sætter også højre og venstre over for hinanden rent
399 politisk. Vil du prøve at uddybe det

400 J: Jeg sætter fællesskab og individualisme over for
401 hinanden politisk. Æh jeg ser individualisme på venstrefløjen i dag i dansk politik jeg
402 ser det også på højrefløjen. Æhm jeg ser fællesskabsTANKEN på højrefløjen men også
403 selvfølgelig på venstrefløjen. Så men det er svært at snakke om højre venstre men jeg
404 vil hellere altså sige individualisme æh versus traditionalisme og T at æh altså i forhold
405 til fællesskabet. Og æh individualister er også ofte dem der er lidt mere moderne hvor
406 jeg gerne vil ind og koble det moderne med æh fællesskabstanken så vi bevæger os væk
407 fra æh feminisme og æh det at være- gå ind for ligestilling og sådan noget det er yt til at

408 det igen bliver in i forhold til at lave løsninger for den NYE familie altså de lidt
409 MINDRE fællesskaber. Og der ser jeg bare at vi TØR indføre nogle ting i forhold til
410 kommunerne det kunne være hjemmeserviceordninger æhm det kunne være
411 fædregrupper altså øremærket barsel til fædre og sådan noget. Kvotering gå ind og
412 træffe nogle beslutninger om- vi er villige til at gribe ind i strukturerne for at give lige
413 muligheder for kønnene og det er de liberale kræfter LANGT fra

414 I: mm

415 J: og det er

416 uanset om man taler Ny alliance eller Venstre. Jeg tror også det er det der er det
417 interessante nogle gange med det Radikale venstre at de vil godt se det her som en
418 værdi men de vil egentlig- altså de har enormt svært ved praktisk at sætte handling bag
419 det fordi så bliver de meget berøringsangste i forhold til de bærende strukturer

420 I: en anden

421 æh sådan lidt konflikt jeg også har bemærket er mellem det med at du på den ene side
422 ser et behov for et nyt ORD for feminisme men på den anden side også meget gerne vil
423 holde fast i feminisme fordi der er nogle ting forbundet med det som du trækker på. Kan
424 du prøve at beskrive det

425 J: jeg tror det jeg vil beskrive det er at jeg godt vil beholde
426 feminismens værdier menneskesyn og æh TRANG til at ændre verden men kombinere
427 det med nogle nyere metoder i forhold til den moderne verden vi lever i nu og dermed
428 inkludere netop mændene også. Æh så man på en eller anden måde får sat en ny
429 dagsorden på det men med mange af de samme gode værdier

430 I: ja

431 J: hvis det giver mening

432 I: ja

433 J: hvis det sådan lige skal cuttes

434 Afbrydelse besked fra sekretær

435 I: ja men jeg har egentlig ikke flere spørgsmål. Jeg
436 ved ikke om der er noget du har lyst til at tilføje

437 J: nej ikke som sådan. Jeg synes vi er
438 kommet meget godt rundt

439 I: ja jamen det er fint. Så vil jeg sige tak

5 Interview med Marlene Harpsøe

Marlene Harpsøe (M) er ligestillingsordfører for Dansk Folkeparti. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Marlene Harpsøes kontor tirsdag den 3. marts 2009. Interviewets varighed er 22 minutter og 4 sekunder.

- 1 I: så P ja men jeg synes vi skal starte med at du bare lige kort præsentere dig selv
2 M: godt
3 ja men jeg hedder Marlene Harpsøe medlem af folketinget for Dansk Folkeparti og her
4 er jeg så ligestillingsordfører
5 I: ja. Hvad har du lavet før du blev valgt ind
6 M: ja der har jeg
7 uddannet mig som KONTORassistent. Jeg har nået at arbejde i et lille årstid som
8 kontorassistent for Dansk Folkeparti i deres sekretariat hernede på første sal indtil det
9 var at jeg blev valgt
10 I: ja æh. Emnet for interviewet det er jo som jeg har skrevet til dig
11 DIN forståelse af feminisme i Danmark i dag. Så det er ikke intentionen at vi skal
12 snakke om KONKRET ligestillingspolitik fra de forskellige partier men mere have en
13 bred snak om feminisme. Jeg har forberedt tolv spørgsmål og jeg regner med det tager
14 M: ja
15 I: en halv times tid
16 M: okay
17 I: æhm jeg vil gerne starte meget lige på og hårdt med det
18 spørgsmål der er det VIGTIGSTE for mit speciale og det er hvordan vil du definere
19 feminisme
20 M: jeg synes det er et godt spørgsmål som du stiller fordi det er jo KLART at
21 jeg synes æh den definition af feminisme som jeg anser som som jeg har set der var i
22 for eksempel halvfjerdserne hvor man havde en kvindekamp en feministisk kamp den
23 definition af feminisme synes jeg er forSKELLig fra den feminisme jeg ser i dag P. Jeg
24 synes den feminisme som man så i halvfjerdserne handler selvfølgelig som sagt meget
25 om øh om en ligestilling af kønnene som jeg synes var beRETtiget på alle mulige måder
26 var var meget berettiget fordi der var jo decideret problemer med ligestillingen
27 dengang at man ikke øh så alvorligt nok på at kvinden VAR æh ligeså meget værd som
28 manden. Så det synes jeg var meget berettiget og det- den kvindekamp og den

29 kønskamp som man havde dengang synes jeg var berettiget. I forhold til hvordan jeg så
 30 definerer feminismen i DAG der synes jeg så at æh man kan sige selvfølgelig kan man
 31 jo godt sige det har det samme udgangspunkt men i og med udviklingen i samfundet har
 32 været æh har været sådan at vi har oplevet en meget meget en høj grad af ligestilling i
 33 vores samfund og det gør så også at jeg synes måske den kamp som man så forsøger at
 34 KÆMpe i dag fra feministisk side den har jeg svært ved at identificere øh med den
 35 samme definition på øh feminismen tilbage i halvfjerdsene øhm. Jeg synes at man i
 36 langt højere grad går ind i dag og kæmper nogle feministiske såkaldte feministiske
 37 kampe som øhm T jeg ikke mener hører hjemme øh under en såkaldt øh KVINDEkamp.
 38 Jeg synes hellere det hører under ja T ja i hvert fald noget helt he helt andet øhm. Noget
 39 af det som jeg også MANGler i høj grad det er når man så taler om feminisme i dag
 40 øhm så mangler jeg i høj grad at de samme feminister så T går ind i kampen for blandt
 41 andet INDvandrekvinder i det danske samfund. Hvor det- vi jo i dag ser at rigtig mange
 42 indvandrekvinder slet ikke HAR de samme muligheder som T som mændene som fra de
 43 samme kulturelle forhold og slet ikke samme muligheder som som andre danske
 44 kvinder og der savner jeg at øh at feminister i dag går ind og også kæmper deres kamp
 45 I: kan du prøve at sætte nogle flere ord på hvad det er du forstår ved feminisme i dag
 46 M: P
 47 feminisme i dag handler om T o:g TALE kvi:nders sag I høj grad KVINDERS sag og
 48 æh det finder jeg personligt øh et eller andet sted problematisk udelukkende kun at tale
 49 kvinders sag i KAMPen for ligestilling. Som sagt så har vi jo opnået en utrolig høj grad
 50 af ligestilling i dagens Danmark og jeg må jeg indrømme jeg T jeg er en jeg er øhm
 51 hvad kalder man det jeg interesserer mig ikke besynderligt for feminisme i dag fordi at
 52 jeg mener vi skal tale om LIGEstilling og feminisme der synes jeg man i dag øh me: get
 53 ENøjet fokuserer på kvinder og ikke på mænd. Jeg mener at man i højere grad skal
 54 fokusere på BEGGE køn for at opnå for at opnå øh den her ligestilling
 55 I: hvordan vil du
 56 så adskille: det du forstår ved feminisme i dag fra øh halvfjerdsfeminisme som du
 57 kaldte det
 58 M: P DER hvor det adskiller hinanden det er jo at at øh vi har jo haft en eno:rm
 59 udvikling altså på området i forhold til ligestillingen altså. Det det er jo klart ALLE der
 60 har oplevet halvfjerdsene ville jo sige- nu har jeg godt nok ikke selv he været i

93 har deres egen FRI vilje. Så må jeg indrømme så kan jeg godt blive småfeministisk
 94 fordi at det synes jeg bare er SÅ uacceptabelt i et samfund som det danske at de ikke
 95 kan opnå de samme rettigheder og den samme frihed som os andre danske kvinder
 96 I: nej.
 97 Har feminismen en betydning for dig i dit daglige arbejde
 98 M: NEJ feminismen har ikke
 99 nogen betydning for mig ligestilling har en betydning for mig i mit daglige arbejde og
 100 jeg mener i høj grad også at- i det daglige arbejde er jeg også øh ER jeg ligestillet med
 101 mine kolleger med mine kolleger
 102 I: hvordan øhm hvordan- på hvilken måde bruger du så
 103 det du kalder ligestilling i dit arbejde
 104 M: man kan sige jeg beskæftiger mig jo med
 105 ligestillingspolitikken og på den måde kan man sige jeg bruger det men men men ellers
 106 ikke fordi jeg T det er ikke nødVENdigt fordi jeg i høj grad føler mig ligestillet med
 107 mine med mine kolleger så er det ikke nødvendigt og decideret at bruge det. Kæmpe en
 108 kamp det er ikke nødvendigt. Der hvor jeg så- man kan sige jeg bruger det AKTivt det er
 109 i forhold til at kæmpe en ligestillingskamp for øh for kvinder øh og MÆND som ikke
 110 på samme måde har opnået opnået ligestilling
 111 I: læser du feministiske tekster
 112 M: NEJ det
 113 gør jeg ikke
 114 I: hvorfor
 115 M: det har ikke: det har ikke interesseret mig at læse feministiske
 116 tekster øh mit udgangspunkt er hele tiden at kigge på det danske samfund som det ER
 117 nu og her øhm og æh T Dansk Folkeparti har sådan en me:get pragMATisk holdning til
 118 det danske samfund og vi vi fører pragmatisk politik og det synes jeg læner sig meget
 119 godt op af den holdning som vi jo også har i Dansk Folkeparti i forhold til ligestilling i
 120 det danske samfund hvor vi kan SE at der er opnået rigtig rigtig meget og det er i
 121 forhold til DET at vi så så kigger med vores øjne på øh om der så er områder hvor det er
 122 at vi øh vi ønsker at sætte ind og gøre en forskel i forhold til for eksempel
 123 indvandrekvinder øhm P. Men ellers NEJ det har ikke interesseret mig decideret at læse
 124 feministisk øh politik øhm men æh men dermed ikke- eller øh feministisk litteratur men

125 dermed ikke SAGT at at øh jeg ikke kunne finde på det fordi det er jo selvfølgelig altid
 126 rart at kunne læse på hvordan nogle af ens MODstandere øh ser på tingene og ud
 127 fra det kan man jo også blive bedre til at argumentere mod de holdninger som de har
 128 I: så du anser feminister for at være dine politiske modstandere eller var det rigtigt
 129 forstået
 130 M: DER hvor femiNISTer de bliver me: get ENøjet i forhold til at kæmpe en såkaldt
 131 feministisk kamp øh MOD mænd hvor mændene ligesom bliver gjort til skudsmål for
 132 ALT hvad der er GALT i den er verden der står jeg AF og der ser jeg som- øh der ser
 133 jeg øh anser jeg feminister som øh som T hvad kan man sige politiske modstandere ja
 134 I: det her er jo sådan nogle standardspørgsmål som jeg stiller i alle interviewene men øh
 135 M: ja
 136 I: omtaler du dig SELV som feminist i større offentlige forsamlinger
 137 M: nej nej
 138 I: eller på
 139 folketingets talerstol
 140 M: nej
 141 I: hvorfor
 142 M: fordi jeg som sagt generelt ikke øh ikke anser mig
 143 selv som feminist. Jeg kan godt føle mig sådan som jeg T også- øh nævnt før at jeg kan
 144 godt blive sådan lidt småfeministisk i forhold til at høre om T øh kvinder i det danske
 145 samfund af anden etnisk herkomst end dansk som ikke opnår de samme mu:ligheder
 146 som som andre kvinder og som deres- som som de mænd de lever sammen med og bor
 147 sammen med øh det kan godt gøre mig småfeministisk men det hænger jo også- den
 148 KAMP som vi må kæmpe for DE kvinder hænger jo også i meget høj grad sammen med
 149 den kamp som man kæmpede i halvfjerdserne. Det er inderst inde den samme kamp
 150 som vi må tage igen for de kvinder. Men i forhold til RESTEN af den danske
 151 befolkning i forhold til øh til øh mange T hvad hedder det danske kvinder og øh altså
 152 størstedelen af danske kvinder jamen så er vi nået så langt med ligestillingen så der er
 153 ikke behov for det men KUN i forhold som indvandrekvinderne anser jeg det som
 154 I: okay
 155 hvad er det for et image du æh du tror du vil signalere hvis du optalte dig selv som
 156 feminist

157 M: P det er ikke noget jeg decideret har OVERvejet før altså og tænkt på før men
158 hvis jeg umiddelbart skal give et svar æhm så vil jeg tro at hvis det var jeg gik ud og
159 definerede mig selv som som femiNIST ude i æh samfundet øhm så tror jeg da så tror
160 jeg der er vælgere der vil der vil finde øh det mærkVÆRdigt at et Dansk Folkeparti øh
161 decideret var feminister fordi at der er så stor forskel på feminismen i dag og og og den
162 feminisme som man kæmpede i halvfjerdserne. Hvis jeg var aktiv hvis Dansk Folkeparti
163 havde eksisteret i nittenhundredeoghalvfjerdssene jamen så var det også meget berettiget
164 øh det VAR berettiget kan man sige at at der var den kvindekamp og der var den
165 frihedskamp. Og øh hvis jeg levede i nittenhalvfjerdserne og hvis jeg var medlem af
166 Dansk Folkeparti dengang jamen så er jeg heller ikke i tvivl om at jeg ville gå ud og
167 øhe he he at sige at jeg var feminist dengang men i dag der synes jeg slet ikke at det det
168 mærkat kan kan sættes på mig

169 I: nej. Hvordan vil du beskrive feminismens synlighed i dit
170 eget parti P synlighed og betydning måske

171 M: mm Dansk Folkeparti går ikke op i i
172 feminisme altså vi går op i li:gestilling og øh når det er vi også i gruppen øh diskutere
173 forskellige lovforslag og beslutningsforslag jamen så går vi op i at mænd og kvinder
174 skal være ligestillede vi går ikke kun op i at at kvinder skal have en masse. Vi går op i at
175 mænd og kvinder i REALITETEN har lige meget kan man sige ikke. Men samtidig så
176 handler det jo også for os om at at øh for os handler det jo også om at at tingene skal
177 ikke deles op i halvtreds procent af hver der skal heller ikke sættes procenter på tingene
178 fordi for os der er ligestillingen at man T øh har et fælles udgangspunkt individet kan
179 man sige. Øhm det vil sige udgangspunktet er ikke om man er mand eller kvinde
180 udgangspunktet er om man har li:ge muligheder ud fra det individ man er og de
181 kompetencer man har øhm den uddannelse man har og så videre og så videre

182 I: bliver
183 ordet feminisme brugt inden for Dansk Folkeparti æhm til gruppemøder for eksempel
184 eller T er feminisme et ord der bliver brugt

185 M: nej det er ikke et ord der bliver brugt. Jeg
186 mindes i hvert fald ikke at jeg har hørt det nævnt he he

187 I: mener du at feminisme har en
188 en berettigelse og en anvendelighed i dansk politik i dag

189 M P i forhold til problematikken
190 omkring indvandrekvinderne så vil jeg si:ge øh så vil jeg sige et forsigtigt ja til at øh at
191 der vil det kunne have en anvendelighed og grunden til jeg siger et FORSIGTigt ja det er
192 fordi at jeg er bange for at P øhm at no:gen T mistolker det jeg siger til at være at vi skal
193 bruge feminismen i ALT der handler om ligestilling fordi det mener jeg ikke vi skal
194 bruge. Der er en særlig problemstilling omkring indvandrekvinder i det danske samfund
195 hvor jeg MENER at det er berettiget at bruge feminismen i DEN kamp fordi at den
196 kamp vi skal kæmpe for de kvinder de indvandrekvinder i HØJ grad ligner øh hvad
197 hedder det de problemstillinger vi stod med tilbage i nittenhalvfjerdserne hvor der var
198 en øh hvor der også var en kvindekamp. Så så kun i forhold til det mener jeg at man kan
199 bruge feminisme

200 I: hvordan vil du beskrive feminismens synlighed i Danmark

201 M P nu
202 arbejder jeg jo kan man sige med området så jeg synes jo feminismen er he he er meget
203 synlig he he he. Ja jeg hører i hvert fald og ser tit øh femiNISTer proklamerer et eller
204 andet inde i tv T eller eller i aviser og så videre og så videre. Så øh man kan sige for mig
205 er den synlig men jeg er jo også LIGEstillingsordfører det er mit- altså mit område ER
206 ligestilling og så har jeg- så øh hvad hedder det holder jeg også øjne og ører åbne over
207 for ALLE de input øh som som folk en gang kom- en øh gang øh kommer med ude i det
208 offentlige

209 I: hvem ser du som feministiske aktører

210 M: øh ja blandt andet øh man kan sige
211 kvinfo for eksempel øh ser jeg som en øh som en feministisk aktør øhm din egen øh din
212 egen øh hvad hedder det nu øh MF'er Pernille Vigsø Bagge anser jeg også som en
213 feministisk øh aktør øh der øh der er flere af dem

214 I: okay ja. Hvilken rolle tror du
215 feminisme spiller i danskernes bevidsthed

216 M: P det kommer an på hvor man står henne i
217 det politiske øh T spektrum tror jeg. Det handler om T hvilket politisk udgangspunkt
218 man har. Hvis man er meget venstreorienteret øhm så er jeg ikke i tvivl om at så har
219 feminisme me:get at sige. Er man øh som os i Dansk Folkeparti øh ovre i æh en lidt
220 anden grøft jeg siger ikke vi- jeg vil ikke kalde os BORGERlige fordi det synes jeg- det

221 det mærkat synes jeg bedre passer til Venstre og Konservative men øhm T men jeg
 222 synes mere at T jeg synes det handler om hvilken politisk holdning hvilket politisk
 223 standpunkt man har hvem man- hvem man netop stemmer på det det definerer også
 224 mange gange hvordan man SER på øh på feminismen øh nu glemte jeg lige spørgsmålet
 225 igen hvad var det

226 I: øhm hvilken rolle tror du feminisme spiller i danskernes bevidsthed

227 M: hvilken rolle ja ja

228 ja ja så det er klart alt efter P HVEM man er og hvem man godt- hvem hvem man
 229 stemmer på til folketetinget æh det definere æh hvilken rolle som feminisme spiller for
 230 den enkelte

231 I: hvad med- hvordan tror du det er for nogen som ikke er så politisk aktive
 232 eller politisk interesseret

233 M: jeg tror ikke det spiller nogen rolle for ikke politisk
 234 interesseret det tror jeg ikke det gør. Det i hvert fald min umiddelbare opfattelse

235 I: ja

236 M: og det har jo igen også noget at gøre med den udvikling vi har i vores samfund fordi
 237 P altså der er jo ikke nogen tvivl om at vi har opnået en ENORM høj grad af ligestilling
 238 i det danske samfund og øh jeg kan da også huske dengang at jeg gik i gymnasiet øh for
 239 eksempel der æh P der skænkede jeg P eller det har jeg sådan set ALDRIG gjort jeg har
 240 lige meget om det var i gymnasiet eller hvor det var jeg har aldrig skænket det en tanke
 241 at jeg ikke havde samme muligheder som mændene altså det handlede i høj grad om
 242 hvad JEG havde lyst til og hvad JEG gerne ville med mit liv. Øh det handlede også om
 243 hvad jeg ønskede og- T hvad skal jeg sige tage mig af kompetencer hvilken uddannelse
 244 jeg ville have hvor jeg ville ende henne i øhm i erhvervslivet. Ville jeg have en LANG
 245 uddannelse ville jeg have en KORT uddannelse og så videre og så videre. Det øh det
 246 handler meget om om EN selv og jeg må indrømme jeg har aldrig selv haft behov for at
 247 stille mig selv spørgsmålet har du ikke- har du øh har du IKKE opnået ligestilling er du
 248 ligestillet med dine øh med dine kammerater i gymnasiet og så videre med dine
 249 mandlige kammerater i gymnasiet og så videre og så videre jeg har ikke haft behov for
 250 at STILLE mig de spørgsmål fordi det har netop bare ligget det har bare ligget sådan
 251 under overfladen det HAR jeg bare HAFT og det tror jeg også dengang var jeg heller
 252 ikke politisk interesseret og sådan tror jeg mange har det i dag FORDI de netop IKKE

253 føler at der er nogen hvad skal jeg sige diskriminering fordi de ikke FØLER at der
 254 nogen ulighed imellem mænd og kvinder jamen så interesserer det dem heller ikke
 255 I: så
 256 du har aldrig sådan oplevet begrænsning i dine valg eller P tilgangen til nogle ting
 257 M: nej
 258 det føler jeg ikke ikke på baggrund af mit køn nej. Hvis jeg- hvis der har været
 259 begrænsninger i forhold til nogle ting jeg ville opnå så den eneste begrænsning der har
 260 været det er mig selv
 261 I: mm æhm jeg har registreret at ligestillingsordførerne meget
 262 sjældent eller aldrig bruger ordet feminisme fra folketingets talerstol ELLER i de
 263 skrevne medier hvad tror du årsagen er til det
 264 M: P jeg tror det muligvis handler om at at
 265 der er et flertal i den danske befolkning som ikke ANSER øh T anser det for hvad skal
 266 jeg sige T hvad kan man kalde det P øhm hvad kan man sige anser det for KORREKT
 267 at man i dag skal kæmpe en feministisk kamp som i halvfjerdsene jeg tror ma:nge æhm
 268 mange definere feminisme som den kamp man tog i halvfjerdsene mod kønsrollerne
 269 mod kvinden skulle stå hjemme ved kødgryderne og gøre rent og passe hele
 270 husholdningen og børnene og øh og vi er jo nået som sagt vi er jo nået rigtigt langt med
 271 ligestillingen så derfor så så tror jeg at T jeg tror man T hvert fald nemt kunne få et
 272 negativt mærkat på sig hvis man for meget gik ud og brugte øhm brugte ordet
 273 feminisme fordi folk kan ikke forholde sig til det i dag fordi det var noget dengang der
 274 skete i nittenhundredehalvfjerdsene i dag er vi nået meget meget meget la:ngt og man
 275 kan ikke sammenligne en feministisk kamp øh det bør man i hvert fald ikke en
 276 feministisk kamp i dag med den feministiske kamp der skete i halvfjerdsene
 277 I: nej. Den
 278 tidligere svenske statsminister Göran Persson han erklærede jo offentligt at han var
 279 feminist kunne du forestille dig en mandlig dansk statsminister gjorde det samme
 280 M: P
 281 DET ved jeg ikke. Det aner jeg ikke he he he. Det kan jeg ikke svare på nej det aner jeg
 282 ikke
 283 I: hmm P ja jeg har egentlig ikke flere spørgsmål er der noget du har lyst til at tilføje
 284 eller noget du vil uddybe

285 M: okay. Nej ikke decideret. Nej jeg synes vi kom godt rundt om
286 det
287 I: ja jamen det er jo fint. Så er der ingen grund til at tage mere af din tid

6 Interview med Johanne Schmidt-Nielsen

Johanne Schmidt-Nielsen (JO) er ligestillingsordfører for Enhedslisten. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Johanne Schmidt-Nielsens kontor onsdag den 4. marts 2009. Interviewets varighed er 29 minutter og 26 sekunder.

- 1 I: jeg synes vi skal starte med at du kort præsenterer dig selv
2 JO: mmm ja æh jamen jeg
3 hedder Johanne og er jo ligestillingsordfører for Enhedslisten T og feminist
4 I ja æhm
5 emnet for interviewet det er jo som jeg har skrevet til dig DIN forståelse af feminismen i
6 JO: mm
7 I: Danmark i dag så det er ikke intentionen at tale om konkrete ligestillingspolitiske
8 forslag men mere at tage en bred snak om feminisme P jeg synes vi skal starte meget
9 JO: mm
10 I: direkte med det spørgsmål som er det mest centrale for mit speciale og det hvordan
11 vil du defINERE feminismen
12 JO: hmm det er altid svært at definere begreber. Altså jamen
13 altså feminismen for MIG betyder øh frigørelse øh eller hvad skal man sige den
14 feministiske KAMP målet for den er jo frigørelse T altså at vi ikke P bindes af øh øh
15 bindes og begrænses af øh både stereotype øh kønsroller og strukturer i vores samfund
16 og patriarkalske strukturer i vores samfund. Øhm P målet er jo hvad skal man sige at vi
17 kan leve FRIE liv P
18 I: det er målet for feminismen
19 JO: øh ja altså målet er en frigørelse for
20 eller frigørelse FRA øh strukturer normer der begrænser os som mennesker
21 I: mm
22 JO: og
23 hvad skal man sige øh jeg mener at feminismen er noget væsentligt andet og me:re end
24 BARE ligestillingen ikke fordi jeg mener der er væsentlig mere I den feministiske kamp
25 end at vi skal tjene lige me:get. Og selvfølgelig vil det være et enormt stort skridt i den
26 rigtige retning og hvad skal man sige ligestillingsKAMPEN på kroner og øre for
27 eksempel at selvfølgelig T øh en stor DEL også af en feministisk kamp øhm men men
28 men ligestilling forstået som at vi får øh lige meget løn og vi får lige adgang øh eller
29 lige repræsentation og så videre gør det ikke ALENE P

30 I: hvad vil du- hvordan vil du
31 beskrive det som så er me:re for feminisme i forhold til ligestillingen

32 JO: jamen det er jo
33 for eksempel de øh normer der er omkring at hvad man skal man sige hvordan man
34 GØR sit køn ikke. Øh forventninger der er til os altså de forventninger man møder fordi
35 eller i kraft af at man tilfældigvis er født som som kvinde eller mand og som i me:get
36 høj grad øh mener JEG begrænser os begrænser vores handlemuligheder i virkeligheden
37 ikke UANSET om man er mand eller kvinde men man kan så sige at øh T hvad skal
38 man sige der er jo- jeg mener jo at der er nogle patriarkalske strukturer i vores samfund
39 så selvom at at øh de meget stereotype kønsroller der ER både begrænser mænd og
40 kvinder så er de begrænsninger der er for kvinders livvæsen større end end for mændS
41 øh liv blandt andet fordi T øh hvad skal man sige EN ting er selvfølgelig sådan de hårde
42 facts ikke at vi kan ligesom se at samfundet og arbejdsmarkedet er skruet sammen på en
43 måde der gør at øh mænd øh favoriseres æh på bekostning af kvinder ikke altså øh altså
44 fordi kvinder stadigvæk varetager hele det der produktive og ulønnede øh arbejde øh
45 men men hvad skal man sige øhm der er jo også nogle kønsroller som ligger op til
46 passivitet for kvinder og handling øh AKTIVITET for mænd æhm så hvad skal man
47 sige selvom jeg mener at både mænd og kvinder TABER på de meget stereotype
48 kønsroller der er æh så mener jeg stadigvæk at kvinder er de stør:ste tabere i det der- i
49 det her spil ikke

50 I: hvordan vil du definere en feminist

51 JO: åh det er jo- ahm hvis vi lige
52 starter et andet sted så er der jo interessant at se at der er enormt mange som synes det er
53 meget SVÆRT at kalde sig selv feminister og jeg tror at en af årsagerne er at det er
54 svæ:rt at erKENDE at man skulle være undertrykt fordi det er jo ikke særlig fedt at
55 være. Æhm øh T og derfor er der for ma:nge i hvert fald mange jeg har beskæftiget mig
56 med i feministisk arbejde en svær proces at gå igennem og sige jamen okay jeg er
57 faktisk undertrykt fordi vi jo opdrages til øh at sige nå vi er alle sammen sådan nogen
58 STÆ:RKE nogen der vælger frit og sådan noget ikke øh T. Men men at være feminist er
59 vel at øh T at at JA erkende at der ER nogle både strukturer og normer kulturer i vores
60 samfund øh som betyder at kvinder ER undertrykt i vores samfund som betyder at der

61 ER nogle meget øh T stereotype forestillinger omkring køn og at sige fra over for dem
62 også i handling P

63 I: ja. Anser du dig selv for at være feminist

64 JO: ja: det gør jeg

65 I: hvorfor

66 JO: P narh ja hvorfor fordi det har jeg altid gjort he ej det var et dårligt argument æh
67 eller et dårligt svar. Jamen æh det gør jeg æh fordi jeg mener at der findes de her
68 patriarkalske strukturer i vores samfund fordi jeg mener at øh JEG og alle andre kvinder
69 BLIVER begrænset uanset at øh T uanset at vi hvad skal man sige vi selvfølgelig også
70 kan HANDLE en masse og GØRE en masse og ÆNDRE ved de her ting så mener jeg at
71 der er nogle ting ved vores samfund der gør at vi øh som kvinder bliver begrænset øhm
72 P. Altså jeg har faktisk aldrig forstået den der tilgang som hvad skal man sige der er
73 sådan for nogen i virkeligheden en SKAM forbundet til ordet feminist det er ligesom
74 pi:nligt æh DET forstår jeg sådan set ikke P

75 I: hvorfor ikke

76 JO: nå men fordi det er da fedt at
77 kæmpe for æh lige æh rettigheder lige T lige værd altså

78 I: hvornår blev du bevidst om
79 at du var feminist

80 JO: det gjorde jeg faktisk ret tidligt æhm jeg kan huske en af de FØRSTE
81 diskussioner som sådan for alvor satte tanker i gang. Jeg er vokset op i et bofællesskab
82 hvor vi boede tyve familier sammen og det var til sådan en evalueringsweekend eller
83 sådan noget T hvor vi så diskuterede hvordan øh det gik med det der fællesskab og hvor
84 der var sådan en kvinde der sagde at hun syntes det var så pisse irriterende at når der var
85 nogle mænd der li:ge gik ud spontant og malede havebordene så fik de HELT VILDT
86 meget ros fordi folk var sådan nå: hvor er det fedt der er et godt initiativ men hvis der
87 var nogle kvinder der SPONTANT bagte kage og lavede øh kaffe og sagde kom nu
88 mødes vi alle sammen lige på terrassen alle der har lyst øh så var der ikke samme
89 anerkendelse af det arbejde og lige præcis DET arbejde var MINDST lige så afgørende
90 for sådan et fællesskab for at det fungerer ikke fordi selvfølgelig skal vores T
91 havemøbler have noget et eller andet produkt he men æh- for at de ikke rådner men æh
92 men hvis et fællesskab skal fungere er det mindst ligeså afgørende at man TALER

93 sammen og at der bliver skabt nogle rammer for æh samtale og for fællesskab. Og det
 94 var første gang jeg blev bevidst om hvordan æh hvad skal man sige vi LEVER i et
 95 samfund hvor der er meget stor forskel på hvordan det traditionelle kvindearbejde og
 96 det traditionelle mandearbejde anerkendes og det skyldes æh jo bla- tror JEG blandt
 97 andet at hvad skal man sige det altså hva- havebordenes- det at havebordene bliver
 98 malet bliver jo tillagt værDI æhm og de kan sælges æh hvad skal man sige det kan
 99 SAMTALEN på terrassen IKKE æhm P det tror jeg var første gang jeg sådan for alvor-
 100 og der var jeg elleve eller sådan noget at jeg begyndte at reflektere over det
 101 I: så ordet
 102 feminisme blev faktisk brugt i dit hjem
 103 JO: ja
 104 I: ja. Har feminisme en betydning for dig i dit
 105 daglige arbejde
 106 JO: øh ja: ikke bare i mit daglige arbejde men i mit LIV altså det er øh en
 107 tilgang øh T eller hvad skal man sige det er en måde at leve sit li:v på eller det er en det
 108 er en T det er sådan set ikke- selvfølgelig har det noget at gøre med mit arbejde altså
 109 hvad skal man sige altså ja selvfølgelig har det det men det har noget at gøre med øh P
 110 altså min tilgang til verden i det hele taget P synes jeg eller mener jeg og måder at agere
 111 i verden altså det handler også om hvordan man si:ger fra og til æh og hvad man
 112 forventer i de NÆRE relationer ikke T eller i hvad skal man sige i det fællesskab der er i
 113 et partu for eksempel ikke jamen hvad er det så man P altså hvad er det for et fællesskab
 114 og hvad er det for nogle rammer man forsøger at sætte op omkring det fællesskab i den
 115 forbindelse
 116 I: kan du prøve at beskrive hvordan du bruger det i dit arbejde
 117 JO: P
 118 I: er det et
 119 abstrakt grundlag eller er det et konkret arbejdsredskab eller
 120 JO: det det er begge de:le fordi
 121 det som jeg sagde før er en eller anden form for LIVSindstilling æh men det betyder jo
 122 også at je:g ser efter æh hvad skal man sige kønsPERSPEKTIVER i stort set alle
 123 sammenhænge jeg beskæftiger mig med æh det vil sige æh. Nu er der den der
 124 skattereform behandling af skattereform og når jeg så går til den skattereform er et af de

125 første T øh en af de første vinkler jeg arbejder med det er og hvad for nogle
 126 konsekvenser får den her i forhold til kønsulighed P æhm og hvad skal man sige DER
 127 går det jo ind og bliver et konkret redskab fordi det er nogle det er et et BLIK på verden
 128 kan man sige ikke P. Eller boligmarkedet ikke altså hvad skal man sige vi- det at
 129 BOLIGER i København er så DYRE betyder at mange har svært ved at vælge
 130 alternative familiestrukturer. Altså jeg talte forleden med en kvinde som sagde nu VAR
 131 hun sådan set rimeligt lykkelig gift med sin mand og hun synes også det var okay
 132 at bo sammen med ham og deres fi:re børn me:n æh men hun havde egentlig også svært
 133 ved at se hvad alternativet skulle være fordi når man har fire børn æh T så er det
 134 EKSTREMT svært at finde en bolig på en indkomst som jordemoder
 135 I: mm
 136 JO: altså P
 137 hvad skal man sige så så det øh hvad skal man sige øh JA så så hvad skal man sige
 138 feminisme bliver et et blik eller et redskab i tilgangen til ALLE politiske områder ikke
 139 I: ja. Er du bevidst om at få læ:st feministiske tekster
 140 JO: ahm ja: ikke så meget som jeg
 141 gerne ville men jeg har æh hvad skal man sige i mit stu:die på RUC hvor jeg har læst
 142 socialvidenskab har jeg koncentreret mig primært omkring feministisk teori øh jeg
 143 forsø:ger sådan set også at T øh læse hvad der kommer af NYE ting men generelt vil jeg
 144 sige det her arbejde så læser man slet ikke så meget som man BURDE gøre og æh især
 145 ikke når man har seks ordførerskaber som æh som jeg har ikke og som man har når man
 146 er fire mandater i folketinget P. Æh men jeg FORSØGER at gå en gang imellem til
 147 nogle arrangementer og prøver at få få SPARKET nogle nye tanker ind æh P der har
 148 lige været- der er lige blevet udgivet et nyt feministisk magasin af en feministisk gruppe
 149 der hedder Kran æh som jeg har anmeldt på modkraft dk og æh du ved på DEN måde
 150 prøve at holde mig opdateret men jeg ville da gerne læse væsentligt mere end jeg gør
 151 I: mm ja. Omtaler du dig selv som feminist i større offentlige forsamlinger eller til
 152 pressen
 153 JO: ja det gør jeg
 154 I: hvorfor
 155 JO: ja fordi det er så central en del af mit politiske vir:ke
 156 og mit syn på på verden øh og er min poliTIK det jeg kæmper for. Det er æh JA

157 I: hvilket
158 image tror du det giver dig at du omtaler dig selv som feminist

159 JO: det kommer nok an på
160 hvem man spørger P. Jeg har li:ge æh læst en undersøgelse som endnu ikke er blevet
161 offentliggjort men jeg tror det var æh Eurowomans læ:sere eller også var det
162 Cosmopolitan det kan jeg faktisk ikke huske P men hvor der blev spurgt de her læsere-
163 og der er selvfølgelig en masse statistisk usikkerhed forbundet med sådan en
164 undersøgelse men men de her læsere blev spurgt om æh om de opfattede ordet feminist
165 positivt eller negativt. P Faktisk var der seksoghalvtreds procent mener jeg det var over
166 halvtreds procent i hvert fald i halvtredserne som betragtede ordet øh feminist
167 POSITIVT og det var jeg faktisk OVERRASKET over. P Men det synes JEG er positivt
168 he he. Men det var jeg faktisk overrasket over æh jeg tror måske der sker nogle ting for
169 tiden. Der sker også en masse ting på hvad skal man sige den feministiske øh sce:ne
170 hvis man kan kalde det sådan altså der er mange æh NYE initiativer der popper op og
171 æh det er selvfølgelig stadigvæk æh et LILLE miljø men det er et miljø som udvikler
172 sig og æh hvor der kommer flere og flere unge med ny:e tanker og ideer og engagement
173 så jeg i virkeligheden er ret æh P positivt indstillet omkring fremtiden ha for begrebet
174 feminisme eller for den feministiske bevægelse P

175 I: tror du det kan blive moderne at
176 være feminist

177 JO: ja:h det tror jeg godt det kan

178 I: hvordan vil du beskrive feminismens
179 synlighed og betydning i dit eget parti

180 JO: ja i mit eget parti har det en RET stor synlighed
181 og det har en RET stor betydning æhm T men vi er slet ikke gode nok og det er klart at
182 æh Enhedslisten er jo ikke en isoleret æh størrelse som står uden for resten af samfundet
183 og det vil sige de strukturer der er i resten af samfundet de er selvfølgelig også til stede i
184 Enhedslisten. Men vi forsøger at handle i forhold til DEM altså for eksempel har vi
185 indført kønskvotering til vores ledelse og det gjorde vi for tre år siden tror jeg i
186 erkendelse af at på trods af at vi sådan set altid har kaldt os et feministisk parti så kunne
187 vi se at det stadigvæk var et stort flertal eller overtal af af mænd der stillede op til vores
188 ledende organer. Øhm og æh det øh T ville vi handle imod og det gjorde så det vi

189 indførte køns:kvoteringer og sagde jamen der skal være minimum fyrre procent af hvert
190 køn og faktisk er der sket det at æh at æh der nu ER så mange kvinder der stiller op at
191 kvoteringen slet ikke virker altså hvad skal man sige folk bliver valgt på deres
192 STEMMER og bliver ikke kvote:ret ind fordi der er en kvote der skal fyldes op og det
193 var sådan set også det der var tanken med at indføre det altså at man skulle skabe en
194 NORMændring med et konkret æh redskab P. Vi har lige holdt æh for to uger siden et
195 kønspolitisk semiNAR hvor at æh P hvor hovedtemaet ligesom var at diskutere jamen
196 hva- hvordan er hvordan er status æh INTERNT i partiet og hvad kan vi gøre internt i
197 partiet. Så på den måde synes jeg der er fokus på det selvom vi STADIGVÆK æh T
198 ligesom alle andre partier i høj grad har en gruppe af gamle mænd som bestemmer rigtig
199 meget ikke

200 I: men bliver feminisme æh bliver ordet brugt for eksempel til gruppemøder
201 i diskussioner mellem partifæller

202 JO: ja: det gør det ja

203 I: tror du æh danskerne opfatter
204 Enhedslisten som et feministisk parti

205 JO: P det tror jeg de gør men jeg ved ikke om de
206 tænker feministisk parti men jeg tror da i hvert fald de tænker et parti som har fokus på
207 LIGEstilling æh også fordi at feminisme jo i DANMARK traditionelt jo er knyttet til
208 venstrefløjen altså hvor i Sverige der har de slet ikke de samme hold eller i samme grad
209 været med- altså hvad skal man sige der har været forskellige- T i Sverige har det ikke i
210 samme grad været knyttet alene til venstrefløjen der er det jo ligesom noget staten har
211 indoptaget ikke men ahm men i Danmark er feminismen jo forbundet med venstrefløjen
212 så DET tror jeg

213 I: æh mener du at feminisme har en berettigelse og en anvendelighed i
214 dansk politik

215 JO: ja: bestemt

216 I: på hvilken måde

217 JO: P æh jamen altså feminismen har jo en
218 berettigelse og en anvendelighed al den tid at vi ikke har- æh LEVER i et samfund hvor
219 vi har lige muligheder som mennesker og hvor man kan leve FRIE liv uafhængigt af æh

220 T begrænsende forventninger til hvad vi skal gøre fordi vi er køn P. Så har feminismen
 221 jo en berettigelse P

222 I: vil du prøve at beskrive feminismens synlighed i Danmark i dag

223 JO: hmm jeg synes ikke at feminismen er SYNLIG i Danmark tværtimod

224 I: hvordan kan
 225 det være tror du

226 JO: æh ja altså det er der jo frygtelig mange årsager til men altså der er jo
 227 man:ge som har tænkt at det var ligesom noget der hørte til i halvfjerdserne og at det der
 228 med ligestilling det var ligesom noget vi klarede dengang og NU er vi bare mennesker
 229 æh og det er jo noget fi:s altså for det første så kan man se på statistikker hvem det er
 230 der laver hvad og det er både på arbejdsmarkedet og derhjemme og det er i
 231 uddannelsessystemet æh hvem det er der passer børnene og altså hvem tager barsel og
 232 altså der er bestemt noget at kæmpe for. Men mange forbinder det jo med sådan noget
 233 halvfjerdser kapitel som er overstået MEN som SAGT mener jeg faktisk at der er ved at
 234 ske en udvikling nu i forhold til sådan en yngre generation P æh altså hvor feminisme
 235 ikke længere er forbundet med fortid

236 I: nej. Hvilken rolle tror du så det spiller feminisme
 237 i danskernes bevidsthed P hvis det ikke er så synligt

238 JO: jeg ved sgu ikke om feminismen
 239 spiller en rolle i danskernes bevidsthed æh det må du T lave en undersøgelse af eller he
 240 he æhm P æh. Altså men jeg tror også det er meget forskelligt hvem man spørger altså
 241 både i forhold til altså- T æh uddannelsesbaggrund og ja eller og så videre altså P. Men
 242 det interessante er jo at i de her tider i de seneste år er ligestillingen blevet fremhævet
 243 som en særlig DANSK værDI P altså det er jo NYT altså hvad skal man sige hvor
 244 højrefløjen har i virkeligheden OMklam:ret det her begreb ligestilling og bru:ger det
 245 primært til at banke etniske minoriteter oven i hovedet med æhm P. Men altså hvad skal
 246 man sige det er en interessant udvikling det er en SKRÆMMENDE udvikling æh den
 247 er- men men det er NYT P altså på den måde kan ligestilling også bruge- altså æh hvad
 248 skal man sige begrebet ligestilling bliver af HØJREFløjen i Danmark brugt til at
 249 udgrænse en gruppe mennesker ikke P

250 I: me:n du sagde du troede at det var forskelligt
 251 kan du prøve- altså nu ved jeg godt at du ikke har undersøgelserne umiddelbart men

252 kan du prøve at beskrive hvad du tror der er forskellen imellem alt efter hvem man
 253 spørger hvor stor en rolle feminisme spiller
 254 JO: ja æh altså hvad skal man sige jeg er
 255 vokset op i en lille by på Fyn T hvor vi var tre ud af otteogfyrre i min årgang der gik på
 256 gymnasiet og jeg tror ikke at FLERTALLET i de folkeskoleklasser jeg gik i P heller
 257 ikke i dag som voksne reflekterer over begrebet feminisme æh der er sikkert nogle
 258 kampe i både deres private og og liv og i deres arbejdsliv om hvem der skal gøre HVAD
 259 altså og hvornår skal du støvsuge og hvornår skal jeg støvsuge men jeg tror ikke at der
 260 sådan er en reflekteren over lige præcis begrebet feminisme øh hvorimod æh T
 261 hvorimod for gruppen af gymnasielærer på femoghalvtreds er jeg ret overbevist om at
 262 ordet feminisme dukker op EN GANG IMELLEM P altså
 263 I: ja. Æhm jeg har registreret
 264 at ligestillingsordførerne generelt øh meget sjældent eller aldrig bruger ordet feminisme
 265 fra folketingets talerstol eller i de skrevne medier hvad tror du årsagen er til det
 266 JO: ja det
 267 gør jeg nu faktisk øh men ja men altså det er jo det her med altså- der er jo altid- vi
 268 havde et ligestillingsmøde på Kvindemusset i Århus for et par uger siden P hvor Louise
 269 Gade skulle holde oplæg og det var i forbindelse med hundredeåret for kvinders valgret
 270 æh og så siger hun ja det er ikke for at lyde feministisk men et eller andet ikke. Og det
 271 er tendensen. Tendensen er at folk ligesom enten- ligesom UNDSKYL:der og siger og og
 272 det er ikke fordi jeg er feminist for det er åbenbart for radikalt for folk og hvorfor det er
 273 det det må du spørge dem om ikke men men altså det er som om at de vil ikke skræmme
 274 nogen væk eller åh vi skal også bare alle sammen være gode venner eller vi må ikke
 275 påpege at der faktisk er nogle uligheder i vores samfund æh T. En anden tendens er at
 276 ligeså snart der endelig er nogen der siger at de er feminister så har de frygteligt travlt
 277 med at sige at de EL:SKER mænd altså Hanne Vibeke Holst hun kan jo kraftedeme ikke
 278 sige noget i fjernsynet uden samtidig at sige at hun er helt vild med mænd ikke og æh
 279 det er der sgu da ikke behov for altså come on det har sådan set ikke noget med sagen at
 280 gøre at du er vild med mænd altså æh jeg er rimelig ligeglad med både din seksuelle
 281 orientering og eller- altså ja det lyder forkert forstået på den måde at det har ikke noget
 282 med sagen at gøre om man kan LIDE mænd SAGEN er at der foregår nogle TING som

283 undertrykker en bestemt gruppe i vores samfund og det behøver man ikke UNDSkyld
 284 at man kæmper for- eller kæmper imod P

285 I: hvad med æhm

286 JO: måske også fordi man er altså-
 287 måske er det også sådan noget med at man er bange for æh T altså folk er jo
 288 EKSTREMT bange for at blive kaldt mandehadere ikke. Altså æh altså sådan
 289 kategorien æh lesbisk med overalls og hader mænd P er jo meget skræm- er jo hvad skal
 290 man sige latterliggørelsen er jo noget af det der altid er blevet brugt mod øh feminister
 291 og en del af den latterliggørelse har blandt andet været at kategorisere kvinder som
 292 VAR feminister og kæmpede feministisk SOM sådan nogle lesbiske øh kæmpekvinde i
 293 overalls ikke. Og der er sådan set ikke noget galt i at være lesbisk kæmpe kvinde i
 294 overalls men men æh der er mange der er meget bange for at blive kategoriseret på den
 295 måde

296 I: hmm P jeg sidder lidt og tænker æh der er jo nogle feministiske retninger som er
 297 meget opmærksomme på den der at man ikke skal skyde mændene- at mændene i
 298 princippet ikke skal skydes ud fordi det også er en T ulighed i forhold til dem. Hvordan
 299 kan det være- det virker som om at man måske ikke er opmærksom på det P

300 JO: hvordan
 301 mener du

302 I: jamen den måde du har omtalt feminisme på nu og den måde du har omtalt
 303 hvordan folk ser på feminisme at så er det som om at folk måske ikke er
 304 opmærksomme- at danskerne ikke er opmærksomme på at feminisme også KAN være
 305 inkluderende for uligheden i forhold til MÆND

306 JO: ja:h altså nå men det er jo nogen sådan
 307 me:get hvad skal man sige det tror jeg er fordi det er helt åbenlyst- eller for MIG er det i
 308 hvert fald helt åbenlyst at det altså som jeg også sagde indledningsvis at æh at den måde
 309 vores samfund fungerer på i dag æh skaber begrænsninger for mennesker BÅDE mænd
 310 og kvinder P æh det er bare mændene der stadigvæk har den privilegerede situation det
 311 betyder ikke de ikke begrænses fordi det gør de æhm P. Altså jeg kender jo mange
 312 mænd der kalder sig feminister men men men æh altså jeg ved sgu ikke hvis man gik ud
 313 i sådan en tilfældig handelskoleklasse ville de nok synes- eller være bange for at blive
 314 kaldt bøsser eller et eller andet ikke altså P

315 I: hvad tror du årsagen er til det P at feminister
316 det er per definition noget en kvinde er

317 JO: æh P hvad skal man sige hvis man som mand
318 går ind i den kamp så bryder man jo med opfattelsen af en rigtig mand P altså ligesom
319 en kvinde bryder med opfattelsen af en rigtig kvinde hvis hun P øh i tale eller i handling
320 eller i måden at opføre sig på eller hvad fanden øh gør OP med de forventninger der er
321 til hende som kvinde. Og det tror jeg da er svært at gøre op med både som mand og som
322 kvinde. Der er måske flere kvinder der bliver tvunget til at gøre det fordi man kan
323 HOLDE til T ikke at reagere

324 I: æh den tidligere statsminister- svenske statsminister
325 Göran Persson han erklærede jo offentligt at han var feminist kunne du forestille dig at
326 en mandlig dansk statsminister gjorde det samme

327 JO: altså måske som sådan et pressestunt
328 ikke P og spørgsmålet er hvor DYBfølt det ville være

329 I: okay. Kan du prøve at uddybe det

330 JO: nå men altså hvad skal man sige man skal jo ikke udelukke at at T Helle Thorning
331 eller for den sags skyld Lars Løkke kunne finde på at sige de var feminister. Det tror jeg
332 ikke de ville gøre netop fordi ordet feminist og begrebet feminisme er så me:get eller er
333 så væsentligt anderledes i Danmark end det er i Sverige æhm P. Og hvis de gjorde det
334 tror altså så tror jeg mere det vil handle om pr end så meget andet ARJ Helle Thorning
335 hun er faktisk ikke HELT då:rlig. Jeg har faktisk været til nogle debatter med hende
336 hvor hun sagde nogle ret fornuftige ting på de her spørgsmål. Vi har i øvrigt et
337 QUEERudvalg i Enhedslisten som æh det eneste parti P. Vi har både et et kvindeudvalg
338 og et queerudvalg

339 I: hvad går queerudvalget ud på

340 JO: æh jamen det er jo startet af folk som
341 T arbejder med æh sådan en queertilgang ikke P

342 I: for at være mere inkluderende over
343 for mændene og for at vise nuancerne

344 JO: nari jeg ved sgu om det er for at være mere
345 inkluderende over for NEJ altså det æh P nej altså i virkeligheden er det jo bare altså
346 queer er jo i virkeligheden sådan en konstruktivistisk P UDBYGGET konstruktivistisk

347 tilgang til kønnene ikke og det er ligesom det udgangspunkt DE arbejder med. Æhm så
 348 udvalget er T altså der er en del øh homo trans og biseksuelle som er aktive i det men
 349 også alle mulige andre som ligesom bare P altså hvad skal man sige også
 350 heteroseksuelle som øh arbejder med en queertilgang eller synes at det er fedt at
 351 beskæftige sig med. Blandt andet er det queerudvalget som har fået os til at stille forslag
 352 om og faktisk også fået vedtaget at man som- at man kan få ændret sit cpr nummer så
 353 man ikke er bundet til et bestemt køn med sit cpr nummer
 354 I: mm
 355 JO: hvad skal man sige på
 356 den måde hjælper de jo også FOLKETINGSgruppen med at have en tilgang altså med
 357 den tilgang de nu har på verden- til verden ikke
 358 I: mm. Jeg kunne godt lige tænke mig at
 359 spørge om EN ting til. Du nævnte svensk feminisme i forhold til dansk feminisme. Vil
 360 du prøve at beskrive forskellen den forskel du opfatter der er imellem de to
 361 JO: øh P ja det
 362 er måske bedre at læse i en bog jo men men men æh P hvad skal man sige. Altså den
 363 danske feminisme har jo været knyttet til venstrefløjen i højere grad end i Sverige øh P
 364 mener du nogen- altså øh Drude Dahlerup har blandt andet nogle analyser om forskellen
 365 på Sverige og Danmark. Hun mener at det har været et problem at feminismen i
 366 Danmark har været knyttet specifikt til venstrefløjen og hvad skal man sige det er ikke
 367 venstrefløjens skyld det er måske resten af ha ha samfundets skyld eller P men så har
 368 man jo i Sverige arbejdet med det altså CENTRALT eller hvad skal man sige
 369 feminismen blev indoptaget i staten hvor det i Danmark i meget høj grad var sådan
 370 noget der skulle komme nedefra ikke. Men det vil jo sige at man jo har en helt anden
 371 tilgang til kvoter og så videre i Sverige fordi at æh at æh at hvad skal man sige det er
 372 helt LEGITIMT P at det er noget man handler aktivt i forhold til hvor man jo i Danmark
 373 bliver slået i hovedet med frit valg og det skal vi ikke begrænse hvis man foreslår noget
 374 som helst som skulle hjælpe LIGEstillingen på vej
 375 I: du brugte udtrykket dybfølt at det
 376 ikke ville være dybfølt hvis en mandlig dansk statsminister sagde at han var feminist
 377 tror du det var det da Göran Persson sagde det

378 JO: jamen det aner jeg ikke altså det ved jeg
 379 jo heller ikke om altså- jeg har bare svært ved at forestille mig Lars Løkke SIGE at han
 380 var feminist. Men min pointe er bare at politik i dag er jo også sådan at hvis der kom en
 381 eller anden presset lejlighed hvor det ville være en god idé så æh er jeg sikker på at han
 382 ikke ville være bleg for det
 383 I: men han ville være presset til det
 384 JO: altså jeg tror ikke det vil
 385 være det første han går ud og præsentere sig som men vi kan jo spørge ham når han
 386 bliver statsminister
 387 I: ja. Jeg har ikke flere spørgsmål jeg ved ikke om der er noget du har
 388 lyst til at tilføje til noget af det vi har været inde på
 389 JO: P hmm nej har vi ikke været meget
 390 sådan bredt omkring eller hvad
 391 I: jo det synes jeg he he. Der er ingen forventning om at
 392 du siger mere, du skulle bare have chancen for at tilføje noget
 393 JO: nå ja nej jeg sidder ikke
 394 og brænder inde med noget
 395 I: nej jamen det er fint så stopper vi bare
 396 JO: godt

7 Interview med Lone Dybkjær

Lone Dybkjær (L) er ligestillingsordfører for Det Radikale Venstre. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Lone Dybkjærs kontor onsdag den 11. marts 2009. Interviewets varighed er 48 minutter og 52 sekunder.

- 1 I: Godt. Emnet for interviewet det er din forståelse af feminisme og æh det er ikke
2 intentionen at snakke om konkret ligestillingspolitik men derimod bredt om feminisme.
3 Jeg har forberedt en række spørgsmål og jeg forventer det tager en halv time. Det
4 vigtigste spørgsmål for mit speciale det er hvordan vil du definere feminisme
5 L: jamen
6 altså vi har jo en- jeg ved ikke hvordan jeg vil definere feminisme æh jeg æh. Min
7 opfattelse af det der er det politisk nødvendige er at kigge på hvordan står det til med
8 kvinders placering i samfundet geneRELT og det kan man kalde feminisme eller ikke
9 feminisme DET er jeg ikke så optaget af
10 I: okay så du har ikke sådan en æh en tilgang til
11 feminisme som
12 L: jeg har en tilgang til ligestilling. Det synes jeg som politiker er det vigtige
13 I: okay P har du et syn på hvordan du vil definere en feminist
14 L: P jamen forstår du det-
15 nu sagde jeg jo ja til interviewet jeg er ikke særlig optaget af de der teoretiske
16 diskussioner eller hvad kan man kalde det. Jeg har noteret øh den svenske brug af ordet
17 jeg har også noteret at øh T den tidligere statsminister i Sverige æh erklærede sig selv
18 som feminist og den type af ting og det er jo bestemt ikke noget du kan bruge til noget i
19 Danmark efter min opfattelse SOM situationen ser ud og det er sådan helt utænkeligt at
20 man kan have nogle mandlige politikere og sådan oplever jeg det til at rende rundt og
21 si:ge at de er feminister. Derfor er der selvfølgelig meget stor forskel på hvordan
22 situationen er i Sverige og i Danmark. Men jeg går ikke så højt op i det teoretiske jeg
23 går utroligt højt op i det jeg mener man skal som politiker nemlig prøve på at kigge på
24 hvad kan man gøre der hvor man nu en gang er placeret ikke
25 I: mm jamen det var heller
26 ikke fordi jeg T
27 L: NEJ NEJ jeg siger det kun altså der er jo forskellige traditioner for forskellige
28 ting i- det bruger jeg ikke min tid på
29 I: nej. Så du orienterer ikke imod øh T

30 L det passer
31 ikke men jeg bruger ikke min tid på det altså på den måde. Jeg siger ikke jeg ikke læser
32 om det og jeg siger ikke- men jeg gider ikke bruge min TID i forhold til at sidde og
33 snakke med nogen om det på den måde
34 I: at diskutere feminisme med ANDRE politikere
35 eller i andre
36 L: jamen jeg diskuterer ligestilling. Hvad kan vi gøre i folketinget. Hva:d er
37 udviklingen på området og sådan noget men jeg går ikke højt op i en snæver
38 indskrænkning eller et eller andet af denne her- af debatten
39 I: nej
40 L: det synes jeg slet ikke
41 er min opgave
42 I: nej. Æh anser du dig selv for at være feminist
43 L: det ved jeg ikke P
44 I: du
45 har ikke tænkt over det
46 L: mm ja: jeg vil ikke ind i BÅSEN feminisme vel. Og det er
47 sådan set også derfor jeg er lidt tøvende på om jeg overhovedet skulle snakke med dig
48 om det fordi jeg jeg VIL ikke ind i den bås. Jeg anser mig selv for en person der har haft
49 fokus på ligestilling i hele min politiske karriere og DET kan man så kalde feminist eller
50 ikke feminist det må man selv om
51 I: mm har de:t øhm. Nu kan man sige du er den af
52 mine interviewpersoner der har største erfaring er det no:get der har ændret sig over
53 tiden dit SYN på feminisme dit syn på at være eller ikke at være feminist
54 L: jamen jeg
55 har aldrig beskæftiget mig- du skal huske en ting jeg er kommet ind i det politiske
56 arbejde øh ad ANDRE veje. Jeg er IKKE kommet ind fordi jeg har været optaget
57 specielt af kvinders æh ligestilling eller kvinders rettigheder og den slags. Jeg er
58 INGENIØR og jeg har he:le mit liv haft fokus på spørgsmål om ligestilling men jeg er
59 ikke gået IND i nogle diskussioner omkring feminisme jeg har aldrig været PART af
60 rødstrømpebevægelse eller noget som helst andet sådan har mit liv ikke været
61 I: nej nej

62 L: og derfor øh er jeg optaget af T er der- går det FREMAD med kvinders placering på-
63 i samfundslivet me: get bredt. Det må jeg bare konstatere jeg synes ikke det går særlig
64 godt fremad. DET er jeg optaget af jeg er ikke optaget af det andet

65 I: så du ser det ikke
66 som et grundlag for den konkrete politik du ser det- T hvordan vil du forstå forholdet

67 L: jeg ser
68 det som grundlag at jeg- at at man går ind for ligestilling mellem mænd og kvinder. Det
69 har jeg gjort hele mit liv jeg har arbejdet for ma:sser af ting i den sammenhæng
70 INKLUSIV selvfølgelig også for eksempel fædres rettigheder ikke. Fælles
71 forældremyndighed og alt det der det ser jeg som PART af DEN filosofi men jeg har
72 ikke sat mig selv i en bås der hedder feminisme eller ikke feminisme

73 I: nej hva:d ser du
74 som ulempen ved at være det T feminist

75 L: jamen jeg ser ikke nogle ulemper. Jeg siger
76 bare at jeg vil ikke beskæftige mig med det. Jeg vil beskæftige mig med hvad JEG kan
77 gøre noget ved

78 I: mm

79 L: og så selvfølgelig LÆSER jeg en helt masse ting men jeg synes
80 det jeg kan bruge til noget det er det jeg kan bruge til noget i en sammenhæng om æh
81 den samfundsmæssige æh om de samfundsmæssige strukturer ikke

82 I: ja æh det er jo
83 standardspørgsmål det her så vi tager dem for en god ordens skyld. Har feminisme en
84 betydning for dig i dit daglige arbejde

85 L mm T jamen altså kvinders ligestilling har stor
86 betydning for mig og hvad der kommer af ting der belyser kvinders ligestilling kvinders
87 æh undertrykkelse i en lang række sammenhænge et cetera et cetera DET er noget der
88 har betydning for mig

89 I: mm hvordan vil du æh hvis vi prøver at tale lidt om ligestilling i
90 stedet for hvilke ORD vil du sætte på ligestilling din forståelse af ligestilling

91 L: jamen det
92 er jo bredt ligestilling mellem mænd og kvinder men efterhånden selvfølgelig også-
93 altså helt mit oprindelige udgangspunkt til ligestillingen har været ligestillingen mellem

94 mænd og kvinder men jeg synes også som samfundet udvikler sig at man skal tage ordet
 95 ligestilling i en bredere forstand. Det skal også være ligestilling i forhold til mennesker
 96 med anden etnisk baggrund. Det skal være ligestilling i forhold til handicappede og så
 97 videre og så videre. DER er jeg selvfølgelig også præget af mit æh EU arbejde hvor der
 98 er en bredere tilgang til det æh med æh seksuel orientering som jeg al- som som
 99 selvfølgelig mit parti jo hele tiden har haft på dagsordenen ikke. Men men altså også:
 100 handicaprettigheder og æh race- antiracediskrimination et cetera et cetera. Så jeg bruger
 101 den der i me: get høj grad den definition som også bruges øh OFFICIELT ikke. Og som
 102 også indgår i EU sammenhæng
 103 I: mm hvordan vil du med din erfaring fra udlandet
 104 hvordan vil du så beskrive forskellen på feminismen i Danmark og i udlandet
 105 L: det kan jeg
 106 ikke forholde mig til
 107 I: du har ikke noget indtryk af hvordan
 108 L: jamen jeg har IKKE interesseret-
 109 INTERESSERER mig IKKE for feminismen i en snæver forstand jeg interesserer mig
 110 for ligestilling
 111 I: ja P men du siger feminismen i en snæver forstand
 112 L: ja men jeg kan ikke
 113 gå ind i den diskussion
 114 I: nej
 115 L: jeg vil ikke bruge min tid på det helt ærligt for det ER ikke
 116 I: nej
 117 L: mit fokusområde. Der er sikkert mange der interesserer sig for det og har brugt
 118 oceaner af tid på den type af ting jeg LÆSER hvad der kommer frem men jeg vil ikke
 119 sidde her og og gå ind i en diskussion om det fordi jeg er politiker. Det vil jeg fortsætte
 120 med at væ:re altså så længe jeg nu er det og ikke IND i det
 121 I: mm ja. Kan man forstå det
 122 på den måde at ligestilling det er sådan det KONKRETE politiske det er det du kan
 123 bruge i dit arbejde og feminismen det er noget teoretisk som ligger uden for det konkrete
 124 politiske arbejde

125 L: mm ne:j det tror jeg egentlig- det tror jeg bare- det tror jeg sådan set
 126 heller ikke du kan sige men jeg er bare ikke- jamen jeg har jo læst oceaner af bøger
 127 ikke. Altså men æh og jeg har læst- altså husk på jeg har været med i hundrede år og en
 128 sommer altså før det hele startede på det nærmeste ikke. Æh og derfor så er det ikke for
 129 mig. Jamen det er fint at der er nogen der arbejder på det. Det er fint at der er nogen der
 130 bruger meget tid på at define:re og og også definerer sig SELV ind i en feministisk
 131 ramme eller sådan noget men jeg synes bare ikke det er det vi æh- det er ligesom ikke
 132 noget jeg har følt jeg havde brug for men det er selvfølgelig også fordi at jeg har den
 133 alder jeg har ikke
 134 I: mm hvilken indvirkning har det
 135 L: jamen at jeg har været med fra
 136 begyndelsen
 137 I: synes du at der er en udvikling i de feministisk tekster du læser i forhold
 138 til den måde de går ind i det politiske. Synes du du kan anvende dem til konkrete
 139 politiske greb
 140 L: det jeg er meget optaget af det er selvfølgelig altså æh T Ås'
 141 herskertechnikker helt fra oprindeligt ikke. Altså hvor du ligesom er præget af jamen der
 142 ER de der herskertechnikker der ER de der æh mekanismer i samfundet og sådan noget
 143 som man skal- som jeg selvfølgelig er opmærksom på. Men jeg prøver hele tiden i det
 144 jeg laver at relatere det til noget konkret politisk arbejde ikke. P barselsorlov for fædre
 145 og fælles forældremyndighed æh ligelønsperspektiver og hvordan kan du fremme:
 146 kvinder på æh universite:terne og æh T i direktionerne i det private erhvervsliv og al
 147 den slags type af ting. Det er DET jeg er optaget af
 148 I: mm så selvom
 149 L: jeg er ikke meget optaget
 150 af- nej det er jeg ikke fordi feminismen jo holder en meget selvcentreret- og i
 151 virkeligheden på mange punkter synes jeg at noget af det som æh som der mangler det
 152 er selvfølgelig et fokus på at manden også er et køn. Som vi ikke er tilbøjelige til at
 153 mene han er
 154 I: nej
 155 L: men altså at han ligesom er det gi:vne ikke
 156 I: mm

157 L på en eller anden
158 måde. Det det det er jeg i og for sig mere optaget af øh at se hvad man kan gøre for det
159 hvor jeg synes lidt feminisme er for mig no: get der ligger tilbage ikke. Men jeg synes
160 det er fint at unge kvinder øh gør det JEG kan bare ikke bruge min tid på det
161 I: nej
162 L: simpelthen ikke
163 I: det er noget de:r T det er noget der ligger tilbage siger du er det i
164 aktualitet
165 L: ne:j det er noget med- jeg synes det er fint at en masse unge kvinder øh med
166 de røde sko og: hvad har du hele det der hvad du har af den der debat ikke og også- men
167 det jeg jo hele tiden siger men det har jeg det HAR jeg været igennem. Herre du milde
168 jeg har en alder snart halvfjerds ikke. Jeg har ligesom været alle de der ting igennem og
169 der er jo ikke noget nyt under solen for SÅ vidt
170 I: nej så
171 L: men JEG synes det er FINT
172 at I unge kvinder er optaget af det. Jeg er optaget af noget ANDET
173 I: ja. Er det for dig
174 personligt eller er det en generel iagttagelse at det måske er aldersbestemt feminisme
175 L: P jamen jeg- ne:j altså jeg tror bare du undervurderer altså hvad man bruger sit liv på
176 når man er nået det sted hvor jeg er. Jeg kan ligesom ikke starte forfra med alle de der
177 teoretiske diskussioner og JEG synes meget af det er gentagelse ikke. For mig er meget
178 af det en utrolig gentagelse. Det det handler om er at prøve at skabe nogle politiske
179 flertal til at FORANDRE verden ikke. Altså OGSÅ forandre verden på det her område
180 ikke for det er der vi: rkelig brug for. Og der mener jeg at hvis hvis: øh man er ALT for
181 optaget af hvad ER feminisme og hvad er kvinder og alt muligt andet så forsømmer man
182 æh så forsømmer man en helt masse andre ting nemlig at gå aktivt ind i i
183 samfundsdebatten. Det ER den der optager mig. Men der er så mange ANDRE ting jeg
184 kan også være ENORMT optaget af naturvidenskabelig udvikling ICT udviklingen og
185 hvad har du som jeg måske synes er NOK SÅ INTERESSANT som at tage fat på
186 feminisme eller ikke feminisme. Jeg ved IKKE hvor meget NYT det ha:r bragt mig i
187 hvert fald
188 I: nej

189 L: JEG har noteret vores øh som jeg sagde til dig det er interessant at se
190 forskellen mellem æh Persson i Sverige der pludselig erklærer at han er feminist ikke.
191 Og så tanken om at det skulle ske i Danmark DET er jo interessant. Og det viser at
192 diskussionen er et ANDET sted i Sverige men men det hænger jo SAMMEN med deres
193 ligestillings:kulturdebat tror jeg ikke. Altså en anden måde at gribe tingene an på ikke
194 I: ja
195 der er to ting jeg godt kunne tænke mig at gribe fat i der. Synes du det er muligt- ser du
196 det for dig at en mandlig dansk statsminister siger det samme
197 L: jamen jeg ved ikke hvad
198 der skal ligge i det altså jeg ved heller ikke om der lå noget særligt i det for at sige det
199 helt ærligt med Persson. Det var jo ikke sådan at han var EKSTRE:MT æh
200 promoverende æh kvinderne æh eller EKSTREMT ikke mandschauvinistisk og hvad
201 har du vel. Altså så jeg ved ikke. Jeg MENER han var ligestillet men det var jo ikke
202 I: mm
203 L: noget han forholdt sig til. Det var et ord han brugte ikke
204 I: der var en anden ting jeg
205 godt kunne tænke mig at gribe fat i. Det var en skelnen lidt imellem æh feminisme som
206 sådan akademiske filosofiske diskussioner og så den mere konkrete virkelighed at der er
207 en- et SKEL imellem dem. At du ikke ser at de er forENET
208 L: mm jo:h men æh P mm det
209 tror jeg- men- det er ligesom- jeg tror ikke jeg kan sige andet end at æh at æh jeg fø:ler
210 IKKE det har det jeg har læst eller noget som helst at det bibringer MIG noget altså
211 I: nej. Hvordan vil du beskrive feminismens synlighed og betydning i dit eget parti
212 L: vi er optaget af ligestilling. DET synes jeg er afgørende. Vi er optaget af konkret
213 handling. Det er det jeg synes man skal være som politiker og politisk parti og æh så er
214 der nogen der har æh P altså æh jeg ved ikke hvor mange der faktisk i vores parti er
215 specielt optaget af feminisme det det det tror jeg ikke. Der er MANGE der er optaget af-
216 VI er OPTAGET af nogle konkrete ting for eksempel prostitution eller kriminaliSEring
217 af prostitution eller ikke prostitution du kan tage pornodiskussioner ikke. Og du kan
218 tage- altså DEN VINKEL er mit partis indfaldsvinkel til det og IKKE en æh P altså det
219 er ikke noget som æh som unge kvinder bringer op men det er også fordi det har nok
220 ikke så stor GANG den diskussion i partiet æh æh. Og det man hele tiden skal sige er

221 hvad kan den hvad kan den GIVE altså. Det de:t vil være fint hvis du kan komme frem
 222 med at feminisme kan give et eller andet i den politiske verden. Det har jeg ikke SET
 223 den kan

224 I: nej

225 L: altså nu tager jeg sådan som et nyt teoretisk et eller andet P erklæring om at
 226 jeg er feminist hvad betyder det

227 I: mmm P æhm så hvis du skulle beskrive feminismens
 228 berettigelse og anvendelighed i dansk politik i dag hvilke ord ville du så sætte på det

229 L: jamen jeg ved ikke æh det er jo ikke et ord du bruger i folketingsalen RET meget
 230 vel altså. Jeg er godt klar over at der er nogen der definerer sig selv som feminister det
 231 er jeg måske også ikke. Forstået på den måde at hvis man er optaget af at sætte kvinden
 232 ind i samfundslivet og sætte hende ind i en strukturel ramme en økonomisk ramme og
 233 sådan noget så kan det da godt være man er er feminist men men man skal jo erkende
 234 hvad for en virkelighed man arbejder i og så se hvad er det så man skal bruge af ord og
 235 metoder for man overhovedet kan ÆNDRE på noget som helst ikke. Og der tror jeg
 236 ikke det at slå sig op og sige vi er feminister at det li:ge præcis er det der P der vil gøre
 237 folk bliver overbevist om at vi skal have en ny regering

238 I: mm. Hvorfor tror du det.

239 Hvilken rolle tror du feminisme spiller i danskernes bevidsthed

240 L: ikke nogen P JO for
 241 nogen

242 I: ja

243 L: for NOGEN spiller det selvfølgelig en rolle ikke. Og jeg synes da det er
 244 vigtigt for for- jeg synes det vigtigt hvis det kan definere nogen æh nogen unge. Jeg vil
 245 sige for eksempel hvis det overhovedet kunne hjælpe til at vi ikke havde en situation
 246 hvor unge kvinder føler at hvis ikke de kan være i størrelse seksogtrediven så må de
 247 hellere slå sig selv ihjel ikke

248 I: mm

249 L: æh P hvis feminisme kan hjælpe til noget andet der.
 250 Men det tror jeg faktisk ikke det kan. Men det er muligt jeg tager fejl det vil jeg ikke
 251 afvise

252 I: hvad er din tanke med hvorfor du ikke tror det kan

253 L: jamen jeg kan ikke se
254 altså- jeg synes det der sker i øjeblikket selvom der er nogen der diskuterer feminisme
255 det er at unge kvinder de stiller nogle krav til sig selv som gør at de ikke føler de kan
256 honorerer dem og derfor hellere må begå selvmord ikke. ELLER bliver anoreksiramte
257 eller hvad ved jeg det er jo en me:get stor procent. Så er der også den modsatte grøft alle
258 dem der bliver for fede ikke. Men det er så noget andet

259 I: ja

260 L: P altså jeg har ikke set
261 at for eksempel feminisme har ført til at man blev- at man accepterede sin egen krop sin
262 egen situation sit eget menneskes værd VEL. Det er den modsatte retning det går. Så
263 hvis der er en feministisk diskussion så må man sige at samfundet kører i den forkerte
264 retning så den har INGEN påvirkning på det så vidt jeg kan se

265 I: mm. Den gruppe af
266 danskere hvor feminisme ikke spiller nogen rolle hvad tror du årsagen er til det

267 L: jamen
268 jeg T jeg ER P jamen altså jeg tror det der er problemet i Danmark øh er at øh folk tror
269 vi har ligestilling og det har vi ikke. Folk tror der er tale om et frit valg øh og at hvis
270 kvinder vil den ene eller den anden eller den tredje vej så kan de komme det SÅ enkelt
271 er samfundet- så enkelt er livet ikke. Og æh at der ER nogle samfundsmæssige
272 strukturer nogle æh virksomhedsstrukturer hvad ved jeg der forhindrer at du får
273 ligestilling. Men men det er folk jo ikke klar over og der tror jeg ikke ordet feminisme
274 vil hjælpe noget som helst for jeg tror ikke det er et positivt ladet ord i Danmark som
275 det har været i Sverige

276 I: nej

277 L: det har været min oplevelse i hvert fald

278 I: hvad

279 L: FORDI at
280 det forbindes med æh snævert selvoptagethed ikke. Eller hvad ved jeg

281 I: hvor kommer
282 den selvoptagethed fra tror du

283 L: jamen det ved jeg ikke. Altså jeg siger det ikke. Jeg siger
284 bare at feminisme er ikke et positivt ladet ord i Danmark tror JEG

285 I: nej

286 L: men jeg er ret

287 ligeglad altså det er ikke det

288 I: det er ikke æh

289 L: jamen jeg er ikke- jeg har ikke- jeg synes det

290 er fint hvis folk kommer ind og siger de er femiNIST men så æh T så vil du nok normalt

291 æh få tror JEG en reaktion meget værre altså så er man så koncentreret om

292 kvinderettigheder i enhver sammenhæng det synes jeg også man skal være- OG i en

293 EKSTREM sammenhæng ikke

294 I: hvad vil dit bud være på hvordan man ændrer den

295 negative opfattelse

296 L: ja det er jeg ikke optaget af. Jeg er optaget af at ændre noget på

297 ligestillingsområdet

298 I: hvordan kan man så måske ændre danskernes bevidsthed

299 omkring ligestillingen som du siger at danskerne MENER der er ligestilling

300 L: ja det

301 synes jeg er et godt spørgsmål. Det ved jeg ikke. Det tror jeg ikke nogen har svar på

302 altså jeg tror man kan lave nogle konkrete ting der ændre for eksempel øh T hvad

303 hedder det øremærket barselsorlov til mænd ikke. Det er jo EN af tingene. Jeg tror

304 fælles forældremyndighed ÆNDREDE for nogen opfattelser af for eksempel mandens

305 rolle ikke. FARENS rolle og alt det der P men æh men jeg vil IKKE bruge min tid på at

306 diskutere feminisme

307 I: nej. Du tror ikke feminisme kan røkke ved

308 L: jo det må de gerne dem

309 der vil det JEG har ikke oplevet at de gør det

310 I: mm

311 L: altså

312 I: nej

313 L: det er ikke: JO JO deres

314 part i det ikke. Men det men æh P hvis du kigger på om det røkker noget ved ved æh

315 samfundsdebatten NEJ det synes jeg ikke det har gjort vel altså når du HAR haft nogen

316 der kommer ud og definerer sig selv som feminister får det en me: get kort gang ikke. Så
317 er de færdige

318 I: P nu nævner du selv æh folketinget. Jeg har også registreret at at ordet
319 feminisme me: get sjældent bliver brugt af ligestillingsordførerne HVERKEN på
320 folketingets talerstol eller i de skrevne medier hvad tror du årsagen er til det

321 L: feminisme
322 er ikke et positivt ladet ord. Du BLOKERER SÅ mange ting ved at sige feminisme. Det
323 samme problem har vi med kvoter ikke. At øh at folk gør sådan her ikke (markering
324 med hænderne op foran kroppen) det er ikke fordi jeg nødvendigvis øh er imod kvoter
325 men men jeg tror bare at hvis man siger ordet kvote så er man færdig æh og det vil sige
326 jeg tror man skal snakke om konkrete måltal og den type af ting ikke. For at forandre
327 noget ikke

328 I: så feminisme blokerer for forandring på ligestillingspolitikken med ordets
329 negative ladning

330 L: jamen jeg tror- jeg mener ikke feminisme ÅBNER P folks sind

331 I: nej
332 hvis man så sagde nu lægger vi feminisme på hylden nu gør vi noget HELT andet er det
333 konkret politik der vil være alternativet

334 L: ja det synes jeg. Jeg synes vi mangler den
335 næste generation til at kæmpe for nogle konkrete politiske ting altså det- vi vil have øh
336 vi vil have så stor en andel af virksomhedernes ledelsesposter og vi vil have øh
337 øremærket rettigheder for fædrene fordi det er det eneste der kan skabe frihed for os
338 også og så videre og så videre ikke. Men det er jo ikke det du ser

339 I: nej

340 L: det er ikke den
341 debat man ser P jeg synes det er me: get svært at se den næste generation løfte P hvilket
342 er ærgerligt. Du HAR altså selvfølgelig- det er ikke sådan at du ikke har øh nogen i
343 folketinget altså der der- altså du har da oppositionen der står sammen om en hel masse
344 ligestillingsinitiaTIVER ikke. Men det er jo ikke sådan at man kan sige at der er
345 kommet femogtyvetusinde nye ideer fra den næste generation vel

346 I: nej. Kan det være
347 fordi at der mangler et fælles grundlag P eksempelvis feminisme

348 L: det tror jeg ikke det
349 ved jeg ikke. Det må være den næste generation der tager sig af det
350 I: var der et
351 fællesgrundlag tidligere P har feminisme været STÆRKERE tidligere end den er nu
352 L: mm nej men der har da selvfølgelig har der været STÆRKERE ligestilling fordi
353 ligestillingen VAR dårligere tidligere ikke. Fordi det som du så siger nu der altså drevet
354 så langt nu må det bero på at folk selv finder ud af noget hvor jeg ikke mener det er
355 NOK med individuelle tiltag men der er også tale om nogle samfundsmæssige
356 fællesskabstiltag
357 I: mm P men den er ikke æh den er ikke bevidstliggjort hos danskerne
358 L: P nej altså det er det jo ikke. Der er jo et flertal der mener at ligestilling er noget
359 underligt noget eller det HAR vi P ikke. Det er ikke noget vi skal specielt arbejde med
360 vel. Eller jo jo vi har vores ligestillingsredegørelse der der år for år gør op hvor dårligt
361 det står til ikke. Og så får vi nogle brochurer og pjecer og forskelligt andet til at ændre
362 på det men det er jo noget meget mere massivt der skal til ikke P
363 I: hvordan æh hvordan
364 ser du på kønsforskningen i Danmark
365 L: æh P det kommer an på hvad mener du med det.
366 Om der er NOK eller
367 I: ja jeg tænker på æh nu har vi snakket meget om det med
368 feministiske tekster om de er anvendelige og om det ligesom HAR en berettigelse i
369 forhold til mere konkret politik og så slog det mig bare med hensyn til den
370 forskningsmæssige udvikling inden for området hvordan den står i Danmark og om det
371 er DER der måske er en manglende synlighed
372 L: jo men det er der jo altså det er klart.
373 Der ER en manglende synlighed på på forskningen ikke. Altså på køn men der ER jo
374 kønsforskning ikke. Der er jo kønsforskning forskellige steder på universiteterne ikke
375 så- som jeg synes er interessant og som jo altså også T retter sig ud imod den etniske
376 side af det ikke fordi vores samfund jo ikke er særligt inkluderende. Vores demokrati
377 måske heller ikke er særligt inkluderende men æh P æh altså når jeg kigger på tingene
378 og LÆSER P på øh på hvad der er lavet så det der optager mig er selvfølgelig når Nina
379 Smith øh kan finde frem til at øh bundlinjen måske bliver bedre når der er kvinder med

380 når øh Birthe Siim gør opmærksom på at vi ikke er inkluderende i forhold til vores øh
 381 etniske minoriteter øh når øh du har undersøgelser- altså når du SER øh hvordan
 382 kvindernes placering er i øh KL altså i kommunerne som helhed ikke i KL men i- hos
 383 de otteoghalvfems kommuner og du så kan konstatere kvinderne ikke er placeret på de
 384 poster hvorfra man rekruttere og du ser tilsvarende mønstre andre steder og du SER at
 385 det er MEGET afgørende øh hvor kvinderne STARTER i virksomheden om der ER
 386 advancementsmuligheder eller der ikke er advancementsmuligheder du måske taber dem
 387 allerede fra starten fordi de starter et forkert sted. DET synes jeg er interessant. DEN
 388 forskning synes jeg er interessant
 389 I: ja
 390 L: men det er jo fordi jeg er handlingsorienteret. Jeg
 391 kigger på hvad kan jeg bruge til noget. Så kan jeg sådan godt sidde og læse en eller
 392 anden bog om et eller andet ikke altså men men T de sammenhænge der øhm så er der
 393 så mange andre ting jeg ligeså godt vil læse ikke øh hvis jeg skulle læse i fritiden ikke
 394 altså. Men det jeg læser her ikke det er hvor laves der noget forskning som kan kan
 395 bruges i en sammenhæng med at flytte samfundet i den retning jeg synes er vigtig ikke.
 396 Og det ER mere ligestilling. Altså jeg tror man kan roligt sige at ligestillingen HAR
 397 uanset jeg ikke har været rødstrømpe været fuldstændig rød tråd gennem alt hele mit liv.
 398 Hver gang jeg er stødt på det har jeg fokuseret på det. Det kan jeg jo efterfølgende se så
 399 det er sådan et ge:n
 400 I: ja. Der er to ting jeg godt kunne tænke mig at spørge dig om lige
 401 afslutningsvis. Den ENE ting det er. Er der nogle feministiske tekster du kan huske har
 402 inspireret dig nu nævner sådan det konkrete handlingsorienteret forskning men er der
 403 nogle andre typer tekster du kan huske var inspirerende for dig
 404 L: jamen det var der vel i
 405 starten da vi læste- husk på jeg er jo en af dem der har læst Simone de Beauvoir ikke.
 406 Og øh hvad hedder hun hende med den gyldne dagbog eller hvad det var den hed ikke
 407 øh som er- NÅ det har jeg glemt hvad hun hedder den berømte FORFA:TTER T Doris
 408 Lessing ikke
 409 I: mm
 410 L: husk på jeg har jo læst de der øh quote ga:mle damer ikke
 411 I: mm

412 L: og det vil
 413 sige HVAD jeg er inspireret af da det pludselig går op- altså på DET tidspunkt hvor DE
 414 skriver der er man jo ikke nødvendigvis bevidst om at det er en kønsundertrykkelse man
 415 er udsat for. Det er jeg meget SENT blevet opmærksom på så det vil du vel ikke i dag
 416 kalde en feministisk tekst altså men den var VIR:KELIG en gennembrudstekst dengang
 417 altså. Det er DET jeg kan huske jeg sagde- altså for eksempel æh hed den ikke Den
 418 gyldne bog tror jeg Doris Lessings første ikke og så Simone de Beauvoirs tekster og alt
 419 det der ikke. Æhm æh altså hvor det pludselig går op for en NÅ for pokker du er sat ind
 420 i en kønsmæssig sammenhæng ikke og det vil så sige i sådan en periode æh hvor JEG er
 421 ung der er det DET der fortæller mig at det er det der foregår. Og der har det jo haft
 422 fantastisk betydning. Men det ved jeg ikke om du kan kalde feministisk tekst vel. Men
 423 det er derfor jeg siger med de der nye tekster de er fine nok for de unge de siger jo bare
 424 ikke æh særlig meget for mig og æh det som kan være interessant det er hvis du så
 425 begynder at lave nogle tekster som for eksempel vedrører diskriminationen af kvinderne
 426 i MIN generation når de bliver ældre ikke. Altså det er jo KLART der er diskrimination
 427 på fjernsyn og alt muligt andet ikke i Danmark i modsætning til USA ikke. DET er der
 428 jo ikke lavet særligt meget af vel og det vil sige at det som typisk interesserer man sig
 429 vel for noget af det der på en eller anden måde rammer ind i ens liv
 430 I: mm
 431 L: og de ting der-
 432 alt det- jeg kan godt læse dem for jeg har jo børn og har også haft utallige medarbejdere
 433 i din generation ikke. Jeg har jo haft- jeg har jo fulgt det der på DEN måde ikke og SER
 434 hvad det er de tonser rundt med ikke. Som du gør som politiker
 435 Afbrydelse besked fra sekretær
 436 L: æhm altså hvor du så øh
 437 P er KLAR over hvad der om jeg så må sige foregår ikke. Men det er bare ikke noget
 438 jeg- det siger jeg jamen det er så det de unge mennesker skal- eller jeres generation skal
 439 forholde sig til. I skal forholde jer til de feministiske tekster. I skal forholde jer til de
 440 svenske æh T feminister og alt det der og hvis I kan bruge det til noget så er det jo fint
 441 ikke. Jeg kan ikke bruge det til noget vel
 442 I: nej

443 L: fordi det er ikke- det har ikke noget
 444 med mig at gøre vel. Hvis der var nogle der ville lave noget æh altså noget der havde
 445 interesse for mig så ville det som jeg siger hvad sker der egentlig med kvinder i æh i
 446 min alder eller tres eller hvad det nu er ikke hvor ma:sser af kvinder de føler de bliver
 447 overset ikke. Nu bliver man jo ikke så nemt overset i folketinget vel så det er på den
 448 måde en fin arbejdsplads ikke. Og det vil da sikkert være når jeg holder op et
 449 fuldstændigt dramatisk chok æh at æh jeg pludselig opdager HOV ikke. Jeg er
 450 fuldstændig ligegyldig ikke altså på den måde. Og det oplever du jo ikke altså man- i
 451 folketinget føler man sig- SELVOM man er i min alder RET feteret ikke altså under en
 452 eller anden forstand æh synes jeg. Det ER et sted hvor man i og for sig har mange gode
 453 sociale relationer taget i bred forstand og i det politiske selvfølgelig. Men men æh der
 454 hvor JEG kigger- hvis man skal gå tilbage så skal man jo kigge på hvad betød noget i
 455 DEN generation hvor jeg- som jeg blev født ind i ikke. Og det ER for eksempel dem jeg
 456 har læst og DER VAR sådan nogle kvinder som i hvert fald var øjenåbnere for mig og
 457 det er det det handler om ikke æh som du- JO jeg tror i og for sig du vil kalde Simone
 458 de Beauvoir som du måske dårligt ved hvem er men det var en der levede sammen med
 459 Sartre ikke
 460 I: mm
 461 L: æh on and off men men altså der er jo nogle af dem som du vil kalde
 462 kla:ssiske feminister ikke
 463 I: ja
 464 L: så hvis du tager det i DEN forstand i DEN generation som
 465 som beskrivende kvindens situation så er det der MIT sker ikke. Og så har jeg så bare
 466 fyldt på ikke men men æh og hvis der har været noget hvor jeg sagde hov det havde jeg
 467 overhovedet ikke øje for så har jeg selvfølgelig taget det ind. Men men som jeg siger til
 468 dig jeg blev fuldstændig bevidst om det der- nu havde jeg også en mor der havde taget
 469 en uddannelse og hun var me:get æh kan jeg se efterfølgende ikke- hun var MEGET
 470 ligestilling ikke SÅ for mig har det været et grundvilkår
 471 I: mm kan feminisme
 472 L: og det er vel derfor at jeg
 473 siger nå jamen jeg går efter hvad kan- hvordan kommer jeg videre i livet hvordan kan
 474 JEG udvikle mig. De der feministiske tekster det er sådan nogle man kan følge med i for

475 mig ikke at læse de bøger og jeg læser UTALLIGE anmeldelser for at se om der
 476 overhovedet er noget jeg kan bruge til noget
 477 I: så feminisme kan faktisk være en
 478 øjenåbner en kickstarter
 479 L: det må det kunne være hvis- ja ikke for mig
 480 I: nej
 481 L: men men
 482 det jeg siger ER at det har jeg jo været igennem dengang jeg var ung ikke. Og hvis
 483 feminisme kan være en øjenåbner for JERES generation er det fint I skal bare forstå det
 484 siger ikke MIG så meget vel fordi det har jeg passeret. Det er det jeg prøver- ja altså det
 485 var nok vigtigt vi lige fik den runde med der om at selvfølgelig har feminisme i DEN
 486 forstand hvis man lader være at definere den som nutidens lidt måske snævrere forstand
 487 ikke. Hvis du tager den som det den var DENGANG så har det selvfølgelig spillet en
 488 enorm rolle fordi det plac- det gjorde at jeg pludselig så NÅ jamen jeg er jo ikke ba:re-
 489 det er jo ikke ba:re Lone der er skør. Det er hele generationen der er skør ikke altså
 490 I: så
 491 du ser den nutidige feminisme mere snæver end nogen af de mere klassiske tekster
 492 L: jamen det ved jeg
 493 ikke måske fordi det ikke siger mig så meget ikke altså. Jeg siger bare at hvis I synes
 494 den feminisme I render rundt med er fin så er det FINT for mig æh der er bare ikke- der
 495 er ikke nogen ØJENå:bnere for mig altså. Og jeg kan undre mig over at man øh at man
 496 øh ikke går meget konkret ind i det altså og at feministerne for eksempel ikke går meget
 497 konkret ind i at sige hvad fanden er det der foregår undskyld hvad Søren er det der
 498 foregår MED de unge kvinder. Hvad er det for et samfunds øh liv vi står for og få dem
 499 ind i ikke. Det synes jeg- DET synes jeg ville være ekstremt vigtigt og der bidrages der
 500 ikke med noget som helst P der er en fantastisk fokusering igen på udseendet ligesom
 501 man gjorde dengang jeg var ung ikke. Så havde du en periode hvor du havde æh
 502 Rødstrømpebevægelsen og alt det der hvor det var lilla ble der var afgørende ikke. Nu
 503 var jeg altså ikke til lilla ble
 504 I: mm
 505 L: æh men det var jo fordi at jeg arb- var- tog en anden
 506 vej ikke. Kæmpede mine ligestillingskampe inden for T for MÆNDenes verden kan

507 man sige men æh men æh P hvad var det jeg ville sige øh- hvad Søren var det jeg ville
 508 sige- nå nu smuttede det altså NÅ JO da så Rødstrømpebevægelsen så kommer den så
 509 har du så en periode hvor du smider bh'erne og ALT det der klassiske Ulla Dahlerup og
 510 du kender- ja kender du formentlig alt til ikke men det var jeg bare- det var jeg som sagt
 511 ikke part af. Jeg synes det der var fedt var at man fik fjernet fokuset på på det
 512 udseendesmæssige som jeg altid- som jeg ALTID har synes var for meget i fokus. Det
 513 var jo det du blev typisk GIFT for i min generation ikke på grundlag af æh P og hvis
 514 man ikke tog den kop te så måtte man ligesom finde sig- ja så måtte man finde sine
 515 egne penge og det var jo så min vej ikke. Men æh men æh nu er vi tilbage synes jeg der
 516 hvor vi VAR at udseendet igen er kommet ENORMT i fokus ikke. Og der synes jeg det
 517 har været befriende i en periode æh med æh kvindelejlre af forskellig art da du ligesom
 518 sagde ja sådan ser kvindekroppen ud i stedet for hele det der mønster. Men hvis du-
 519 men feminismen laver jo ikke i DAG opbrud med noget af det der tværtIMOD så synes
 520 feminismen jo den skal være på høje hæle og smart og alt muligt andet DET synes jeg
 521 jo er en FLAD feminisme
 522 I: mm. Jeg har lige et sidste spørgsmål æhm potentielle
 523 feministiske rollemodeller ser du dem
 524 L: jamen altså det jeg prøver at sige er jeg har jo
 525 intet imod høje hæle. Jeg er selv gået i dem ikke. Jeg har intet imod øh T at man klæder
 526 sig smart eller alt muligt andet jeg synes bare ikke det er SVARET. Og jeg synes at det
 527 æh der sker i øjeblikket og det mener jeg for så vidt også feminismen er- jeg synes ikke
 528 feminismen laver noget jeg synes bare feminismen understøtter nogle samfunds æh
 529 tendenser som jeg egentlig ikke synes særligt meget om. Men jeg er ikke vidende nok til
 530 at sige er det feminismen eller hvad er det. Eller hvorfor siger feminismen ikke noget.
 531 Altså jeg oplever lidt det der med at det er de høje hæle men er det svaret på noget
 532 I: hvis
 533 du skulle komme med helt konkret nogle personer hvis du tænker feminister
 534 L: jamen det
 535 vil jeg ikke. Det vil jeg ikke vel fordi jeg vil hellere bruge det der helt generelle ikke.
 536 Det er jo så altså på stilethæle ikke. Jeg har intet imod det som sagt GÅR selv med det.
 537 Det er ikke det. Men æh jeg synes måske ikke at det i virkeligheden tjener- jeg er ikke
 538 sikker på altså- jeg er FAKTISK ikke sikker på at sådan som at udviklingen sådan som

539 den er i dag i virkeligheden tjener kvindernes interesser. Det tror jeg faktisk ikke fordi
540 de definerer KVINDER MEGET SNÆVERT IGEN. Så er det rigtigt så kan man godt
541 have job og det er smart at have job og alt muligt andet men du SER jo i øjeblikket en
542 tilbagerullen efter min opfattelse af øh for kvinder fordi du bliver smasket ind i æh den
543 evige familieidyl og moderrolle og ammerolle og hvad har du ikke. Samtidig med du
544 har hele det der æh stilethælehalløj ikke. Det vil sige P når jeg sådan tænker mig om så
545 synes jeg faktisk det er ret negativt

546 I: mm ja. Er der et afgørende råd til den unge
547 generation

548 L: nej altså jeg synes at man skulle prøve at sige jamen hvad er det for noget
549 vi selv er med til at understøtte. Hvad er det for nogle fastlåste roller vi selv lukker os
550 ind i. Hvad T hvad er det overordnet set æh vi får ud af det her. Jeg tror man får ikke
551 noget positivt ud af det vel. Jeg tror IKKE det er positivt at man fokuserer SÅ meget på
552 udseende som æh som der gøres vel SÅ meget på stiletter SÅ meget på øh at man skal
553 være smart og fiks og alt muligt andet og så i virkeligheden ikke er opmærksom på at øh
554 man bliver jo dybt afhængig øh livsstilsmæssigt af sin mand. Ikke så meget æh som
555 tidligere hvor man ikke kunne blive skilt vel men fordi man ruller sig ind i æh det der
556 moderdyrsrolle ikke

557 I: mm ja

558 L: men jeg ved ikke om det- jo jeg tror i virkeligheden det
559 har noget med feminismen at gøre. Altså jeg synes i hvert fald- jeg synes ikke der gøres
560 OP med det

561 I: nej. Der er ikke stærk opposition til det i feminisme

562 L: jamen er det forkert
563 at sige at feminisme er blevet stilethæle

564 I: P det ved jeg ikke he he det ved jeg ikke. Det
565 er interessant altså det er jo din æh det er et blik på det og det er jo interessant

566 L: ja nu nu
567 begynder jeg sådan ligesom nu vi er gået i gang med samtalen at forholde mig til hvad
568 pokker det er der sker ikke

569 I: ja

570 L: men det er jo fordi at ved at du spørger på den måde
571 så får jeg- så bliver jeg sat i en anden bås som jeg ikke kan finde ud af ikke
572 I: mm
573 L: hvorimod hvis jeg taler på den her måde så kan jeg pludselig- altså så er det nogle
574 ANDRE ting jeg ser ikke
575 I: ja
576 L: og DER er jeg dybt bekymret
577 I: så udgangspunktet er
578 rykket lidt fra da vi startede
579 L: æh ja altså jeg har bare ikke- altså hvis du forstår hvad jeg
580 mener jeg har ikke SET- det er fordi du spørger hvordan ser du feminisme og alt sådan
581 noget- det er jo slet ikke det- det jeg jo kigger på nu det er hvad er det for en tendens du
582 har i samfundet FRA- eller i hvert fald som jeg ved ikke om feministerne understøtter
583 det. Det kan jeg det ikke godt nok til for den feminisme er formegentlig også MANGE
584 ting ikke. Men det er vel det du skal afdække hvad det er
585 I: ja
586 L: så så er jeg bekymret for
587 stilethælene. Men du skal forstå det rigtigt ikke
588 I: ja at det er en samfundstendens
589 L: ja
590 men det ikke er at jeg har noget IMOD stilethælene vel
591 I: nej
592 L: jeg synes ikke
593 nødvendigvis at det at man skulle gå med blå ble og se herrens ud var i og for sig æh en
594 rigtig model. Men man kan måske sige at der endte du i den grøft nu ender du i den
595 grøft hvad med om man fokuserede lidt på mennesket og det er DERFOR jeg synes at
596 det der kunne være- det der skal til det ER jo at man på en eller anden måde får de der
597 mænd på banen ikke. For ellers så fortsætter det mønster som vi hele tiden har set og så
598 bliver det bare kvinderne der i realiteten sidder tilbage æh og ikke får magten i
599 samfundet ikke. Og man kan jo også sige hvis du kigger på denne her P
600 klimakonference og det der er ikke æh hvor du har en den fjortende femtende marts med
601 kvinder det er jo straks sådan nogle ØKO feminister ikke. DET er- det er af MÆND

602 opfattet negativt i hvert fald altså NÅ ikke. DET er sådan nogle økologer ikke og ned til
 603 jorden og back to basic og føde i vandet og jeg overdriver ikke. Men ALTSÅ P det kan
 604 godt- jeg vil ikke si:ge at man skal gå imod den slags er der man skal bare sige nå hvad
 605 kan man så bruge af det og man kan i hvert fald ikke bruge sprogbruget vel
 606 I: mm
 607 L: og
 608 det de afdækker selvfølgelig fordi det er vigtigt med klimaet det er selvfølgelig
 609 mændene der kører i bilerne ikke JO sådan er det P og kvinderne der tager cyklen og
 610 toget. Nu er det jo ikke nødvendigvis dårligere at tage cyklen og toget men hvis det er et
 611 udtryk for mændenes dominans at de kører i bilerne så synes jeg nok det giver stof til
 612 eftertanke ikke
 613 I: ja
 614 L: og så kan man godt spørge sig selv om hvorfor i al VERDEN
 615 synes moderne kvinder at det er fedt
 616 I: mm. Og den pointe forsvinder lidt i et ordvalg
 617 som økofeminister
 618 L: ja det blokerer ligesom kvoter ikke
 619 I: mm ja. Jeg kan se at vi er
 620 gået LANGT over tiden jeg ved ikke om du har noget at tilføje
 621 L: nåh: næh jamen det nej nej
 622 nu- ja det har jeg sikkert. En politiker kan jo snakke evigt
 623 I: he he
 624 L: ikke
 625 I: ja
 626 L: men det var
 627 også fordi at æhm jeg skulle ud over om man så må sige DIN- det jeg oplevede var din
 628 snævre- det er ikke sikkert du har MENT det sådan
 629 I: nej
 630 L: bare sådan jeg oplevede det
 631 ikke. At jeg skulle til at komme med en eller anden teoretisk definition af
 632 I: ja

633 L: og det
634 HAR jeg ikke
635 I: nej men det er jo ikke fordi jeg forventede en teoretisk definition det
636 VAR et spørgsmål om at prøve at få jeres ord på hvad I SER som feminisme så det er
637 helt i orden at det ikke er en snæver teoretisk definition men at det er et SYN med
638 mange vinkler
639 L: ja ja. Og så er der- feminisme er jo lidt æh VEL også- kan du kalde det-
640 har PRÆG af noget sekterisk fordi der er ikke så mange i Danmark der beskæftiger sig
641 med det vel
642 I: mm
643 L: altså det er ikke et stort. Altså du kan sige kvindebevægelsen i sin tid
644 DET var virkelig noget der rykkede. Det må man- det må man sige ikke. Der havde- der
645 havde- der er forskellige bevægelser der har rykket samfundslivet miljøbevægelsen har
646 rykket ikke. Men kvindebevægelsen har også ikke. Så hvis du virkelig skal si:ge hvad
647 der har rykket og ændret samfundet så er det jo sådan noget som kvindebevægelsen.
648 Feminisme ændrer ikke noget som helst
649 I: nej og det er der heller ikke et potentiale for
650 L: det tror jeg ikke jeg har ikke set det. Så skal det være bredere. Husk på
651 kvindebevægelsen fik alligevel BREDERE tag
652 I: mm
653 L: det var ikke alle der var med i
654 den- jeg var heller ikke med i Rødstrømpekvindebevægelse OVERHOVEDET kender
655 selvfølgelig folk. Men æh det var jo det jeg havde jo job inden for en ingeniørverden
656 ikke. Og de- men man kan jo kun sige at det var jo som- DER kan du sige dengang det
657 var jo også med til at definere mig selv ikke. Men det rykkede. Det havde fat i mange
658 kvinder og har jo FØRT til at kvinderne- eller ah det var jo ikke DET der førte til det
659 men sammenhængen med at kvinderne er kommet på arbejdsmarkedet SÅ er samfundet
660 virkelig ændret ikke
661 I: har du et bud på en bred feminisme
662 L: jamen P jeg så da meget
663 gerne hvis de unge øh kvinder eller næste generations kvinder øh samlede sig sammen
664 og protesterede på hvordan æh hvordan det ser ud i æh bankverdenen hvordan det ser ud

665 i æh virksomhedsverdenen hvorfor øh skal de lade deres drenge som de synes er idioter
 666 i skolen som dem der kommer til at bestemme over dem. Altså de er simpelthen ikke-
 667 altså en eller anden bevidsthed om hvad Søren det er for et mønster øh kvinderne sættes
 668 ind i. DET oplever jeg er det samme altså jeg oplever ikke der SKER noget. Det synes
 669 jeg er lidt sørgeligt. Og det er jo selvfølgelig fordi du har æh- det er muligvis det ikke
 670 KAN ske fordi der er sket en meget stærk borgerliggørelse af Danmark ikke. Så det kan
 671 du sige. DET er me:get problematisk hvis det føre til æh at der ikke er nogen
 672 kvindebevidsthed så vil der ske en la:ngsom udvikling det vil der selvfølgelig vi vil nok
 673 have mere ligestilling om hundrede år det synes jeg bare er lidt længe at vente ikke
 674 I: mm
 675 L: SÅ
 676 jeg synes det er ærgerligt at der ikke er en generation der virkelig æh for alvor æh FOR
 677 ALVOR kæmper
 678 I: mm for en mere bred dagsorden bred feministisk dagsorden
 679 L: ja kald
 680 du den feministisk dagsorden jeg vil ikke kalde den det fordi så er man færdig men men
 681 bredt i retningen af at kvinderne æh altså at kvinderne er pendanter til mændene
 682 stadigvæk og ikke HAR de ledelsesmæssige roller overhovedet. Så kan man så sige det
 683 er fordi de ikke har lyst til det jo men så kører samfundet måske også i en total forkert
 684 retning. Det er jo selvfølgelig det man må spørge sig selv om ELLER kvinderne faktisk
 685 bare ikke GIDER. Det er jo det ANDET du er nødt til at spørge dig selv om i et land
 686 som det her. Har kvinderne- er det simpelthen blevet for ma:geligt for kvinderne så de
 687 behøver ikke gider ikke de har det fint nok. Hvorfor POKKER skal de pukke livet af sig
 688 hvis de har nogle mænd der gider
 689 I: ja. Jeg har lige- der er EN ting jeg lige tænker. Du
 690 har brugt udtrykket så er man færdig på hvilken måde skal det forstås
 691 L: ja så er øjnene
 692 gået ned ikke. Altså så har du LUKKET altså det er jo vigtigt at have et åbent sind.
 693 Jamen hold da ferie hvor jeg kæmpede med det da jeg var ung ikke fordi bare det at jeg
 694 trådte ind på scenen så lukkede mændene jo altså og hørte overhovedet ikke HVAD
 695 JEG SAGDE. På den måde var jeg jo meget hårdtslående i mine unge dage ikke altså.
 696 Det glemmer jeg selvfølgelig at fortælle dig at jeg blev da formentlig anset for ultra rød

697 feminist i sin tid i de kredse jeg kom i fordi det var jo ingeniørkredsene ikke. MEN
698 men- og du ved jeg gik ind for øh at mændene også skulle deltage i det hjemlige arbejde
699 og også deltage i børnene når de nu havde fået dem og HVAD ved jeg. Jeg har jo stået
700 for alt det der ligestilling taget i bred forstand ikke. JEG har jo ikke kæmpet ligestilling
701 som ingeniør lønmæssigt vel fordi det lå i kortene ikke. Altså der har vi ikke haft-
702 der har kvinderne stået på samme niveau som mændene. Så jeg har ikke været ude. Det
703 havde jeg sikkert hvis jeg havde været pædagog- havde jeg sikkert været stiktosset over
704 vilkårene ikke men men det vidste jeg jo på forhånd så derfor blev jeg ikke pædagog
705 men he valgte noget andet hvor jeg var sikker på det- at øh det var nogle andre ting der
706 talte men øh men øh hvis du skal kigge tilbage på- det skal jeg vel også selv på et
707 tidspunkt så har jeg været ultra rød feminist og på en MÅDE- altså jeg har SAGT
708 tingene på en- altså VED at jeg var så UDtalt ikke- det jeg var også i sange mod
709 atomkraft og sådan noget ikke. Altså det gjorde jo så at det faldt sammen så hørte folk
710 jo slet ikke efter hvad jeg sagde. Altså jeg kunne jo opleve at komme ind og holde et
711 foredrag hvad enten det var Rotary eller ledelsesforum af mænd og alt muligt andet som
712 på en eller måde alligevel syntes de skulle have sådan en som mig ikke om ikke andet så
713 for at blive provokeret ikke. De hørte OVERHOVEDET ikke hvad jeg SAGDE.
714 Notorisk hørte de ikke hvad jeg sagde men de citerede noget af det der havde stået
715 som nogen mente jeg havde sagt i nogle aviser ikke

716 I: ja

717 L: jeg var hundrede gange mere

718 provokerende end det du ser i dag

719 I: mm hvordan havde du det dengang med den

720 forståelse af dig

721 L: jamen der var det vel ved at langsomt- jamen jeg har da haft det ork-

722 jeg har meget SENT forstået hvad det hele gik ud på

723 I: mm

724 L: og derfor har jeg da haft

725 det hårdt altså det er gået mig mere på end det burde ikke. Men jeg havde- hvis jeg

726 havde- ej nogenlunde bevidst om det var jeg selvfølgelig ikke. Fordi det var SÅ

727 åndssvagt nogen af reaktionerne at jeg tænkte NÅ ikke

728 I: mm

729 L: men æh der er da ingen tvivl om
730 altså- nej nej derfor var jeg da enormt udsat fordi der var jo ikke ret mange i min
731 branche som ingeniør vel
732 I: mm
733 L: det er meget sjovt du får mig til at tænke over det fordi
734 det skal jeg vel lige have tænkt lidt over hvis jeg vil begynde at skrive nogle erindringer
735 på et tidspunkt
736 I: ja så får feminisme en lille plads
737 L: jamen det sagde jeg ikke jeg sagde
738 den moderne
739 I: ja
740 L: jeg sagde DET der er i dag
741 I: mm
742 L: der er I ikke en BRØKDEL så
743 provokerende som jeg var OVERHOVEDET men men jeg mener hvorfor kæmper I
744 ikke nogle kampe i DIN generation. Du må ikke opfatte det på den måde personligt. Du
745 gør det sikkert jeg aner ikke hvad du gør vel men men det er bare det gældte slet ikke
746 det der
747 I: mm. Så der er ingen synlig ung generation af ligestillingsorienterede eller
748 feminister eller hvad vi nu kalder dem
749 L: nej det tror jeg ikke
750 Afbrydelse besked fra sekretær
751 I: ja det kan være vi skal til
752 afslutte. Tusind tak for din tid
753 L: okay. God fornøjelse

8 Interview med Pernille Vigsø Bagge

Pernille Vigsø Bagge (P) er ligestillingsordfører for Socialistisk Folkeparti. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Pernille Vigsø Bagges kontor onsdag den 25. marts 2009. Interviewets varighed er 36 minutter og 23 sekunder.

- 1 I: godt. Emnet for det her interview det er som du ved din forståelse af feminismen i
2 Danmark i dag. Så det er ikke intentionen at snakke om konkret ligestillingspolitik men
3 derimod tage en bred snak om feminisme. Jeg forventer det tager cirka en halv time. Det
4 første spørgsmål det er lige på og hårdt men det er også det der er det mest centrale for
5 mit speciale det er hvordan vil du definere feminisme eller hvad er din forståelse af
6 feminisme
- 7 P: æh feminisme er udtryk for nogle værdier som æh hylder det feminine
8 aspekt af tilværelsen og prøver at fremme feminine værdier i et samfund. Og feminine
9 værdier er de værdier man forbinder ofte med kvinder som er opdraget på en bestemt
10 måde jo til empati omsorg rummelighed og P den slags
- 11 I: er du enig i dem
- 12 P: T om at det
13 er feministiske værdier
- 14 I: ja er du enig i at det er nogle særligt feminine værdier empati
15 og så videre
- 16 P: øh nej de kan sagtens også øh rummes ANDRE steder. Socialistiske
17 værdier kan også være empati og så videre men det ER klassiske feministiske værdier
18 anser jeg det for at være. Fokus på æh- altså nu nævnte jeg kun lige TRE værdier hvad
19 sagde jeg. Jeg sagde empati og rummelighed og T omsorg æh det er også værdier som
20 æh som T at være mere hvad skal man sige LYTTende end talende måske og være øh T
21 ja rummelig forstået som æh- hvordan skal jeg sige æh forstået som man viger tilbage
22 fra de magtstrukturer der karakteriseres som patriarkalske som er nogle hierarkiske
23 magtstrukturer hvor jeg anser feministisk- øh en feministisk værdi som at have en mere
24 FLAD hvad skal man sige magtstruktur. Feminisme er også en isme der handler om at
25 fremme øhm mænds og kvinder ligestilling så man kan ikke sige at fordi at feminint er
26 udtryk for det kvindelige så er feminisme øh udtryk for kvindemagt men mere en
27 ligeværd af de to køn
- 28 I: mm okay. Hvordan vil du øh definere en feminist

29 P: jamen en
30 feminist er en der går op i at mænd og kvinder har de samme muligheder og øh en der
31 bekender sig til at vi skal gøre op med de maskuline og patriarkalske magtstrukturer vi
32 har i et samfund og måske kæmpe for at øh øge den der rummelighed. Det er ikke sådan
33 at forstå at vi ALLE sammen skal- en feminist er ikke en der kæmper for vi alle
34 sammen skal øh gå rundt og bære de feministiske værdier og fremme dem men EN som
35 vil gøre PLADS til at der er FLERE forskellige øh værdier og flere forskellige ahm
36 måder at anskue samfundet og verden og magtstrukturerne på end li:ge den gængse
37 patriarkalske og maskuline som er gældende i stort set hel verden
38 I: ligger der noget aktivt
39 i det at være feminist
40 P: ja øh T alle ismerne bærer i sig den æh hvad skal man sige æh
41 den kendsgerning at de er ikke ismer med mindre der er handling bag P synes jeg
42 I: okay.
43 Hvordan kan man gøre det
44 P: feminister kan jo handle æh ved at organisere sig.
45 Organisationer foreninger politisk æh men man kan jo også i hele sin måde at agere på i
46 sin egen æh intimsfære sin egen hverdag prøve at fremme de der feministiske værdier
47 ved at opdrage børn på en bestemt måde ved at prøve at øh P at fremme de her værdier
48 på sin arbejdsplads og så videre og så videre
49 I: mm. Anser du dig selv for at være
50 feminist
51 P: ja
52 I: hvorfor
53 P: æh fordi jeg T jeg finder de her værdier vigtige og jeg
54 finder det ISÆR vigtigt at man prøver at bryde med de ahm me:get traditionelle æh
55 både værdier men også magtstrukturer som vi har kendt hidtil og altid i det her samfund
56 og i hele verden i øvrigt og det arbejder jeg meget med æh ikke KUN i det her politiske
57 arbejde som er mit lønarbejde men sådan set også i mit private rum hvor jeg prøver at- P
58 arbejder for at mine børn skal tilegne sig de værdier og at mine omgivelser skal blive
59 bevidste om de værdier. At der er andre værdier end de gængse magtstrukturer vi er
60 vant til

61 I: mm. Har feminismen en betydning for dig i dit daglige arbejde

62 P: øh uden

63 tvivl. Både fordi jeg arbejder med det æh eksplicit og fordi jeg jo øh hele tiden ligesom

64 mainstreamer min tænkning omkring de feministiske værdier kan man sige men også

65 fordi jeg synes jeg prøver at nedbryde nogle af de strukturer æh sådan internt på min

66 arbejdsplads. Det er meget meget svært men jeg synes jeg prøver på det

67 I: mm. Kan du

68 prøve at komme med et eksempel på det

69 P: ja. Vi har jo et æh- Christiansborg er jo en

70 arbejdsplads hvor det er æh traditionelle magtstrukturer der gør sig gældende. Hvor det

71 typisk er maskuline er der fremmes altså handlingskraft æh kynisme æhm hurtighed og

72 T til en vis grad også udslettelse af modstandere. Det er vigtige paradigmer både

73 mellem partierne men også æh internt i partierne. Det tror jeg ikke nogen kan sige sig fri

74 for. Jeg tror dog at øh det gør sig MINDST gældende øh i mit parti T måske også

75 Enhedslisten. Men hvor jeg prøver at vise at der er øh andre værdier andre synsvinkler

76 som med fordel kunne fremmes i vores interaktion. Som kunne skabe den der

77 rummelighed øh i højere grad end man gør nu P

78 I: er du bevidst om at få læst

79 feministiske tekster

80 P: jeg læser ikke ret mange feministiske tekster. Og det er af tidsnød

81 det er ikke af mangel på interesse

82 I: nej P gør du andre ting for at orientere dig

83 P: jamen

84 altså jeg læser de artikler og fagartikler der handler om konkrete ligestillingsspørgsmål i

85 vores samfund fordi de tit har et feministisk æh anstrøg. Og så vil jeg jo gerne- og så har

86 jeg jo også læst SKØNlitteratur der beskæftiger sig med de her emner. Jeg har læst

87 rigtig meget Fay Weldon og andre som har beskæftiget sig med feminismen gennem

88 tiden men æh sådan store tunge filosofiske værker om feminismen har jeg desværre ikke

89 fået læst æhm P tilstrækkeligt

90 I: føler du det giver dig noget når du har tiden til at

91 orientere dig i nogle ting

92 P: absolut ISÆR den forskning der foregår på området finder
93 jeg utrolig interessant uanset om det er æh P den relativt begrænsede mandeforskning
94 der er eller om det er æh forskning i ligestilling og feminisme så synes jeg det er rigtig
95 interessant at læse forskningsresultater altså der grænser op til at handle om køn og
96 kønsspørgsmål

97 I: ser du en forskel imellem mandeforskning og feminisme

98 P: ja jeg ser et
99 kæ:mpe stort problem i at selve maskulinitetsforskningen æh er så USYNLIG i
100 Danmark altså. Det er et faktum at æh det er mænd der sidder i fængsel det er mænd der
101 går ned med flaget når de bliver skilt når de æh mister deres arbejde P det er typisk
102 mænd der er terrorister og selvmordsbombere. Hvad er det i den der maskulinitet der
103 fremmer de her æh ret gængse ting. Det synes jeg vir:kelig kunne være interessant at få
104 nogle svar på

105 I: mm. Men ser du det som en en modsætning til feminisme eller ser du
106 det som hørende ind under eller er der et bånd mellem dem

107 P: nej altså æh P der er et helt
108 klart BÅND imellem æh det at forske i traditionel feminisme og traditionel maskulinitet
109 fordi alle mennesker jo rummer begge dele i sig øh. Men det er bare så interessant hvor
110 KØNSOPDELT visse samfundsudfordringer og visse samfundsproblemer er og det
111 synes jeg man forsker øh for lidt i

112 I: mm P omtaler du dig selv som feminist i større
113 offentlige forsamlinger eller til pressen

114 P: nej det gør jeg stort set aldrig fordi at jeg æh
115 har det der indtryk af at folk både bliver skræmte og utrygge og ikke ved hvad det
116 betyder og hvad det dækker over og det giver nogle associationer til noget der foregik
117 for tredive og fyrre år siden som æh som dog har forandret sig men som som GIVER
118 negative associationer især i Danmark og derfor så bruger jeg æh sjældent den øh
119 betegnelse om mig selv og det er simpelthen et spørgsmål om at formidle det man øh
120 kommer for at sige for jeg tror ikke folk vil forstå hvad jeg mener hvis jeg præsenterer
121 mig selv som feminist

122 I: ser du det som positivt eller negativt eller har det overhovedet
123 nogen betydning for dig

124 P: jeg synes det er meget meget negativt at noget der kan være et
125 æh plusord i Sverige lige over Sundet er et æh voldsomt minusord i Danmark fordi vi
126 simpelthen aldrig nogensinde har præsteret at diskutere ligestilling i den offentlige debat
127 i Danmark på et ordentligt niveau

128 I: mm så det er faktisk æh en mangel at du ikke KAN
129 sige feminist

130 P: ja det synes jeg. Det er da ærgerligt og det er da en fattigdom i både
131 vores sprog og i vores æh bevidsthed og i vores egen refleksion over vores egen
132 tilværelse at øh folk som de er flest ikke ved hvad det her REELT betyder

133 I: hvilken
134 forskel tror du det ville gøre hvis du kunne sige- eller hvad skulle der til for at du kunne
135 sige jeg er feminist offentligt

136 P: jamen jeg kan såmænd sagtens si:ge det men jeg ville jo
137 bare gerne have at det ikke skulle afføde nogle diskussioner om hvorvidt jeg ØH
138 ønskede KVINDEmagt og æh hvorvidt jeg ønskede at omstyrte øh samfundet men
139 revolution øh og hvorvidt jeg har lyst til at rende nogen rundt på en øh Femølejr og
140 efterlade mine børn i et eller andet kollektiv det er SÅDAN nogle associationer man
141 bliver mødt med. Det er jo fuldstændig GROTESK. Vi er jo nødt til at skulle have en
142 folkeoplysning om hvad feminisme betyder og hvad kønsblindhed og kønssyn betyder
143 før man kan kaste om sig he he med den slags begreber er jeg bange for

144 I: mm P hvad
145 ser du som- hvad ligger du i den moderne betydning af at være feminist som adskiller
146 sig fra den opfattelse du lige har skitseret

147 P: jamen i dag er det i langt højere grad ud-
148 altså øh GRUNDLAGET er i dag i langt højere grad et tankesæt som så udmønter sig i
149 konkret handling hvor jeg nærmest vil sige at det for tredive fyrre år siden øh T var
150 konkret handling der så senere udmøntede sig i et tankesæt øhm og hvor man havde
151 meget brug for øh i halvfjerdsene at øh P at være TYDELIG i hvad man mente så vil
152 man nu gerne øh- altså tydelig på den måde at man meget gerne ville øh T gøre oprør
153 imod ANDRE ting end det maskuline samfund men også nogle samfundsstrukturer og
154 nogle autoriteter der var i det hele taget som som ikke kun handlede om maskulinitet
155 men som faktisk også handlede om classeskel. Der er classeskellet helt klart trængt i

156 baggrunden nu til fordel for et mere sådan øh udelukkende syn på køn og det synes jeg
157 er en stor forskel. Plus at nu er det æh æh nu er det ikke- nu er feminisme ikke i så høj
158 grad øh kædet sammen med klassekamp som det var for tredive år siden og det gør også
159 at feminisme øh kan udbredes til andre grupper af samfundet end det kunne for tredive
160 og fyrre år siden

161 I: mm. Hvordan vil du beskrive feminismens synlighed og betydning i
162 dit eget parti

163 P: jamen øh det er slet ikke så ski:dt i SF. SF har været øh et af de partier i
164 Danmark der har været øh bedst til at inddrage øh feminisme i sin tænkning. Der har
165 ALTID været et hensyn til hvad betyder dette her for æh de værdier som feminismen
166 repræsenterer og ser man på SF's landsmøder gennem tiden så har der ofte været nogen
167 på talerstolen om feminisme. Men jeg vil også sige at det er en sag som meget hurtigt
168 kan trænge i baggrunden når man laver fokusgruppepolitik hvor ligestilling kommer
169 meget langt ned på listen over æh- og spørgsmål om forskelle på køn kommer MEGET
170 langt ned ad listen i forhold til hvad der optager befolkningen når man skal ud og gaffe
171 vælgere og det er ærgerligt. Men øh SF er trods alt gode til at understøtte at vi også
172 SKAL have den dimension med der handler om øh kønnenes betydning for vores
173 samfundsudvikling P i modsætning til mange andre partier. Men det betyder ikke at det
174 ikke kunne blive meget bedre

175 I: nej så relativt er det en GOD synlighed men æh

176 P: ja det
177 er en middelmådig men overvejende positiv synlighed

178 I: mener du at feminismen HAR
179 en berettigelse og en anvendelighed i dansk politik

180 P: ABSOLUT. Men øh den skal
181 formidles øh langt bedre end den bliver. Altså vi er øh os der arbejder med feminisme er
182 SELV for dårlige til at formidle hvad vi mener når vi taler om feminisme. Det handler
183 meget om at blive konkret altså det er hele formidlingsopgaven der er et problem øh
184 plus at øh der er rigtig mange der slet ikke anser de her værdier for vigtige. Dansk
185 politik er LANGT mere mandsdomineret end folk er det sig egentlig bevidst. Man har
186 det med at gå og sige når der er fire kvindelige partiledere så øh så har vi ikke noget
187 problem med ligestilling. Og vi har SLET ikke noget problem med ligestillingen i

188 Folketinget det nationale parlament og det er T det kunne ikke være mere forkert for det
189 er stadigvæk sådan at de feministiske værdier ikke vinder frem i hverken debatterne
190 eller i øh den MÅDE man udformer politikken på. Og det er både mænd og kvinder som
191 udlader at gøre brug af øh feminismen i forhold til at lave politik i hvert fald halvfems
192 procent af de politikere der er herinde

193 I: mm. Hvilke muligheder eller begrænsninger ser
194 du i at bruge feminismen mere AKTIVT i udformningen af politik

195 P: jeg tror faktisk vi
196 står over for en gylden mulighed for at få et gennembrud på det her område fordi jeg
197 tror faktisk vi øh bevæger os imod en ny bevidsthed. Og det handler om at øh P det
198 HANDLER faktisk meget om at maskuliniteten spiller fallit i forhold til de ting jeg
199 fortæller før med mænd der dør tidligere. Med mænd der kommer i fængsel. Med unge
200 drenge der bliver kriminelle. Med mænd der æh er terrorister og T går ned fordi de er i
201 krig og så videre øhm. Den maskulinitet tror jeg der er flere og flere der anser for at
202 være uholdbar i længden. Det er jo en lang sej kamp ingen tvivl om det men jeg tror
203 NOK at man kan få italesat problematikken ved ikke at T koble øh hele
204 samfundsudviklingen til feminismen i højere grad

205 I: mm P så man skal prøve at tage
206 nogle- eller der er en mulighed for at gøre opmærksom på de feministiske værdier i
207 forhold til samfundsudviklingen lige nu

208 P: det tror jeg ja

209 I: hvordan vil du beskrive
210 feminismen synlighed i Danmark i dag

211 P: jamen den er ikke særlig synlig. Det der kan
212 være en lille smule synlig i Danmark det er øh de meget KONKRETE
213 ligestillingsspørgsmål som ligeløn øh vilkårene på arbejdsmarkedet. Det er der øhm det
214 er DER der er noget synlighed omkring køn men i forhold til feminis:tiske værdier og
215 maskuline værdier den øh den debat er ikkeeksisterende i Danmark

216 I: har du et bud på
217 hvad årsagen er til det

218 P: øhm P ja: i Danmark er vi traditionalister og så er der det
219 f:aktum at vi øh P. Hvis man skal tænke feminismen ind i den måde man tænker

220 samfund på så er man også nødt til at anerkende at der er et problem og man har
 221 ALDRIG været villig til at anerkende at der var et problem i forhold til øh forholdet
 222 mellem mænd og kvinder og deres muligheder i det her land fordi det indebærer at
 223 staten blander sig i nogle ting i folks privatliv og danskerne er meget frihedselskende og
 224 æh og har æh altid haft travlt med at holde staten tre skridt fra kroppen og det tror jeg er
 225 en væsentlig betydning- HAR en væsentlig betydning

226 I: mm

227 P: en stat der ikke bliver
 228 reguleret bedre end den danske vil altid udvikle sig til at være fuldstændig traditionel
 229 maskulin når den er styret af mænd

230 I: ja. Vil du prøve at uddybe det

231 P: hvis man ikke
 232 æh P hvis man IKKE P prøver at regulere øh den sammensætning af magthaverne i et
 233 samfund æh så de har en vis mangfoldighed blandt andet med køn så vil det altid være
 234 de værdier som de fleste bærer der bliver toneangivende. Og da man ALDRIG har været
 235 villig til at regulere på nogen som helst måde æh fra statens side hvordan hvad skal man
 236 sige mangfoldigheden har været i forskellige råd og nævn i hvert fald ikke før vi får
 237 ligestillingsloven i treoghalvfjerds SOM så i øvrigt aldrig er blevet ordentligt overholdt
 238 og som derfor nu her i totusindeogotte er blevet SKÆRPET øh så VIL det jo altid være
 239 sådan at når det æh udelukkende er det ene køn som primært bærer maskuline værdier i
 240 sig så vil staten blive maskulin

241 I: hvorfor tror du der skal regulering til

242 P: øh fordi vi
 243 opdrager vores børn så stereotyp at forandringen ikke kommer af sig selv øh med
 244 mindre vi får de feminine værdier ind med regulering. Så HAR vi opdraget kvinderne til
 245 kun at påtage sig nogle bestemte roller som IKKE indebærer at påtage sig ansvaret for
 246 magten og så videre P i DET øjeblik at man hvad skal man sige åbner grænserne
 247 mellem små drenge og små piger og prøver at opdrage dem til at kunne være drenge og
 248 piger på MANGE forskellige måder ville man også se en helt anden sammensætning i
 249 forhold til de steder hvor beslutningerne skal tages i samfundet og SÅ ville øh de
 250 maskuline værdier vi:ge i forhold til de feminine så der blev den der øh mere ligelige
 251 fordeling

252 I: så det handler om balance imellem feminine og maskuline værdier både for
 253 den enkelte og på samfundsniveau

254 P: ja det gør det i høj grad. Man kan godt sige at det
 255 er lidt mikrokosmos der bliver makrokosmos sådan er det jo

256 I: hvilken rolle tror du
 257 feminismen spiller i den almindelige danskers bevidsthed

258 P: æh ingen for den italesættes
 259 ikke. Eller jo den spiller en rolle men folk VED ikke hvilken rolle den spiller. Æh folk
 260 ved udmærket godt at øh på en arbejdsplads hvor der er både maskuline og feminine
 261 værdier der ER der et bedre arbejdsmiljø og et bedre flow og en bedre dynamik men de
 262 har aldrig nogensinde fået reflekteret over eller fået italesat hvad det er der gør
 263 forskellen. Man er tilbøjelig til at sige HER er både mænd og kvinder ergo er det godt
 264 uden at adressere jamen hvad er det kvinderne bidrager med og hvad er det mændene
 265 bidrager med som så gør at øh det her er et godt supplement til hinanden. Det får man
 266 aldrig italesat så det bliver sådan en øh hvad skal man sige BLIND erkendelse af hvad
 267 det er der sker P

268 I: hvor æh P jeg synes det var meget interessant det med blind
 269 erkendelse. Hvor kommer den fra eller hvorfor er den blind

270 P: jamen folk æh FOLK
 271 reflekterer ikke over Gud hvordan kan det være at det her fungerer godt. Det var da
 272 mystisk. Nå det er nok fordi der er mænd og kvinder og så stopper man der og TØR
 273 ikke at sige at kvinder er på en bestemt måde og mænd er på en bestemt måde og det er
 274 det vi viger tilbage fra. Jeg er nødt til at give et konkret eksempel. Jeg hører så mange
 275 kvinder si:ge altså kvinder der stiller op til kommunalvalg det er lige meget om det er en
 276 mand eller en kvinde æh vi skal bare gøre det så godt vi kan. Hvis det er li:ge meget så
 277 æh er der jo ingen grund til at vælge enten en mand eller en kvinde man kan bare
 278 ligeså godt vælge en type øh eller det ene køn. Man skal jo turde si:ge at så længe vi er
 279 opdraget så forskelligt som vi er så længe vi har en meget stor opdeling i hvordan æh
 280 hvordan drenge og piger og mænd og kvinder øh kan og skal så længe de der
 281 stereotyper består så er man også nødt til at adressere dem og sige at kvinder har nogle
 282 BESTEMTE erfaringer qua den måde de er opdraget og har levet på og mænd har nogle
 283 bestemte erfaringer og DE erfaringer i supplement til hinanden øh altså giver noget

284 bedre end hvis det kun er det ene køns erfaringer der kommer i spil på en arbejdsplads
285 for eksempel. Men DET tør man ikke at sige i Danmark. Der er ikke ret mange kvinder
286 der tør sige I skal vælge mig FORDI jeg er kvinde eller en mand der siger I skal vælge
287 mig FORDI jeg er mand. Man har haft et ret rigtigt fokus på øh kompetencer og
288 kundskaber og så GLEMT at der ligger nogle kompetencer og kundskaber GEMT i ens
289 køn. Men det er jo fordi at mænd er blevet karakteriseret som men:nesker og kvinder er
290 blevet karakteriseret som kvinder. De går jo rundt med deres køn som en frakke man
291 kan tage på og så nå der går en KVINDELIG præst en KVINDELIG skuespiller og så
292 videre og der går en præst en skuespiller ikke

293 I: jeg sidder lidt og tænker på hvis DE
294 egenskaber som måske kendetegner mænd og kvinder i dag de kommer af den
295 stereotype opdragelse som du siger. I det øjeblik man fik BRUDT den stereotype
296 opdragelse hvordan ville de børn så være som voksne. Hvordan ville deres egenskaber
297 og kvalifikationer så se ud

298 P: det ville se sådan ud at en kvinde ville kunne P påtage sig
299 øh det ansvar at T føre en flok soldater i krig og en mand ville kunne påtage sig at øh
300 passe fem skrigende små børn og sådan er det jo reelt ikke i dag. Det er æh meget meget
301 normbrydende når æh kvinder går i krig og når mænd passer små børn og det er jo æh
302 meget meget ærgerligt

303 I: er det i den betydning at æh egenskaberne så ville være knyttet
304 til det enkelte individ frem for den enkelte MAND eller den enkelte KVINDE

305 P: ja det
306 kan man godt sige P altså der ville være rigtig- altså i dag er der T meget snævre
307 rammer og de bliver faktisk indsnævret he:le tiden for normaliteten og normaliteten æh
308 inden for køn bliver også smallere og smallere og derfor så indskrænker vi meget T øh
309 normerne for hvordan man kan være kvinde og mand ikke. Hvis man nu udvidede dem
310 betragteligt så ville man kunne finde langt mere alsidige individer som ALDRIG ville
311 være begrænset af omgivelsernes forargede blikke når man trådte uden for de der ret
312 snævre normer. Og det ville give en meget større frihed til det enkelte individ i forhold
313 til at vælge hvordan den enkeltes tilværelse skulle formes

314 I: mm

315 P: til gavn for hele
316 samfundet

317 I: ja P jeg har registreret at ligestillingsordførerne meget sjældent eller aldrig
318 bruger ordet feminisme hverken fra folketingets talerstole eller i pressen hvad tror du
319 årsagen er til det

320 P: jamen det er den simple at man er bange for at øh folk ikke forstår en
321 og man er angst for at blive associeret med nøgne kvinder på Femø i femoghalvfjerds
322 og æh og Drude Dahlerup der render- eller Ulla Dahlerup det kan jeg ikke huske der
323 render rundt uden bh på rådhuspladsen. Det er virkeligt en indgroet skræk og det er en
324 EKSTRA indgroet skræk fordi at øh ligestillingsordførerne udelukkende er kvinder

325 I: okay

326 P: jeg tror en MANDLIG ligestillingsordfører vil have LANGT nemmere ved at
327 kalde sig selv feminist fordi det både ville give ham pressetid men også fordi det ville
328 give ham taletid i forhold til at forklare hvad han mente og så videre med forskellige
329 ting. Æh for en kvindelig ligestillingsordfører æh så er frygten for de der negative
330 associationer altoverskyggende

331 I: mm så det handler om- det handler mere om image end
332 om overbevisning måske T det er ikke fordi man ikke interesserer sig for det

333 P: nu er det
334 meget forskelligt fra ligestillingsordfører til ligestillingsordfører vil jeg sige he he. Men
335 jeg tror æh jeg tror måske at Johanne Schmidt-Nielsen fra Enhedslisten har prøvet at
336 kalde sig feminist og er blevet misforstået på det gro:veste og jeg tror T måske æh Lone
337 Dybkjær vil vige tilbage fordi at æh hun også er en såkaldt powerkvinde der har brudt
338 nogle normer i forhold til hvad man kan og været stærk EU politiker altså nogle
339 maskuline værdier har hun repræsenteret så hun er bange for at folk skal blive forvirret
340 over det. Ja jeg tror BESTEMT det handler om at folk er øh bange for deres image mere
341 at de er bange for at VÆRE feminister

342 I: mm

343 P: på i hvert fald centrum venstre siden

344 I: ja P

345 æhm

346 P: det er egentlig spændende om Karen Jespersen synes hun nogensinde har været
347 feminist

348 I: mm der var noget du sagde som jeg rigtig gerne ville tage fat i, hvad Søren
349 var det nu P nå det kommer jeg nok i tanke om æhm den tidligere svenske statsminister
350 Göran Persson han erklærede jo offentligt at han var feminist kunne du forestille dig at
351 en mandlig dansk statsminister gjorde det samme

352 P: ja om ti eller femten år kan jeg godt
353 forestille mig det kan være muligt men øh som sagt ER talen om feminisme voldsomt
354 anderledes i Sverige end den er i Danmark. Danskerne er overhovedet ikke parate til øh
355 det budskab. Der er behov for en oplysning om at øh feminismen kan bryde den der
356 dy:ne af strukturelle og kulturelle traditioner og stereotype syn på køn der ligger
357 henover os. Altså det vil være flot hvis en dansk statsminister gjorde det en MANDLIG
358 statsminister gjorde det eller kunne gøre det. Men æh det ville også være dejligt hvis en
359 kvindelig statsminister turde gøre det og jeg tror godt Helle Thorning tør sige det

360 I: ja
361 hvad forskel gør det- jeg er kommet i tanke om hvad det var jeg havde glemt. Du var
362 inde på det med mandlige ligestillingsordførere

363 P: ja
364 I: at det nærmest er begrænsende at
365 det er ene kvindelige ligestillingsordførere. Vil du prøve at uddybe det. Det er også i
366 tråd med forskellen på om det er en mandlig eller en kvindelig statsminister

367 P: ja det
368 bliver faktisk konstant NÆVNT øh især fra politiske modstandere altså fra højrefløjen
369 at det også er et problem det kun er kvindelige ligestillingsordførere og det er kun noget
370 om kvinder og så videre og så videre. De har også kun selv kvindelige
371 ligestillingsordførere. Men PROBLEMET ligger jo i at øh det bliver nemt kønnes
372 kamp og det vil være en STOR fordel for alle hvis det kunne blive alles kamp for øh
373 større frihed. Både større personlig frihed men også samfundsmæssig frihed i og med at
374 man kunne agere på mange flere forskellige måder og derfor er det SYND og skam at
375 der ingen mænd er

376 I: mm

377 P: fordi det bliver netop øh MULIGT at parkere de her
 378 kvindelige ligestillingsordførere i en bås og sige NÅ det er en flok feminister øh og så
 379 kører den over på de DER negative associationer og sige nå men de har deres egen lille
 380 kæphest og det må vi jo så leve med
 381 I mm
 382 P: øhm det havde været langt sværere at
 383 afvise mandlige ligestillingsordførere fordi det traditionelt ALTID har været kvinder der
 384 måtte kæmpe for deres rettigheder i det her land øhm. DET tror jeg såmænd også kunne
 385 ændre sig ad åre at at mænd også har brug for at kæmpe for nogle rettigheder men øh P
 386 men det FREMMER ikke sagen at det kun er kvinder
 387 I: så det T øh det er som om der er
 388 et eller andet at feminismen OG ligestilling på en eller anden måde er blevet trængt op i
 389 en krog ved at det kun er kvinder der
 390 P: absolut
 391 I: der er repræsentanter
 392 P: lige præcis. Det
 393 er lidt den samme historie som hvis øh kvinder skal klare sig godt i en mandsdomineret
 394 verden så jo mere de bliver som øh MÆND jo flere klap får de på skulderne ikke. Øh og
 395 hvis en mandlig ligestillingsordfører ville agere feminist i folketinget ville han også få
 396 ENORMT mange klap på skulderen
 397 I: mm
 398 P: måske også lidt hånletter fra de mandlige
 399 kollegaer men han ville få rigtig mange klap på skulderen det er jeg slet ikke i tvivl om
 400 I: er der æh er der KAMP om at få ligestillingsordførerposten altså ER der mænd der
 401 viser interesse for den
 402 P: overhovedet ikke. Ikke det der ligner. Venstre har haft Troels
 403 Lund Poulsen som ligestillingsordfører det er den eneste jeg erindre der har P der har
 404 været i den retning. Men NEJ jeg tror ikke et SEKUND på at der mænd i partierne der
 405 lægger billet ind på den post
 406 I: nej
 407 P: jeg kan ikke afvise det i Socialdemokratiet men det
 408 er fordi de er seksogfyrre om at kæmpe om he he fireogtyve ordførerskaber

409 I: så

410 P: ej det tror

411 jeg altså ikke

412 I: men Troels Lund Poulsen hvordan var responsen så da han var

413 ligestillingsordfører

414 P: nej men han gjorde ikke så meget ud af området så øh han var

415 ikke nogen særlig MARKANT ligestillingsordfører. Og han brystede sig af ikke at ville

416 GØRE noget for ligestillingen så det har jo selvfølgelig også en betydning. Men det

417 VAR bemærket at der heldigvis var en mand

418 I: ja. Jeg sidder og tænker på da Liberal

419 Alliance eksisterede- eller sludder da NY Alliance eksisterede der var Naser Khader

420 ligestillingsordfører for dem

421 P: ja

422 I: gjorde han sig bemærket

423 P: nej he he og jeg tror

424 egentlig også hans ligestillingsbegreb var bredere og handlede om etnisk ligestilling og

425 ligestilling for handicappede og homoseksuelle og så videre. Hvilket er meget reelt og

426 såmænd også en feministisk værdi at man tænker ligestilling bredere end bare øh

427 maskuline og feminine værdier men altså breder normerne ud i det hele taget. Men altså

428 NEJ han markerede sig ikke

429 I: nej æhm hvad tror du der skal til for at øh det bliver

430 positivt modtaget hvis en mandlig dansk statsminister siger han er feminist

431 P: jeg tror man

432 skal have en bred folkelig debat om hvad betydning det har for vores samfund at man T

433 så enøjat fokuserer på maskuline værdier og i øvrigt på- i hvert fald der hvor

434 beslutningerne tages og i øvrigt på hvor STOR en betydning der har for vores

435 arbejdsmarked og for hele vores samfund at øh kvinder ikke har en bedre repræsentation

436 nogen steder

437 I: hvordan får man gang i den offentlige debat om feminisme

438 P: jamen jeg

439 tror vi er nødt til at øh at blive ved med at presse PÅ med de konkrete sager og så er vi

440 ligestillingsordførere også nødt til at holde op med at være så BANGE for at øh

441 adressere de der feministiske værdier og forklare hvilken betydning det kan have for et
 442 samfund at øh de bliver fremmet. Jeg syntes vi havde en gylden chance da Familie og
 443 Arbejdslivskommissionen kom med sine femogtredivе forslag i totusindeogsyv hvor
 444 der- som VAR faktisk rene ligestillingsforslag hvor regeringen havde en mulighed for at
 445 si:ge vi skal bedre plads til at både mænd og kvinder kan kan udgøre en position i det
 446 her samfund men ikke ET af forslagene blev til virkelighed P. Og igen det har meget-
 447 altså det der med at man laver nogle spørgerunder i befolkningen blandt sine vælgere
 448 for at spørge dem hvad der interesserer dem af emner og så ligestillingen kommer
 449 LANGT ned på listen så er det jo fordi man har formået at fortælle folk at der ER reel
 450 ligestilling. Jeg tror de kommende år vil vise folk at øh at mænd og kvinder faktisk ikke
 451 HAR de samme muligheder i samfundet og at det vil føre til at man også får en debat
 452 om hvad er det egentlig for nogle værdier der skal styre det her samfund og hvorfor skal
 453 vi blive ved med øh T aggressiviteten i samfundet i forhold til visse øh emner altså. Vi
 454 har været i krig og vi øh fører en me:get aggressiv tone over for de der bander og så
 455 videre ikke æhm. Der er en konkurrence i partierne om at T annoncere hårdere straffe
 456 typisk maskulint mens de der bløde ting som er feminine som hedder forebyggelse og
 457 støtte og hjælp og uddannelse og hvordan får vi de her mennesker hele ud øhm de fylder
 458 så lidt så lidt. Når man så har set de der maskuline tiltag og hårdere straffe ikke virker så
 459 tror jeg sagtens man kunne rejse en debat om- og det har vi jo et medansvar for vi
 460 ligestillingsordførere jamen kunne man forestille sig at det er selve værdigrundlaget bag
 461 de øh tiltag man sætter i gang der er forkerte eller for ensidige
 462 I: men maskuline og
 463 feminine værdier har ikke nødvendigvis noget med mænd og kvinder at gøre eller
 464 P: nej
 465 man kan sagtens forestille sig en Pia Kjærsgård der går ud og siger de skal bare smides
 466 ud på en øde ø
 467 I: mm
 468 P: og en Villy Søvnald der siger det modsatte
 469 I ja. Jeg har ikke flere
 470 spørgsmål jeg ved ikke om der er noget du har lyst til at tilføje til noget af det vi har
 471 været inde på

472 P: nej P det tror jeg ikke. Ikke andet end at øh det er et interessant studie
473 om de nordiske velfærdsstater som er de rigeste og de mest rige i verden øh har formået
474 at indføre nogle feminine værdier i deres styreform som man ikke rigtig kan se. Men det
475 kan du lave i dit næste speciale
476 I: mm fordi du tænker der er forskel på de nordiske
477 lande imellem eller
478 P: nej jeg tænker på at de nordiske lande har noget til fælles i
479 forhold til lighed og velstand som man ikke ser i Sydeuropa men som man begynder at
480 se i Spanien og så videre ikke øh og om man kan drage sådan en parallel. Det synes jeg
481 faktisk er spændende
482 I: mm
483 P: men det ved jeg ikke noget om nå nej der var ikke mere
484 I: nej. Det er helt i orden. Tak for din tid.

9 Interview med Ellen Trane Nørby

Ellen Trane Nørby (E) er ligestillingsordfører for Venstre. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Ellen Trane Nørbys kontor tirsdag den 31. marts 2009. Interviewets varighed er 39 minutter og 02 sekunder.

- 1 I: godt. Ja emnet for interviewet det er jo som jeg har orienteret dig om din forståelse af
2 feminisme i Danmark i dag. Så det er ikke intentionen at tale om konkret
3 ligestillingspolitik men derimod at tage den mere brede snak om feminisme
- 4 E: ja
- 5 I: æhm
- 6 jeg har forberedt tolv standardspørgsmål som har været et udgangspunkt for alle
7 interviewene og det plejer at tage en halv time cirka. Det første spørgsmål er det der er
8 det mest centrale for mit speciale så det er lidt lige på og hårdt men øh jeg kunne godt
9 tænke mig at spørge hvad du FORSTÅR ved feminisme eller hvad du ser som din
10 DEFINITION af feminisme
- 11 E: jamen altså T jeg tror sådan set at man kan tolke
12 feminisme i mange forskellige retninger. Jeg tror også det er det der sådan skaber
13 uklarhed omkring hvad det er for et begreb. Men altså hvis jeg skal tage udgangspunkt i
14 liberRAL feminisme så handler det jo i høj grad om om kvinders emancipation og
15 muligheden for egentlig at kunne udleve øh det LIV de selv ønsker og de:t forudsætter
16 jo så også man har respekt for at der er kvinder der vælger noget andet end man selv
17 ville gøre. Altså at man også øh i en liberRAL feminisme IKKE øh ikke PRESSER en
18 norm nedover kvinder fordi man synes det her det er den stereotype. Det synes jeg
19 sådan set at man begår FULDSTÆNDIG den samme fejl som man har gjort i al den
20 samfundsudvikling der har været de sidste mange HUNDREDE år at man ligesom
21 opbygger det her T ja normen eller DOKTRINEN om hvordan man skal være og agere
22 og de:t øh forbinder jeg ikke med feminisme og det er nok også derfor jeg har meget
23 svært ved at øh at FORSTÅ når Pernille Vigsø Bagge kan kalde sig feminist fordi jeg
24 sådan set synes at hun øh tillægger alle kvinder at skulle leve efter efter HENDES
25 rettesnor og DET opfatter jeg ikke som feminisme overhovedet
- 26 I: nej
- 27 E: jeg opfatter det som
- 28 alles ALLES ret til egentlig at kunne udleve sig selv men også øh også at der er
29 mulighederne for det at der ikke er nogen strukturer i samfundet eller i hvert fald at man

30 så øh som feminist BEKÆMPER de strukturer i samfundet der umuliggør at øh kvinder
31 hver især kan øh vælge at leve det liv DE vil

32 I: mm hvilke T andre feminismer ser du end
33 den liberale. Er der nogen du ser den adskiller sig fra

34 E: jo men der er jo mange altså.

35 Man kan jo også sige altså øh øh svenskerne har jo været meget læn:gere fremme i
36 forhold til T hvad er det for en- hvad er det for nogle BEGREBER vi knytter på
37 feminisme og øh partierne har jo meget mere veludviklet begreb. Altså selv Göran
38 Persson som tidligere statsminister gik frem- altså omtalte jo sig selv som feminist. Lars
39 Leijonborg eller øh Jan øh Björklund som nu er leder af øh af Folkpartiet som er
40 Venstres øh samarbejdsparti i Sverige det liberale parti øh i Sverige omtaler jo OGSÅ
41 sig selv som feminist og æh det liberale parti i Sverige har skrevet en antologi som
42 hedder Liberal feminism som jo BESTEMT indeholder nogle andre beskrivelser af
43 feminisme end den feminisme som Socialdemokraterne eller som de venstresocialistiske
44 kvinder som lavede en EGEN kvindeliste stod for æh så så jeg opfatter sådan set der er
45 mange. Jeg har også mødt feminister øh også svenske feminister som mener at det er
46 decideret USUNDT for piger at gå i børnehaver med drenge fordi det kan jo være
47 skadeligt for deres udvikling så så på den måde tror jeg sådan set man kan tolke T
48 RIGTIG mange ting ind i øh ind i begrebet. Og for MIG øh har det har det ligesom bare
49 været vigtigt at jeg synes ikke der er EN stereotyp opfattelse af at være feminist og jeg
50 synes det er forke:rt at sige at feminisme er det samme som at kæmpe for at kvinder-
51 altså for kvinders RET. Det kan godt være der er nogle elementer der er ens i det men
52 jeg tror vi tolker sådan selve øh feminismen og grundstammen i det æh forskelligt og
53 det T giver jo så lidt forskellige tolkningsmuligheder

54 I: ja. Ser du nogle fordele eller
55 nogle ulemper eller måske nærmere begrænsninger eller muligheder i at at feminisme er
56 så mangfoldig en isme. At der er så mange retninger inden for den

57 E: ja jeg tror både det
58 er nogle fordele og nogle he problemer. Jeg tror blandt andet det er derfor at det har
59 været svært ligesom at få den samme debat i Danmark som man har haft i Sverige
60 omkring feminisme fordi feminisme øh er blevet opfattet som lilla bleer og meget
61 kasseformet øh og hver gang man har forsøgt at TAGE debatten for nogen sider jamen

62 så er man ligesom blevet skudt i skoen at man var et helt andet sted æh og det tror jeg
 63 sådan set egentligt er negativt for jeg tror sådan set at det vil være være- ligesom
 64 begrebet ligestilling æh efterhånden også har- nu handler det ikke bare om at øh at øh at
 65 der skal være x antal kvinder x antal mænd det handler sådan set om at få skabt en
 66 BALANCE i samfundet sørge for at alle ressourcer udnyttes og at øh at de kompetencer
 67 som hver især BESIDDER også får mulighed for at udfolde sig at de strukturelle
 68 barrierer der er at de på mange måder skal nedbrydes så så T altså jeg håber da på at vi
 69 kan se den samme udvikling i forhold til feminisme som vi har oplevet i forhold til
 70 begrebet ligestilling. At der vil komme en mere nuanceret debat omkring det æh også
 71 fordi jeg tror sådan set det er det er VIGTIGT at man man æh T er BEVIDST om altså
 72 at feminismen jo også altså altså der er jo forskel på en ligestillingspolitik og en
 73 feminismepolitik i forhold til at den ene er køns- altså du kan sige den ene handler om
 74 hvordan skaber vi balance og ligestilling i samfundet den anden hand- er jo en
 75 kønspolitik eller en køns:opfattelse som handler om hvordan altså hvordan sikrer vi så
 76 KVINDERNE i forhold til det her ligesom at at når der er mandeforskere der begynder
 77 at tale om maskuliniteter og maskulin forskning så er det jo i høj grad for ligesom at gå
 78 ind og kigge på hvad er det så for en MANDEtype hvad er det for nogle roller DE
 79 spiller i forhold til samfundet. Hvad er det for en ændring der sker positivt negativt.
 80 Lige så vel er der jo behov for at man også som femini:st eller som- altså kan tage DE
 81 drøftelser om hvad er det for nogle barriere kvinder sætter op for sig selv og hinanden
 82 når de kalder folk RAVNemor fordi de ikke tager tolv måneders BARSEL. Hvad er det
 83 så for nogle begrænsninger som som det jo ikke er samfundet der sætter men som er æh
 84 er normer som som kvinder sætter op for sig selv eller hinanden æh så så derfor håber
 85 jeg da på at DEN diskussion vil UDvikle sig. Jeg håber da også på at det bliver et
 86 begreb som man i højere grad vil tage til sig ligesom æh jeg sådan set føler at man har
 87 har gjort i Sverige. Jeg har altid opfattet det som MEGET underligt at vi ikke har kunnet
 88 tage den samme diskussion æh herhjemme
 89 I: ja. Jeg tænker på æh den udvikling som du
 90 som du håber på hvor æh har du noget bud hvor den kommer fra hvor den kan gro frem
 91 fra
 92 E: jeg tror den kommer fra mange sider altså det den kan komme fra kvinder i
 93 erhvervslivet den kan komme fra kvinder i politik den kan komme fra æh fra

94 forskningsinstitutioner fra NGO æh det æh T altså jeg tror æh det der kan dræbe
 95 debatten det er hvis nu at de gamle ikoner sådan sætter sig på debatten igen. Det tror jeg
 96 sådan set vil fremmedgøre RIGTIG meget altså. Jeg har det sådan og det det oplever jeg
 97 jo man:ge borgerlige mennesker har at når Drude Dahlerup toner frem og sådan ligesom
 98 tager PATENT på at hun er feminist altså det er jo til at bræ:kke sig over altså så får
 99 man næsten den der aversion imod begrebet selvom jeg egentlig føler at hun på ingen
 100 måde har RET til til begrebet fordi jeg føler sådan set at jeg kæmper lige så meget for
 101 kvinders frie valg som hun no:gensinde har gjort æh så så æh så altså jeg har da sådan
 102 en forventning om at det T det kommer til at T og gå sin gang
 103 I: mm. Hvad er
 104 problemet med de der gamle ikoner som du øh
 105 E: JO men altså de gamle ikoner er jo fine
 106 nok i forhold til den kamp de tog ligesom øh Dansk Kvindesamfund var fantastiske
 107 dengang man tog diskussionen omkring kvinders: øh formelle rettigheder i samfundet
 108 og andet men der er altså også nogle ting som hører fortiden til som ikke nødvendigvis
 109 er særlig gavnlige i en nutidig DEBAT fordi det er nogle helt andre præmisser det er en
 110 helt anden ba:ne der er sat op æh og og det tror jeg sådan set IKKE er gavnligt hvis man
 111 egentlig ønsker der skal mere ligestilling til æh at at man så ligesom tror at det
 112 stadigvæk er den samme kampplads som det var i tresserne fordi det er det i høj grad
 113 ikke
 114 I: hvilke nye aktører ser du
 115 E: jamen jeg synes der er mange flere sådan almindelige
 116 kvinder der er blevet aktører end der har været øh tidligere. Jeg synes der er mange flere
 117 kvinder som som er me:get mere beVIDSTE om hvilken rolle de spiller hvad det er for:
 118 altså- hvordan de indgår og oplever- der er mange flere øh alt fra foreninger til til
 119 selvbestaltede netværk og grupper som tager den her diskussion som ikke var der
 120 tidligere. Altså hvis: T der er jo tit tale om at grunden til at mændene er bedre til at få
 121 job er fordi de er bedre til at networke det synes jeg vi har set de sidste fem år øh jeg vil
 122 faktisk sige de sidste fem år der er der sket en kæmpestor vækst i øh i antallet af
 123 kvindebaserede netværker og også netværker på tværs af kønnene som som der IKKE er
 124 sket tidligere altså. Der er nærmest ikke en Rotary forening med respekt for sig selv

125 som øh som ikke har- som ikke lige nu kæmper for at kønsbalance på medlemslisten
 126 fordi ellers så er de simpelthen altmodisch

127 I: mm

128 E: æhm så så så jeg tror udviklingen
 129 kommer et ANDET sted fra end den gjorde dengang det var et par enkelte stilikoner der
 130 bar det hele

131 I: mm. Hvad ser du som feminismens modsætning

132 E: P jamen altså øh det T
 133 der er ingen tvivl om at jeg ser det gamle patriark- altså øh alle de der me:get sådan
 134 MANDSdominerede strukturer og øh konservative dyder på øh som som holder fast i
 135 den ensformige eller konfo:rme opfattelse af MANDEN og KVINDENS rolle i
 136 samfundet opfatter jeg egentlig som som som dem der er mest reaktionær i forhold til
 137 feminisme øh men men altså som jeg også sagde altså T problemet i forhold til en
 138 BORGERLIG feminisme det er jo også hvis Pernille Vigsø Bagge eller øh eller andre
 139 som sådan har en HELT anderledes øh opfattelse af begrebet feminisme sætter sig på
 140 det så vil det blive meget meget svært og egentlig at kunne TAGE en reel feministisk
 141 debat i Danmark som også får de nuancer med der skal skal med fordi tolkningen af
 142 hvad frihed for den enkelte eller for den enkelte kvinde betyder er æh er helt anderledes
 143 og på en anden måde indsnævrende og øh øhm og på mange måder øh altså
 144 indoktrinerende i forhold til en norm som bare er en anden norm end den der lå der før

145 I: ja. Hvad æh hvad forstår du ved en feminist

146 E: jeg forstår en person der er P der er
 147 me:get P hvad hedder sådan noget det hedder ikke vidende om det hedder BEVIDST
 148 om hvad det er øh altså en me:get bevidst person omkring både
 149 ligestillingsproblematikker men også kvinders stilling i samfundet øh kvinders KAMP
 150 øh kvinders RET øh kvinders: frihed øh kvinders behov for plads øh P. En der i høj grad
 151 ligesom forholder sig til at samfundet i mange generationer har været båret af nogle
 152 strukturer som har været været øh biased i forhold til kønnene øh og som som ligger
 153 DET ind i sin tilgang til samfundet

154 I: mm. Anser du dig selv for at være feminist

155 E: jeg
 156 anser mig som liberal feminist men det er ikke et begreb som jeg bruger særlig meget

157 også fordi feminismedebatten i Danmark er ikke altså er ikke nuanceret på øh på den
158 måde hvor man går ind og altså jeg oplever ikke særligt mange diskussioner i Danmark
159 hvor vi diskuterer feminisme altså det det gør jeg ikke. Men øh altså det altså LIBERAL
160 feminisme det er noget andet end socialistisk feminist eller en T en øh køns- eller en ja
161 MANGE forskellige tilgange

162 I: omtaler du dig selv offentligt som feminist fra
163 folketingets talerstol eller T i pressen

164 E: NEJ det gør jeg ikke. Det er ikke et begreb
165 som jeg som jeg bruger på den måde. Det er et BEGREB som jeg bruger hvis jeg sidder
166 i en akademisk debat eller en mere nuanceret debat fordi jeg synes der hører mange
167 flere facetter med end det øh billede du måske skaber i løbet af ti sekunder i et klip fordi
168 jeg synes ikke at øh de ORD der i den DANSKE debat tillægges begrebet feminisme er
169 så nuancerede at man reelt set måske kan udtrykke det man ønsker at udtrykke så derfor
170 er jeg meget VARSOM om at bruge begrebet uden egentlig at kunne forklare øh hvad
171 det er for en sammenhæng og også hvad det er for en historik og T andet

172 I: så du
173 bruger det når du har taletid NOK ligesom til at redegøre for det

174 E: det GØR jeg og jeg
175 forsøger da også at bruge det internt øh hos os selv i forhold til at få sat en diskussion
176 om hvorvidt det er et begreb man bare skal OVERLADE til andre altså ligesom jeg
177 synes det er væsentligt at man tager en diskussion T altså jeg synes jo vi har et behov
178 for også at styrke mandeforskningen og styrke hele den forskning som handler om
179 maskuliniteter og deres kønsdannelse i det danske samfund fordi: jeg tror ikke på at
180 ligestilling betyder at kønnene skal være lige eller være eller- jeg tror ikke på at
181 ligestilling betyder at kønnene skal være ENS men de skal være ligestillede i forhold til
182 samfundet og jeg synes der er meget meget stor forskel og jeg tror at både feminismen
183 og og maskulinitet eller mandeforskningen kan være med til så at ligesom vise hvad er
184 det så for nogle ROLLER kønnene hver især spiller og skal spille. Hvad er det for nogle
185 frihedsrammer der skal ligge inden for øh de muligheder der er uden at øh at det
186 skaber en disbalance i forhold til den STORE ligestillingsbalance i samfundet. Så så jeg
187 ser det sådan set egentlig som værende et behov der ligger i i begge sider og jeg håber
188 da også at man ligesom BLANDer sig mere på tværs så det ikke er sådan at

189 mandeforskere altid er mænd og øh at øh kvindeforskere eller folk der søger det
190 forskningsfelt i høj grad er kvinder for jeg tror også der er behov for ligesom at kigge på
191 øh kigge på tværs

192 I: mm. Du øh sagde internt er det i dit eget parti

193 E: ja

194 I: ja. Hvilken

195 rolle eller betydning har feminisme i dit eget parti

196 E: jamen jeg tror sådan set ikke der
197 er særligt mange der er bevidste om altså jeg tror der er mange der knytter øh
198 gammeldags termer til begrebet feminisme og tænker rødstrømper og og tresserne mere
199 end de tænker en moderne øh ligestillingsdebat. TIL GENGÆLD tror jeg der er mange
200 af de yngre kvi:nder som som hvis de sætter sig ned og øh og T også de yngre MÆND
201 som er bevidste om at øh at der ER nogle andre debatter der er behov for at tage øh. Jeg
202 er helt sikker på at man kan finde folk ikke bare i mit parti men i hele folketinget som
203 øh mener at der ikke er noget problem overhovedet altså som slet ikke kan SE der er
204 nogle strukturer og som er vokset så meget ind i dem at T at man sådan set bliver
205 BLIND altså man får den der blin:de vinkel. Og DER tror jeg at at det at man sætter en
206 feministisk brille op for noget som gør at man ser verden på en anden måde sådan set
207 kan være SUNDT i forhold til så at lokalisere hvor er der så nogle barrierer. Æhm på øh
208 på kunstområdet kan man jo sige den feministisk øh ku:nst øh kunsthistoriske skrivning
209 jo i høj grad har været med til at pinpointe hvor er der nogle problemer hvor er der
210 nogle strukturer hvor er der nogle uhensigtsmæssigheder blandt andet prissætning i
211 forhold museernes indkøb i forhold til hvad værkerne koster øhm en LANG række ting
212 som jeg ikke tror der ville blive sat fokus på hvis man bare kiggede ud på det fra den der
213 hvad er den gode kunst altså. Så så det at sætte en kønsbrille op foran synes jeg nogle
214 gange kan kan skabe en større BEVIDSTHED om hvor problemerne egentlig ligger.
215 Det tror jeg man kan i høj grad bruge feminismen til også internt i mit eget parti. Jeg
216 synes jo at man skal nogle gange overveje om man man øh om man dømmer folk fordi
217 de- eller når man altid HAR diskussioner og øh T hvad det så er for nogle hvad det så er
218 for nogle tillægsord vi tillægger forskel:lige aktører øh og øh der synes jeg medierne
219 spiller en meget stor rolle og DET er i hvert fald en diskussion som vi har taget me:get
220 den diskussion som handler omkring hvad spiller medierne af rolle i forhold til de

221 billeder der bliver bygget op af hvad er en kvindelig politiker hvad er en mandlig
 222 politiker. Hvad er det for nogle spørgsmål man stiller kvindelige politikere som man
 223 ALdrig ville stille mandlige politikere så på DEN måde øh på nogle sagsområde JA
 224 men på andre sagsområder T tror jeg der er mange der ikke har en et BEGREB om det
 225 overhovedet

226 I: ja. Er du bevidst om at få læst æh feministiske tekster i forbindelse med
 227 dit arbejde

228 E: jamen altså jeg øh har da jeg læste kunsthistorie haft et af mine tværgående
 229 specialer som har været feministisk kunst så på den måde har jeg jo T har jeg jo altid
 230 haft altså jeg har altid ligesom haft det fokus med i hvert fald i min akademiske
 231 baggrund som så også har gjort at jeg ligesom også forholder mig til det politisk øhm.
 232 Jeg synes ikke der er så meget feministisk skrivning øh altså så jeg synes mere så bliver
 233 det en ligestillingsskrivning eller en kønsskrivning hvilket også kan være eno:rmt
 234 interessant øh T og ikke så meget feministisk skrivning som sådan som jeg egentlig
 235 opfatter som værende relevant for mit arbejde men men når jeg støder på noget som er
 236 er jeg synes perSONligt er interessant eller jeg synes fagligt akademisk er interessant
 237 jamen så læser jeg det

238 I: mm. Er det- mangler du det er det noget du søger at der var
 239 mere af de feministiske skrivelser

240 E: jamen både ja og nej fordi øh det er jo en meget
 241 sund diskussion man skal også bare passe på at man ikke med en feministisk skrivning
 242 får ligesom får øh kørt debatten ud på et sidespor altså det det er jo den der balance hele
 243 tiden hvor øh hvor det ville jo være sundt hvis der var et større forskningsfelt på det
 244 ligesom det er rigtig rigtig sundt hvis der var et større forskningsfelt på
 245 mandeforskningen. Men man skal passe på jeg tror man skal passe på at man ikke
 246 tillægger den da:glige politiske tilgang til tingene et kønsperspektiv som går ind enten
 247 den ene eller den anden vej men at man inddrager begge kønsperspektiver i forhold til at
 248 sørge for at den politik man så gennemføre sådan set ikke har en bias i forhold til
 249 hverken det ene eller det andet køn. Eller det kan godt være at den har det men at det så
 250 er hensigts- altså eller hensigten bag det

251 I: så der kan være øh det kan blive for meget.

252 Man skal være varsom med at inddrage det for meget er det sådan det skal forstås

253 E: nej
254 det siger jeg ikke jeg siger bare jeg tror man skal være sorterende. Jeg tror ikke at du
255 kan tage en feministisk øh altså jeg tror ikke du kan tage en feministisk kritik af
256 samfundsområder og så bare sige at det er den eneste kilde til viden. Altså der er mange
257 ting der skal sorteres det har jo også en synsvinkel ligesom hvis du hvis du har en
258 synsvinkel der er herovre (markering med den ene hånd der viftes ud til siden) jamen så
259 er det nogle andre tilgange. Jeg tror sådan set på at politik handler om at orientere sig
260 bredt lytte til MANGE forskellige samfundsgrupper og så vurdere hvad der er den rette
261 balance og hvad der er den rigtige politiske skæring på på på nogle ting. Og det betyder
262 at man aldrig kan stille alle tilfreds øh og jeg tror hvis man tillagde en feministisk
263 tilgang til al politik herinde så ville man øh så ville man BESTEMT ikke have den
264 balance. Man ville heller ikke have den T øh LYTTEN til hvad der sker som jeg synes
265 er helt nødvendig hvis politisk skal give mening og egentlig have den kontakt til til til
266 borgere til til medmennesker
267 I: den lytten til hvad der sker er det fra Christiansborg og ud
268 af til eller er det internt på Christiansborg
269 E: det er fra Christiansborg og ud af til
270 I: mm
271 E: jeg tror man skal passe på man ikke bliver FOR teoretisk i sin tilgang til politik
272 herinde. Det her der handler jo om menneskers dagligdag det handler om deres følelser
273 det handler om deres opfattelser det handler om hvordan øh lovgivning herinde sådan
274 set kan gå ind og øh enten positivt eller negativt indvirke på deres hverdag og der er det
275 jo vigtigt at vide hvad det er for nogle ting der sker ude i SAMFUNDET og ikke hvad
276 det er der sker i en videnskabelig diskussion omkring feminisme. Det er bare derfor jeg
277 siger at man skal passe på man ikke tror at det er det altså at det er den den RETTE
278 rettesnor at føre politik over for men det er jo en vigtig viden at have fordi det gør at
279 man kan tage en kønsbrille på og ligesom forholde sig til nogle ting og egentlig stille
280 spørgsmålet er T er det her den rigtige balance også i forhold til til det vi gerne vil opnå
281 i forhold til LIGESTILLING i samfundet
282 I: er det et spørgsmål om at hvis det bliver
283 FOR teoretisk at feminismes anvendelighed så kan blive hæmmende på en eller anden
284 måde

285 E: det tror jeg godt den kan men den kan også nogle gange være pinpointene altså
 286 det vil jo altid være balancen. Feminismen T skitserer bare ikke altid løsningerne. Den
 287 er udpointer ofte nogle problemer men sætter ikke løsningerne op og politik handler
 288 meget om løsningsorientering og ikke kun om problemidentifikation. Det er meget let at
 289 sidde som opposition og være problemidentificerende men som som regeringsparti er
 290 man bare nødt til at være problemløsende og jeg tror bare det er to forskellige T altså
 291 KAN to forskellige TING på den måde

292 I: ja. Så det skaber en balance

293 E: ja

294 I: mm P

295 mener du at feminisme har en berettigelse og en anvendelighed i dansk politik ud fra det
 296 du har skitseret nu

297 E: ja det synes jeg da men jeg synes da at feminismen IKKE kun
 298 handler om det politiske felt. Altså feminismen er jo en tilgang som handler om mange
 299 andre felter end det politiske og jeg tror det er for snævert at kigge på feminisme i
 300 Danmark som noget der handler om det politiske felt. Det er jo væsentligt at have MED
 301 men men der T jeg tror sådan set at altså at debatten også kan foregå mange andre steder

302 I: synes du det fylder nok på det politiske felt som det er nu

303 E: jamen det kommer an på
 304 om man definerer feminisme snævert eller om man kigger på ligestilling. Hvis man
 305 kigger på ligestilling synes jeg da det begynder at fylde RIGTIG meget jeg synes der er
 306 kommet meget mere fokus på det. Kigger man på feminisme øh som som BEGREB så
 307 tror jeg ikke det fylder særlig meget men jeg tror alligevel det fylder me:re end begrebet
 308 bliver brugt fordi jeg tror at mange af de elementer som ligger under feminismen bliver
 309 brugt uden at mange tolker det ind i en feministisk kontekst

310 I: hvordan vurderer du øh
 311 feminisme i forhold til ligestilling. Hvordan ser du de to begreber i forhold til hinanden

312 E: jamen som jeg prøvede at sige før så synes jeg jo at feminismen i højere grad handler
 313 om også kønsidentiteten hos det kvindelige køn og en altså en diskussion om alt fra
 314 kønsstereotyper til kønsroller til dogmer til identitet til en lang række ting hvor jeg
 315 synes ligestillingsdebatten er en BREDERE debat som jo handler om hvordan vi sikrer
 316 balancen i samfundet så så T jeg altså der er jo o:verlap altså det hvis du altså det er vel

317 tre interagerende cirkler æh hvor der så er et akademisk element og feminismen som jo
318 handler om noget HELT andet end ligestilling men som jo alligevel har har positive
319 elementer eller negative elementer alt afhængig af hvordan man ser det

320 I: hvordan vil du
321 beskrive feminismens synlighed generelt i Danmark hvis man taler ud over det politiske

322 E: jeg synes det vi begynder at se det er at femi- beGREbet feminism bliver altså
323 begynder at være sådan et ord man æh man æh i alt fra netværk begynder at knytte op
324 på sig selv altså. Der begynder at være en større italesættelse af begrebet end der har
325 været i rigtig mange år og det tror jeg også at T at begrebet vil finde mere naturlig
326 indpas i det danske sprog om en årrække æh. Men altså som begreb spiller det jo ikke
327 altså det er jo ikke hvis du går ind på Infomedia eller andre steder og søger på begrebet
328 feminism er jeg helt sikker på du ikke finder det særligt meget men hvis man kigger på
329 de ELEMENTER som ligger i hvert fald i det JEG opfatter som feminism omkring
330 kvinders frigørelse omkring hele diskussionen omkring nedbrydelse af barriere sikring
331 af samfundet sådan set ikke tvinger kvinderne tilbage til kødgryderne eller fastholder
332 nogle roller så synes jeg der sker utroligt meget

333 I: mm

334 E: jeg synes da også at at at folk
335 hele diskussionen omkring enlige kvinders ret til adoption bøsser og lesbisk
336 rettigheder jo i høj grad er æh. Det er jo en anden del af kønsdebatten af
337 ligestillingsdebatten men den er jo med til at skabe de nuancer der også skal til og den
338 er jo med til at sætte sætte sætte fokus på at den moderne familietype ikke nødvendigvis
339 består af mor og far og børn hvor mor går på deltid og far æh hiver den store løncheck
340 hjem så på den måde er det jo også med til at nuancere nogle ting. Og æh det er jo
341 meget sjovt fordi det kan jo være forskellige aktører som uden at vi:de det kan være
342 italesættende i forhold til de der ting. Altså Hans Christian Schmidt som er MIN
343 gruppeformand som jeg bestemt ikke tror vil jeg vil næsten vove den påstand at han
344 ALDRIG ville kalde sig feminist men altså han er i hvert fald ikke en af dem der
345 ligesom har nok lavet de store overvejelser omkring begrebsapparatet jo er en af dem
346 der kan komme meget højt op af stolen og meget hurtigt op af stolen når æh der
347 begynder at blive snak om kernefamilie fordi han er vokset op hos en enlig mor og føler
348 bestemt at han har fået ABSOLUT den bedste opvækst han overhovedet kunne få æh og

349 jeg er da slet ikke i tvivl om at hele den diskussion omkring hvad er familien og hvad er
 350 altså hvor er den enkeltes ret i forhold til familien som øh som den bærende struktur i
 351 samfundet spiller en kæmpe stor rolle i forhold til hvordan vi kommer til at kigge på
 352 køn og kigge på feminisme over de næste par år
 353 I: så det er som om at at feminismens
 354 værdisæt eller det feminisme består af det ligger som sådant et T usynligt æh lag eller
 355 man bruger ikke ordet feminisme men man har ligesom tankerne med sig
 356 E: jeg synes
 357 man bruger ordet feminisme i akademiske miljøer i Danmark hvor man man har en æh
 358 en meget stor viden omkring hvad ordets betydning er og hvad man ligger i det og man
 359 tolker ind i det og man har en en en skrivning man har en feministisk historietilgang
 360 man har en feministisk analyse af dansk litteratur man har ALLE mulige ting. Altså jeg
 361 opfatter sådan set den ligger ude i forskningsfeltet men som BEGREB i
 362 samfundsdebatten T der finder den andre facetter. Så kan du godt sige den ligger som en
 363 usynlig ting men men der er da ingen tvivl om at elementerne spiller jo over den vi:den
 364 der så bliver tilvejebragt i samfundet er med til at påvirke de personer der ER og på den
 365 måde så gøre de de øh T de informationer og den viden man finder jo alligevel bliver
 366 bliver blotlagt og det er vel det væsentlige. Altså det væsentlige er vel sådan set at det
 367 underliggende kommer til syne og at det ikke bliver sådan en begrebsdebat selvom jeg
 368 T på det akademiske plan godt kunne tænke mig vi havde en BEDRE begrebsdebat i
 369 Danmark og også fik nuancerne bedre med
 370 I: så er det positivt eller negativt at
 371 feminisme er ligesom implicit men ikke eksplicit i den brede offentlighed
 372 E: jamen det
 373 kan jo være både positivt og negativt hvad kom først altså. Betyder den svenske
 374 feminismedebat at der er en bedre forankring af begrebet T pyh bå:de ja og nej tror jeg
 375 altså fordi jeg tror ligeså meget at at at det er blevet sådan et popord som man så alle
 376 politikere skal kalde sig selv feminister ellers så er man en del af det dårlige selskab.
 377 Altså det er blevet sådan en politisk korrekt TERM mere end det måske er blevet en
 378 implementerbar term hvorimod hvis du har en et øh et ja academia som beskæftiger sig
 379 med feminisme og hvilke kønsbias der ligger i samfundet og den viden bliver
 380 tilvejebragt i samfundet og det sådan bliver almen viden at nå jamen det det er nok altså

381 eller det kan fandme heller ikke passe at bare fordi man er kvinde så kan man ikke eller
 382 vi vil have nogle flere mandlige børnepædagoger fordi det nytter heller ikke noget at vi
 383 får en feminisering af samfundet og DE der diskussioner altså hvis det bliver øhm
 384 SNAKKEN over aftenkaffen eller snakken i daginstitutionsbestyrelsen jamen så tror jeg
 385 sådan set de måske implenterbart tilvejebringer me:re end hvis det bliver op på sådan et
 386 metaplan. Men altså det er jo ikke fordi jeg synes hverken det ene eller det andet er
 387 bedre æh jeg tror bare jeg tror bare ikke at det er NOK at tale om feminisme på et
 388 metaplan jeg tror også det er vigtigt at den- at det bliver forankret også T og der kan du
 389 så sige skal man så fra politisk side være drivende jamen altså jeg tror ting skal
 390 MODNES også nogle gange før at der kan være en drivende faktor på et område og jeg
 391 synes der sker en masse modningsprocesser gennem de seneste mange år
 392 I: mm.
 393 Hvilken rolle tror du feminisme spiller i danskernes bevidsthed
 394 E: altså begrebet ikke
 395 særligt meget men jeg tror hele ligestillingsområdet og uretfærdighedsfølelsen hvis man
 396 føler at øh at man er nødt til at gå ned i deltid fordi nu er det kvinden der tjener mindst
 397 sådan fylder mere og mere. Men jeg synes også den fylder den- altså jeg synes vi
 398 mangler jeg synes vi MANGler kontradebatten som som jo handler om for mi:g at se
 399 altså som liberal feminist handler om kvinders RET til selv at bestemme altså. Det
 400 betyder at enhver kvinde der vælger at gå på deltid og egentlig har lyst til at bruge tid
 401 med sine børn skal ikke påduttes at det er strukturernes skyld fordi det kan sådan set
 402 også godt være være være et VALG den enkelte har truffet det synes jeg skal
 403 respekteres MINDST lige så højt som de kvinder der vælger at gøre en karriere. Og den
 404 diskussion synes jeg i HØJ grad vi mangler fordi vi har været så fokuseret på vi skal
 405 have flere kvinder på bestyrelsesposter vi skal have flere kvinder i i toppen af samfundet
 406 og ja det skal vi sa:ftsuseme også men vi skal også vi skal også have have den anden
 407 dimension med og vi skal også have den diskussion som handler om om kvinder ikke
 408 meget ofte er kvinder øh altså kvinders største fjende altså. Jeg har da ma:nge bekendte
 409 som hvor hvor altså begrebet ravnemor kommer til at flyde meget meget hurtigt hvis
 410 man ikke tager sine tolv måneders barsel eller hvis man da æh altså- og den der
 411 normsætning er jo mindst ligeså ødelæggende som alle mulige ANDRE gammeldags
 412 strukturer og henter du- er du den sidste der henter dit barn i daginstitutionen ej så er du

413 go:dt nok en dårlig foræl- mor eller altså. DE ting er der også bare nødt til at være en
 414 diskussion om at få få få ændret ved
 415 I: mm. Så er det æhm T hvad skal man sige er det
 416 æh fremmende eller hæmmende at selve begrebet måske ikke er så bevidstliggjort for
 417 danskerne at de ligesom HAR den men alligevel ikke er klar over hvad det er eller
 418 E: jo det tror jeg. Jeg tror godt man kunne have mere diskussion omkring begrebet jeg
 419 tror så også ba:re at altså T at man skal være bevidst om at hvis man vil putte så meget
 420 ind i ET begreb det er jo nok også derfor jeg kalder mig liberal feminist det er fordi jeg
 421 synes der ligger en frihedstænkning i begrebet liberal som jeg gerne vil have knyttet op
 422 på feminismen altså fordi jeg fatter jo ikke hvad der driver folk til at blive prostituerede
 423 altså jeg T noget af det er social nød meget af det er mangel på penge men noget af det
 424 er jo også et kontekstbestemt VALG altså hvor man så kan sige det er saftsuseme et
 425 fuldstændig vanvittigt valg i i min optik. Hvordan i al ve:rden hvordan i al verden kan
 426 man finde på at køre escort altså nu taler vi ikke om den la:veste del af prostitutionen vi
 427 taler om den tresårige kvinde som- hvor manden godt ved at hun er prostitueret og hvor
 428 hvor hun har sin lille faste kundekreds eller vi taler om veluddannede kvinder som
 429 vælger at køre escort i T altså skal man psykologiserer over dem og sige de har alle
 430 sammen et personlighedsbrist eller skal man bare acceptere at de valg man ikke selv
 431 fatter måske OGSÅ kan være et valg man man træffer. Og uden at gøre
 432 prostitutionsdebatten til til til en stor diskussion så er det nok et af de der punkter hvor
 433 æh hvor jeg tro:r man skal passe PÅ at man ikke får indsnævret normen så meget. Det
 434 betyder ikke at man ikke skal forholde sig til det og den del der ER et socialt problem er
 435 et kæ:mpe stort socialt problem som man skal have fokus på og kvindehandel er en helt
 436 anden dimension som jeg mener bare skal- altså hvor kunderne nærmest bare skal
 437 kriminaliseres efter den finske øh model og egentlig ment i ri:gtig mange år. Jeg tror da
 438 også snart vi når dertil i Danmark. Men men men der er også den a:nden gruppe altså og
 439 jeg har nok svært ved at T ligesom tale om kvinders frigørelse og så fuldstændig afkoble
 440 at der efterhånden også sker en seksuel indsnævring af hvad der hvad der er acceptabelt
 441 æh æh og det T det er i hvert fald et et sted hvor jeg synes vi har behov for en me:get
 442 meget stor diskussion omkring æh T begynder man så i den- altså fordi jeg kan ikke
 443 forstå det kan være feministisk at forbyde at nogen træffer det her valg. Det kan godt
 444 være jeg ikke FATTER valget men men hvad er det næste så der skal forbydes i forhold

445 til valg altså og DEN diskussion synes jeg FULDstændig er fraværende i det danske
 446 også fordi så bliver det sådan T så bliver det sådan huha så bliver det det politisk
 447 korre:kte og for mig er det politisk korrekte ikke altid nødvendigvis det der egentlig
 448 ligger i begrebet feminisme altså æh hvis æh. Så så så jeg synes der er nogle modsæt-
 449 nogle interne modsætningsforhold i den danske debat omkring feminisme som ikke
 450 bliver drøftet NU fordi feminismedebatten sådan set ikke er moden nok til at drøfte
 451 det fordi før man har haft begrebsdannelsen og forskelsdannelsen så bliver det jo også
 452 svært at diskutere
 453 I: mm
 454 E: hvad der så så ligger æhm så så altså der er da ingen tvivl
 455 om at man kunne godt tage nogle meget mere nuancerede debatter men jeg tror så også
 456 bare man må erkende det er ikke dem der sælger sælger flest nyheder eller eller skaber
 457 I: nej
 458 E: flest æh indslag i tv men det er jo en eno:rm interessant eno:rm interessant debat
 459 I: jeg har to spørgsmål jeg godt lige kunne tænke mig at nå æhm jeg har registreret at
 460 ligestillingsordførerne generelt meget sjældent eller aldrig bruger ordet feminisme fra
 461 folketingets talerstol eller i de skrevne medier som du også har nævnt hvad tror du
 462 årsagen er til det
 463 E: jamen jeg tror det er fordi der ikke er ud- altså T jeg tror hvis jeg
 464 skulle skrive noget om feminisme så ville jeg sætte mig ned og skrive en kronik
 465 omkring liberal feminisme. Så ville jeg gøre ligesom min svenske veninde æh som som
 466 jo æh altså T hvor det sådan ligesom bliver MIN pen der ligesom definerer hvad er det
 467 så jeg opfatter ved begrebet sådan at jeg er begrebsdefiNErede fordi hvis jeg bare brugte
 468 begrebet feminisme så ville der blive tolket TI tusinde forskellige ting i det og jeg tror
 469 mit budskab ville komme til at stå eno:rmt uklart fordi de folk der ville modtage det
 470 ville ikke opfatte det samme som jeg gør som afsender
 471 I: du nævnte selv æh Göran
 472 Persson først i interviewet at han jo sagde at han var feminist. Kan du forestille dig at en
 473 mandlig dansk statsminister gør det samme
 474 E: P æh det altså P æh det kunne ma:n altså
 475 det kunne man sikkert godt på øh på SIGT jeg synes jo så bare at så er det vigtigt der er
 476 en forståelse for hvad begrebet feminisme dækker over og ikke bare sådan en

477 popforståelse for at nu var det så populært i en svensk kontekst at kalde sig selv feminist
 478 altså fordi det var ikke sådan fordi jeg opfattede at Göran Persson han øh ligesom tog
 479 den store diskussion omkring kvinders frigørelse kvinders ret til selvbestemmelse og
 480 mange andre ting altså. Det blev mere bare sådan et label og så vil jeg da egentlig
 481 hellere at vi har en dansk statsminister som øh som stiller sig op og erklærer sig som øh
 482 den der vil sikre at ligestilling for ALVOR øh slår igennem i Danmark som som altså
 483 som første skridt øh så så T JO både ja og nej
 484 I: er det i tråd med det at diskussionen
 485 ligesom skal blive moden
 486 E: jo men det er nok også i tråd med at jeg synes jo at begrebet
 487 feminisme handler mere om en T altså der ligger altså der ligger jo mange begreber i
 488 feminisme som også handler om ligestillingsdebatten og handler om om de ting man
 489 tager der. Jeg synes jo at T jeg synes jo det er P altså du kan sige kan du blive- kan man
 490 være ligestillingspolitiker uden at være feminist næh måske ikke i ordenes række-
 491 RIGTIGE rækkefølge og betydning øh på på den anden side så er der jo ingen der siger
 492 at altså at man ikke som mand kan være være et meget ligestillet menneske uden at man
 493 er er orienteret omkring sin egen maskulinitet altså det er jo sådan altså P hvorfor altså
 494 T jeg synes der er mange der mange altså kvindelig kunsthistorie sådan set egentlig
 495 siger det meget godt hvorfor er det at TI kvinder der udstiller sammen er en
 496 kvindeudstilling og ti mænd der udstiller sammen er en kunstnerssammenslutning. Altså
 497 det er jo også det der med ønsker VI at alt skal kvindeliggøres eller ønsker vi sådan set
 498 at kvinder skal fremmes fordi de er de personer de er og så TAGE feminismedebatten
 499 som som som den vigtige debat den ER. Men ønsker vi at det der label skal på HVER
 500 gang eller ønsker vi sådan set egentlig bare at en en en kvindelig politiker bliver målt på
 501 sine meritter ligesom en mandlig politiker bliver målt på sine meritter altså og T det er
 502 jeg ikke så fuldstændig afklaret på fordi jeg synes det er æh altså jeg synes der sker en
 503 en twistning når enten begrebet feminisme eller kvinde skal kobles på alting fordi så
 504 BLIVER det den der nå jamen det er så en KØNSidentitet nå men det er jo lige så meget
 505 bare en identitet i æh i det hele taget
 506 I: hvornår tror du æh debatten kan være moden.
 507 Hvilket tidsperspektiv ser du selv

508 E: jamen det ved- det kommer an på hvad man
 509 definerer som moden altså jeg synes debatten for tiden går me:get hurtig jeg synes der
 510 ser nogle sto:re skred. Hvis man taler med institut for fremtidsforskning så sidder de
 511 allerede nu og taler om om ti år der vil vi tale om om ALPHAhunnen og den
 512 marginaliserede mand. Hvis vi kigger på på øh på ægteskabsforskning så ser vi i dag at
 513 de folk der ikke kan finde en partner det er de me:get veluddannede kvinder fordi
 514 kvinder vil helst gifte sig med folk der har en højere uddannelse end sig selv og så er
 515 der den kæmpe store restgruppe af dårligt uddannede øh MÆND som ligger hernede.
 516 Dem der godt kan finde en partner det er alle dem i mellemgrupperne. Og DER er jo
 517 lavet nogle altså også nogle meget klare studier af hvad er det så for nogle hvad er det så
 518 for nogle ting og jeg tror bare altså P jeg synes jo det er P altså jeg tror jo bare at det er
 519 DER hvor udviklingen kommer til at ske og det er også der den er den er VIGtig altså at
 520 den sker en- det bliver sådan en kamp om hvornår er et begreb så udbredt at det bliver
 521 det der bliver hittet på på på Infomedia eller øh fordi man kan også ødelægge begrebet.
 522 Man kan også tra:ske begreber ned
 523 I: mm ja. Jeg har ikke flere spørgsmål er der noget
 524 du vil øh tilføje
 525 E: næh jeg tror vi har været meget godt omkring
 526 I: ja jamen det er godt
 527 tusind tak.

10 Interview med Helle Sjelle

Helle Sjelle (H) er ligestillingsordfører for de Konservative. Interviewer (I) er Lise Kristine Bæk. Interviewet foregik på Helle Sjelles kontor tirsdag den 28. april 2009. Interviewets varighed er 31 minutter og 49 sekunder.

- 1 I: så P ja emnet for interviewet det er jo det vi aftalte at det er øh sådan en BRED snak
2 om feminisme i Danmark i dag så det ikke er intentionen at tale konkret
3 LIGEstillingspolitik men den der brede snak
- 4 H: mm
- 5 I: de tolv spørgsmål jeg har forberedt
6 det er de sa:mme som dem der er gået igen til alle ligestillingsordførerne æh det første
7 det er me:get øh direkte men det er også det der sådan er det mest centrale øh det er
8 hvad er DIN definition af feminisme eller hvad FORSTÅR du ved feminisme
- 9 H: ja ved
10 feminisme forstår jeg ligestilling mellem mænd og kvinder. Det er sådan egentlig den
11 me:get øh den meget korte definition for for mit vedkommende. Det er også det der er T
12 det er det der er målet for arbejdet det er ligestilling mellem mænd og kvinder
- 13 I: mm P
14 øh hvad ser du som det modsatte af feminisme
- 15 H: det er jo ulig- jamen hvis hvis når jeg
16 har defineret det som ligestilling mellem mænd og kvinder så må modsætningen jo være
17 ulighed mellem mænd og kvinder ikke
- 18 I: vil det sige at man kunne kalde de:t
19 feminismeordførere ligeså vel som ligestillingsordførere. Er der en direkte parallel
20 imellem ligestilling og feminisme
- 21 H: jeg ved godt i Sverige der er det meget meget
22 moderne at kalde sig feminist men det er jo ikke noget et begreb der sådan har været
23 brugt her i Danmark og det er jo ikke noget som man som lige nu og her ser ud til at at
24 vinde indpas men det kan da være det kommer til at gøre på SIGT fordi det jo også
25 meget selvfølgelig kommer an på hvad det er man man lægger i ordet feminisme
- 26 I: mm
27 anser du dig selv for at være feminist
- 28 H: nej det gør jeg jo ikke umiddelbart og det tror jeg
29 har noget med den øh diskurs her i Danmark i forhold til Sverige som som simpelthen

30 bare er ANDERledes og der adskiller Sverige og Danmark sig måske på på blandt andet
31 også det her område

32 I: okay hvad

33 H: fordi i Sverige i Sverige er der jo rigtig mange mennesker
34 der går rundt og siger jamen de er feminister men det er ba:re ikke noget man gø:r her.
35 Jeg tror heller ikke det er noget folk går rundt og tænker over. Jeg tænker heller ikke
36 specielt over hvorfor jeg IKKE definerer mig selv som feminist men det GØR jeg bare
37 ikke

38 I: hvad forstår du ved en feminist. Hvad er øh hvad ser du som en feminist

39 H: P

40 jamen opfattelsen af T feminisme er nok i højere grad mere øh T mere hårdtslående
41 mere LANGT mere milita:nt er jo nok tit den opfattelse og den opfattelse også som øh
42 T som øh der har været gældende her i Danmark og måske ikke har så meget med
43 realpolitik at gøre hvorimod i Sverige der har man i højere grad lavet koblingen mellem
44 realpolitik OG feminisme

45 I: mm

46 H: det er sådan et umiddelbart gæt på hvorfor at at øh AT
47 der måske er forskel på de ting

48 I: ja

49 H: så det er jo både højre og venstre der i Sverige
50 definerer sig som- så vidt jeg har forstået på og definerer- HAR defineret sig som
51 feminister

52 I: ja. Det er egentlig meget interessant du øh du mener at feminisme er øh er
53 lighed mellem mænd og kvinder hvor øh ja ligeSTILLING men så er
54 H: ligestilling ikke

55 I: det som om der sker et skift til at en feminist alligevel er en der- du ikke he:lt kan
56 identificere dig med

57 H: P jamen jeg siger bare i forhold til den den den OPfattelse der er
58 her der er her i Danmark i af begrebet i forhold til det i Sverige at jeg siger jamen det
59 kan da godt være at det egentlig burde VÆRE sådan når man går ind og definere
60 begrebet men det er bare anderledes i Danmark end det er i Sverige den debat den
61 diskurs der er her og det er måske det der har noget med det at gøre end det egentlig til

62 forskel fordi som du siger nå ja jamen hvorfor går man så hen og opfatter det mere
63 militant men SÅDAN er det jo blevet brugt her i Danmark i langt højere grad når man
64 ser på det ikke

65 I: kan du prøve at sætte nogle flere ord på den opfattelse af feminisme du
66 ser i Danmark

67 H: P jeg tror umiddelbart at så øh T når man taler feminisme her i
68 Danmark i de sammenhænge man ser feminisme i så har det været i forbindelse
69 med venstrefløjdemokra- demonstrationer eller øh eller MAGT demonstrationer fra det
70 yderste venstre øhm. Jeg tænker ikke engang på man kan sige bare venstrefløjen jeg
71 tænker på det Yderste det venstre og det er KLART at det identificerer jeg mig jo ikke
72 med umiddelbart selvom jeg går ind og definere og godt kan definere begrebet som

73 I: nej

74 H: ligestilling mellem mænd og kvinder

75 I: okay så der er måske et spring imellem de:n
76 definition det du egentlig ser som ligestilling og så den- eller som feminisme og den
77 måde det så kommer til udtryk på i Danmark. Er det der der er en forskel måske

78 H: det kan
79 godt være og det kan også være kan man sige måske fordi der er nogle andre der har
80 defineret det på en anden måde så er det også blevet til noget andet

81 I: mm

82 H: det er måske
83 i højere grad forklaringen

84 I: okay. Æhm har feminisme en betydning for dig i dit
85 daglige arbejde

86 H: det er klart som jeg definerer det i forhold til ligestilling mellem
87 kvinder og arbejder for det så HAR det en betydning men men jeg går ikke altså jeg
88 går jo ikke rundt og laver den kobling normalt altså det gør det gør jeg IKKE. Jeg
89 tænker i høj grad på mig og opfatter mig selv som LIGESTILLINGSordfører frem for
90 som du nævnte før feminismeordfører

91 I: mm hvordan

92 H: men det er ikke noget jeg går
93 rundt altså jeg går ikke rundt og tænker over begrebet feminisme i min hverdag. Det
94 gør jeg ikke. Jeg går rundt og tænker på ligestilling mellem mænd og kvinder
95 I: ja. Hvad
96 øh vil du prøve at forklare øh hvad du ser som- er der en forskel imellem hvorfor du
97 tænker ligestilling men ikke feminisme. Kan du prøve at forklare det
98 H: NEJ for det er
99 egentlig ikke noget jeg har tænkt over. Altså det er jo egentlig ikke noget jeg har tænkt
100 over andet end når man hører feminismebegrebet så er det primært blevet brugt i
101 Sverige i svensk kontekst hvor at det så er alt lige fra det yderste højre til venstre der har
102 sagt at de har defineret sig selv som feminister hvorimod i Danmark som sagt så her jeg
103 opfattet det primært som det yderste venstre der har- den yderste venstrefløj der har
104 brugt det
105 I: mm
106 H: øh JA jeg tror ikke jeg kommer det nærmere det tror jeg egentlig ikke.
107 Men så er det jo KLART at at når jeg har opfattet det på den måde og det primært er der
108 det er blevet brugt så er det heller ikke det jeg har IDENTificeret mig med
109 I: mm nej.
110 Læser du øh feministiske tekster
111 H: det har jeg gjort tidligere men det er ikke noget som
112 jeg har har direkte køblet til egentlig til egentlig det ARbejde der der for- ikke været
113 BEVIDST om at koble øh til det arbejde. Det tror jeg vil være det tror jeg er den mest
114 ri:gtige måde at udtrykke det på
115 I: mm hvad kan
116 H: jeg går ikke rundt jeg går ikke rundt og
117 tænker på at øh at øh P at i en feministisk kontekst der ville tingene se sådan ud altså det
118 gør jeg ikke altså øhm P
119 I: er det fordi at der er øhm for langt fra feminisme til den
120 konkrete politik og det konkrete politiske arbejde eller er det fordi at det ikke var noget
121 der inspirerede dig da du læste det eller har du en tredje forklaring
122 H: mm jeg vil ikke sige det ikke
123 var noget det ikke er noget der man der på den måde der T der T der inspirerer men men

124 men mere på den måde at der er en DAGligdag så det vil være forkert- en dagligdag øh
 125 hvor man meget taler om de meget konkrete ting og der har man selvfølgelig et
 126 udgangspunkt der tænker jeg mere på mig selv som konservativ. Jeg tænker mere på
 127 mig selv i en rolle der skal sørge for at hjælpe til hvordan får vi skabt noget me:re
 128 ligestilling i Danmark end vi har fordi jeg er af den opfattelse at vi ikke HAR
 129 ligestilling i Danmark øhm og der er det mere med DE briller på at jeg ser den kontekst
 130 jeg lægger ned over det. Der er det en konSERvativ kontekst og ikke en feminisme
 131 kontekst øhm og der er det en konservativ kontekst hvor jeg selvfølgelig mener at
 132 mennesker uanset køn skal have lige muligheder. Det mener jeg ikke de har i dag og det
 133 vil sige det arbejde for at skaffe de lige muligheder det er det der er baggrunden så man
 134 kan sige det er ikke fordi der ikke ligger et tankesæt eller nogle iDEer bagved men det
 135 er bare de konservative jeg har taget udgangspunkt i frem for måske umiddelbart at tage
 136 udgangspunkt i i øh i nogle teorier om feminisme
 137 I: så du ser ikke konservatismen
 138 forenelig med feminisme
 139 H: jamen jeg har bare ikke tænkt over det på den måde. Jeg har
 140 ikke lavet den kobling og jeg har ikke: det har ikke været det der har øhm T der har
 141 styret mit arbejde. Det har det ikke været jeg har pri- det mener jeg hvis man man man
 142 øh når jeg definerer feminisme som som ligestilling mellem mænd og kvinder fordi det
 143 umiddelbart er det jeg sådan kan kan forlige mig med jamen ligestilling mellem mænd
 144 og kvinder er jo også noget jeg som konservativ kæmper for. Så det er da muligt at der
 145 sagtens ku:nne være en kobling jeg har bare ikke lavet koblingen
 146 I: mm
 147 H: og det er ikke
 148 fordi jeg har valgt den FRA umiddelbart jeg har bare ikke: øh siddet og tænkt nærmere
 149 over at der kunne være en kobling
 150 I: mm nej
 151 H: måske også fordi som sagt jeg har
 152 umiddelbart sådan et motiv om det er noget den yderste venstrefløj og så der i Sverige
 153 har der været den der anden diskussion hvor det har været meget mere legitimt og der er
 154 jeg ikke egentlig dykket dykket dybere ned i. Hvorfor har diskussionen været
 155 anderledes i Sverige. Hvorfor definerer alle sig som feminister i Sverige for de kan stort

156 set ikke vi:nde et valg uden i Sverige at have defineret sig som feminister. Hvorfor har
157 det ikke været sådan i Danmark jamen det er jo ikke noget man rigtig har diskuteret. Og
158 det er heller ikke noget jeg har tænkt over egentlig at diskutere
159 I: det er meget
160 interessant. Der er mange af interviewene hvor Sverige er bragt op øh helt naturligt og
161 jeg tænker nu siger du at du ikke har tænkt nærmere over det men hvis du sådan
162 umiddelbart skulle sætte ord på det hvad er forskellen altså hvad forstår du som svensk
163 feminisme eller ER der en svensk feminisme som står i modsætning til en dansk
164 feminisme
165 H: jamen som sagt har jeg ikke dykket nærmere ned i det og øh P og har
166 forsket mere i hvorfor er det lige sådan i Sverige. Jeg må indrømme jeg koncentrerer
167 mig om det arbejde der er her altså det er jo målet at skabe ligestilling mellem øh
168 mellem mænd og kvinder det er det der har været for øje i forhold til øh til det. Men de
169 har en ANDEN tradition end vi har det er nok det mest rigtige at sige
170 I: ja. Omtaler du dig
171 selv som feminist i større offentlige forsamlinger eller til pressen
172 H: nej nej nej det gør jeg ikke
173 I: hvorfor
174 H: men det er jo klart for man kan sige at at hvis du havde en tradition som du havde i
175 Sverige så vil jeg da ikke afvise P at det godt kan være tilfældet fordi så er konteksten
176 en anden. Konteksten er bare to forskellige ting det er to forskellige samfund. Og jeg
177 tror det er hele den der med forskellig udvikling der egentligt gør at øh at æh at
178 diskursen også bare er forskellig mellem de to lande
179 I: hvordan vil det blive modtaget i
180 Danmark tror du hvis du sagde du var feminist eller er der en årsag noget der holder dig
181 tilbage fra at omtale dig som feminist
182 H: jeg synes bare ikke det har været nødvendigt
183 eller relevant eller andet altså. Det har der ikke været en efterspørgsel på. Er du feminist
184 eller ej altså det har der jo HELLER ikke været. Så kan det jo godt være man man i
185 højere grad havde overvejet og tænkt over ting øhm men det har der jo HELLER ikke
186 været. Der er jo ikke sådan et pres for at øh at øh NU må man ud og erklære sig som
187 feminister

188 I: mm

189 H: der er i højere grad et pres for at at der bliver gjort noget ved de ja de

190 forskellige former så i forhold til at øh at skabe mere ligestilling her i landet. JA plus

191 minus alt efter hvor man hører til i det politiske spektrum

192 I: mm

193 H: men altså jeg vil

194 gerne understrege at jeg hører til dem der mener at der IKKE er ligestilling og der

195 stadigvæk er nogle ting som man er nødt til at gøre noget ved

196 I: mm

197 H: så ja

198 I: ja P

199 H: men jeg

200 går ikke rundt til daglig og tænker over om jeg er feminist eller ej det he he gør jeg ikke

201 he he DET skal jeg være meget meget ærlig og sige det det øh ja

202 I: det er også helt legitimt

203 H: ja

204 I: øhm hvordan vil du beskrive feminismens synlighed og betydning i dit eget parti

205 H: jamen man kan sige som jeg def- som jeg nu satte mig ned og definerede nu du

206 spørger hvad jeg altså i forhold til ligestilling mellem kønnene hvis det var den der var

207 der var der er gældende og hvis man tager det som udgangspunkt jo men DEN

208 diskussion er der jo. Og vi har også haft en HAR jo også en partileder som øh har meldt

209 ud at øh ligestilling er en vigtig parameter er en vigtig værDI i det hele taget øh men

210 altså feminisme i forhold til de:BAT som sådan den øh den er der i:kke altså be- altså

211 man kan sige ORDET måske mere ordet der er forvirret end det- forvirrende end det

212 egentlig er at man kan si- INDholdet i forhold til som jeg definerede det

213 I: ja

214 H: fordi

215 ligestillingsdebatten er der jo den blomstrer fint

216 I: ja det er ret interessant. Hvad tror du

217 der er med det ord

218 H: jamen som sagt tror jeg det har fået tillagt en betydning der er mere

219 militant

220 I: mm
 221 H: her i Danmark
 222 I: ja
 223 H: det kunne være en forklaring på det
 224 I: hvad hvad
 225 mener du med hvad forstår du ved militant
 226 H: P ja altså at det øh man er nærmest parat til
 227 at gøre HVAD som helst ja nærmest lave revoluTION for at få ligestilling ikke altså det
 228 hænger lidt i halvfjerds smager lidt af tilbage fra halvfjerdserne ikke og det er sådan ej
 229 nej nej nej det er lidt støvet og hvad er det for noget ikke så ja
 230 I: okay så så øh det er
 231 noget der har hængt ved fra et tidligere tidspunkt eller er det noget du ser i dag eller
 232 H: jeg
 233 siger bare jeg tror T eller jeg opfatter det som et et halvt et hjemme i den kontekst vi
 234 bor altså som et lidt halvstøvet begreb og det er der jo ikke nogen der egentlig vil
 235 identificere sig med på den ene eller på den anden måde
 236 I: nej
 237 H: øhm men altså jeg kan
 238 godt forstå folk udefra siger det er da mystisk når man i Sverige altså SÅ forskellig er
 239 Danmark og Sverige ikke og så man i Sverige har den debat og vi ikke har den i
 240 Danmark og AT det er rimelig udbredt i Sverige at erklære sig som feminist men det er
 241 det bare ikke i Danmark det er et godt spørgsmål
 242 I: ja. Mener du at feminismen har en
 243 berettigelse og en anvendelighed i DANSK politik
 244 H: P jamen altså ikke hvis man igen
 245 hvis det meget altså T det den der prædikat som man jo ikke behøver at lægge på det
 246 men det som jeg jo blandt andet også selv egentlig Ubevidst opfatter når jeg bare hører
 247 så hører tingene jamen så øh så har det jo IKKE nogen altså så har det ikke nogen
 248 berettigelse i for- altså så synes jeg ikke det er nødvendigt men hvis det er i forhold til
 249 kampen for ligestilling jamen så ER det jo berettiget. Men det kommer an på den
 250 diversitet. Altså problemet er også lidt hvad er det du egentlig propper IND i det ikke

251 øhm, og der er jo ligeså mange fortolkninger som øh der nærmest er øh mennesker i
 252 forhold til hvad ER så feminisme når det kommer til stykket ikke
 253 I: ser du at feminismen
 254 kunne bidrage med noget i en mere positiv kontekst
 255 H: P det synes jeg er svært at svare
 256 på. Altså det kommer an på hvordan og hvorledes at T at udviklingen den egentlig er
 257 synes jeg
 258 I: mm
 259 H: og det synes jeg er svært at sige hvordan den hvordan det kommer
 260 til at udvikle sig ikke. Det kommer jo også an på hvad der- om der er konsensus i
 261 forhold til hvad der så ligger i det her begreb ikke. Og der opfatter jeg jo ikke der er
 262 konsensus om hvad der ligger i begrebet på nuværende tidspunkt
 263 I: hvilke øh
 264 divergerende
 265 H: jo men altså netop det der med at herhjemme opfat- altså jeg opfatter det
 266 jo egentlig som lidt halvstøvet militant når jeg bare sådan ser OVERordnet på det men
 267 jeg kan godt selv definerer det som noget som er ligestilling mellem mænd og kvinder
 268 og det har jeg jo ikke noget problem med. Men altså hvis jeg sagde feminisme ville folk
 269 sige HOLD da op altså hvad er det li:ge hun har gang i hvis jeg siger kæmper for
 270 ligestilling mellem kønnene så er det me:get nemmere at komme i en dialog med folk
 271 med mennesker end det er hvis jeg brugte det andet og så er spørgsmålet hvad er det så
 272 jeg skal stille mig op og bruge. Skal jeg så stille mig op og sige jeg er feminist og så er
 273 halvdelen af flokken på vej ud af døren for de har allerede er allerede vendt OM eller
 274 skal jeg tage det begreb som egentlig er mere nærliggende og som jeg også egentlig selv
 275 har det bedst med at sige jeg arbejder for ligestilling mellem kønnene og så få den
 276 dialog der føler jeg egentlig jeg rykker mest der. Så hvis du spørger i den kontekst så vil
 277 jeg sige jamen så er det jo i:kke nødVENdigt med selve begrebet altså så er det en en
 278 SKAL på en eller anden måde. Men altså det her er meget uvidenskabeligt så det er ikke
 279 he he det er mere sådan praktisk ikke
 280 I: ja jamen det er he:lt i orden æhm. Hvordan vil du
 281 beskrive feminismens synlighed i Danmark i dag

282 H: jamen jeg synes ikke at på den måde
 283 at- jo kampen for ligestilling er synlig men jeg synes ikke altså hvis du tager den der
 284 overordnede skal feminisme som- og den der mili- altså så er den jo ikke synlig. Altså
 285 du HAR ikke begrebet feminisme vel
 286 I: mm
 287 H: du bruger ikke- eller betegnelsen det er
 288 nu ikke begreb- men fordi du kan godt- men betegnelsen feminisme bruger du jo ikke
 289 I: så du ser indholdet
 290 H: jamen man kan godt sige at indholdet er der egentlig men øh T i
 291 MIN form kan man sige ikke altså kampen for ligestilling men eller ligestilling mellem
 292 kønnene men men betegnelsen er der ikke
 293 I: mm så du ser det ikke- det er ikke koblet på
 294 øh nogle bestemte grupper det er ikke noget der
 295 H: altså når jeg umiddelbart sådan hører
 296 overordnet uden og men altså sådan betegnelsen ikke så tænker jeg jo som sagt på den
 297 yderste venstrefløj og det synes jeg jo ikke er- der synes jeg jo ikke jeg hører hjemme på
 298 en eller anden måde og der er det jo ligesom blevet ude
 299 I: så der er ikke nogen- du ser
 300 ingen synlige feminister eller en synlig øh
 301 H: nej ikke som man gør i Sverige. Altså hvor
 302 folk jo i høj grad går ud og erklærer sig som feminister
 303 I: mm. Og feminisme er heller
 304 ikke synlig som en debat eller som et begreb
 305 H: det er i hvert fald meget meget LIDT ikke
 306 P hvis du sammenligner med med Sverige ikke hvor det nærmest jo er på
 307 partilederniveau ikke når de har valg
 308 I: ja æhm hvilken rolle tror du feminisme spiller i
 309 den almindelige danskers bevidsthed
 310 H: P jeg tror IKKE at øh selve man kan sige den der
 311 betegnelse den der som jeg måske kan have en tendens til at opfatte den som spiller en
 312 særlig stor rolle altså som sagt den feminisme den tror jeg at der er rigtig mange som får
 313 det som mig altså hvis det er selve det overordnede begreb T altså ikke begreb men

314 betegnelsen ikke ORDET feminist jamen så er det sådan lidt så er de stået AF men hvis
 315 du går ned og diskuterer ligestilling så er det noget ANDET. Altså man kan sige
 316 ligesom giver ordet kød og BLOD i højere grad og siger at kampen for ligestilling
 317 ligestilling mellem kønnene så er det noget andet men desværre tror jeg så også at selv
 318 DEN debat bla:ndt blandt mennesker at øh den kunne godt trænge til at blive støvet af.
 319 Den er der ikke i så høj grad altså det er ikke sådan at folk går rundt på gaden og stræder
 320 og siger NEJ der er mangel på der er sørme mangel på øh ligestilling og der kan man jo
 321 selvfølgelig sige desvæ:rre. Det er også analytikerne når man hører dem udtale sig altså
 322 det der ligestillingsområde det bliver flyttet fra den ene minister til den anden og det er
 323 sådan lidt NÅ JA det er der jo i øvrigt også og nogen glemmer i det hele taget at der ER
 324 en ligestillingsminister og altså det er ikke sådan noget at øh at folk går rundt og tænker
 325 særligt meget over desværre. Jeg tror mere- så kommer det til- at diskutere ligestilling
 326 så er det mere det kommer til udtryk ved at jeg ville da også gerne have samme løn som
 327 ham og ham der laver samme arbejde. Jeg ville godt have samme T æ:re eller samme
 328 poster som som den og den men det sætter tror jeg IKKE- og oplever JEG ikke at man
 329 sætter ind i sådan en li:gestillingskontekst i det hele taget. Og så kan man sige at så er
 330 man endt ud i noget HELT andet ikke for så har du måske feminismen som betegnelse så
 331 har du hvis du giver det lidt kød og blod så kunne de fleste danskere måske nok egentlig
 332 blive enige om jamen så ville de fle:ste være feminister og så er der dem som
 333 overhovedet ikke tænker over altså noget som helst kan man sige ikke og ikke en gang
 334 ligestilling altså ikke en gang INDholdet af den ikke og ikke en gang definerer det som
 335 en ligestillingsdebat eller definerer problemerne som mangel på ligestilling
 336 I: mm
 337 hverken ligestilling eller feminismen ER efter din opfattelse en del af den almindelige
 338 danskers bevidsthed
 339 H: nu er det jo altså som sagt nu er det jo som JEG opfatter jeg tror
 340 min opfattelse er jo bare at at når man hører selv ledende politikere gå rundt og sige at
 341 ligestilling ikke er noget problem i Danmark jamen hvordan po:kker skulle den
 342 ALmi:ndelige dansker så gå rundt og sige li:gestilling ER et problem. Jo jeg tror der
 343 selvfølgelig vil være nogen der er meget bevidste om det og jeg tror som sagt dem der
 344 så diskuterer det så diskuterer de det ikke ud fra et li:gestillingsbegreb så diskuterer de
 345 det som om at der er nogle uri:meligheder eller nogle uretfærdigheder men om de så

346 laver den kobling til ligestilling den er jeg ikke sikker på at øh de laver. Og det kan
 347 man også sige at det er også svært at umiddelbart vide med mindre man laver en større
 348 undersøgelse af hvad folk egentlig forbinder med ligestilling og på hvilke måder
 349 I: så der
 350 er faktisk sådan en øh lagdeling at uretfærdighed og urimelighed det er ret klart i
 351 bevidstheden uden om det er ligestilling og helt ude i periferien er feminisme er det
 352 sådan man kan forstå det
 353 H: altså mit umiddelbare indtryk. Jeg vil gerne understrege at
 354 det er mit umiddelbare indtryk i forhold til som det når jeg nu bliver bedt om at sætte
 355 nogle ord på at sådan kunne det- sådan OPFATTER jeg måske at øh verdensbilledet
 356 godt kunne se ud
 357 I: æhm jeg har registreret at ligestillingsordførerne de meget sjældent
 358 eller aldrig bruger ordet feminisme øh fra folketingets talerstol eller i pressen. Hvad tror
 359 du årsagen er til det
 360 H: jamen det tror jeg som sagt er at du bliver meget nemt øh du bliver
 361 meget nemt øh sat i BÅS sat i en BOKS og så er det ligesom om at så er dialogen
 362 ligesom slut fordi så er det her i Danmark er det ikke udbredt og du er automatisk sat
 363 over i en hvad kalder man det i en øhm P ja forbundet med øh noget som jeg sagde før
 364 noget mere militant noget mere mere outreret noget mere he he end man for eksempel
 365 forbinder ordet feminisme med i Sverige. Så det tror jeg egentlig er grunden. Altså i
 366 Sverige har man bare haft en anden debat der har været en anden tradition en anden
 367 diskurs det gør at de der partiledere selv partilederne bliver nødt til at tage stilling til om
 368 de er feminister eller ej og det er nok altså her i Danmark har man jo så- har der nogle
 369 gange været tilløb til en debat om det men det er jo ikke noget der har FYLDT særligt
 370 meget
 371 I: hvordan vil du vurdere de to i forhold til hinanden nu hvor du nævner Sverige
 372 T er det bedre som det er i Sverige er det bedre som det er i Danmark eller hvilke
 373 fordele og ulemper ser du ved sådan som det er i Sverige eller sådan som det er i
 374 Danmark
 375 H: jamen man kan sige der er den fordel ved Sverige at man kan FÅ det indtryk
 376 at i Sverige diskuterer man i LANGT højere grad ligestillingsproblemer end man gør i
 377 Danmark og HVIS det er tilfældet- nu har jeg ikke lavet en videnskabelig måling af det

378 om det er sådan men hvis det er tilfældet så er det selvfølgelig ærgerligt æhm. Men altså
 379 jeg mener også sagtens at man kunne få ligestilling højere op på dagsordenen i både det
 380 daglige liv i det politiske liv uden at man behøver bruge begrebet feminisme. Altså jeg
 381 interesserer mig egentlig primært for hvad er det så hvad er det egentlig for et INDhold
 382 HVIS man nu skulle definere feminisme efter min opfattelse man så burde putte i det
 383 ikke. Men jeg gør det jo ikke normalt fordi det er ikke noget som jeg sidder og tænker
 384 over normalt
 385 I: mm. Men du kan se en forskel i den måde tingene bliver talt om i
 386 Sverige
 387 H: ja det kan man jo tydeligt se fordi partilederne bliver simpelthen nødt til at
 388 tage stilling til det her og jeg siger bare hvis det betyder også- hvis det også betyder at
 389 man i LANGT højere grad diskuterer ligestillingsproblemer og tager hånd om
 390 ligestillingsproblemer i Sverige end man gør det i Danmark jamen så: er det selvfølgelig
 391 ærgerligt
 392 I: ja. Det er interessant at du har nævnt Sverige fordi mit sidste spørgsmål
 393 faktisk er øh Göran Persson han sagde jo at han var feminist kan du forestille dig en
 394 mandlig dansk statsminister gøre det samme
 395 H: ikke lige nu. Altså lige nu som debatten er
 396 lige nu der kan jeg ikke forestille mig det fordi der er det jo- der er det jo heller ikke
 397 sådan at selv venstrefløjsstatsministerkandidater går ind og øh der går man jo IKKE en
 398 gang ind som kvinde og begynder at definere sig selv som feminist så jeg har svært ved
 399 at forestille mig at en MANDlig kandidat skulle stille sig op og så begynde at sige at
 400 man er- en mandlig statsministerkandidat vel at mærke skulle stille sig op og sige man
 401 var- HAN var feminist ikke. Altså hvordan pokker skulle man næsten skulle man
 402 næsten kunne forlange DET hvis ikke en gang man kunne sige at øh at øh kvinder gør
 403 det
 404 I: er det fordi at feminisme er stærkere forbundet med kvinder end med mænd
 405 H: jamen det er jo fordi- altså når jeg tænker sådan er det jo fordi ligestillingsspørgsmål
 406 generelt er noget som er blevet forbundet med i højere grad med kvinder END med
 407 mænd og man kan sige der æh skal altså en udvikling til. Jeg håber naturligvis der
 408 kommer den dag hvor man kan sige uanset- at vi ikke omtaler det som mænd eller

409 kvinder men vi omtaler det som lige muligheder for de me:nnesker der er her i landet P
410 uanset køn etnicitet eller hvad det nu er ikke

411 I: mm så det er bundet op på køn

412 H: indtil

413 videre er det jo me:get bundet op på køn det kan du jo også bare se på antallet af
414 kvindelige ligestillingsordførere du har ikke haft nogen mandlig ligestillingsminister og
415 folk taler endda jamen TALER endda om at øh TÆNK engang kunne vi ikke få en
416 MANDLIG ligestillingsminister ikke altså T jamen bare det du- jeg synes jo på en eller
417 anden måde bare det du taler om det viser jo at det er ikke noget naTURLigt at det er en
418 mand der ligesom havde ligestillingsministerposten. Selvom det da godt kunne være det
419 og jeg er sikker- altså det har man da haft i Sverige det er da efter min opfattelse eller
420 mine informationer fungeret ganske glimrende. Men man er bare et skridt længere
421 fremme i den DER debat end man er herhjemme. Så er det muligt på et tidspunkt vi
422 kommer til at diskutere feminisme men det er bare ikke noget der ligesom er T er hvad
423 kan man sige på dagsordenen lige nu

424 I: hvordan vil du øh karakterisere den danske debat
425 lige nu

426 H: P jamen jeg synes jo altså man har en debat om ligestilling og DEN synes jeg
427 egentlig den synes jeg egentlig fungerer me:get godt. Der hvor jeg selvfølgelig kan T
428 man kan sige øh T blive lidt bekymret er selvfølgelig mere om det primært er eliten der
429 diskuterer ligestilling eller det også er noget der er mere bredere funderet der er det som
430 jeg sagde før jeg bare tror at jeg TROR måske godt det egentlig er bredere funDERet jeg
431 tror bare ikke man hæfter betegnelsen ligestilling op på hvis man gjorde det så ville det
432 også i højere grad spille en større rolle i det hele taget også i den poLItiske debat så ville
433 man være nødt til også i højere grad at tage HENSYN til ligestilling og
434 ligestillingsdiskussionerne. Så jeg tror ikke det er fordi at T folk går rundt og siger
435 ulighed mellem mennesker hvor er det fantastisk hvor er det FEDT altså blandt
436 almindelige mennesker jeg tror bare at man kan sige man sætter ikke
437 ligestillingsprædikat på øhm for jeg tror der er MASSER af mennesker der til hverdag
438 diskuterer hvorfor fik jeg ikke li:ge ligeløn samme løn som ham selvom jeg laver
439 samme arbejde og altså er det fordi jeg er kvinde DEN diskussion tror jeg da der er. I
440 forhold til ba:rselsforhold øh nå nu læner jeg mig måske op af en fyring fordi jeg skal

441 have nogle børn det kan godt være de ikke gør det alligevel øh for det MÅ man jo ikke
442 ifølge loven ikke. Men men hele den der alle de der diskussioner ER der jo men men det
443 er måske ikke noget folk sætter ind i en traditionel ligestillings øh debat som VI man
444 kan sige der sidder sådan og kigger lidt nærmere på det vil gøre vel
445 I: tror du der skal
446 komme en udvikling fra bredden som du omtaler eller eliten
447 H: P det synes jeg er svært at
448 svare på ikke. Altså mange af de ligestillingsting vi jo egentlig har har fået gennemført i
449 Danmark og som vi tager for givet i dag er nogle ting som er kommet fra EU ikke
450 I: mm
451 H: P og der må man jo i høj grad nok sige at at øh at der kan man nok tale om en vis
452 form for elite men det er jo rettigheder som man i dag æh EGENTLIG tager for givet. I
453 forhold til ligeløn at der så ikke ER ligeløn det er så noget andet men det er stadigvæk
454 en rettighed i hvert fald som både høj som lav i hvert fald FORVENTER alligevel og
455 gerne vil kæmpe for at øh at der bliver det er kommet fra EU af. Så jeg tror egentlig
456 ikke nødven- altså nogen sådan om det kommer fra T ja jeg er lige ved at sige eliten
457 eller kommer fra- det kommer også bare an på hvordan man italesætter de ting ikke
458 I: mm
459 vil du prøve at uddybe det
460 H: jamen jeg tror altså bliver det- ER det mængden der
461 formulerer- der kan man jo godt gå ind og formulerer et øh hvordan skal man nu sige
462 det på en klar- P det er jo mu:ligt der på et eller andet tidspunkt kommer et pres fra fra
463 æh befolkningen om at NU må eliten nu må polit- jamen hvis man definerer eliten som
464 politikere i den her sammenhæng nu må politikerne gøre noget ved det her UDEN
465 måske direkte at definere det som et LIGESTILLINGSpørgsmål det kunne væ:re det
466 kunne være andre ting nu så vi dog sygeplejerskernes øh sygeplejerskernes konflikt der
467 VAR det som øh der var det defineret som øh kampen for ligeløn men det var jo ikke
468 sådan en øh en udbredt kamp at nu skal vi li:gestillingEN på på dagsordenen den var der
469 måske ikke. Det var måske i højere grad bundet op på på en enkelt ting som som
470 li:geløn ikke. Selvom man selvfølgelig også kunne sige at det var en det var en
471 ligestillingskamp øhm. Jeg tror den kan komme fra flere steder fra altså den kan godt
472 komme- man kan sige for det synes jeg da- JO selvfølgelig er der nogle ledere i nogle

473 fagforeninger der også er med til at sige de krav er rimelige ikke. Men men der var da
 474 alligevel en vis vægt bag de demonstrationer der var på på det tidspunkt øhm synes jeg
 475 nok man kan sige i forhold til kampen for ligeløn ikke P og men på den anden side set
 476 kan det også godt komme som altså synes jeg mere defineret som det modsatte i forhold
 477 til EU som folk i hvert fald definerer som temmelig langt væk fra dem øhm hvor der er
 478 nogen der så siger jamen vi bliver nødt til hvis vi skal leve op til til øh de bestemmelser
 479 der er i øh i EU retten hvis vi skal opfylde de ting som man har sagt ja til de traktater så
 480 er man også nødt til at give øh mænd og kvinder lige mulig- give dem ligeløn ikke
 481 I: tror
 482 du det er den opfattelse folk har nu at det med ligestilling det var noget der blandt andet
 483 kom udefra
 484 H: NEJ det tror jeg ikke. For det er de færreste der overhovedet tænker over at
 485 EU egentlig har haft den betydning i forhold til ligestilling og det er noget som som
 486 man da godt kunne informere dem lidt mere om i hvert fald at EU er ikke ALTID bare
 487 et eller andet som laver en masse mærkelig lovgivning som man nogle gange får
 488 indtryk af men der er faktisk også nogle ting hvor de giver borgerne i højere grad nogle
 489 rettigheder som man måske ELLERS havde svært ved at få eller hvor de måske ellers
 490 havde taget længere TID at man i det hele taget havde fået dem
 491 I: så man tager måske
 492 rettighederne for givet nu
 493 H: det tror jeg da der er nogen der gør. Jeg tror da helt klart der
 494 er nogen der tager ligestilling for givet. Jeg tror jeg har den opfattelse at ligestilling er
 495 noget som du bliver nødt til at øh holde ved lige det er som en BLOMST du bliver nødt
 496 til at give den VAND ellers dør den og sådan er du også nødt til med ligestilling. Hvis
 497 du skal have den til at vokse så er du nødt til gøre noget ekstra
 498 I: det var da et fint
 499 billede. Hvordan øh hvordan har blomsten det så lige nu synes du
 500 H: nå men jeg synes
 501 som sagt at man T man er måske lidt tilbøjelig til at tro på at øh at at den gødning man
 502 har givet blomsten EN gang at øh den virker lidt længere end den egentlig gør. Frem for
 503 at gå ind og sige at øh det kan være blomsten skal have noget mere gødning
 504 I: mm

505 H: for i
506 det hele taget ba:re at kunne i hvert fald bevare status QOU og e:ventuelt også komme
507 komme øh vokse lidt mere
508 I: så svenskerne har måske været bedre til at gøde he he
509 H: ja
510 det øh T det er svært at sige men noget tyder jo på det
511 I: mm ja. Jeg har ikke flere
512 spørgsmål men jeg ved ikke om der er noget du vil tilføje
513 H: næ altså ikke andet end nu
514 gik jeg jo ind så og definerede man kan sige begrebet feminisme men det er jo ikke
515 noget jeg normalt sidder og tænker over det vil jeg gerne- altså det er det jo ikke. Nu
516 vendte jeg lige et par tanker før du kom her og så gik jeg ind så jeg tænkte jeg jamen
517 feminisme for mig hvis jeg endelig skulle sætte nogle ord på det ville det så være
518 ligestilling mellem mænd og kvinder. Men det er jo ikke altså men men jeg kan godt se
519 at når jeg siger selve beTEGnelsen uden at i det hele taget at gå ned og og hvad kan man
520 sige operationalisere selve begrebet jamen så opfatter jeg og det tror jeg som sagt la:ngt
521 størstedelen af danskerne gør opfatter det som noget der tilhører den yderste venstrefløj
522 og det er DERFOR det egentlig ikke er blevet mere udbredt end det er i Danmark for
523 det har ikke sådan et øh et folkeligt image det kan man så diskutere i det hele taget
524 om ligestillingskampen den har i dag men men feminismebegrebet har det ba:re IKKE
525 vel og det er aldrig rigtig slået an aldrig rigtig kommet op på samme niveau som det er i
526 Sverige
527 I: mm hvad tror du- jeg bliver lige nødt til spørge hvad tror du der skal til for at
528 det kan få et folkeligt image
529 H: jamen jeg har det jo egentlig sådan personligt at jeg er jo
530 egentlig ret ligeglad med om feminisme får et folkeligt image eller noget det der
531 interesserer mig er egentlig INDholdet i det i forhold til ligestillingskampen. Jeg ville
532 gerne have at LIGEstillingskampen kom højere op på dagsordenen i forhold til at skabe
533 mere ligestilling eller ska:be ligestilling mellem mænd og kvinder. Om så du kalder det
534 feminisme eller du kalder det det ene eller du kalder det det andet det er jeg egentlig øh
535 det betyder mindre for mig. Det er hvad du ligger i begrebet

536 I: så det er en skelnen
 537 mellem noget abstrakt og så hvad du kan se på bundlinjen hvor rykker det henne
 538 H: ja ja ja æh og
 539 som sagt forholder jeg mig ikke normalt ABSTRAKT til de ting som vi sidder og
 540 arbejder med men sådan vil jeg da altså umiddelbart selv definere feminisme hvis jeg nu
 541 kunne få lov til at vælge øh på den her måde ikke. Men jeg må dog erkende at jeg
 542 opfatter altså min den der abstrakte begreb er ikke noget jeg normalt sådan forbi:nder
 543 med det jeg sidder og laver og det vil jeg sige at he he det ligger sådan derude på
 544 venstrefløjen på en eller anden måde ikke
 545 I: ja jamen de:t er fint
 546 H: fik du hvad du skulle
 547 I: ja det synes jeg bestemt. Tak for din tid

Efter interviewet spurgte Helle Sjelle til de øvrige interviews. Det førte til en kort snak, hvor Helle Sjelle havde et par pointer, som jeg med hendes tilladelse gengiver ud fra nedskrevne notater.

Helle Sjelle havde før interviewet spekuleret over hvilke sammenhænge, hvori hun har diskuteret feminisme. Det slog hende nu, at hun har siddet i Kvinderådet i ti år, men hun kan ikke mindes en eneste diskussion om feminisme. Ligestilling blev flittigt diskuteret, men Kvinderådet var måske et forum, hvor feminisme burde være mere tydelig i diskussionerne.

Derudover understregede Helle Sjelle det kommunikative argument for ikke at bruge ordet feminisme. Alle politikere er bevidste om, hvordan deres budskab bliver modtaget, derfor er der for ligestillingsordførerne ingen grund til at bruge et ord, som folk hverken forstår eller er åbne over for.

